

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Π.Μ.Σ.: Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού

Διπλωματική Εργασία

«ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΖΙΚΗ ΦΥΓΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ. ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΠΟΥ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΑΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ»

ΓΚΙΛΙΟΠΟΥΛΟΥ Κ. ΦΑΝΗ

ΒΕΡΟΙΑ, ΜΑΙΟΣ 2018

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

Διπλωματική Εργασία

**«ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΖΙΚΗ ΦΥΓΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ. ΑΠΟΨΕΙΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΑΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ
ΚΡΙΣΗΣ»**

της

ΓΚΙΛΙΟΠΟΥΛΟΥ Κ. ΦΑΝΗΣ (Α.Μ.769)

Εκπονήθηκε στο Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος ειδίκευσης “Επιστήμες της αγωγής: Εκπαίδευση στην διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού”.

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επιβλέπων:

Ιωάννης Μπέτσας, Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
Μέλη:

Δόμνα Μιχαήλ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια & Αναπληρώτρια Πρόεδρος του
Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Νικόλαος Φωτόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Δυτικής
Μακεδονίας

Βέροια, Μάιος 2018

Copyright © Γκιλιοπούλου Κ. Φανή, 2018.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΖΙΚΗ ΦΥΓΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ. ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΑΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Όνοματεπώνυμο: Γκιλιοπούλου Κ. Φανή

Α.Ε.Μ.: 769

Έτος εισαγωγής: 2016

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Επιπτώσεις και Προκλήσεις στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση από τη Μαζική Φυγή Επιστημόνων. Απόψεις Επιστημόνων που Μετανάστευσαν στην Περίοδο της Κρίσης

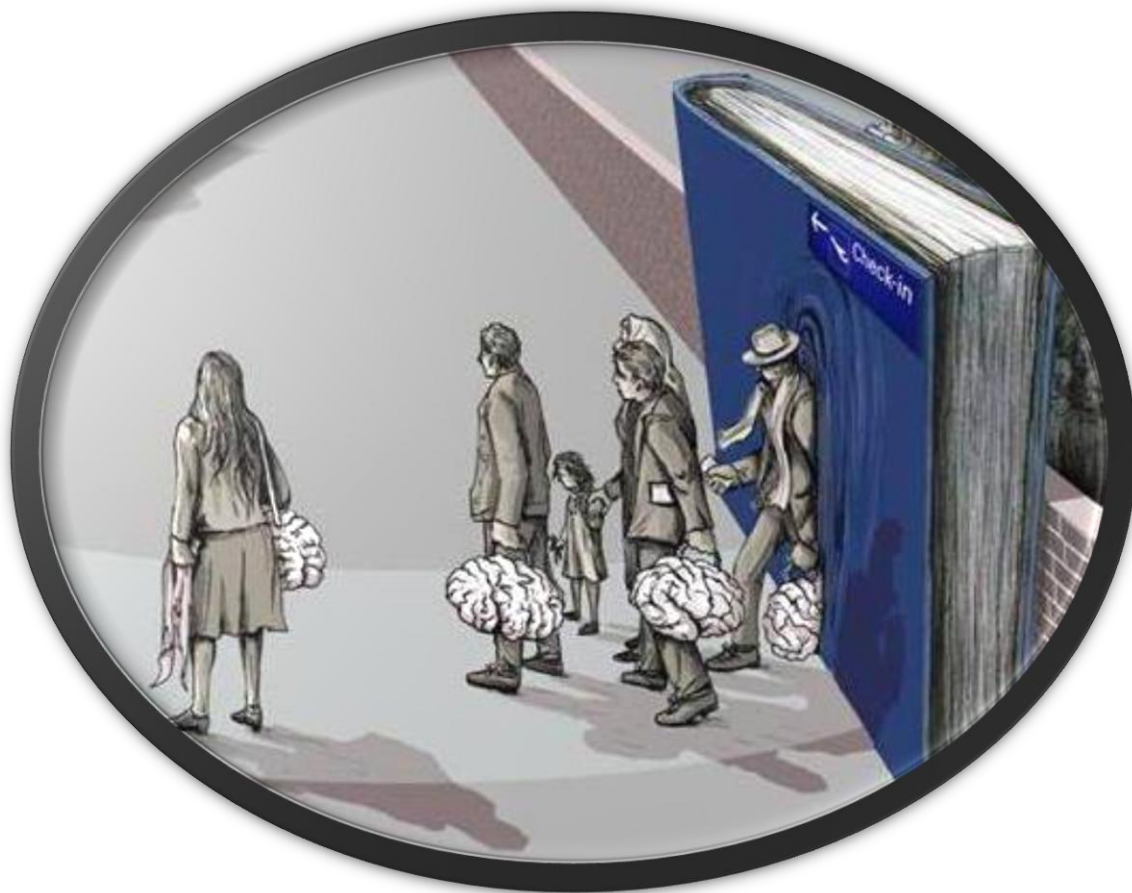
Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι τη συγγραφέα.

Ημερομηνία 23 - 05 - 2018

Η δηλούσα

ΓΚΙΛΙΟΠΟΥΛΟΥ Κ. ΦΑΝΗ

**Στην οικογένεια μου
Γιατί η πραγματική παιδεία,
Πηγάζει από την καρδιά**

*“ Λαθεμένο μού φαινόταν πάντα τ' όνομα που μαςδίναν:
«Μετανάστες».*

*Θα πει, κείνοι που αφήσαν την πατρίδα τους. Εμείς, ωστόσο,
δε φύγαμε γιατί το θέλαμε,
λεύτερα να διαλέξουμε μιαν άλλη γη. Ούτε
και σε μιαν άλλη χώρα μπήκαμε
να μείνουμε για πάντα εκεί, αν γινόταν.*

*Εμείς φύγαμε στα κρυφά. Μας κυνηγήσαν, μας προγράψανε.
Κι η χώρα που μας δέχτηκε, σπίτι δε θα 'ναι, μα εξορία.*

...

*Όμως κανένας μας
δε θα μείνει εδώ. Η τελευταία λέξη
δεν ειπώθηκε ακόμα. ”*

*Απόσπασμα από το ποίημα του Μπ. Μπρεχτ, Για τον όρο «μετανάστες», Ποιήματα,
μτφρ. Μάριος Πλωρίτης*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Φτάνοντας στο τέλος της διαδρομής και στο πέρας της διπλωματικής μου εργασίας στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, οφείλω να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν σε αυτή την προσπάθεια, ο κάθε ένας με το δικό του ξεχωριστό τρόπο.

Αρχικά, το Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας για την ευκαιρία που μου προσέφερε να εκπονήσω την παρούσα διπλωματική εργασία και ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ιωάννη Μπέτσα για τη βοήθεια, το χρόνο και τη συμπαράσταση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής. Επίσης, τα άλλα δύο μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής για την συμμετοχή τους και την καλή τους πρόθεση να με βοηθήσουν, δηλαδή την κ. Δόμνα Μιχαήλ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια & Αναπληρώτρια Πρόεδρο του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, καθώς και τον κ. Νικόλαο Φωτόπουλο, Επίκουρο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Τους φίλους μου, τους γνωστούς και άγνωστους νέους επιστήμονες που ζουν μακριά από την Ελλάδα, οι οποίοι δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα.

Τέλος, την οικογένεια μου. Τους γονείς μου, Κωνσταντίνο και Μαρία γιατί με τη συνεχή στήριξή και την απεριόριστη αγάπη τους κατάφερα να φτάσω μέχρι εδώ. Τους αφανείς ήρωες μου, Νίκο και Δημήτρη, που με υπομονή πρόσφεραν την απαραίτητη ηθική συμπαράσταση.

Γκιλιοπούλου Φανή
Βέροια, 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT	9
II. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
III. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΤΟΥ BRAIN DRAIN	11
IV. ΤΟ BRAIN DRAIN ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	12
V. BRAIN DRAIN – BRAIN GAIN.....	15
VI. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	17
VII. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	22
VIII. ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	29
a. ΤΟ ΥΠΟ ΕΡΕΥΝΑ ΥΛΙΚΟ	29
IX. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	30
a. ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ	30
b. ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ	33
c. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	33
X. ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ	37
XI. ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ.....	61
XII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ:	69
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:	70
INTERNET	72
XIII. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	72

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Από το 2008 η Ελλάδα βρίσκεται σε μια συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο στον εργασιακά ενεργό πληθυσμό της. Η ανεργία την τελευταία δεκαετία έχει αυξηθεί και ως συνέπεια, οι νέοι αναζητούν ένα σταθερότερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον έξω από τα σύνορα της Ελλάδας. Από το 2008 έως σήμερα έχει φύγει στο εξωτερικό ένας πολύ σημαντικός αριθμός ανθρώπινου κεφαλαίου, υψηλά καταρτισμένο και εκπαιδευμένο. Έτσι η ανάγκη που προέκυψε, είναι να μελετηθεί το πώς αυτή η μαζική φυγή των νέων επιστημόνων επηρεάζει το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας.

Η εργασία επιχειρεί να μελετήσει τις επιπτώσεις και τις προκλήσεις που επιφέρει η μετανάστευση των νέων επιστημόνων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της Ελλάδος. Η συγκεκριμένη εργασία παρουσιάζει μια ποιοτική έρευνα με ημι-δομημένες συνεντεύξεις και την ανάλυση των δεδομένων με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Δεν είναι δυνατό να γίνει γενίκευση των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας, καθώς το δείγμα αποτελείται από δεκαεπτά (17) άτομα. Οι συμμετέχοντες απάντησαν με βάση τις προσωπικές τους εμπειρίες και οι απόψεις τους έδωσαν πολύ σημαντικές πληροφορίες για τους λόγους μετανάστευσης των νέων επιστημόνων, την αξιολόγηση των σπουδών τους στην Ελλάδα σε σύγκριση με αυτές στο εξωτερικό και τις προοπτικές και τις προϋποθέσεις επιστροφής τους στην Ελλάδα.

Λέξεις κλειδιά: Μετανάστευση, τριτοβάθμια εκπαίδευση, brain drain

ABSTRACT

Since 2008, Greece has been in a continuing economic crisis, with a direct impact on its working-age population. Unemployment has been increased in the last decade and, as a result, young people are looking for a more stable socio-economic environment outside the borders of Greece. A large number of highly trained and educated human capital have gone abroad. So there is a necessity to study how this mass brain drain of young scientists influences the country's education system.

The paper attempts to study the implications and challenges posed to higher education in Greece by the migration of young scientists. The paper presents a qualitative survey with semi-structured interviews and data analysis is done through the content analysis method. It is not possible to generalize the results of this research, as the sample consists of seventeen (17) individuals. The participants responded on the basis of their individual experiences and their views gave very important information about the reasons for migration of young scientists, the evaluation of their studies in Greece compared to those abroad, and the prospects and conditions required for them to return to Greece.

Keywords: Migration, tertiary education, brain drain

II. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της μετανάστευσης έχει συζητηθεί στην παγκόσμια βιβλιογραφία και αφορά γενικά τη μετακίνηση ανθρώπων από ένα μέρος σε ένα άλλο με σκοπό την εγκατάσταση και διαμονή. Μπορεί να είναι μέσα στην ίδια χώρα ή και σε κάποια άλλη. Η Ελλάδα έχει μεγάλη ιστορία στη μετανάστευση από το 300 π.Χ. έως και σήμερα και αποτελεί ένα κέντρο από το οποίο τα τελευταία χρόνια αποδημεί όλο και περισσότερο ανθρώπινο δυναμικό υψηλά καταρτισμένο και εκπαιδευμένο.

Σύμφωνα με την παγκόσμια βιβλιογραφία, το φαινόμενο της μετανάστευσης υψηλά εκπαιδευμένου προσωπικού ονομάζεται «Brain Drain», που μεταφράζεται κυριολεκτικά ως «Διαρροή Εγκεφάλων». Έχει ως συνέπεια τη μείωση του εξειδικευμένου επιστημονικού ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας αποστολής και την αύξηση του αντίστοιχου της χώρας δέκτη. Συμπέρασμα αυτής της διαδικασίας είναι ότι η χώρα στην οποία θα μεταναστεύσει ο «εγκέφαλος» θα κερδίσει σε ανθρώπινο δυναμικό για το οποίο δεν έχει επενδύσει οικονομικά κεφάλαια για να το εκπαιδέσει, συνεπώς εκεί υπάρχει «Brain Gain» (κυριολεκτική μετάφραση «Κέρδος του Εγκέφαλου»).

Αυτή η διαδικασία «ανταλλαγής», όπως θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, έχει μεγάλο αντίκτυπο στον τομέα της εκπαίδευσης. Οι πολιτικές που εφαρμόζονται και οι προσεγγίσεις του εκπαιδευτικού σχεδιασμού της Ελλάδας, όπως είναι φυσικό, διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο στην τελική επιτυχία ή αποτυχία του σκοπού τους: να εκπαιδεύσουν το μελλοντικό εργατικό δυναμικό της χώρας. Έτσι η αναφορά στις προτάσεις σύστασης διαφορετικών πολιτικών για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό κρίνεται αναγκαία.

Το φαινόμενο της διαρροής επιστημονικού προσωπικού, όπως είναι αναμενόμενο, επιφέρει επιπτώσεις και συνεπώς προκλήσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ώστε να παράσχει ποιοτική και αποτελεσματική εκπαίδευση και να διατηρήσει τους απόφοιτους της

τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ήδη κάποια κράτη έχουν εφαρμόσει κάποιες τακτικές που αναλύονται παρακάτω, προκειμένου είτε να διατηρήσουν τους φοιτητές και τους ακαδημαϊκούς είτε να τους επαναπατρίσουν.

Όσα έχουν αναφερθεί ως τώρα, γίνεται μια προσπάθεια να αναλυθούν στην παρούσα εργασία. Έχει επίσης μεγάλη σημασία, να μελετηθούν οι απόψεις που έχουν οι ίδιοι οι επιστήμονες που έχουν φύγει, ως προς τα ανωτέρω ζητήματα που προκύπτουν, και αυτό αποτελεί το κυρίως αντικείμενο της έρευνας.

Η έρευνα επικεντρώνεται σε τρία βασικά ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα που γίνεται προσπάθεια να απαντηθεί είναι οι λόγοι που οδήγησαν τους νέους να μεταναστεύσουν. Το δεύτερο ερώτημα αφορά στο πώς αξιολογούν τις σπουδές που έχουν παρακολουθήσει στην Ελλάδα σε σύγκριση με εκείνες του εξωτερικού. Το τρίτο ερώτημα ασχολείται με τις προοπτικές επιστροφής και κάτω από ποιες προϋποθέσεις θα γύριζαν πίσω.

Ακολουθήθηκε η ποιοτική μέθοδος ανάλυσης, διότι κρίθηκε καταλληλότερη αναφορικά με τη συγκέντρωση πληροφοριών και στοιχείων για θέματα που αφορούν τη ζωή των πληροφορητών ως προς τις σπουδές, την εργασία αλλά και την καθημερινότητά τους. Διεξάχθηκαν συνεντεύξεις με ημι-δομημένες ερωτήσεις, μέσω των οποίων συγκεντρώθηκε σημαντικό υλικό, το οποίο αναλύθηκε με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Το δείγμα αποτελείται από δεκαεπτά ενήλικες απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα από εννέα γυναίκες και οκτώ άνδρες ηλικίας 25-35 ετών.

III. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΤΟΥ BRAIN DRAIN

Η μαζική φυγή επιστημόνων έχει γίνει τα τελευταία χρόνια ευρέως γνωστή με τον όρο «Brain Drain», ο οποίος σε ακριβή μετάφραση

αποδίδεται ως «Διαρροή Εγκεφάλων». Αφορά κυρίως τη μετανάστευση ατόμων με υψηλό επίπεδο μόρφωσης, τα οποία αναζητούν μια καλύτερη θέση εργασίας σε άλλες χώρες εκτός της μητρικής. Συνήθως αυτές οι μετακινήσεις γίνονται από τις αναπτυσσόμενες προς τις ανεπτυγμένες χώρες.

Ένας κοινά αποδεκτός όρος για την ακριβή απόδοση του φαινομένου της «διαρροής επιστημονικού δυναμικού» δεν υπάρχει. Συχνά αναφέρεται και ως «διεθνής μετανάστευση ειδικευμένου προσωπικού» («skilled international migration» -Findlay, 1990), ως «εξαγωγή ευφυΐας» (intelligent export), ως «διεθνής κυκλοφορία εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού» (skilled international laborcirculation- Commode, 1994), ως «διεθνής μετανάστευση ταλέντων» (international migrationoftalents), ως «προσωρινή μετακίνηση επαγγελματιών» (professional transients- Appleyard, 1991) ως «μετανάστευση εξειδίκευσης» (migration of expertise - Salt και Sigleton, 1995), ως «ποιοτική μετανάστευση» (quality migration- Todisco ,2000) ,ως «εξαγωγή έμψυχου κεφαλαίου», «μετεγκατάσταση ερευνητών», «απορρόφηση εγκεφάλων», «μετανάστευση εγκεφάλων», «μετανάστευση δυναμικών στοιχείων», «διαρροή διάνοιας», «διαρροή καλύτερου εργατικού δυναμικού», «αποστράγγιση ανθρωπινού δυναμικού ποιότητας» κλπ (Λαμπριανίδης, 2011, 17).

Ο όρος «διαρροή επιστημονικού δυναμικού» ουσιαστικά αφορά τη διεθνή μεταφορά ανθρώπινου κεφαλαίου. Με τη θέσπιση των νόμων σχετικά με την ελεύθερη μετακίνηση των ανθρώπων μέσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και των σχετικά λίγων φραγμών που υπάρχουν, η μετακίνηση των υψηλά εκπαιδευμένων και καταρτισμένων εργατών προς τις χώρες με υψηλές αμοιβές και περισσότερες ευκαιρίες εύρεσης εργασίας εξελίσσεται σε ένα διαρκώς εντεινόμενο φαινόμενο (Papademetriou, 2015).

IV. ΤΟ BRAIN DRAIN ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Η μετανάστευση είναι ένα πολύ γνωστό φαινόμενο για τους Έλληνες από αρχαιοτάτων χρόνων. Σχεδόν ο κάθε ένας γνωρίζει ανθρώπους που αναζήτησαν ένα καλύτερο μέλλον μακριά από την Ελλάδα, πολλοί από αυτούς δε γυρίζουν ποτέ ενώ άλλοι επιστρέφουν.

Από το 300 π.Χ. που το κέντρο προσέλκυσης επιστημόνων μεταφέρθηκε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, οι Έλληνες μεταναστεύουν (Λαμπριανίδης, 2011).

Προχωρώντας στο χρόνο, συναντάμε τους Έλληνες κατά το 18ο αιώνα για άλλη μια φορά να μεταναστεύουν. Εκείνη την εποχή όσοι είχαν βασικές γνώσεις και δεξιότητες είχαν μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας μακριά από την ελληνική ύπαιθρο. Χώρες όπως η Ιταλία και η Αυστρία είναι μερικές από τις οποίες οι Έλληνες εκείνης της εποχής επιλέγουν. (Παναγιωτόπουλος, 2003).

Στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου μεγάλος αριθμός Ελλήνων περνά τον Ατλαντικό ωκεανό και εγκαθίσταται στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, χωρίς ωστόσο να σταματήσει το ρεύμα μετακίνησης και προς τις βόρειες ευρωπαϊκές χώρες. Οι Έλληνες εκεί δημιουργούσαν συλλόγους οι οποίοι συνήθως είχαν διπλό σκοπό: από τη μια πλευρά προσπαθούσαν να διατηρήσουν ζωντανές τις παραδόσεις του τόπου τους και από την άλλη είχαν ως στόχο τη συγκέντρωση και αποστολή οικονομικής βοήθειας στην πατρίδα τους (Βουδούρης, 2011).

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και μετά το τέλος αυτού, για άλλη μια φορά, Έλληνες μεταναστεύουν και πολλοί εξ' αυτών είναι πλέον διανοούμενοι, άνθρωποι των επιστημών, των τεχνών και των γραμμάτων.

Στα χρόνια της στρατιωτικής δικτατορίας (1967-1974), παρουσιάζεται άλλο ένα μεταναστευτικό κύμα. Νέοι που έχουν φύγει για σπουδές στο εξωτερικό συνήθως μένουν εκεί, καθώς στην Ελλάδα επικρατεί αβεβαιότητα και ανασφάλεια, σε αντίθεση με τους τόπους σπουδών τους, όπου οι ευκαιρίες επαγγελματικής και επιστημονικής

σταδιοδρομίας είναι πολλές. Την ίδια περίοδο μεταναστεύουν και πολλοί διανοούμενοι, πολιτικοί και καλλιτέχνες οι οποίοι αντιτίθενται στο δικτατορικό καθεστώς και προκειμένου να μην καταλήξουν στη φυλακή ή στην εξορία, φεύγουν μόνοι τους από τη χώρα, σε Ευρώπη και Αμερική (Λαμπριανίδης, 2011).

Έκτοτε συνεχίζει να υπάρχει μια διαρροή επιστημονικού δυναμικού από την Ελλάδα προς χώρες με καλύτερες προοπτικές ανεύρεσης εργασίας, σταθερότερες οικονομικά και πολιτικά. Μέσα στα πλαίσια ενός διεθνοποιημένου κοινωνικό-οικονομικού περιβάλλοντος, πολύ συχνά η «μετανάστευση» χαρακτηρίζεται και ως «κινητικότητα» (Μιχαήλ & Μπαντέκας, 2015).

Σύμφωνα με την εκτίμηση του Ρομπόλη, από το 1998 ως το 2007, μετανάστευσαν στο εξωτερικό 550.000 Έλληνες και αυτό γιατί το επίπεδο ανάπτυξης τόσο του τεχνολογικού εξοπλισμού, αλλά και της ελληνικής οικονομίας ήταν πολύ χαμηλό. Όπως ο ίδιος αναφέρει «εισάγουμε ανειδίκευτους και εξάγουμε εργαζομένους με υψηλά επαγγελματικά προσόντα και ειδίκευση» (Λαμπριανίδης, 2011:175). Από το 2008 και έπειτα, ο αριθμός όσων μεταναστεύουν σε κάποια χώρα του εξωτερικού αυξάνεται διαρκώς, καθώς η οικονομοπολιτική κρίση που βιώνει η Ελλάδα, δεν επιτρέπει στους νέους πτυχιούχους να απασχοληθούν σε εργασίες συναφείς με τις σπουδές τους. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κομισσιόν, η ανεργία των νέων στην Ελλάδα αγγίζει το 57,7% ενώ στη Γερμανία το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 7,8% (Φωτόπουλος, 2015:146). Χάσμα που είναι ιδιαίτερα εμφανές.

Ο μέσος Έλληνας έχει ήδη εδώ και χρόνια συμφιλιωθεί με την ιδέα της κινητικότητας. Μαθητές που περνούν στα τριτοβάθμια ιδρύματα καλούνται να εγκαταλείψουν τον τόπο καταγωγής τους και να μετακινηθούν συνήθως σε μεγάλα αστικά κέντρα προκειμένου να σπουδάσουν. Καθώς η επαρχία δεν προσφέρει πολλές θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης, αποτελεί για τους νέους τροχοπέδη στην επιστροφή τους σε αυτή. Σύμφωνα με τις απογραφές πληθυσμού από το 1971 έως το 2011 τα ποσοστά συγκέντρωσης πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα (όπως η Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα) είναι ραγδαία

αυξανόμενα με αποτέλεσμα τα αντίστοιχα ποσοστά της επαρχίας να παρουσιάζουν πολύ μεγάλες μειώσεις. Στη βάση των παραπάνω, εδώ και δεκαετίες έχει προκύψει ως αποτέλεσμα να θεωρείται η μετανάστευση από τον τόπο καταγωγής μια φυσιολογική διαδικασία που γίνεται αντιληπτή ως κοινωνική καταξίωση (Μπέτσας, Μαυροσκούφης, 2014).

Στην προσπάθεια αναζήτησης μιας αξιοπρεπούς ζωής με ικανοποιητικές αποδοχές, καλύτερο βιοτικό επίπεδο και επαγγελματικό πεδίο ανάπτυξης, οι νέοι επιστήμονες σήμερα μετακινούνται προς τις ανεπτυγμένες χώρες του βορά. Ταυτόχρονα, αυτό συνεπάγεται και τη θεμελίωση της στάσης πως στη χώρα προέλευσης δεν έχουν την ίδια προοπτική. Θεωρούν πως δεν έχουν ελπίδα να εργαστούν με τις ίδιες προοπτικές όπως στο εξωτερικό παρά τα προσόντα και τις δεξιότητές τους (Φωτόπουλος, 2015).

Σήμερα βέβαια, βλέπουμε τους νέους μετανάστες να ακολουθούν διαφορετική πολιτική από εκείνη που ήταν συνηθισμένη τα παλαιότερα χρόνια. Με λίγα λόγια, οι νέοι πλέον βασίζονται περισσότερο στις δικές τους δυνάμεις – και αυτό φαίνεται να έχει άμεση σχέση με το μορφωτικό τους επίπεδο – ενώ στο παρελθόν ήταν σύνηθες να ακολουθούν κάποιο συγγενικό πρόσωπο. Ακόμη, σύμφωνα με μια σχετικά πρόσφατη έρευνα του Πανεπιστημίου της Φλωρεντίας οι Έλληνες προτιμούν για μετανάστευση χώρες όπως η Μ. Βρετανία, η Γερμανία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Ελβετία και οι ΗΠΑ. Έτσι φαίνεται πως πιθανός παράγοντας στην επιλογή αποτελεί η γνώση ξένων γλωσσών – κάτι που επίσης στο παρελθόν δεν υπήρχε ή εμφανιζόταν σε μικρό ποσοστό (Φωτόπουλος, 2015:162).

V. BRAIN DRAIN – BRAIN GAIN

Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, με τον όρο «Brain Drain» αναφερόμαστε όταν το υψηλά εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό ενός

κράτους αποδημεί στο εξωτερικό προκειμένου να βρει ένα καλύτερο μέλλον, σε κοινωνικό-οικονομικό, βιοτικό και επαγγελματικό επίπεδο, συγκριτικά πάντα με αυτό της χώρας του.

Το αντίθετο φαινόμενο, έχει ευρέως ονομαστεί ως «Brain Gain». Αφορά στην «εισαγωγή» ανθρώπινου δυναμικού σε μια χώρα από άλλα κράτη. Ως χώρες «Brain Gainers» αναφέρονται εκείνες που δέχονται το ανθρώπινο δυναμικό.

Σύμφωνα με τον Straubhaar (2000), οι ΗΠΑ είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη εισαγωγή ανθρώπινου δυναμικού κυρίως μέσα από το εκπαιδευτικό της σύστημα. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι κάθε χρόνο οι μισοί από τους Διδακτορικούς φοιτητές στα Αμερικανικά πανεπιστήμια δεν είναι Αμερικανοί πολίτες.

Όπως η χώρα καταγωγής των μεταναστών έχει αντίκτυπο από τη φυγή, έτσι και η χώρα μετανάστευσης παρουσιάζει αντίκτυπο από την εισαγωγή αυτών.

Οι χώρες Brain Drainers χάνουν σε εξειδικευμένο, υψηλά εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό και οι χώρες Brain Gainers κερδίζουν. Έτσι, ένα κύριο πλεονέκτημα του Brain Gain είναι η συνεχής ανάγκη για δημιουργία θέσεων εργασίας, τόσο εξειδικευμένων όσο και μη, καθώς οι μετανάστες δημιουργούν την ανάγκη του να εργαστούν σε εξειδικευμένες θέσεις, ενώ την ίδια στιγμή παρουσιάζεται η ανάγκη δημιουργίας θέσεων στον τομέα των καθημερινών καταναλωτικών αγαθών.

Οι Commander et al. (2004) αναφέρουν πως όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο του ανθρώπινου κεφαλαίου μιας γενιάς, τότε το αντίστοιχο επίπεδο της επόμενης γενιάς θα είναι σίγουρα ακόμη υψηλότερο.

Ωστόσο, έρευνες έχουν δείξει πως σε χώρες όπου συνδυάζουν χαμηλό επίπεδο ανθρώπινου κεφαλαίου και χαμηλές ροές μετανάστευσης, καταλήγουν με θετικά αποτελέσματα. Το αντίθετο συμβαίνει στις χώρες που οι μεταναστευτικές ροές υψηλά εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού είναι μεγαλύτερες από το ποσοστό των γηγενών κατοίκων

της εκάστοτε χώρας με πανεπιστημιακή μόρφωση (Tigau & Guerra, 2015).

Σε πολλές αναπτυσσόμενες ή υπανάπτυκτες χώρες το ανθρώπινο κεφάλαιο έλκεται από τον ανεκμετάλλευτο φυσικό πλούτο, όπως για παράδειγμα το πετρέλαιο στις χώρες της Μέσης Ανατολής. Ακόμη τα φθηνά εργατικά χέρια των αναπτυσσόμενων ή υπανάπτυκτων χωρών είναι πόλος έλξης για τις βιομηχανίες. Από την άλλη πλευρά, οι μισθοί σε αυτές τις χώρες παραμένουν χαμηλότεροι από τους αντίστοιχους των ανεπτυγμένων χωρών με αποτέλεσμα να προσελκύουν οι δεύτερες ένα ποσοστό της γνώσης. (Kristensen, 1968).

Στους μετανάστες αυτών των χωρών αποδίδεται ιθαγένεια / υπηκοότητα έπειτα από την πλήρωση κριτηρίων. Αυτό, σύμφωνα με τα εμπειρικά δεδομένα που υπάρχουν, συμβαίνει όταν τα κράτη αποβλέπουν σαφή οικονομικά οφέλη από τους εισερχόμενους μετανάστες. Από τα πιο γνωστά παραδείγματα αποτελούν οι ΗΠΑ και η Αυστραλία που με τέτοιες πολιτικές αποσκοπούν στο να προσελκύσουν το πιο ταλαντούχο και εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό (Μιχαήλ & Μπαντέκας, 2015).

VI. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Κάθε είδους διαχείριση περιλαμβάνει τέσσερα βασικά στάδια: την ανάλυση, τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση. Στον εκπαιδευτικό τομέα οι λειτουργίες διαχείρισης που σχετίζονται με το σχεδιασμό είναι: α) η ανάλυση του συστήματος, β) η διαμόρφωση πολιτικής και γ) ο σχεδιασμός δράσης.

Η ανάλυση του συστήματος αποτελείται από τη συλλογή δεδομένων και την κριτική ανάλυση των πτυχών που σχετίζονται με τον τομέα της εκπαίδευσης. Οι υπεύθυνοι σχεδιασμού ελέγχουν τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος έτσι ώστε να αντιλαμβάνονται τις ανάγκες των ανθρώπων και τις οικονομικές ανάγκες. Εξετάζουν επίσης τις διάφορες

κινητήριες δυνάμεις πίσω από το εκπαιδευτικό σύστημα και τις εξωτερικές συνθήκες (το περιβάλλον των οποίων αποτελεί μέρος της εκπαίδευσης), π.χ. μακροοικονομικές και κοινωνικό-δημογραφικές καταστάσεις και εξελίξεις. Οι managers μπορούν μέσα από τις παραπάνω πτυχές να εντοπίσουν τις δυνάμεις και τις αδυναμίες του συστήματος, τα μαθήματα και τις ευκαιρίες στην εκπαιδευτική ανάπτυξη. Οι σημαντικότερες κατηγορίες που λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάλυση του εκπαιδευτικού τομέα είναι οι εξής (Chang, 2006):

- i. Μακροοικονομικά και δημογραφικά πλαίσια
- ii. Πρόσβαση και συμμετοχή στην εκπαίδευση
- iii. Ποιότητα εκπαίδευσης
- iv. Εξωτερική αποτελεσματικότητα (External efficiency)
- v. Κόστη και χρηματοδότηση της εκπαίδευσης
- vi. Διαχειριστικές και θεσμικές πτυχές

Η ανάπτυξη πολιτικής και στρατηγικής αφορά στη θέσπιση του στόχου και τους σκοπούς αυτού. Οι εκπαιδευτικές πολιτικές συχνά προσδιορίζονται από τις εξής τρεις διαστάσεις: α) την πρόσβαση στην εκπαίδευση, β) την ποιότητα και γ) τη διαχείριση της εκπαίδευσης. Η προσεκτική ανάλυση του εκπαιδευτικού συστήματος, η οποία αναλαμβάνεται κατά τη διάρκεια της ανάλυσης του τομέα, οδηγεί σε ερωτήσεις σχετικά με το τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός τομέας ώστε να αντιμετωπίσει τα μείζονα θέματα, τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που τον αφορούν. Αυτές οι ερωτήσεις περιλαμβάνουν τα συνολικά αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και τις μεθόδους εφαρμογής στρατηγικών, που είναι σχεδιασμένες για τέτοιου είδους θέματα. Είναι σημαντικό η πολιτική (η οποία εκπροσωπεί τη δέσμευση της εκάστοτε κυβέρνησης απέναντι στους πολίτες για τον προσανατολισμό του τομέα) να προάγει το συντονισμό και την επιτυχία των προγραμμάτων και των σχεδίων. Η διαμόρφωση μιας «καλής πολιτικής για την εκπαίδευση» είναι ένα απαραίτητο βήμα για την προώθηση της εμφάνισης και της αποτελεσματικής εφαρμογής των σχεδίων δράσης και των προγραμμάτων (Chang, 2006).

Ο σχεδιασμός της δράσης, είναι η διαδικασία κατά την οποία οι δηλώσεις της πολιτικής μεταφράζονται σε εκτελέσιμες, μετρήσιμες και υπολογίσιμες ενέργειες. Με λίγα λόγια, ο σχεδιασμός της δράσης περιλαμβάνει τον προσδιορισμό του στόχου, τα αποτελέσματα, τις στρατηγικές, τις ευθύνες και τα χρονοδιαγράμματα (δηλαδή το πώς, πότε κ.α.). Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι ένα σχέδιο δράσης.

Ο σχεδιασμός ενέργειας με τη σειρά του, είναι η προετοιμασία για την υλοποίηση. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι για την εφαρμογή της πολιτικής, πρέπει να υπάρχουν τόσο ανθρώπινοι πόροι, όσο και οικονομικοί. Ένα πρόγραμμα δράσης (ή σχέδιο δράσης) αποσκοπεί στο να μεταφράσει σε διαχρονικούς όρους τις κατευθύνσεις της πολιτικής που σκοπεύουν να εφαρμόσουν οι εκπαιδευτικές αρχές σε δεδομένο χρονικό ορίζοντα. Αποτελεί εργαλείο για την «αποσαφήνιση» σε κάποιο βαθμό των στόχων και των στρατηγικών σε σχέση με την εκπαιδευτική πολιτική, τον προγραμματισμό των απαιτούμενων δραστηριοτήτων, τον καθορισμό του χρονοδιαγράμματος, τον προσδιορισμό των απαραίτητων πόρων, τη διανομή θεσμικών και διοικητικών ευθυνών, την προετοιμασία των προϋπολογισμών κ.λπ. Είναι σημαντικό να γίνεται διαβούλευση και διαπραγμάτευση με τους διάφορους αναπτυξιακούς εταίρους σε όλο το στάδιο του σχεδιασμού της δράσης, εάν η χώρα κινητοποιήσει την υποστήριξή τους για την υλοποίηση του σχεδίου (Chang, 2006).

Στρατηγικό σχέδιο στον εκπαιδευτικό τομέα είναι το φυσικό προϊόν της διαδικασίας του στρατηγικού σχεδιασμού και η ενσωμάτωση των κατευθυντήριων προσανατολισμών επάνω στην υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού συστήματος με μεγαλύτερη εθνική προοπτική, η οποία είναι εξελίξιμη από τη φύση της και συχνά περιλαμβάνει περιορισμούς (Chang, 2006)

Το «brain drain» που υφίστανται οι λιγότερο οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, θα μπορούσε να ειπωθεί πως είναι αποτέλεσμα των λανθασμένων πολιτικών και στρατηγικού σχεδίου της εκάστοτε χώρας.

Σύμφωνα με τον Grubel (1968), παρά το γεγονός ότι γίνεται πολύς λόγος για το φαινόμενο, ελάχιστες είναι οι κυβερνητικές πολιτικές που αναζητούν τρόπους να σταματήσει αυτή η φυγή, και καμία εξ αυτών δεν έχει φτάσει σε νομοθετικό στάδιο για αυτό το θέμα.

Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι η λύση στο πρόβλημα είναι να απαγορευτεί η μετακίνηση φοιτητών, τα ταξίδια και η μετανάστευση. Κάτι τέτοιο όμως προφανώς αντίκειται στα ανθρώπινα δικαιώματα και, επιπλέον, υποδηλώνει ότι τα περισσότερα άτομα που ασχολούνται με το θέμα της διαρροής εγκεφάλων συμμετέχουν σε μια σιωπηρή ανάλυση κόστους-οφέλους όταν διατυπώνουν ορισμένες προτάσεις για διορθωτικές πολιτικές που πρέπει να υιοθετήσουν οι κυβερνήσεις τους. Σε γενικές γραμμές, η όποια λύση θα βοηθούσε εάν γινόταν αναλυτικά η ανάλυση κόστους-οφέλους και όχι σιωπηρά, έτσι ώστε οι επιπτώσεις να μπορούν να υποβληθούν σε ακριβή ανάλυση (Grubel, 1968).

Μια σημαντική κυβερνητική δράση η οποία επηρεάζει την ευημερία όσων μένουν πίσω είναι η Δημόσια Δωρεάν Παιδεία. Βέβαια, για αυτήν υπάρχουν δύο ερμηνείες. Η πρώτη υποστηρίζει ότι τη Δωρεάν Παιδεία ουσιαστικά την πληρώνουν έμμεσα οι πολίτες, καθώς τα χρήματα που διαθέτει το κράτος για την παιδεία, τα εισπράττει από αυτούς διαμέσου της φορολογίας. Έτσι, υπάρχει μια σχέση «δούναι και λαβείν» μεταξύ κράτους-πολίτη και κατά συνέπεια το παιδί που θα λάβει αυτό το έμμεσο δώρο (τη δωρεάν εκπαίδευση) δεν οφείλει κάτι στο κράτος, καθώς οι σπουδές του έχουν ήδη πληρωθεί από τους μεγαλύτερους. Η δεύτερη αφορά στο ότι οι νέοι, εκπαιδεύονται δωρεάν από τους γονείς τους ως «επένδυση» της οικογένειας, ώστε οι δεύτεροι να κατοχυρώσουν την ευημερία τους κατά τη συνταξιοδότησή τους. Σύμφωνα με τη δεύτερη ερμηνεία, ο νέος που έχει παρακολουθήσει δωρεάν εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει χρέος στο κράτος και αν έχει εκπαιδευτεί σε ιδιωτικά ιδρύματα οφείλει στην οικογένειά του. Ωστόσο, το ποια από τις δύο αυτές απόψεις σχετικά με τις ηθικές υποχρεώσεις που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι η κατάλληλη δεν μπορεί να αποφασιστεί εκ των προτέρων. Ίσως οι οικογένειες και οι κοινωνίες να κινούνται τόσο από μια ηθική

υποχρέωση όσο και από την επιθυμία να επενδύσουν στις εξωτερικές επιδράσεις της εκπαίδευσης. Όμως, όσο μεγαλύτερη είναι η βαρύτητα στην πτυχή της ηθικής υποχρέωσης, τόσο περισσότερο μειώνεται η εκτίμηση του κόστους ευημερίας όσων μεταναστεύουν(Grubel, 1968).

Σύμφωνα με τον Grubel(1968), οι πολιτικές για μείωση του brain drain μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες. Η **Πρώτη** κατηγορία εστιάζει στο ότι η λύση θα ήταν να μειωθούν οι διαφορές στους μισθούς ανάμεσα στις χώρες. Η **Δεύτερη** αφορά στη μείωση του χάσματος των ευκαιριών. Προτείνει την ισότητα ευκαιριών για την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των υψηλά καταρτισμένων σε όλα τα κράτη. Η **Τρίτη** κατηγορία αντικρούει τις προηγούμενες δύο και προτείνει την αύξηση δυσκολίας μετανάστευσης. Αυτή η πολιτική στην ουσία μπορεί να εφαρμοστεί πολύ ευκολότερα από τις άλλες δύο καθώς για να επιτευχθεί, απαιτούνται μόνο κάποιες διοικητικές αλλαγές. Η **Τέταρτη** πολιτική που αποσκοπεί στη μείωση του brain drain δεν το κάνει αυτό μειώνοντας το μέγεθος του, αλλά με την παροχή αποζημίωσης που καθιστά τις απώλειες λιγότερο οδυνηρές. Αυτή η πολιτική συνιστά τη θέσπιση μηχανισμών με τους οποίους οι χώρες μετανάστευσης να αποζημιώνουν τις χώρες προέλευσης των μεταναστών για την αξία της εκπαιδευτικής επιδότησης που προσέφεραν στους υψηλά μορφωμένους μετανάστες.

Μια ακόμη άποψη είναι αυτή των Tigau & Guerra (2015), που αναφέρουν πως το brain drain μπορεί να μειωθεί εάν οι επιλογές στην εκπαίδευση είναι αξιοκρατικές. Συγκεκριμένα τονίζουν πως πρέπει να υπάρχουν ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση για όλους, ανεξαρτήτως από το κοινωνικό-οικονομικό τους υπόβαθρο και να δίνεται η δυνατότητα να σπουδάσουν όσοι μειονεκτούν οικονομικά. Επιπλέον, θεωρούν πως τόσο οι κοινωνίες όσο και η αγορά εργασίας πρέπει να εκτιμούν τις δεξιότητες και το ταλέντο κάποιου στο ακέραιο, και όχι να ενδιαφέρονται για τις κοινωνικές ή πολιτικές διασυνδέσεις και το οικογενειακό του δέντρο.

Διαφορετική πολιτική είναι αυτή του Gribble (2008), σύμφωνα με την οποία οι επιλογές πρέπει να είναι τρεις: η διατήρηση, η επιστροφή και η εμπλοκή (engage). Πιο συγκεκριμένα η διατήρηση αφορά στο να ωθούνται οι μαθητές να σπουδάσουν ως και την τριτοβάθμια εκπαίδευση στη χώρα τους, ελπίζοντας έτσι να παραμείνουν και μετά τις σπουδές τους σε αυτή. Αυτή η προσέγγιση πιθανότατα μειώνει τη μετανάστευση των φοιτητών, ωστόσο δε φαίνεται να επηρεάζει τη μετανάστευση των αποφοίτων. Η δεύτερη επιλογή, αφορά στο να επιτρέπεται και να ενθαρρύνονται οι φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να σπουδάζουν σε άλλες χώρες του εξωτερικού, αλλά να προωθείται η επιστροφή τους στη χώρα τους. Αυτή η πολιτική απαιτεί μεταρρυθμίσεις που θα διευκολύνουν το νόστο των φοιτητών. Τέλος, η τρίτη πολιτική αφορά στην αποδοχή του γεγονότος, πως πολλοί από τους φοιτητές αυτούς δεν θα επιστρέψουν πίσω μετά την αποφοίτησή τους, και γι' αυτό θα πρέπει να ενεργοποιούνται οι φοιτητές αυτοί στο να βοηθούν στην ανάπτυξη της χώρας τους από όσο μακριά και αν βρίσκονται.

VII. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η διαρροή επιστημονικού δυναμικού εντάσσεται στο ευρύτερο ζήτημα της μετανάστευσης από τις λιγότερο αναπτυγμένες προς τις πιο αναπτυγμένες χώρες. Δεν αφορά απλώς την απώλεια ενός οποιουδήποτε τμήματος της κοινωνίας, αλλά του πλέον εκπαιδευμένου τμήματός της, για το οποίο μάλιστα έχει επενδυθεί σημαντικό μέρος των, συνήθως περιορισμένων, πόρων του κράτους και της κοινωνίας προέλευσης. Με αυτόν τον τρόπο, η απώλεια για την κοινωνία αποστολής είναι διπλή. Αφενός χάνονται σημαντικότερα επενδυμένα κεφάλαια, οικονομικά και ανθρώπινα, και αφετέρου, μειώνεται η δυνατότητα ανάπτυξης των κοινωνιών, ενώ ταυτόχρονα διευρύνεται το χάσμα μεταξύ λιγότερο αναπτυγμένων και αναπτυγμένων χωρών (Λαμπριανίδης, 2011: 44-45).

Το brain drain, σύμφωνα με τον Φωτόπουλο (2015), δεν αποτελεί την αιτία, αλλά το αποτέλεσμα μιας «διαχρονικής παθογένειας» που βασίζεται σε λειτουργίες του συστήματος όπως είναι η σχέση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, ο ρόλος της Δια Βίου Μάθησης κ.α.

Οι επιστήμονες που φεύγουν αυξάνουν τα επίπεδα ευημερίας τους, καθώς συνήθως λαμβάνουν καλύτερες απολαβές από την εργασία τους. Η ευημερία όμως όσων μένουν πίσω υποβαθμίζεται. Αυτό συμβαίνει διότι οι μισθοί τους συνήθως παραμένουν οι ίδιοι ενώ υπάρχει η ανάγκη για τη διατήρηση των επιπέδων των δημοσίων εσόδων με αποτέλεσμα να υπερφορολογούνται από το κράτος. Και μόνο εάν ο αριθμός των μεταναστών ήταν μικρός, θα επηρέαζε οριακά τους φορολογικούς συντελεστές (Grubel, 1968). Σύμφωνα με τον Gribble (2008), μόνο το 50% των αλλοδαπών φοιτητών στις Ηνωμένες Πολιτείες γυρίζουν πίσω στις χώρες τους μετά την ειδίκευσή τους.

Στο Μεξικό το Εθνικό Συμβούλιο Επιστημών έχει αναπτύξει μια πρωτοβουλία που οδηγεί τους πρόσφατους κατόχους διδακτορικών να επιστρέφουν πίσω: αυξάνει τους μισθούς τους και έτσι αυξάνει και τον αριθμό των παραγωγικών ακαδημαϊκών της χώρας. Στην Κίνα αντίστοιχη πρακτική έχει εφαρμοστεί με αμφιλεγόμενα όμως αποτελέσματα. Για όσους επιστήμονες θέλουν να επιστρέψουν από το εξωτερικό, υπάρχει μια σειρά κινήτρων: γενναιόδωρες μισθολογικές απολαβές και στεγαστικά πακέτα, αυξημένη υποστήριξη για επιστημονική έρευνα και μεγαλύτερη ευελιξία για τη μετακίνηση μεταξύ των κέντρων εργασίας ή έρευνας. Βέβαια, όπως είναι αναμενόμενο, η πολιτική αυτή της Κίνας έχει διχάσει τους επιστήμονες που επιστρέφουν με αυτούς που δεν έφυγαν ποτέ, καθώς οι δεύτεροι δεν δικαιούνται τίποτα από όσα δικαιούνται οι επαναπατριζόμενοι. Η Ινδία με τη σειρά της έχει επενδύσει τελευταία στην τεχνολογία και στην επιστήμη, με αποτέλεσμα - η μειωμένη γραφειοκρατία, η ελευθερία να ασχοληθούν με ασυνήθιστα και καινοτόμα έργα και ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει μια συνεργατική και πολύ-επιστημονική

προσέγγιση της έρευνας -να επιστρέφει πολλούς ερευνητές στην Ινδία (Gribble, 2008).

Μια έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που έγινε το 2003, αναφέρει πως οι βασικοί παράγοντες που οδηγούνται οι Ευρωπαίοι φοιτητές και ερευνητές στις Η.Π.Α. είναι: τα ερευνητικά ιδρύματα αιχμής, οι υψηλότεροι μισθοί, το βιοτικό επίπεδο και η κουλτούρα της επιχειρηματικότητας. Κάποιοι όμως ανέφεραν πως τα προβλήματα στην πατρίδα διαδραμάτισαν ένα πολύ σοβαρό λόγο μετανάστευσης. Η Ιταλία, για παράδειγμα, γνώρισε την εξαφάνιση ταλέντων, ιδίως στις επιστήμες, κυρίως ως αποτέλεσμα των σημαντικών φραγμών για ακαδημαϊκούς διορισμούς, λόγω αργής εξέλιξης της σταδιοδρομίας, χαμηλών μισθών, χαμηλής δημόσιας χρηματοδότησης, γραφειοκρατίας και έλλειψης ευκαιριών στον ιδιωτικό τομέα (Gribble, 2008).

Παρόλο που κάποια από τη βιβλιογραφία δείχνει ότι ο αντίκτυπος των μεταναστών με υψηλή ειδίκευση στις χώρες αποστολής είναι σε μεγάλο βαθμό αρνητική, μια νέα έρευνα προτείνει ότι οι χώρες αποστολής μπορούν επίσης να επωφεληθούν από την εκπαίδευση των πολιτών τους στο εξωτερικό. Ο όρος «κυκλοφορία εγκεφάλων» (brain circulation) χρησιμοποιείται για να περιγράψει την κυκλική φύση της μετανάστευσης. Ένα αυξανόμενο ποσοστό της μεταναστευτικής κίνησης είναι προσωρινό, καθώς πολλοί μετανάστες συνεχίζουν να διατηρούν οικονομικούς, πολιτιστικούς και ενίοτε πολιτικούς δεσμούς με την πατρίδα τους. Η αυξημένη κινητικότητα των σπουδαστών βελτιώνει την πρόσβαση σε υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης στις χώρες μετανάστευσης αντιμετωπίζοντας την ανυπόληπτη ζήτηση με χαμηλό κόστος για τη χώρα αποστολής. Οι χώρες αποστολής μπορούν επίσης να επωφεληθούν από τα χρηματικά εμβάσματα, τη μεταφορά τεχνολογίας, την επιχειρηματική συνεργασία και την ανάπτυξη προσωπικών δικτύων και διπλωματικούς δεσμούς (Gribble, 2008).

Προκειμένου να διατηρηθούν οι τριτοβάθμιοι φοιτητές, οι χώρες αποστολής πρέπει να κατανοήσουν τις συνθήκες που οδήγησαν σε οποιαδήποτε εκροή των σπουδαστών και να αναπτύξουν τις κατάλληλες πολιτικές απαντήσεις αναλόγως. Αν και οι πολιτικές εκπαίδευσης και

μετανάστευσης πολλών χωρών υποδοχής διευκολύνουν σαφώς την ανάπτυξη της διεθνούς φοιτητικής μετανάστευσης, οι εγχώριες συνθήκες έχουν επίσης μεγάλη επιρροή στον προσδιορισμό της ικανότητας της χώρας αποστολής να διατηρεί τους τριτοβάθμιους σπουδαστές και ακαδημαϊκούς. Η ανεπαρκής εγχώρια προσφορά, τα πραγματικά ή αντιληπτά πλεονεκτήματα που συνδέονται με τα αλλοδαπά πτυχία και ένα εγχώριο περιβάλλον που δεν υποστηρίζει και ενθαρρύνει την έρευνα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα είναι μερικοί από τους παράγοντες που συνδέονται με την αυξημένη κινητικότητα των σπουδαστών και την επακόλουθη μετανάστευση. Εάν οι χώρες αποστολής είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν αυτά τα βασικά ζητήματα, τότε είναι πιο πιθανό να επιτύχουν τη συγκράτηση της διαρροής εγκεφάλων των μαθητών που πιθανόν να συμβαίνει.

Η επέκταση και η ενίσχυση εναλλακτικών λύσεων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι σημαντική για τις χώρες αποστολής που επιθυμούν να περιορίσουν τον αριθμό των σπουδαστών που μεταβαίνουν στο εξωτερικό για να σπουδάσουν και, ως εκ τούτου, να μειώσουν το επίπεδο της μετανάστευσης σπουδαστών στο εξωτερικό. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους οι χώρες αποστολής μπορούν να αυξήσουν την εγχώρια παραγωγική ικανότητα. Μια επιλογή είναι η αύξηση της χρηματοδότησης για τον εγχώριο τριτογενή τομέα. Η Κίνα για παράδειγμα, έχει επενδύσει σε μεγάλο βαθμό στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με στόχο να κάνει εννέα Κινεζικά πανεπιστήμια κορυφαίας παγκόσμιας κλάσης. Φαίνεται ότι αυτή η επένδυση έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα με τους κινέζους φοιτητές να αναφέρουν τη βελτίωση της κινέζικης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως ένα σημαντικό παράγοντα στην απόφασή τους να παραμείνουν στην πατρίδα τους για προχωρημένη μελέτη. Ωστόσο, η Κίνα είναι μια εξαιρετική περίπτωση και πολύ λίγες χώρες αποστολής έχουν το είδος των δημοσιονομικών πόρων που απαιτούνται για αυτή την κλίμακα των επενδύσεων. Για τα φτωχότερα κράτη, πρέπει να συγκεντρωθούν οι πόροι τους και να αξιοποιηθούν οι τεχνολογικές εξελίξεις προκειμένου να διευρυνθεί η εσωτερική τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Άλλο παράδειγμα είναι η Ελβετία. Έχει πολύ μεγαλύτερη επιτυχία στη διατήρηση των σπουδαστών, στην ενθάρρυνση της επιστροφής τους και στην προσέλκυση εξωτερικού ταλέντου από το εξωτερικό. Η επιτυχία της Ελβετίας μπορεί να συμβάλει στο υψηλού επιπέδου σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας, στη στήριξη που παρέχεται σε νεοεμφανιζόμενους ερευνητές και σε ένα περιβάλλον έρευνας που εκτιμά τη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανίας και αναγνωρίζει τη σημασία της καθιέρωσης μιας τέτοιας συνεργασίας σε παγκόσμια εμβέλεια (Gribble, 2008).

Ακόμη, η ενθάρρυνση της διασυνοριακής παροχής είναι μια άλλη επιλογή για τις χώρες αποστολής που επιθυμούν να επεκτείνουν την εγχώρια παραγωγική ικανότητα. Η διασυνοριακή παροχή μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Οι εγχώριοι οργανισμοί μπορούν να συνεργαστούν με ξένους παρόχους για να προσφέρουν κοινά προγράμματα. Τα ξένα ιδρύματα μπορούν να δημιουργήσουν πανεπιστημιούπολεις ή να προσφέρουν προγράμματα μέσω της ηλεκτρονικής μάθησης ή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η διασυνοριακή εκπαίδευση μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη στη χώρα αποστολής. Όχι μόνο οι ξένοι πάροχοι μπορούν να βοηθήσουν στην κάλυψη της ανεκπλήρωτης ζήτησης, μπορεί επίσης να προσφέρουν στους σπουδαστές επιλογές μελέτης που δεν είναι διαθέσιμες σε τοπικό επίπεδο λόγω δημοσιονομικών περιορισμών ή έλλειψης εγχώριας εμπειρογνομosύνης. Οι αλλοδαποί πάροχοι εκπαιδευτικών υπηρεσιών ενδέχεται επίσης να έχουν θετικό αντίκτυπο στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη χώρα εισαγωγής, αναπτύσσοντας ικανότητες στη διδασκαλία, το σχεδιασμό προγραμμάτων σπουδών και την έρευνα. Οι αλλοδαποί πάροχοι υπηρεσιών μπορούν να έχουν πρόσβαση σε κεφάλαια έρευνας που προορίζονται να ωφελήσουν εγχώριους φοιτητές, ακαδημαϊκούς και τοπικές επιχειρήσεις και βιομηχανία. Η έρευνα στα εγχώρια πανεπιστήμια του Χονγκ Κονγκ, της Κίνας και της Σιγκαπούρης έχει επωφεληθεί σημαντικά από τις συνδέσεις που έχουν δημιουργηθεί με τα διεθνή πανεπιστήμια (Gribble, 2008).

Επιπρόσθετα, η διαθεσιμότητα τόσο μιας υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης όσο και ελκυστικών ευκαιριών απασχόλησης είναι απαραίτητη για τις χώρες αποστολής που επιθυμούν να διατηρήσουν τους σπουδαστές τους. Είναι σημαντικό οι επενδύσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση να συνδυάζονται με επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη, παρέχοντας ευκαιρίες απασχόλησης στους αποφοίτους. Η Βραζιλία ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένη τόσο στην παραμονή των σπουδαστών όσο και στην προσέλκυση περιφερειακών ταλέντων επενδύοντας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την έρευνα, καθώς και στην προώθηση των εγχώριων ευκαιριών. Η υψηλής ποιότητας τριτοβάθμια εκπαίδευση και ένα περιβάλλον που υποστηρίζει και ενθαρρύνει την έρευνα και την καινοτομία οδήγησε έτσι τη Βραζιλία στο να γίνει περιφερειακός κόμβος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, προσελκύοντας μεγάλο αριθμό αλλοδαπών φοιτητών και ερευνητών (Gribble, 2008).

Ο στόχος της Σιγκαπούρης για την οικοδόμηση ενός παγκόσμιου συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που θα τροφοδοτεί την εξελισσόμενη και αναπτυσσόμενη οικονομία της γνώσης, οδήγησε την κυβέρνηση να επενδύσει σε μεγάλο βαθμό στην εκπαίδευση, να δημιουργήσει στρατηγικούς δεσμούς με μερικά από τα παγκοσμίου φήμης πανεπιστήμια, όπως επίσης να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από εξαιρετική υποδομή, γενναιόδωρη χρηματοδότηση για έρευνα, προσοδοφόρο επαγγελματικό μέλλον και υπόσχεση ακαδημαϊκής ελευθερίας. Αυτές οι πολιτικές οδήγησαν σε λιγότερους κατοίκους της Σιγκαπούρης να σπουδάσουν στο εξωτερικό και αύξησε τον αριθμό των φοιτητών που αποφάσισαν να σπουδάσουν στη Σιγκαπούρη (Gribble, 2008).

Το να απαιτείται οι σπουδαστές να επιστρέψουν στην πατρίδα τους ως προϋπόθεση συνδρομής είναι μια στρατηγική που χρησιμοποιείται από ορισμένες χώρες αποστολής, ιδίως για τους φοιτητές που χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση και τις υπηρεσίες. Ωστόσο, αυτού του είδους οι στρατηγικές είναι δύσκολο να εφαρμοστούν.

Ορισμένοι επικριτές των παρόμοιων δεσμών μέτρων έχουν επίσης προειδοποιήσει για τους κινδύνους περιορισμού της κίνησης των σπουδαστών, σημειώνοντας ότι τέτοιες πολιτικές μπορούν να εμποδίσουν τη διασταύρωση των ιδεών και να οδηγήσουν σε αυτόνομη πνευματική απομόνωση. Το μοντέλο «κατάρτισης σάντουιτς» είναι μια άλλη στρατηγική που χρησιμοποιείται για να ενθαρρύνει τους φοιτητές να παραμείνουν στην πατρίδα τους. Ορισμένα πανεπιστήμια στην Ευρώπη έχουν πρωτοπορήσει στο μοντέλο «κατάρτισης σάντουιτς» ως μέσο μείωσης του κόστους και αύξησης του επιπέδου επιστροφής. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει στους διδακτορικούς φοιτητές στις αναπτυσσόμενες χώρες να παρακολουθήσουν ένα χρόνο μεταπτυχιακών σπουδών στο πανεπιστήμιο της χώρας τους, να ταξιδέψουν στο εξωτερικό για 12 έως 18 μήνες για να συνεχίσουν τις εργασίες τους και στη συνέχεια να επιστρέψουν στην πατρίδα τους για την έρευνα της διδακτορικής τους διατριβής. Ο φοιτητής και ο τοπικός επόπτης ταξιδεύουν μεταξύ της χώρας καταγωγής και της Ευρώπης, όπως απαιτείται κατά τη διάρκεια του τετραετούς προγράμματος. Αυτό έχει το πλεονέκτημα ότι επιτρέπει στον σπουδαστή να εστιάζει στις εθνικές προτεραιότητες, ενώ παράλληλα αναπτύσσει ικανότητες και μειώνει τις πιθανότητες brain drain (Gribble, 2008).

Σύμφωνα με τη στρατηγική ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως το 2020, γύρω από διάφορα πεδία, στόχος είναι η απασχόληση των ατόμων ηλικίας μεταξύ 20-64 να ανέλθει στο 75%. Έτσι απαιτείται η στήριξη των ατόμων με χαμηλά προσόντα, η δια βίου εκπαίδευσή τους και η αύξηση της απασχόλησης. Σημαντική επίσης είναι και η μείωση πρόωρης εγκατάλειψης των σχολικών δομών καθώς και η δια βίου εκπαίδευση των ατόμων προκειμένου να αναπτύξουν συγκεκριμένα προσόντα και δεξιότητες, χρήσιμα για τον επαγγελματικό στίβο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Φωτόπουλος, η στρατηγική αυτή αναμένεται να «συμβάλει στην ομογενοποίηση των προσόντων και στη μετάφρασή τους σε μία κοινή γλώσσα η οποία θα ενισχύσει την κινητικότητα, την αξιοκρατία, την κοινή προοπτική και την

εξισορρόπηση των επαγγελματικών προσόντων, δικαιωμάτων και αμοιβών» (2015:152).

Βέβαια αυτού του είδους οι μεταρρυθμίσεις συναντούν διάφορους φραγμούς, καθώς όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ διακρίνονται από διαφορετικούς πολιτισμούς και κουλτούρες. Ως αποτέλεσμα, το ανθρώπινο δυναμικό εμφανίζεται ίσως αδιάφορο ή εχθρικό, πιθανόν λόγω της ελλιπούς πληροφόρησης σχετικά με τις νέες μεταρρυθμίσεις ή λόγω της «κακής επικοινωνίας». Με βάση λοιπόν αυτή τη στρατηγική, όλες οι μορφές εκπαίδευσης (τυπική, μη τυπική και άτυπη) θα αναγνωρίζονται σε ένα εννιαίο πλαίσιο με σκοπό την απόκτηση και ανάπτυξη των γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων και στάσεων του ανθρώπινου δυναμικού (Φωτόπουλος, 2015).

VIII. ΣΚΟΠΟΣΕΡΕΥΝΑΣ – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των κινήτρων των νέων επιστημόνων για μετανάστευση και πώς αυτό συνδέεται με την τριτοβάθμια εκπαίδευση της Ελλάδας.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

- Ποιοι είναι οι κυριότεροι λόγοι μετανάστευσης των νέων επιστημόνων;
- Πώς αξιολογούν τις σπουδές τους στην Ελλάδα σε σύγκριση με αυτές στο εξωτερικό;
- Ποιες είναι οι προοπτικές και οι προϋποθέσεις επιστροφής τους στην Ελλάδα;

a. ΤΟ ΥΠΟ ΕΡΕΥΝΑ ΥΛΙΚΟ

Το υλικό της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν οι απόψεις και οι πληροφορίες που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες της έρευνας. Οι συνεντεύξεις πάρθηκαν από δεκαεπτά (17) ενήλικες απόφοιτους τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η στρατηγική δειγματοληψίας είναι σκόπιμη με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας (ή αλλιώς αλυσιδωτή δειγματοληψία, snowball or chain sampling). Η ερευνήτρια επέλεξε άτομα τα οποία διαθέτουν τα χαρακτηριστικά, την κοινωνική δικτύωση και τη γνώση, έτσι ώστε να μπορέσουν να τη βοηθήσουν στον εντοπισμό και άλλων μελών του πληθυσμού. Η στρατηγική αυτή επιλέγεται κυρίως όταν ο εντοπισμός των μελών κάποιου συγκεκριμένου πληθυσμού είναι δύσκολος, όπως στην περίπτωση μας, που βρίσκονται όλοι σε κάποια χώρα του εξωτερικού. Στο τελικό δείγμα που σχηματίστηκε, συμπεριλήφθηκαν και άτομα με διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτά των αρχικών πληροφορητών και έτσι υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του προς μελέτη φαινομένου (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Επίσης, τα ονόματα που δίνονται είναι φανταστικά, προκειμένου να διατηρηθεί η ανωνυμία τους.

IX. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ

a. ΜΕΘΟΔΟΙ ΈΡΕΥΝΑΣ

Υπάρχουν διάφορες μέθοδοι προσέγγισης και ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων. Γενικά διαχωρίζονται σε ποιοτικές και ποσοτικές. Οι ποσοτικές αναλύουν την ποσότητα εμφάνισης του προς εξέταση φαινομένου και οι ποιοτικές αναφέρονται στο είδος και στο συγκεκριμένο χαρακτήρα του φαινομένου (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2010).

Η ανάλυση περιεχομένου έχει μεγάλη ιστορία στην έρευνα, που εμφανίζεται και χρονολογείται από τον 18ο αιώνα στη Σκανδιναβία.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, αρχικά χρησιμοποιήθηκε ως μια αναλυτική τεχνική στις αρχές του 20ού αιώνα. Οι ερευνητές τη χρησιμοποίησαν ως ποιοτική ή ποσοτική μέθοδο σε διάφορες μελέτες. Αργότερα, η ανάλυση περιεχομένου χρησιμοποιήθηκε κυρίως ως μέθοδος ποσοτικής έρευνας, με δεδομένα κειμένου που κωδικοποιήθηκαν σε ρητές κατηγορίες και περιγράφηκαν χρησιμοποιώντας στατιστικά στοιχεία. Αυτή η προσέγγιση αναφέρεται μερικές φορές ως ποσοτική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Σχετικά πρόσφατα ωστόσο, αναγνωρίστηκε το δυναμικό της ανάλυσης περιεχομένου ως μεθόδου ποιοτικής ανάλυσης, με αποτέλεσμα την αύξηση της εφαρμογής και της δημοτικότητας της (Hsieh & Shannon, 2005).

Η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου είναι μια από τις πολυάριθμες μεθόδους έρευνας που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση δεδομένων κειμένου. Η έρευνα που χρησιμοποιεί ποιοτική ανάλυση περιεχομένου επικεντρώνεται στα χαρακτηριστικά της γλώσσας ως επικοινωνία με ιδιαίτερη προσοχή στο περιεχόμενο ή τη συμφοραζόμενη έννοια του κειμένου. Τα δεδομένα κειμένου μπορεί να είναι σε προφορική, έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή και μπορεί να έχουν ληφθεί από αφηγηματικές απαντήσεις, ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης, παρατηρήσεις ή έντυπα μέσα, όπως άρθρα, βιβλία ή εγχειρίδια (Hsieh&Shannon, 2005).

Σε αντίθεση με τα αυστηρά ποιοτικά σχέδια, η ανάλυση περιεχομένου έχει εξωτερική ισχύ ως στόχο. Λόγω της εστίασής της στην ανθρώπινη επικοινωνία, η ανάλυση περιεχομένου προσφέρει πρακτική εφαρμογή, υπόσχεση και συνάφεια για έρευνα που περιλαμβάνει τόσο την πρακτική όσο και την εκπαίδευση. Επιπλέον, η μεθοδολογία της έρευνας για την ανάλυση περιεχομένου είναι λεπτομερής, περιγράφονται οι διαδικασίες της, παρέχονται μερικά παραδείγματα της εφαρμογής της και συζητούνται τα αμφιλεγόμενα θέματα γύρω από τη χρήση της (Downe-Wamboldt, 1992).

Δεν πρόκειται για μια μεμονωμένη μέθοδο. Αντίθετα, οι τρέχουσες εφαρμογές της ανάλυσης περιεχομένου παρουσιάζουν τρεις ξεχωριστές προσεγγίσεις: συμβατικές, κατευθυνόμενες ή συνοπτικές. Και οι τρεις προσεγγίσεις χρησιμοποιούνται για την ερμηνεία της έννοιας από το περιεχόμενο των δεδομένων κειμένου και, ως εκ τούτου, τηρούν το φυσιολογικό παράδειγμα. Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ των τριών προσεγγίσεων είναι τα συστήματα κωδικοποίησης, η προέλευση των κωδικών και η αξιοπιστία. Στη συμβατική ανάλυση περιεχομένου, οι κατηγορίες κωδικοποίησης προέρχονται απευθείας από τα δεδομένα του κειμένου. Σε μια κατευθυνόμενη προσέγγιση, η ανάλυση ξεκινά με θεωρητικά ή σχετικά ερευνητικά ευρήματα ως καθοδήγηση για τους αρχικούς κώδικες. Μια συνοπτική ανάλυση περιεχομένου περιλαμβάνει καταμέτρηση και συγκρίσεις, συνήθως λέξεων-κλειδιών ή περιεχομένου, ακολουθούμενη από την ερμηνεία του υποκείμενου πλαισίου (Hsieh&Shannon, 2005).

Όταν ο ερευνητής εργάζεται επάνω στο πεδίο μελέτης του, οφείλει να καταγράφει και να παρατηρεί όχι μόνο τα φανερά στοιχεία που τα υποκείμενα δίνουν, αλλά και όλα τα άδηλα στοιχεία της επικοινωνίας. Μέσα από τις ποιοτικές μεθόδους ανάλυσης των δεδομένων οι ερευνητές παίρνουν την ευκαιρία να στοχεύσουν στο τι σημαίνει η εμπειρία που εξιστορούν τα υποκείμενα (Eisner, 2017).

Όσον αφορά τη συνέντευξη, αυτή αποτελεί το σημαντικότερο εργαλείο μιας ποιοτικής έρευνας. Η συνέντευξη είναι ανταλλαγή απόψεων, μια ανταλλαγή απόψεων μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων πάνω σε ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος, που βλέπει το κεντρικό σημείο της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης για την παραγωγή γνώσης και υπογραμμίζει την κοινωνική θέση των ερευνητικών δεδομένων. Η ερευνητική συνέντευξη ορίζεται ως *«μια συνομιλία δύο ατόμων που ξεκινά ο ερευνητής για το συγκεκριμένο σκοπό της απόκτησης πληροφοριών σχετικών με την έρευνα του και επικεντρώνεται σε περιεχόμενο που καθορίζεται από ερευνητικούς στόχους συστηματικής περιγραφής, πρόβλεψης ή εξήγησης»* (Cohenetal., 2002 : 351).

Μια συνέντευξη μπορεί να είναι δομημένη, ημι-δομημένη ή και αδόμητη. Πιο συγκεκριμένα:

- Δομημένη συνέντευξη: οι ερωτήσεις είναι προκαθορισμένες με σταθερή διατύπωση και προκαθορισμένη σειρά. Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου είναι συχνά η μόνη διαφορά που υπάρχει μεταξύ μιας δομημένης συνέντευξης από μια έρευνα με ερωτηματολόγιο.
- Ημι-δομημένη συνέντευξη: έχει προκαθορισμένες ερωτήσεις, αλλά η σειρά τους μπορεί να τροποποιηθεί με βάση την αντίληψη του ερευνητή για το τι φαίνεται πιο κατάλληλο να ερωτηθεί. Η διατύπωση των ερωτήσεων μπορεί να αλλάξει και να δοθούν εξηγήσεις, μπορεί να παραλειφθούν ακατάλληλες ερωτήσεις για κάποιον ερωτηθέντα ή να συμπεριληφθούν και άλλες.
- Αδόμητη συνέντευξη: όταν ο συντάκτης έχει γενικό ενδιαφέρον και επιτρέπει την ανάπτυξη της συζήτησης σε αυτόν τον τομέα. Επίσης, μπορεί να είναι πολύ ανεπίσημη (Van Teijlingen, 2014).

b. ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΈΡΕΥΝΑΣ

Έπειτα από τη μελέτη όσων αναφέρθηκαν στην παραπάνω υποενότητα, προκύπτει πως η πλέον κατάλληλη μέθοδος έρευνας στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι η ποιοτική ανάλυση του περιεχομένου των ημι-δομημένων συνεντεύξεων.

c. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Έπειτα από την επιλογή της μεθοδολογίας και τη διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων, ακολούθησε η αποδελτίωση των συνεντεύξεων, που αποτελούντο προς μελέτη περιεχόμενο. Αρχικά έγινε μια προσπάθεια κωδικοποίησης των ερωτήσεων ανά κατηγορία. Ύστερα από πολλαπλές αναγνώσεις και ακροάσεις των συνεντεύξεων, εντοπίστηκαν και απομονώθηκαν τα κυριότερα σημεία των δεδομένων

και τοποθετήθηκαν σε αρχείο πινάκων με σκοπό την ευκολότερη μελέτη τους. Ακολούθησε συστηματική μελέτη που είχε ως βάση τόσο τη διαφοροποίηση του περιεχομένου των αναφορών όσο και την επιδίωξη της συγκεκριμενοποίησης, αποσαφήνισης και λεπτομερούς διασαφήνισης της γενικής κατηγορίας, σχηματίστηκαν για κάθε μεγάλη κατηγορία ειδικότερες υποκατηγορίες στις οποίες ταξινομήθηκε το υλικό.

Οι αναλύσεις των στοιχείων βασίστηκαν στο ακόλουθο σύστημα κατηγοριών που συγκροτήθηκε:

1. Ηλικία – Φύλο

- 1.1. Ηλικία
- 1.2. Άνδρες - Γυναίκες

2. Σπουδές

- 2.1. ΑΕΙ – ΤΕΙ – Εξωτερικό
- 2.2. Προπτυχιακό – Μεταπτυχιακό – Διδακτορικό

3. Εργασία

- 3.1. Στην Ελλάδα
 - 3.1.1. Ναι – Όχι
 - 3.1.2. Στο Αντικείμενο – Σε Άλλο Αντικείμενο
 - 3.1.3. Διάρκεια Σε Έτη
- 3.2. Στο Εξωτερικό
 - 3.2.1. Ναι – Όχι
 - 3.2.2. Στο Αντικείμενο – Σε Άλλο Αντικείμενο
 - 3.2.3. Διάρκεια Σε Έτη

4. Αξιολόγηση Των Σπουδών Στην Ελλάδα Ως Προς

- 4.1. Την Προσέγγιση Της Γνώσης

- 4.2. Την Οργάνωση (Τεχνολογικός Εξοπλισμός – Εγκαταστάσεις)
- 4.3. Το Εύρος Των Γνώσεων
- 4.4. Την Εμπειρία – Πρακτική
- 4.5. Την Αξιολόγηση Των Καθηγητών
- 4.6. Τη Σχέση Με Την Αγορά Εργασίας
- 4.7. Τις Υποχρεώσεις Των Φοιτητών
- 4.8. Την Αντιστοίχιση Με Την Τωρινή Εργασία
 - 4.8.1. Δυνατά Στοιχεία
 - 4.8.2. Αδύνατα Στοιχεία

5. Κατάσταση Της Εκπαίδευσης Στο Εξωτερικό Ως Προς

- 5.1. Την Προσέγγιση Της Γνώσης
- 5.2. Την Οργάνωση (Τεχνολογικός Εξοπλισμός – Εγκαταστάσεις)
- 5.3. Φοίτηση Σε Τριτοβάθμια Ιδρύματα
- 5.4. Επίπεδο Που Μπορεί Να Φτάσει Κανείς
- 5.5. Δυνατότητα Για Έρευνα
- 5.6. Τη Σχέση Με Την Αγορά Εργασίας

6. Λόγοι Μετανάστευσης

- 6.1. Επαγγελματική Αποκατάσταση
- 6.2. Εξειδίκευση
- 6.3. Περιέργεια – Εμπειρία
- 6.4. Ύπαρξη Συντρόφου Στη Χώρα
- 6.5. Οικονομική Κρίση

7. Λόγοι Επιλογής Της Χώρας/Πόλης

- 7.1. Επαγγελματική Αποκατάσταση Στο Αντικείμενο
- 7.2. Επίπεδο Πανεπιστήμιου
- 7.3. Διαμονή Συντρόφου
- 7.4. Γλώσσας

- 7.5. Πρότερη Γνωριμία Με Τη Χώρα
- 7.6. Τύχη Και Απόσταση Από Την Ελλάδα
- 7.7. Άλλο

8. Κοινωνικοποίηση

- 8.1. Ύπαρξη Συγγενών/Φίλων/Γνωστών Πριν Τη Μετανάστευση
- 8.2. Συναναστροφές Τώρα
 - 8.2.1. Με Έλληνες
 - 8.2.2. Με Άλλες Εθνικότητες
 - 8.2.3. Με Όλους

9. Ζωή Στην Ξένη Χώρα

- 9.1. Επίπεδο Δυσκολίας Ή Ευκολίας Προσαρμογής
- 9.2. Δυσκολίες Που Αφορούν Πρακτικά Ζητήματα
 - 9.2.1. Γλώσσα
 - 9.2.2. Γραφειοκρατία
 - 9.2.2.1. Ελλάδα - Εξωτερικού
 - 9.2.3. Εύρεση Κατοικίας
 - 9.2.4. Οικονομικές
 - 9.2.5. Κουλτούρα Και Εκπαιδευτικό Σύστημα
- 9.3. Δυσκολίες Που Αφορούν Συναισθηματικά/Προσωπικά Ζητήματα
 - 9.3.1. Έλλειψη Της Οικογένειας
 - 9.3.2. Έλλειψη Των Φίλων
 - 9.3.3. Έλλειψη Της Χώρας
 - 9.3.4. Μοναξιά - Άγχος
- 9.4. Στήριξη Κατά Την Πρώτη Περίοδο
 - 9.4.1. Οικεία Πρόσωπα
 - 9.4.2. Άτομα Που Γνώρισαν Εκεί
- 9.5. Ποιότητα Ζωής Σε Σύγκριση Με Την Ελλάδα
 - 9.5.1. Οικονομικά
 - 9.5.2. Φαγητό

9.5.3. Καιρός

9.5.4. Προσωπικός Χρόνος – Διασκέδαση

10. Ικανοποίηση

10.1. Ικανοποίηση Από Τη Ζωή Στο Εξωτερικό

10.2. Ικανοποίηση Από Την Εργασία Ως Προς

10.2.1. Το Αντικείμενο

10.2.2. Το Ύψος Της Αμοιβής

10.2.3. Τις Προοπτικές Εξέλιξης

10.2.4. Το Περιβάλλον Εργασίας

10.2.4.1. Ωράριο

10.2.4.2. Ασφάλιση

10.2.4.3. Συμπεριφορά Ανωτέρων

11. Προοπτικές Επιστροφής & Συνέχισης Σπουδών Στην Ελλάδα

11.1. Ναι – Ίσως – Όχι

11.2. Προϋποθέσεις Επιστροφής

11.3. Προϋποθέσεις Συνέχισης Σπουδών

X. ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ

1. Ηλικία – Φύλο

1.1. Ηλικία

Όλοι οι συμμετέχοντες είναι μεταξύ εικοσιπέντε (25) και τριάντα πέντε ετών (35). Ο μικρότερος είναι γεννημένος το 1992 και ο μεγαλύτερος το 1984.

1.2 Φύλο

Το δείγμα αποτελείται από οχτώ (8) άνδρες και εννέα (9) γυναίκες

2. Σπουδές

2.1. ΑΕΙ – ΤΕΙ – Εξωτερικό

Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν σπουδάσει σε κάποιο τριτοβάθμιο ίδρυμα. Δεκατρείς από αυτούς έχουν φοιτήσει σε Πανεπιστημιακό ίδρυμα της Ελλάδας (ΑΕΙ), οι τρεις σε Τεχνολογικό ίδρυμα της Ελλάδας (ΑΤΕΙ) και ένας σε Πανεπιστήμιο του Εξωτερικού (Ρουμανία).

2.2. Προπτυχιακό – Μεταπτυχιακό – Διδακτορικό

Από τους ερωτώμενους, οι επτά έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους σε προπτυχιακό επίπεδο. Από τους δέκα που έχουν κάνει μεταπτυχιακές σπουδές, οι τρεις έχουν επιλέξει Ελληνικά Πανεπιστήμια και οι υπόλοιποι επτά τις ολοκλήρωσαν σε Πανεπιστήμια του Εξωτερικού. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι μόνο δύο εξ αυτών συνέχισαν σε διδακτορικό επίπεδο το οποίο δεν έχουν ολοκληρώσει ακόμη.

3. Εργασία

3.1. Στην Ελλάδα

3.1.1. Ναι – Όχι

Οι οκτώ από τους συμμετέχοντες είχαν δουλειά στην Ελλάδα πριν τη μετανάστευσή τους και οι εννιά ήταν άνεργοι.

3.1.2. Στο Αντικείμενο – Σε Άλλο Αντικείμενο

Από τους οκτώ εργαζόμενους στην Ελλάδα, οι επτά εργαζόντουσαν σε αντικείμενο συναφές με το αντικείμενο των σπουδών τους και η όγδοη εργαζόταν ως σερβιτόρα και πωλήτρια. Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι στην περίπτωση του Δαμιανού που εργαζόταν στο αντικείμενό του ως

νοσηλευτής, αναγκαζόταν παράλληλα να δουλεύει και ως σερβιτόρος σε καφέ και σε ταβέρνα προκειμένου να βγάζει τα προς το ζην.

3.2. Στο Εξωτερικό

3.2.1. Ναι – Όχι

Και οι δεκαεπτά ερωτώμενοι έχουν εργασία στο εξωτερικό. Οι δεκαέξι απασχολούνται με πλήρη απασχόληση και μόνο η Μαριάννα εργάζεται με μερική απασχόληση, καθώς παράλληλα κάνει τις μεταπτυχιακές της σπουδές και δεν έχει χρόνο για πλήρη απασχόληση. Επίσης υπάρχει και η περίπτωση του Βαγγέλη όπου εργάζεται σε δύο δουλειές παράλληλα, στη μια ως μερικώς και στην άλλη με πλήρη απασχόληση.

3.2.2. Στο Αντικείμενο – Σε Άλλο Αντικείμενο

Για τους δύο από τους ερωτώμενους, το αντικείμενο της δουλειάς τους δεν έχει καμία απολύτως σχέση με κανένα στάδιο των σπουδών τους (προπτυχιακό/μεταπτυχιακό). Για τους υπόλοιπους δεκαπέντε η εργασία τους σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με κάποιο στάδιο των σπουδών τους (προπτυχιακό ή/και μεταπτυχιακό ή/και διδακτορικό).

4. Αξιολόγηση Των Σπουδών Στην Ελλάδα

Σε αυτή την ερώτηση κλήθηκαν να απαντήσουν μόνο οι δεκαέξι, καθώς ο Μανώλης έχει σπουδάσει σε προπτυχιακό επίπεδο στο εξωτερικό, οπότε δεν υπήρχε δυνατότητα απάντησης των ερωτήσεων.

4.1. Ως Προς Την Προσέγγιση Της Γνώσης

Οι συμμετέχοντες σχολίασαν ποικιλοτρόπως το πώς προσεγγίζεται η γνώση στα ελληνικά πανεπιστήμια. Το επίπεδο των σπουδών χαρακτηρίστηκε κατά περιπτώσεις υψηλό, ικανοποιητικό, καλό και επαρκές. Η δουλειά που γίνεται στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση

θεωρείται ως καλή και επαρκής προκειμένου να μπορέσει κανείς να βρει εργασία σε κάποια χώρα του εξωτερικού. Ακόμη, ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η μετάδοση της γνώσης είναι θετικός, καθώς οδηγεί τους φοιτητές να αναζητούν τις πληροφορίες που χρειάζονται μόνοι τους και να σκέφτονται σφαιρικά. Κάτι που θεωρούν ότι τους έχει προσφέρει τη δυνατότητα να μπορούν να προσαρμόζονται στις διάφορες καταστάσεις που προκύπτουν. Επιπρόσθετα η προσέγγιση των γνώσεων γίνεται αναλυτικά και με λεπτομέρειες.

4.2. Ως Προς Την Οργάνωση (Τεχνολογικός Εξοπλισμός – Εγκαταστάσεις)

Παράπονα εξέφρασαν για την έλλειψη τεχνολογικού εξοπλισμού στα εργαστήρια των πανεπιστημίων. Ο εξοπλισμός χαρακτηρίστηκε ως απαρχαιωμένος κυρίως από τους συμμετέχοντες που το βασικό τους πτυχίο είναι σε κάποιον τομέα της τεχνολογίας. Θεωρούν πως η έλλειψη αυτή οφείλεται κυρίως στην έλλειψη χρηματοδότησης του κράτους προς τα τριτοβάθμια ιδρύματα καθώς και στην αδιαφάνεια των διαδικασιών. Για τις εγκαταστάσεις ειπώθηκε ότι είναι παραμελημένες. Ως προβληματισμοί τέθηκαν η ύπαρξη καταλήψεων και το καθεστώς ασύλου στα πανεπιστήμια, γεγονότα που ωθούν τους φοιτητές να φοβούνται για τη σωματική τους ακεραιότητα. Σχολιάστηκε επίσης αρνητικά η έλλειψη έγκαιρης πληροφόρησης των φοιτητών σε περίπτωση ακύρωσης των μαθημάτων.

4.3. Ως Προς Το Εύρος Των Γνώσεων

Οι σπουδές στην Ελλάδα, σύμφωνα με τους ερωτώμενους, δε χαρακτηρίζονται για την εξειδίκευσή τους. Αντίθετα, τα πεδία των γνώσεων είναι ευρεία και αυτό κρίνεται ως θετικό από τους ίδιους. Στις προπτυχιακές σπουδές διδάσκονται διάφορα μαθήματα από διάφορες επιστήμες, όπως για παράδειγμα η περίπτωση του Νικόδημου, που έχει σπουδάσει Ηλεκτρολόγος Μηχανικός & Μηχανολόγος Υπολογιστών, και αναφέρει πως διδάχτηκαν πολλά μαθήματα φυσικής και

μαθηματικών, επιστήμες που είναι πέρα της εξειδίκευσης της πληροφορικής. Στην Ελλάδα επίσης δεν υπάρχει δυνατότητα για έρευνα, καθώς δεν υπάρχουν οι κατάλληλοι πόροι, τόσο σε επίπεδο χρηματοδότησης όσο και σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής.

4.4. Ως Προς Την Εμπειρία – Πρακτική

Οι γνώσεις που προσφέρουν τα ελληνικά τριτοβάθμια ιδρύματα είναι, κατά τους ερωτώμενους, θεωρητικές. Δεν προσφέρεται η πρακτική εφαρμογή των όσων έχουν διδαχτεί, με αποτέλεσμα να εξέρχονται από τις σχολές με μηδενική εργασιακή εμπειρία. Συνέπεια του παραπάνω είναι πως λόγω της μη εφαρμογής των γνώσεων, οι φοιτητές δεν μπορούν να μάθουν τι πραγματικά τους αρέσει και τι όχι, ώστε να αποφασίσουν πώς θα προχωρήσουν μελλοντικά. Κάποιοι αναφέρουν πως θα ήθελαν έστω και εθελοντικά να μπορούν να εργαστούν κάπου, έτσι ώστε να πάρουν κάποια εμπειρία επάνω σε αυτό που σπούδασαν. Αυτό και πάλι φάνηκε να εξαρτάται από τη σχολή στην οποία φοίτησαν, καθώς υπήρξαν και περιπτώσεις στις οποίες υπήρχε αρκετή πρακτική άσκηση κυρίως μέσω των εργαστηρίων.

4.5. Ως Προς Την Αξιολόγηση Των Καθηγητών

Στα αρνητικά στοιχεία αξιολόγησης ανέφεραν το γεγονός ότι δεν υπάρχει ουσιαστική αξιολόγηση των καθηγητών. Θεωρούν ότι δεν πρέπει να υπάρχουν εδραιωμένες μόνιμες θέσεις για τους καθηγητές, αλλά αντίθετα πρέπει οι θέσεις να βασίζονται στην έρευνα του κάθε καθηγητή και στις δημοσιεύσεις του, όπως γίνεται στο εξωτερικό, κατά τα λεγόμενα τους. Επιπλέον η έλλειψη αξιολόγησης των πανεπιστημίων, γενικότερα, θεωρείται αρνητικός παράγοντας, καθώς τα πτυχία της Ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν αναγνωρίζονται ως ισάξια με εκείνα του εξωτερικού.

4.6. Ως Προς Τη Σχέση Με Την Αγορά Εργασίας

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, τα ελληνικά πανεπιστήμια δεν έχουν καμία σχέση με την αγορά εργασίας. Αυτό φυσικά το τοποθετούν στα αρνητικά. Θα ήθελαν να υπάρχει σχέση των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων με τις επιχειρήσεις, έτσι ώστε να υπάρχει δυνατότητα εύρεσης εργασίας μετά το πέρας των σπουδών, καθώς και εφαρμογής των γνώσεων στα πλαίσια πρακτικής ή εθελοντικής εργασίας. Καλό θα ήταν, όπως είπαν, να «καθίσουν σε ένα τραπέζι» τα πανεπιστήμια με τις επιχειρήσεις και να αποφασίσουν τι ειδικότητες χρειάζονται και πόσους απόφοιτους θέλουν, ώστε να φοιτήσουν στα πανεπιστήμια και αμέσως μετά να απορροφηθούν από την αγορά. Επιπλέον, θεωρούν ότι ακόμα και αν έχεις τα κατάλληλα εφόδια στην Ελλάδα, δεν μπορείς να εργαστείς εύκολα.

4.7. Τις Υποχρεώσεις Των Φοιτητών

Ένα στοιχείο το οποίο από άλλους χαρακτηρίστηκε αρνητικό και άλλους θετικό, είναι η υποχρεωτικότητα παρακολούθησης των μαθημάτων. Στις περισσότερες σχολές είναι υποχρεωτική η παρακολούθηση μόνο των εργαστηρίων, ενώ οι θεωρίες όχι. Έτσι για κάποιους ήταν αρνητικό το ότι μπορούσε κανείς να περάσει τα μαθήματα χωρίς να παρακολουθήσει καθόλου όλο το εξάμηνο, ενώ για άλλους ήταν θετικό γιατί μπορούσε κανείς παράλληλα να κάνει και άλλα πράγματα, όπως για παράδειγμα να εργάζεται. Επίσης ο τρόπος εξέτασης των μαθημάτων και το πόσο εύκολα ή δύσκολα μπορεί κανείς να πάρει το πτυχίο του, θεωρείται λανθασμένος. Στα θετικά τοποθετείται από την πλειοψηφία η δωρεάν φοίτηση, η δωρεάν διάθεση των βιβλίων, η δωρεάν σίτιση και η δωρεάν στέγαση. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Γιάννης: *«Αν δεν είχα την ευκαιρία να σπουδάσω τζάμπα στην Ελλάδα, δε θα είχα σπουδάσει»*.

4.8. Ως Προς Την Αντιστοίχιση Με Την Τωρινή Εργασία

Από τους συμμετέχοντες, πολλοί είναι εκείνοι που ακολούθησαν ένα διαφορετικό εργασιακό μονοπάτι συγκριτικά με τις σπουδές τους σε

προπτυχιακό επίπεδο. Είτε γιατί δε βρήκαν κάτι που να αντιστοιχεί επ' ακριβώς στο αντικείμενο, είτε γιατί αποφάσισαν να μεταπηδήσουν σε κάποια άλλη ειδικότητα από επιλογή. Υπάρχουν φυσικά και εκείνοι που προχώρησαν σε εξειδίκευση σε έναν τομέα του βασικού τους πτυχίου και άλλοι που εργάζονται ακριβώς σε αυτό που έχουν σπουδάσει σε προπτυχιακό επίπεδο.

4.8.1. Δυνατά Στοιχεία

Δυνατό στοιχείο των σπουδών στην Ελλάδα τοποθετούν οι ερωτώμενοι το ευρύ πεδίο των γνώσεων. Το γεγονός ότι έχουν γενικές γνώσεις από διάφορα αντικείμενα τους βοηθά να ελίσσονται και να προσαρμόζονται εύκολα στις διαφορετικές καταστάσεις που προκύπτουν. Ακόμα και σε εκείνους που δεν εργάζονται ακριβώς επάνω στις σπουδές τους, δηλώνουν πως υπάρχει κάποια σχέση με το βασικό πτυχίο, όπως στην περίπτωση της Ελένης που ενώ έχει σπουδάσει Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης, εργάζεται στο Μόναχο σε βρεφονηπιακό σταθμό. Εδώ δήλωσε πως *«...το συγκεκριμένο επάγγελμα το δικό μου έχει να κάνει με παιδιά από 7 χρονών και πάνω απλά εγώ ασχολούμαι εδώ με παιδάκια 1 έως 6. Για μένα όμως δεν έχει κάποια διαφορά γιατί πάλι είναι παιδικές ψυχές οπότε είναι το ίδιο.»* Στις περιπτώσεις που το αντικείμενο εργασίας είναι εντελώς διαφορετικό από τις σπουδές στην Ελλάδα, ως δυνατά στοιχεία δηλώνονται τα προσόντα και οι δεξιότητες που ανέπτυξαν μέσα από τη φοίτησή τους. Ακόμη, δυνατό στοιχείο θεωρείται το ότι δεν λάμβαναν από το πανεπιστήμιο έτοιμα τα πάντα, αντίθετα αναζητούσαν μόνοι τις λύσεις στα προβλήματα και έτσι αυτό τους βοήθησε και στη μετέπειτα ζωή.

4.8.2. Αδύνατα Στοιχεία

Στα αδύνατα στοιχεία γίνεται τοποθέτηση πάλι για τη σχέση με την αγορά εργασίας. Ακριβώς επειδή οι γνώσεις ήταν πολύ γενικές και δεν υπήρξε εξειδίκευση, μετά την κτήση του πτυχίου, δεν ήξεραν τι

ακριβώς κάνει ο κάθε κλάδος. Είχαν με λίγα λόγια την θεωρητική γνώση, αλλά στην πράξη δεν είχαν ιδέα για το πώς λειτουργεί το κάθε τι. Η έλλειψη εργασίας σε ομάδες κατά τη διάρκεια των σπουδών εμφανίστηκε επίσης. Η ύπαρξη μεγάλου ανταγωνισμού και ατομικισμού μεταξύ των φοιτητών δε βοήθησε στην ανάπτυξη της δεξιότητας της ομαδικότητας με αποτέλεσμα να συναντούν δυσκολίες στην εργασία τους στο εξωτερικό, όπου η ομαδικότητα ήταν βασικό στοιχείο της εργασίας. Η έλλειψη σχέσεων με τους καθηγητές επίσης εμφανίστηκε ως αδύνατο στοιχείο, καθώς με την απόμακρη στάση τους – όπως αναφέρει η Ξανθή «*Λόγω προκαταλήψεων δε τους προσεγγίζαμε ποτέ, να μη θεωρηθεί κάπως*» - δε βοηθά τους φοιτητές να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους και κατά συνέπεια δεν αναπτύσσεται η αυτοπεποίθησή τους. Αυτό το χαρακτηριστικό, όπως αναφέρουν, έχει αντίκτυπο στην εργασία τους στο εξωτερικό, στο οποίο μερικές φορές δεν έχουν την αυτοπεποίθηση να πάρουν πρωτοβουλίες, ακόμη και αν γνωρίζουν ότι μπορούν να τα καταφέρουν.

5. Κατάσταση Της Εκπαίδευσης Στο Εξωτερικό

Η κατάσταση της εκπαίδευσης στο εξωτερικό απαντήθηκε κυρίως συγκριτικά με την αντίστοιχη της Ελλάδας. Τα αποτελέσματα από την ανάλυση που προκύπτουν εμφανίζονται παρακάτω

5.1. Ως Προς Την Προσέγγιση Της Γνώσης

Χαρακτηριστικό στοιχείο των σπουδών στο εξωτερικό είναι η εξειδικευμένη προσέγγιση της γνώσης. Όπως ανέφεραν οι ερωτώμενοι, οι φοιτητές του εξωτερικού μαθαίνουν να κάνουν ένα πράγμα πολύ καλά, εξειδικεύονται σε αυτό, αλλά όταν έρθει η ώρα να πρέπει να συνθέσουν πληροφορίες, ή να αναζητήσουν κάτι πιο σφαιρικά, δυσκολεύονται να τα καταφέρουν. Σε σπουδές προπτυχιακού επιπέδου, το κρίνουν ως αρνητικό, αλλά σε μεταπτυχιακές ή διδακτορικές σπουδές αυτό θεωρείται θετικό, καθώς η εξειδίκευση εκεί τους προσφέρει και αντίστοιχη θέση εργασίας.

5.2. Ως Προς Την Οργάνωση (Τεχνολογικός Εξοπλισμός – Εγκαταστάσεις)

Η διαφορά στην οργάνωση στο εξωτερικό σε σχέση με την Ελλάδα είναι εμφανής, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενα των συμμετεχόντων. Στα περισσότερα πανεπιστήμια του εξωτερικού είναι υποχρεωτική η καταβολή διδάκτρων. Έτσι οι κτηριακές εγκαταστάσεις είναι καλύτερες και τα εργαστήρια άρτια εξοπλισμένα.

5.3. Ως Προς Τη Φοίτηση Σε Τριτοβάθμια Ιδρύματα

Όπως προαναφέρθηκε, σε πολλά πανεπιστήμια του εξωτερικού η φοίτηση απαιτεί καταβολή διδάκτρων. Βέβαια, εξαρτάται από τη χώρα που θα σπουδάσει κανείς καθώς και το επίπεδο (προπτυχιακό ή μεγαλύτερο). Σε κάποιες χώρες οι φοιτητές που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να σπουδάσουν, μπορούν να πάρουν άτοκο φοιτητικό δάνειο από το κράτος, προκειμένου να διευκολυνθούν. Είτε τα πανεπιστήμια είναι δωρεάν είτε όχι, υπάρχει δυνατότητα εργασίας των φοιτητών με μερική απασχόληση, ανάλογα πάντα με το πόσο απαιτητικό ή μη είναι το αντικείμενο που σπουδάζουν εκεί.

5.4. Ως Προς Το Επίπεδο Που Μπορεί Να Φτάσει Κανείς

Γενικά οι σπουδές στο εξωτερικό χαρακτηρίζονται από καλό έως πολύ καλό επίπεδο. Θεωρείται εύκολο το να καταφέρει να σπουδάσει κανείς σε κάποια χώρα του εξωτερικού και να φτάσει σε όποιο επίπεδο σπουδών θέλει. Το προπτυχιακό επίπεδο θεωρείται εύκολα προσβάσιμο. Βέβαια υπάρχει και η περίπτωση, όπως για παράδειγμα στην Ολλανδία, που οι μισθοί των ανειδίκευτων εργατών είναι υψηλοί, με αποτέλεσμα οι Ολλανδοί να μην έχουν ιδιαίτερα κίνητρα να σπουδάσουν. Υπάρχουν περιπτώσεις που μετά το βασικό πτυχίο, οι νέοι ξεκινούν να εργάζονται αμέσως και καθώς πολλές επιχειρήσεις χρηματοδοτούν τις περαιτέρω σπουδές, συνεχίζουν σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Ακόμα και όταν δεν

εργάζονται, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μπορούν να λάβουν άτοκα φοιτητικά δάνεια προκειμένου να μπορέσουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Έτσι, ενισχύεται και η επιλογή των διδακτορικών σπουδών, καθώς η χρηματοδότηση παρέχεται είτε απευθείας από το πανεπιστήμιο είτε από την εταιρεία στην οποία εργάζεται ο μεταπτυχιακός φοιτητής.

5.5. Ως Προς Τη Δυνατότητα Για Έρευνα

Η άποψη για τη δυνατότητα για έρευνα στο εξωτερικό είναι λίγο πολύ κοινή για τους ερωτώμενους. Θεωρούν ότι στο εξωτερικό υπάρχει μεγαλύτερη δυνατότητα από ό,τι στην Ελλάδα. Οι χρηματοδοτήσεις εκεί είναι πολύ περισσότερες σε σύγκριση με αυτές στην Ελλάδα και οι υποτροφίες επίσης. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η ανάγκη που υπάρχει για δημοσιεύσεις, προκειμένου να διατηρήσουν τις θέσεις τους οι καθηγητές, με αποτέλεσμα να ωθούν τους φοιτητές στην έρευνα. Είναι κάτι σαν αλυσίδα και εδώ πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι οι σχέσεις μεταξύ φοιτητών – καθηγητών είναι εντελώς διαφορετικές από ό,τι στην Ελλάδα. Όπως ανέφεραν, στο εξωτερικό δεν υπάρχει η έννοια της συνομιλίας σε πληθυντικό αριθμό – τους μιλούν στον ενικό και αυτό δε συνεπάγεται ότι δε τους σέβονται. Επίσης, το θεωρούν πολύ θετικό αυτό, καθώς μέσα από αυτή τη σχέση «από κοντά» που έχουν με τους καθηγητές τους, μπορούν να τους ενοχλήσουν και μετά το τέλος των σπουδών εάν κάτι χρειαστούν και εκείνοι ανταποκρίνονται. Βέβαια δε πρέπει να παραληφθεί και η περίπτωση της Κατερίνας που θεωρεί ότι και στις δύο χώρες υπάρχει εξίσου, η ίδια δυνατότητα για έρευνα.

5.6. Ως Προς Τη Σχέση Με Την Αγορά Εργασίας

Στο εξωτερικό, μέρος των σπουδών είναι η εργασία των φοιτητών σε εταιρείες, προκειμένου να γίνει η εφαρμογή της γνώσης. Έτσι, η σχέση που υπάρχει μεταξύ σπουδών και αγοράς εργασίας είναι άμεση, αφού ό,τι διδάσκονται, το εφαρμόζουν πριν ολοκληρώσουν τις σπουδές τους. Αυτό είναι πολύ βοηθητικό, καθώς έτσι, μέσα από αυτή τη διαδικασία

μπορούν να βρουν δουλειά επάνω στο αντικείμενό τους ακόμα και πριν ολοκληρώσουν τις σπουδές, καθώς οι εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να τους προσφέρουν θέση εργασίας, εάν και εφόσον είναι ικανοποιημένοι με τη δουλειά των φοιτητών, ως ασκούμενοι. Επιπλέον, σε πολλές χώρες, τα πανεπιστήμια και οι εταιρείες συζητούν και αποφασίζουν για το τι εξειδικευμένο προσωπικό χρειάζονται, προκειμένου οι πρώτοι να τους εκπαιδεύσουν κατάλληλα. Άλλη μια δράση των πανεπιστημίων του εξωτερικού αφορά σε κάποιες εκθέσεις που οργανώνουν με διάφορες εταιρείες. Εκεί, οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να ενημερωθούν για τα αντικείμενα των επιχειρήσεων, τη ζήτηση, καθώς και να συνομιλήσουν απευθείας με στελέχη. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να έρθουν σε άμεση επαφή με τις εταιρείες που τους ενδιαφέρουν, να κανονίσουν συνεντεύξεις και κατά συνέπεια να βρουν εργασία. Σημαντικός επίσης είναι και ο βαθμός εξειδίκευσης που παρέχεται μέσω των σπουδών. Με υψηλή εξειδίκευση, είπαν, ότι υπάρχει ευκολότερη αποκατάσταση μετά την ολοκλήρωση των σπουδών. Ακόμη, είναι σαν άγραφος κανόνας ότι αν έχεις σπουδάσει σε κάποιο πανεπιστήμιο του εξωτερικού θα εργαστείς εύκολα στη συγκεκριμένη χώρα, ενώ αν έχεις ολοκληρώσει τις σπουδές σου στην Ελλάδα και απλώς αναζητά κανείς εργασία στο εξωτερικό, θα δυσκολευτεί κάπως στο να βρει κάτι.

6. Λόγοι Μετανάστευσης

Οι λόγοι μετανάστευσης του καθενός από τους ερωτώμενους εξαρτώνται από διαφορετικά κίνητρα. Οι απαντήσεις που δόθηκαν βγήκαν αβίαστα από όλους και φάνηκαν να είναι πολύ συνειδητοποιημένοι για αυτή τους την επιλογή.

6.1. Επαγγελματική Αποκατάσταση

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων ανέφερε πως ο βασικότερος λόγος μετανάστευσης τους είναι η επαγγελματική αποκατάσταση επάνω στο

αντικείμενο σπουδών. Επιπλέον, η αδυναμία εύρεσης εργασίας στην Ελλάδα βοήθησε στο να πάρουν το δρόμο προς το εξωτερικό, καθώς η ανεργία δε τους επέτρεπε να ζουν τη ζωή που θέλουν. Στο εξωτερικό υπάρχουν επίσης περισσότερες ευκαιρίες εργασιακής απασχόλησης αλλά και καλύτερης αξιολόγησης του εργαζομένου, συγκριτικά πάντα με την Ελλάδα. Η εξέλιξη είναι πολύ πιο γρήγορη στο εξωτερικό και η δυνατότητα να δοκιμάσει κανείς πολλά διαφορετικά μεταξύ τους πράγματα αποτελούν επίσης κριτήρια μετανάστευσης.

6.2. Εξειδίκευση

Κάποιοι ήθελαν να εξειδικευτούν σε αντικείμενο που δεν υπήρχε στην Ελλάδα. Άλλοι ήθελαν να αλλάξουν εντελώς το αντικείμενο των σπουδών τους, κάτι που συμβαίνει πολύ ευκολότερα στο εξωτερικό από ότι στην Ελλάδα. Έτσι η μόνη επιλογή ήταν η μετανάστευση.

6.3. Περιέργεια – Εμπειρία

Αρκετοί ήταν αυτοί που δήλωσαν πως ήθελαν από καιρό να δοκιμάσουν την τύχη τους σε κάποια χώρα του εξωτερικού, γιατί ήθελαν να ζήσουν αυτή την εμπειρία και να σπουδάσουν έξω. Κύριος λόγος ήταν η περιέργεια που είχαν για τα όσα άκουγαν και για το γεγονός ότι ήθελαν να γνωρίσουν νέους πολιτισμούς και κουλτούρες.

6.4. Ύπαρξη Συντρόφου Στη Χώρα

Υπήρξαν βέβαια και οι περιπτώσεις που ο βασικός λόγος μετανάστευσης ήταν η ύπαρξη του/της συντρόφου στη χώρα.

6.5. Οικονομική Κρίση

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα για κάποιους ήταν επίσης κινητήριοι παράγοντες στο να μεταναστεύσουν, αλλά όχι για όλους. Για εκείνους που επηρεάστηκαν άμεσα από την κρίση, ο βασικός λόγος ήταν η

αδυναμία εύρεσης εργασίας και η ανεργία. Πολλοί ήταν εκείνοι που θεωρούν την οικονομική κρίση ως έμμεσο παράγοντα που απλώς συνέβαλε στο να μη γυρίσουν πίσω μετά τις σπουδές τους. Αποτελεί ακόμα τη δικαιολογία που κάποιος χρειαζόταν ώστε να μη του φέρουν αντίρρηση από την οικογένειά του για αυτή την απόφαση. Βέβαια σε περιπτώσεις που οι συμμετέχοντες ήθελαν ούτως ή άλλως να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο εξωτερικό, δεν διαδραμάτισε κανένα ρόλο. Η οικονομική κρίση δεν επηρέασε μόνο λόγω οικονομικών τους ερωτώμενους, αλλά και οι συνέπειες αυτής, όπως η κοινωνική και ιδεολογική κρίση που ακολούθησαν.

7. Λόγοι Επιλογής Της Χώρας/Πόλης

Οι χώρες στις οποίες βρίσκονται οι συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια της παρούσας έρευνας είναι η Αγγλία, Ολλανδία, Γερμανία, Ιταλία και Σιγκαπούρη. Οι λόγοι επιλογής του προορισμού ποικίλλουν αρκετά.

7.1. Επαγγελματική Αποκατάσταση Στο Αντικείμενο

Ως βασικός λόγος επιλογής της χώρας ή της πόλης που βρίσκονται οι συμμετέχοντες, εμφανίζεται να είναι η εύκολη επαγγελματική αποκατάσταση στο αντικείμενο των σπουδών. Για παράδειγμα, οι τρεις συμμετέχοντες που ασχολούνται με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές βρίσκονται και οι τρεις στη Γερμανία, καθώς όπως είπαν, εκεί είναι το κέντρο για αυτές τις ειδικότητες.

7.2. Επίπεδο Πανεπιστήμιου

Το υψηλό επίπεδο των πανεπιστημίων αποτέλεσε επίσης λόγο επιλογής, για εκείνους που θέλησαν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο εξωτερικό. Κάθε χώρα, όπως είπαν, εξειδικεύεται πάνω σε κάποια αντικείμενα, οπότε η επιλογή τους βασίστηκε επάνω σε αυτό.

7.3. Διαμονή Συντρόφου

Σε αυτή την περίπτωση, η απόφαση δεν πάρθηκε από τα άτομα που μετανάστευσαν, αλλά από τον/την σύντροφο τους. Έτσι, η επιλογή του τόπου δεν αποτελεί άμεση επιλογή τους, αλλά έμμεση, καθώς αποφάσισαν να τους ακολουθήσουν στην επιλογή των πρώτων, σεβόμενοι τα κριτήρια τους.

7.4. Γλώσσα

Η πρότερη γνωριμία της γλώσσας εμφανίζεται στις περισσότερες περιπτώσεις ως το βασικότερο στοιχείο επιλογής, καθώς οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες γνώριζαν τη γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσουν εκεί. Η συνηθισμένη γλώσσα που γνωρίζουν οι περισσότεροι είναι τα αγγλικά. Έτσι η επιλογή της Αγγλίας ως χώρα μετανάστευσης ήταν σχετικά εύκολη και της Σιγκαπούρης επίσης (επίσημη γλώσσα κράτους είναι τα αγγλικά). Βέβαια, όπως ειπώθηκε, στην Ολλανδία επίσης οι περισσότεροι γνωρίζουν την αγγλική γλώσσα και οι μεταπτυχιακές σπουδές είναι σε αυτή, οπότε η επιλογή έγινε πάλι σε αυτή τη βάση. Από αυτούς που βρίσκονται στη Γερμανία, κάποιοι γνώριζαν τη γλώσσα πριν μεταναστεύσουν, κάποιοι την έμαθαν εκεί και άλλοι δε την έμαθαν ποτέ, γιατί το αντικείμενο εργασίας τους είναι στην αγγλική.

7.5. Πρότερη Γνωριμία Με Τη Χώρα

Σε άλλες περιπτώσεις η επιλογή έγινε λόγω της προϋπάρχουσας γνωριμίας με τη χώρα. Είτε μέσω ταξιδιού είτε γιατί είχε κανείς ζήσει και στο παρελθόν εκεί, η επιλογή έγινε εύκολα.

7.6. Τύχη Και Απόσταση Από Την Ελλάδα

Η τύχη επίσης ήταν λόγος επιλογής για κάποιους. Κάποιοι βρήκαν την εργασία τους μέσω αγγελιών στο διαδίκτυο είτε μέσω του γραφείου διασύνδεσης του πανεπιστημίου τους. Έγιναν δεκτοί από τις θέσεις και

έπειτα μετανάστευσαν. Υπήρξε βέβαια και η μεμονωμένη περίπτωση της Νόπης που ένα από τα κριτήρια με τα οποία επέλεξε την Ιταλία είναι η απόσταση της από την Ελλάδα.

7.7. Άλλο

Άλλοι λόγοι εξίσου σημαντικοί, είναι οι παρακάτω: το γεγονός ότι η χώρα μετανάστευσης δεν είναι ιδιαίτερα ακριβή, οπότε υπήρχε η δυνατότητα να συνεχίσει κανείς τις σπουδές του χωρίς να έχει χρήματα. Ακόμη, η φοροαπαλλαγή που παρέχουν στους αλλοδαπούς φοιτητές καθώς και το γεγονός ότι στην Ευρώπη δεν χρειάζεται κανείς άδεια παραμονής στην ξένη χώρα.

8. Κοινωνικοποίηση

8.1. Ύπαρξη Συγγενών/Φίλων/Γνωστών Πριν Τη Μετανάστευση
Πολλοί ήταν εκείνοι που είχαν κάποιον γνωστό, φίλο ή συγγενή στην ξένη χώρα, υπήρχαν όμως και πολλοί που δεν γνώριζαν κανέναν εκεί. Συγκεκριμένα οι έντεκα από τους συμμετέχοντες είχαν τουλάχιστον έναν άνθρωπο εκεί, ενώ οι υπόλοιποι 6 πήγαν εντελώς μόνοι τους.

8.2. Συναναστροφές Τώρα

8.2.1. Μόνο Με Έλληνες

Σημαντικό είναι ότι κανείς από τους ερωτώμενους δεν συναναστρέφεται στην ξένη χώρα μόνο με Έλληνες. Βέβαια, σε πολλές περιπτώσεις ειπώθηκε ότι «οι φίλοι μας είναι Έλληνες» και «κατά 90% συναναστρέφομαι με Έλληνες». Ωστόσο αποκλειστικά και μόνο με Έλληνες – εντός και εκτός εργασίας – δε συναναστρέφεται κανείς.

8.2.2. Μόνο Με Άλλες Εθνικότητες

Αντίθετα υπάρχουν λίγες περιπτώσεις που στον τόπο μετανάστευσης οι συμμετέχοντες συναναστρέφονται μόνο με άλλες εθνικότητες. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί εκεί δεν υπάρχουν άλλοι Έλληνες, είτε στη δουλειά είτε στο ευρύτερο περιβάλλον.

8.2.3. Με Όλους

Οι περισσότεροι λοιπόν, συναναστρέφονται με όλους. Τόσο με Έλληνες, όσο και με άλλες εθνικότητες. Αυτό που φάνηκε να υπερισχύει είναι το γεγονός ότι με τους αλλοδαπούς έχουν συχνή επαφή κυρίως μέσω του εργασιακού περιβάλλοντος. Με τους Έλληνες φίλους τους διατηρούν επαφές στον ελεύθερο τους χρόνο.

9. Ζωή Στην Ξένη Χώρα

9.1. Επίπεδο Δυσκολίας Ή Ευκολίας Προσαρμογής

Ο κάθε άνθρωπος αντιμετωπίζει διαφορετικά τα γεγονότα που του εμφανίζονται στη ζωή. Έτσι και οι συμμετέχοντες στην έρευνα. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η προσαρμογή τους στην ξένη χώρα ήταν εύκολη, δύσκολη, ή ακόμα και για κάποιους δεν υπήρχε τέτοια περίοδος. Για εκείνους που η προσαρμογή τους ήταν εύκολη, εμφανίστηκε σε συνάρτηση με την ύπαρξη του/της συντρόφου εκεί. Ήταν εκείνοι που είπαν πως είναι όλα ευκολότερα όταν έχεις τον άνθρωπό σου εκεί. Βέβαια, εκείνοι που δυσκολεύτηκαν δεν ήταν στην ξένη χώρα απαραίτητα μόνοι τους. Είτε είχαν φίλους/συγγενείς/γνωστούς είτε όχι είπαν ότι δυσκολεύτηκαν να προσαρμοστούν. Στις περιπτώσεις που δεν υπήρχε περίοδος προσαρμογής, αυτό σχετίζεται με την άμεση εισαγωγή τους είτε στο εργασιακό περιβάλλον είτε στις μεταπτυχιακές σπουδές, οπότε περνούσαν πολύ χρόνο εκεί, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει περιθώριο σκέψης για το τι τους συμβαίνει.

Ανεξάρτητα με το αν προσαρμόστηκαν εύκολα ή δύσκολα στην ξένη χώρα, συνάντησαν όλοι δυσκολίες που αφορούν πρακτικά και συναισθηματικά/προσωπικά ζητήματα, τα οποία αναλύονται παρακάτω.

9.2. Δυσκολίες Που Αφορούν Πρακτικά Ζητήματα

9.2.1. Γλώσσα

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, πολλοί ήταν εκείνοι που επέλεξαν να μεταναστεύσουν στις συγκεκριμένες χώρες λόγω της γνωριμίας τους με τη γλώσσα. Αυτό που σχολίασαν ωστόσο αργότερα, ήταν πως «νόμιζα ότι ήξερα τη γλώσσα». Σε αυτές τις περιπτώσεις οι δυσκολίες είχαν να κάνουν κυρίως με την προφορά των ντόπιων κατοίκων, καθώς δεν τους καταλάβαιναν, και δεν γνώριζαν πώς χρησιμοποιείται η γλώσσα σωστά. Στις περιπτώσεις που δε γνώριζαν τη γλώσσα της χώρας καθόλου πριν τη μετανάστευση, η δυσκολία τους εντοπιζόταν στα βασικά καθημερινά ζητήματα, όπως για παράδειγμα τα ψώνια του σουπερμάρκετ.

9.2.2. Γραφειοκρατία

Η γραφειοκρατία ήταν ακόμη ένας πρακτικός παράγοντας δυσκολίας. Αν και η κίνηση μέσα στα Ευρωπαϊκά κράτη γίνεται εύκολα και χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις, χρειάζεται ενέργειες ώστε να γίνει νόμιμα. Αυτό διαφέρει όταν κάποιος αποφασίζει να βγει εκτός ευρωπαϊκών συνόρων, όπου σε πολλές περιπτώσεις είναι απαραίτητη η έκδοση βίζας.

9.2.2.1. Ελλάδα – Εξωτερικού

Η γραφειοκρατία της Ελλάδας, κυρίως σε ό,τι αφορά ζητήματα της εφορίας, ήταν ένας παράγοντας που δυσκόλεψε κάποιους στο να καταφέρουν να δηλωθούν στο νέο κράτος. Στο εξωτερικό οι γραφειοκρατικές δυσκολίες που αντιμετώπισαν ήταν η δήλωσή τους ως κατοίκων της χώρας και η λήψη αριθμού ασφάλισης.

9.2.3. Εύρεση Κατοικίας

Η εύρεση κατοικίας ήταν ένα ακόμη εμπόδιο που συνάντησαν κάποιοι, καθώς σε πολλά κράτη, βάσει νόμου, για να νοικιάσει κανείς σπίτι, πρέπει να έχει εργασία και για να έχει εργασία πρέπει να έχει σπίτι. Αυτό το σχήμα είναι οξύμωρο, οπότε οι συμμετέχοντες αναγκάστηκαν για κάποιο διάστημα να συγκατοικούν με άλλα πρόσωπα, είτε γνωστά προς αυτούς είτε άγνωστα, έως ότου ξεκινήσουν να εργάζονται.

9.2.4. Οικονομικές

Οι οικονομικές δυσκολίες αφορούν κυρίως εκείνους που μετανάστευσαν κατά το έτος 2015, καθώς το καλοκαίρι εκείνο έγινε εφαρμογή του Capital Control. Αποτέλεσμα αυτής της εφαρμογής ήταν η δύσκολη συναλλαγή χρημάτων των νέων μεταναστών με τις οικογένειες τους, που κατά το πρώτο διάστημα τους ενίσχυαν οικονομικά. Ακόμη, οικονομικά ήταν τα ζητήματα που είχαν να αντιμετωπίσουν όσοι μετανάστευσαν σε ακριβά αστικά κέντρα.

9.2.5. Κουλτούρα Και Εκπαιδευτικό Σύστημα

Αναφορές έγιναν επίσης και στη διαφορετική κουλτούρα και το εκπαιδευτικό σύστημα της ξένης χώρας ως δύσκολα ζητήματα που είχαν να αντιμετωπίσουν κατά το πρώτο διάστημα προσαρμογής.

9.3. Δυσκολίες Που Αφορούν Συναισθηματικά/Προσωπικά Ζητήματα

9.3.1. Έλλειψη Της Οικογένειας

Η έλλειψη της οικογένειας αποτελεί το πιο συνηθισμένο συναισθηματικό ζήτημα που ακούστηκε από την πλειοψηφία των

ερωτώμενων. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Βαγγέλης, *«Ως γνωστόν, εμείς οι Έλληνες είμαστε δεμένοι πολύ»*.

9.3.2. Έλλειψη Των Φίλων

Όλοι όσοι ανέφεραν την έλλειψη της οικογένειας ως συναισθηματικό ζήτημα που είχαν να αντιμετωπίσουν, ανέφεραν ταυτόχρονα ως ίδιας έντασης και σημαντικότητας και την έλλειψη των φίλων που άφησαν στην Ελλάδα. Βέβαια, υπήρξαν και περιπτώσεις όπου έγινε αναφορά μόνο στην έλλειψη των φίλων και όχι της οικογένειας.

9.3.3. Έλλειψη Της Χώρας

Σε κάποιους έλειπε γενικότερα η χώρα που άφησαν πίσω, *«τα χρώματα και τα αρώματα»* όπως είπαν, πάντα όμως μαζί με τους ανθρώπους. Επίσης τους έλειπε ο χαλαρός τρόπος ζωής της Ελλάδας, που μπορεί κανείς να περάσει χρόνο με τους φίλους του σε μια καφετέρια, και που οι κοινωνίες είναι μικρότερες και συναντά κανείς εύκολα γνωστούς.

9.3.4. Μοναξιά - Άγχος

Στα προσωπικά ζητήματα, η μοναξιά και το άγχος είναι τα μόνα που εμφανίζονται. Δεν είναι ιδιαίτερα εύκολο να γνωρίσεις ανθρώπους στην ξένη χώρα και να δημιουργήσεις φιλίες με αυτούς.

9.4. Στήριξη Κατά Την Πρώτη Περίοδο

Σε αυτή την παράμετρο, απάντησαν μόνο δεκαέξι από τους συμμετέχοντες, καθώς για την Ελένη η στήριξη δεν ήταν αναγκαία. Έχει μεγαλώσει στο Μόναχο της Γερμανίας και η οικογένειά της βρίσκεται εκεί, καθώς και παλιοί της φίλοι.

9.4.1. Οικεία Πρόσωπα

Για όλους όσους βρισκόταν μακριά από τη γενέτειρά τους, η στήριξη κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής ήρθε από πρόσωπα της οικογένειας τους καθώς και από φίλους. Για κάποιους οικογένεια και φίλοι βρίσκονταν δίπλα τους κυριολεκτικά, στην ίδια δηλαδή πόλη, ενώ για άλλους η στήριξη παρεχόταν εξ αποστάσεως κυρίως μέσω διαδικτύου και τηλεφώνου.

9.4.2. Άτομα Που Γνώρισαν Εκεί

Σε μερικές περιπτώσεις σημαντικό ρόλο στη στήριξη των νέων μεταναστών διαδραμάτισαν και τα άτομα που γνώρισαν εκεί. Είτε ήταν Έλληνες είτε όχι, βοήθησαν στο να προσαρμοστούν στην ξένη χώρα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι άγνωστοι μέχρι πρότινος συγκατοικιοί ήταν εκείνοι που τους στήριζαν, ενώ σε άλλες οι νέοι συμφοιτητές.

9.5. Ποιότητα Ζωής Σε Σύγκριση Με Την Ελλάδα

Κάθε χώρα είναι διαφορετική από κάθε άλλη, με κάποιες ωστόσο να παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά ως προς τον τρόπο ζωής και άλλες να είναι διαμετρικά αντίθετες. Η ποιότητα ζωής στις χώρες του εξωτερικού εμφανίζεται ως πολύ διαφορετική και καλύτερη από την αντίστοιχη της Ελλάδας. Τα κριτήρια με βάση τα οποία γίνεται η σύγκριση αναφέρονται παρακάτω.

9.5.1. Οικονομικά

Όπως ανέφεραν, οι μισθοί που παίρνουν στο εξωτερικό είναι σαφώς μεγαλύτεροι από αυτούς της Ελλάδας. Έτσι μπορούν να διαθέτουν χρήματα με μεγαλύτερη άνεση σε είδη, στα οποία στην Ελλάδα δεν μπορούσαν (π.χ. σε ρούχα, παπούτσια, ταξίδια). Βέβαια σε κάποιες χώρες είναι γενικά πιο ακριβά τα είδη πρώτης ανάγκης, οπότε αυτό σε μερικές περιπτώσεις θεωρήθηκε ως αρνητικό στοιχείο, συγκριτικά με τα ίδια είδη στην Ελλάδα. Οι μεγαλύτεροι μισθοί οδηγούν στην αίσθηση ασφάλειας που νιώθουν στο εξωτερικό οι συμμετέχοντες,

καθώς υπάρχουν θεμελιωμένα τα ανθρώπινα δικαιώματα και η ιατροφαρμακευτική ασφάλιση.

9.5.2. Φαγητό

Οι απόψεις δίστανται για το φαγητό στο εξωτερικό. Άλλοι είπαν ότι είναι άνοστα, χαμηλής ποιότητας και πως δε μπορεί κανείς να βρει εύκολα φρέσκα και ποιοτικά φρούτα και λαχανικά. Αντίθετα, άλλοι είπαν ότι έχει κανείς εύκολη πρόσβαση σε πολύ ποιοτικά φαγητά, πολύ καλύτερα και φθηνότερα από τα αντίστοιχα στην Ελλάδα.

9.5.3. Καιρός

Ο καιρός είναι κάτι που θα ήθελαν να αλλάξει. Όπως αναφέρθηκε κάποιοι συμμετέχοντες κατοικούν σε βόρειες χώρες της Ευρώπης (Αγγλία, Ολλανδία, Γερμανία), οπότε εκεί υπάρχουν έντονα καιρικά φαινόμενα με πολλές βροχές και κρύο, κάτι που δεν τους αρέσει. Στην περίπτωση της Ιταλίας και της Σιγκαπούρης, δεν έγινε καμία αναφορά στον καιρό.

9.5.4. Προσωπικός Χρόνος – Διασκέδαση

Ο προσωπικός χρόνος είναι περιορισμένος στο εξωτερικό. Οι νέοι που ζουν εκεί εργάζονται αρκετές ώρες και έτσι ελεύθερος χρόνος υπάρχει μόνο τα Σαββατοκύριακα. Οι μετακινήσεις επίσης καταναλώνουν πολύ χρόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα, ενώ στα μικρά αυτές δεν είναι πρόβλημα. Η διασκέδαση είναι διαφορετική από της Ελλάδας. Πολλοί την χαρακτήρισαν ως χειρότερη ενώ άλλοι είπαν ότι είναι ποιοτικότερη. Δήλωσαν πως στην ξένη χώρα υπάρχουν περισσότερες δυνατότητες να παρακολουθήσει κανείς κάποια πολιτιστικά ή αθλητικά γεγονότα που στην Ελλάδα δε θα μπορούσε. Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα να ταξιδέψει κανείς εύκολα, καθώς ο μισθός του εξωτερικού το επιτρέπει.

10 Ικανοποίηση

10.1 Ικανοποίηση Από Τη Ζωή Στο Εξωτερικό

Ανεξάρτητα με τα όσα έχουν αναφερθεί ως τώρα, δεν είναι όλοι ικανοποιημένοι από τη ζωή τους στο εξωτερικό. Ο Βαγγέλης μας λέει ότι η ζωή του πλέον είναι «*Ονειρική!!*» και αποτελεί τη μοναδική περίπτωση του δείγματος με τόσο μεγάλη ικανοποίηση. Φυσικά πολλοί ήταν εκείνοι που είναι πλέον καλύτερα από ό,τι ήταν στην Ελλάδα, ή κατά την πρώτη περίοδο στο εξωτερικό. Άλλοι σχολιάζουν ότι η ζωή τους είναι διαφορετική και όχι απαραίτητα καλή ή καλύτερη από εκείνη που είχαν στην Ελλάδα. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει κάποια σταθερότητα ακόμα παρά το γεγονός ότι βρίσκονται για κάποιο χρονικό διάστημα στο εξωτερικό.

10.2 Ικανοποίηση Από Την Εργασία

10.2.1 Ως Προς Το Αντικείμενο

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος δηλώνουν ως ικανοποιημένοι από το αντικείμενο της εργασίας τους στο εξωτερικό. Μόνο σε δύο περιπτώσεις οι ερωτώμενοι δήλωσαν πως το αντικείμενο δεν τους καλύπτει, χωρίς να προσδιορίζουν τους παράγοντες.

10.2.2 Το Ύψος Της Αμοιβής

Πολλοί είναι και εκείνοι που είναι ικανοποιημένοι από την αμοιβή που παίρνουν σε σύγκριση με την εργασία που προσφέρουν. Κάποιοι, παρά την ικανοποίηση, θα ήθελαν να πάρουν κάτι επιπλέον, άλλοι θεωρούν ότι προσφέρουν λιγότερα πράγματα από το μισθό που λαμβάνουν. Βέβαια υπάρχουν και οι περιπτώσεις που υπάρχει απόλυτη ικανοποίηση

αλλά και το αντίθετο: άτομα που θεωρούν ότι δεν αμείβονται καθόλου καλά για την εργασία που προσφέρουν.

10.2.3 Τις Προοπτικές Εξέλιξης

Στις περισσότερες των περιπτώσεων υπάρχουν ξεκάθαρες προοπτικές εξέλιξης στην εργασία. Για κάποιον ήδη μέσα σε ένα χρόνο εργασίας έχει προκύψει προαγωγή. Για άλλους οι προοπτικές εξέλιξης υπάρχουν μόνο κατόπιν μετεκπαίδευσης ή/και υπό την προϋπόθεση να γνωρίζεις καλά τη γλώσσα. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις που δεν υπάρχει καμία προοπτική, καθώς η εργασία που απασχολούνται είναι μόνο για να στηρίξουν τις μεταπτυχιακές σπουδές τους.

10.2.4 Το Περιβάλλον Εργασίας

Το περιβάλλον εργασίας είναι πολύ σημαντικός παράγοντας ικανοποίησης ή μη σε μια εργασία. Έτσι λοιπόν, ρωτήθηκαν για τις συνθήκες του περιβάλλοντος και εάν είναι ικανοποιητικές.

10.2.4.1 Ωράριο

Παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι δήλωσαν πως το ωράριό τους τηρείται κανονικά, δεν έλειψαν οι περιπτώσεις όπου οι ερωτώμενοι δήλωσαν ότι εργάζονται πολλές ώρες (10 συνήθως) με αποτέλεσμα αυτό να τους εξουθενώνει.

10.2.4.2 Ασφάλιση

Σε αυτή την ερώτηση, όλοι απάντησαν πως έχουν κανονικά την ασφάλιση και τα ένσημα που αναλογούν στην εργασία τους. Κανένας δεν εξέφρασε κάποιο παράπονο ως προς αυτόν τον παράγοντα.

10.2.4.3 Συμπεριφορά Ανωτέρων

Ως προς τη συμπεριφορά των ανωτέρων, υπήρξαν περιπτώσεις που οι συμμετέχοντες δήλωσαν πως δεν υπάρχουν αφεντικά στην εργασία τους. Όλοι είναι ίσοι, μιλούν στον ενικό και αντιμετωπίζονται ως ίσοι. Βέβαια, κάποιοι απλώς είπαν ότι η συμπεριφορά είναι καλή και άλλοι ότι έχουν πρόβλημα με τους ανωτέρους τους, λόγω ρατσισμού. Έγινε αναφορά επίσης στο ότι πρέπει να διεκδικεί κανείς τα δικαιώματά του, γιατί και στο εξωτερικό υπάρχουν περιπτώσεις που υπόκεινται σε εκμετάλλευση.

11. Προοπτικές Επιστροφής & Συνέχισης Σπουδών Στην Ελλάδα

11.1 Ναι – Ίσως – Όχι

Στην ερώτηση εάν θα επέστρεφαν ξανά στην Ελλάδα οι περισσότεροι – δέκα στον αριθμό – απάντησαν αμέσως θετικά. Ακούστηκαν αρκετά «Ναι, Σαφέστατα, Εννοείται, κ.α.». Αρκετοί ήταν εκείνοι που είπαν ότι θα το ήθελαν, αλλά πως στο εγγύς μέλλον σίγουρα όχι (έξι φορές). Τέλος, μόνο ο Γιάννης μας είπε πως δε νομίζει να γυρίσει πίσω. Εναλλακτικά πρότεινε *«Γιατί πρέπει να επιστρέψει ο καθένας στην Ελλάδα; Ας κάνουμε λίγο πιο Ευρωπαϊκό τον πολιτισμό μας. Ας έρθει ένας Γερμανός στη θέση μου, θα το προτιμούσα»*.

11.2 Προϋποθέσεις Επιστροφής

Για την επιστροφή τους υπάρχουν φυσικά κάποιες προϋποθέσεις. Όχι όμως για όλους. Η Μαίρη είπε ότι δε νομίζει πως θα αντέξει άλλο στην Ολλανδία, οπότε είναι σίγουρη ότι θα γυρίσει σύντομα. Από πολλούς, η βασική προϋπόθεση για την επιστροφή τους εντοπίζεται στο γεγονός ότι θέλουν να έχουν στην Ελλάδα μια εργασία πάνω στο αντικείμενο τους. Το μισθό που αναζητούν, τον χαρακτηρίζουν ως αξιοπρεπή για να ζουν αλλά και ανάλογο με τη δουλειά που θα προσφέρουν. Οποσδήποτε θέλουν ασφάλιση και γενικώς, κατοχυρωμένα εργασιακά δικαιώματα. Κάποιοι γενικότερα θα γυρίσουν απλά εάν καλυτερεύσει η κατάσταση στην Ελλάδα, εάν υπάρχουν προοπτικές εξέλιξης αντίστοιχες με του

εξωτερικού και εάν ολοκληρώσουν τον κύκλο τους στην ξένη χώρα, θα έρθουν να ζήσουν ήρεμα εδώ. Επιπρόσθετα, για την Ξανθή, προϋπόθεση πλέον είναι να μάθει ο φίλος της Ελληνικά. Και για την Ιωάννα, την περιμένει ήδη δουλειά εδώ στην οικογενειακή επιχείρηση, οπότε μπορεί να επιστρέψει οποιαδήποτε ώρα το επιθυμεί.

11.3 Προϋποθέσεις Συνέχισης Σπουδών

Σε αυτή την ερώτηση δεν απάντησε ο Βαγγέλης, καθώς συνεχίζει τις διδακτορικές σπουδές του σε πανεπιστήμιο της Ελλάδας. Από τους υπόλοιπους, αρκετοί ήταν αυτοί που δε θα συνέχιζαν με καμία προϋπόθεση τις σπουδές τους στην Ελλάδα. Από τους υπόλοιπους αυτά που ακούστηκαν παραθέτονται παρακάτω:

- Αν ζούσε στην Ελλάδα
- Αν μπορούσε να ανταπεξέλθει οικονομικά στις μεταπτυχιακές σπουδές
- Αν υπήρχε αναγνώριση των επιπλέον προσόντων
- Αν μετά έμενε για εργασία στο πανεπιστήμιο ή έστω είχε εξασφαλισμένη εργασία μετά την ολοκλήρωση των σπουδών
- Αν ανανεωνόταν η γνώση και αναμιγνύονταν με αυτή του εξωτερικού
- Αν υπήρχε χρηματοδότηση για το project του διδακτορικού ή να μην είναι fulltime ώστε να μπορεί να εργάζεται παράλληλα

XI. ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΈΡΕΥΝΑ

Η έρευνα επάνω στις απόψεις των νέων επιστημόνων που έχουν μεταναστεύσει στο εξωτερικό απέδωσε πολύ σημαντικές πληροφορίες τόσο για τα κίνητρα της μετανάστευσής τους όσο και για τη σύνδεση αυτής με την ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι θεωρητικές

παραδοχές που διατυπώθηκαν στην αρχή της παρούσας εργασίας και αφορούν σε έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλα κράτη, επιβεβαιώνονται σε ένα μεγάλο βαθμό και στην περίπτωση της Ελλάδας.

Μετά από τη σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση της ιστορίας της μετανάστευσης τόσο των Ελλήνων αλλά και γενικότερα, διαπιστώθηκε ως θεμελιώδες κριτήριο μετανάστευσης η αναζήτηση ενός καλύτερου μέλλοντος σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Ακολούθησε εννοιολογική αποσαφήνιση των όρων brain drain – brain gain, αναφέρθηκαν οι πολιτικές και οι προσεγγίσεις του εκπαιδευτικού σχεδιασμού για τη μείωση του φαινομένου του brain drain. Έπειτα έγινε αναφορά στις επιπτώσεις και τις προκλήσεις που επιφέρει η μετανάστευση των επιστημόνων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς δεν υπάρχουν σχετικές έρευνες στην ελληνική βιβλιογραφία. Αφού παρουσιάστηκαν ο σκοπός της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα, η μεθοδολογία της έρευνας και οι κατηγορίες, πραγματοποιήθηκε διεξοδική ανάλυση των ευρημάτων, με σκοπό την αποτύπωση των απόψεων των υποκειμένων επάνω στα προς μελέτη ζητήματα.

Με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις, θεωρείται ότι ο σκοπός της έρευνας επετεύχθη και πως τα ερευνητικά ερωτήματα απαντήθηκαν σε ένα μεγάλο βαθμό. Βέβαια, δεν είναι δόκιμο να γίνει γενίκευση των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας καθώς το δείγμα είναι περιορισμένο και άρα όχι αντιπροσωπευτικό. Έτσι η περαιτέρω μελέτη κρίνεται αναγκαία.

Ως **κίνητρο** ορίζεται ένα σύνολο διαδικασιών που παρακινεί ένα πρόσωπο προς την ολοκλήρωση ενός στόχου (Allen, 2002). Άρα οι παρακινημένες συμπεριφορές είναι εθελοντικές επιλογές που ελέγχονται από το ίδιο το πρόσωπο. Η σύνδεση των κινήτρων που οδηγούν τους νέους στη μετανάστευση, φαίνεται να έχει μεγάλη σύνδεση με την ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα κίνητρα των υποκειμένων εμφανίστηκαν να είναι κυρίως κοινωνικά ή/και οικονομικά.

Ο **κυρίαρχος λόγος μετανάστευσης** των υποκειμένων φάνηκε να είναι η επαγγελματική αποκατάσταση επάνω στο αντικείμενο σπουδών. Αρκετοί ήταν αυτοί που αδυνατούσαν να βρουν εργασία στην Ελλάδα σε αυτό που σπούδασαν, οπότε αποφάσισαν να φύγουν από τη χώρα προκειμένου να αναζητήσουν ένα καλύτερο μέλλον. Ακόμα και εκείνοι που εργάζονταν στην Ελλάδα πριν τη μετανάστευσή τους, δεν ήταν ικανοποιημένοι, είτε γιατί δεν είχαν κατοχυρωμένα τα δικαιώματά τους για μισθό, ωράριο, ασφάλιση, είτε γιατί αναγκαζόταν να εργάζονται ταυτόχρονα σε παραπάνω από μια εργασία ώστε να έχουν τα προς το ζην.

Η επιθυμία εξειδίκευσης σε κάποιο αντικείμενο που είτε δεν υπάρχει είτε δεν είναι ανεπτυγμένο στην Ελλάδα, είναι ακόμη ένα κίνητρο μετανάστευσης για κάποιους. Βέβαια, δεν ήταν λίγοι εκείνοι που αποφάσισαν να φύγουν λόγω περιέργειας και αναζήτησης του διαφορετικού. Το «να ζήσουν την εμπειρία» επίσης ώθησε κάποιους να μεταναστεύσουν, να γνωρίσουν τόπους και ανθρώπους με διαφορετικές κουλτούρες, ήθη και έθιμα. Αξίζει να αναφερθεί ότι υπήρξαν και κάποιοι που απλώς έφυγαν στο εξωτερικό, ακολουθώντας τον/την σύντροφό τους.

Τέλος, η οικονομική κρίση επηρέασε την πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Οι λόγοι επιρροής ήταν οικονομικοί αλλά και κοινωνικοί – ιδεολογικοί. Σε μεμονωμένες περιπτώσεις ωστόσο, η κρίση δε διαδραμάτισε κανένα ρόλο, καθώς τα υποκείμενα θα έφευγαν ούτως ή άλλως από τη χώρα για να συνεχίσουν τις σπουδές τους.

Η **αξιολόγηση των σπουδών** μεταξύ της Ελλάδας και της χώρας μετανάστευσης εμφάνισε ποικίλα αποτελέσματα. Όπως είναι αναμενόμενο, σε κάποια υπερτερεί η ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση και σε άλλα η αντίστοιχη της ξένης χώρας.

Πιο συγκεκριμένα, στα θετικά χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, κρίνονται χαρακτηριστικά όπως το ευρύ πεδίο των γνώσεων, έναντι της μεγάλης εξειδίκευσης σε μόνο ένα αντικείμενο στο

εξωτερικό. Η προσέγγιση της γνώσης βρίσκεται επίσης στα θετικά της ελληνικής εκπαίδευσης, καθώς οι φοιτητές αναζητούν τη γνώση μόνοι τους και έτσι «μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν», που είναι ίσως το βασικότερο στοιχείο της ενεργητικής συμμετοχής στη μάθηση.

Ακόμη, η δωρεάν φοίτηση, σίτιση, στέγαση και διανομή συγγραμμάτων που λαμβάνει χώρα στην Ελλάδα σχολιάστηκε ως πολύ θετική, ενώ στο εξωτερικό τίποτα δεν διατίθεται δωρεάν, αντίθετα οι φοιτητές καταβάλλουν δίδακτρα σε πολλές περιπτώσεις, προκειμένου να σπουδάσουν.

Αρνητικά σχόλια για την εκπαίδευση στην Ελλάδα εμφανίστηκαν κυρίως σε ό,τι αφορά τον τεχνολογικό εξοπλισμό και τις κτηριακές εγκαταστάσεις των ιδρυμάτων. Σε πολλές περιπτώσεις οι ελλείψεις ήταν πολύ σημαντικές και η έλλειψη της χρηματοδότησης εμφανής. Η μη ύπαρξη αξιολόγησης των καθηγητών με τις μόνιμες θέσεις εργασίας στα πανεπιστήμια κρίθηκε ως εμπόδιο, τόσο στο να ολοκληρώσει κανείς τις σπουδές του, όσο και στο να τις συνεχίσει σε υψηλότερο επίπεδο. Εμπόδιο επίσης αποτελεί η έλλειψη αξιολόγησης σε συνδυασμό με την έλλειψη χρηματοδοτήσεων ως προς την παραγωγή έρευνας στα ελληνικά τριτοβάθμια ιδρύματα. Επιπρόσθετα, η χαμηλή αξιολόγηση των ελληνικών πανεπιστημίων στις παγκόσμιες κλίμακες κατάταξης οδηγούν στην υποβάθμιση των πτυχίων έναντι εκείνων του εξωτερικού.

Το γεγονός ότι η αγορά εργασίας δεν έχει κάποια σύνδεση με τα ελληνικά τριτοβάθμια ιδρύματα επίσης σχολιάστηκε ως απόλυτα αρνητικό στοιχείο. Παράπονα εκφράστηκαν για την ελάχιστη ως μηδενική εργασιακή εμπειρία που λαμβάνουν οι φοιτητές της Ελλάδας. Δεν υπάρχει η δυνατότητα πρακτικής – εθελοντικής εργασίας επάνω στο αντικείμενο των σπουδών, με αποτέλεσμα να εξέρχονται από τα τριτοβάθμια ιδρύματα έχοντας μόνο το θεωρητικό υπόβαθρο και πρακτικά να μη γνωρίζουν τίποτε. Αυτό δεν ισχύει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση του εξωτερικού, καθώς είναι υποχρεωτικό μέρος των σπουδών η εργασία σε εταιρείες, είτε κατά τη διάρκεια του

καλοκαιριού που δεν έχουν μαθήματα είτε ως μερική απασχόληση παράλληλα με τα μαθήματα.

Στον αντίποδα, τα πανεπιστήμια του εξωτερικού υπερτερούν σε όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω. Ξεκινώντας, τα πανεπιστήμια με τις επιχειρήσεις είναι άμεσα συνδεδεμένα, οι φοιτητές μπορούν πολύ εύκολα να βρουν εργασία, καθώς συνήθως οι θέσεις σπουδών που είναι διαθέσιμες στα πανεπιστήμια είναι περίπου όσες και οι αντίστοιχες ελεύθερες θέσεις εργασίας σε κάποια εταιρεία. Οπότε, δεν υπάρχει υπέρ-πληθώρα πτυχιούχων ενός αντικειμένου και ελάχιστες αντίστοιχες θέσεις εργασίας (γεγονός που συμβαίνει κατά κόρον στην Ελλάδα), αλλά αντίθετα υπάρχει αρμονία στην προσφορά και τη ζήτηση.

Στο εξωτερικό επίσης υπάρχουν πολύ υψηλά αξιολογημένα πανεπιστήμια διεθνούς φήμης και κύρους που και τα αντίστοιχα πτυχία τους έχουν την ίδια υψηλή αξιολόγηση και αποτελούν εισιτήρια για την αγορά εργασίας. Εφόσον η αγορά εργασίας βρίσκεται μέσα στα πανεπιστήμια, οι χρηματοδοτήσεις των εταιρειών σε αυτά είναι επίσης μεγάλες, με αποτέλεσμα να προωθείται ιδιαίτερα η έρευνα και η ανάπτυξη. Φυσικά, αυτό έρχεται σε άμεση συνάφεια και με το γεγονός ότι οι καθηγητές των πανεπιστημίων του εξωτερικού δεν έχουν μόνιμες, εδραιωμένες θέσεις, αλλά κρίνονται και αξιολογούνται συνεχώς για το έργο τους. Έτσι υπάρχει μεγάλη ανάγκη για έρευνα και, άρα, δημοσιεύσεις, οι οποίες γίνονται από φοιτητές υπό την εποπτεία των εν λόγω καθηγητών. Στα θετικά που αφορούν τους καθηγητές του εξωτερικού τοποθετείται και η διαπροσωπική σχέση που αναπτύσσουν με τους φοιτητές τους, η οποία είναι συνήθως ως ίσος προς ίσο, χωρίς προκαταλήψεις και στερεότυπα λόγω γνώσεων, εμπειρίας και θέσης.

Τέλος κάτι που θεωρείται θετικό είναι πως λόγω των σπουδών υψηλής εξειδίκευσης στο εξωτερικό, η επαγγελματική εξέλιξη και προαγωγή σε υψηλόβαθμες θέσεις είναι πολύ πιο γρήγορη από ό,τι θα ήταν στην Ελλάδα.

Αναφορικά με τις **προοπτικές και προϋποθέσεις επιστροφής στην Ελλάδα** οι απαντήσεις ήταν ποικίλες. Αν και η πλειοψηφία των

ερωτηθέντων απάντησε ότι θα ήθελαν να επιστρέψουν ή ότι το έχουν ήδη δρομολογήσει, οι προϋποθέσεις που έθεσαν αφορούν κυρίως την εργασία τους στην Ελλάδα. Σημαντικό να αναφερθεί είναι ότι δεν ζητούν πολλά χρήματα ή υψηλόβαθμες θέσεις, αλλά απλώς αξιοπρεπή εργασία με κατοχυρωμένα εργασιακά δικαιώματα (ασφάλιση, ωράριο, άδεια). Βέβαια υπάρχουν και εκείνοι που έχουν αποφασίσει να γυρίσουν όπως και να έχει και εκείνοι που απλά δε βρίσκουν κανένα λόγο να γυρίσουν πίσω.

Βέβαια, πέρα από τους τρεις άξονες που αναφέρθηκαν παραπάνω, προέκυψαν και άλλα αντικείμενα συζήτησης που αφορούν γενικότερα στη ζωή στην ξένη χώρα, την κοινωνικοποίησή τους, την ικανοποίηση από τη ζωή και την εργασία τους στο εξωτερικό καθώς και τους λόγους για τους οποίους επέλεξαν το συγκεκριμένο τόπο προορισμού. Καθώς αυτά αποτελούν ιδιαίτερες κατηγορίες που αφορούν ιδιαίτερα τον ψυχισμό του καθενός, υπήρχε μεγάλη σχέση μεταξύ της εργασίας και της ζωής γενικότερα. Εκείνοι που γενικά ήταν ευχαριστημένοι από την εργασία τους στο εξωτερικό ήταν ευχαριστημένοι και από τη ζωή τους εκεί. Οι λόγοι επιλογής της χώρας ή/και της πόλης ήταν η επαγγελματική αποκατάσταση στο αντικείμενο, το επίπεδο του πανεπιστήμιου που θα συνέχιζαν τις σπουδές τους, η διαμονή του/της συντρόφου εκεί, η γνώση της γλώσσας της χώρας, η απόσταση από την Ελλάδα, η πρότερη γνωριμία με τη χώρα καθώς επίσης η τύχη. Ως προς την κοινωνικοποίηση, η συναναστροφή με ανθρώπους από όλες τις εθνικότητες είναι η πιο συνηθισμένη, ενώ λίγοι είναι εκείνοι που συναναστρέφονται αποκλειστικά μόνο με Έλληνες ή μόνο με αλλοδαπούς.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το δείγμα της παρούσας έρευνας, που αποτελείται από δεκαεπτά (17) άτομα, δεν είναι αντιπροσωπευτικό ώστε να γίνει γενίκευση των αποτελεσμάτων. Είναι ωστόσο σημαντικό το γεγονός ότι σε γενικές γραμμές οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν κινούνται σε κοινή γραμμή, αλλά η έρευνα σε μεγαλύτερο δείγμα, κρίνεται αναγκαία. Έτσι θα μπορέσει να καταστεί δυνατή η γενίκευση των αποτελεσμάτων και να βγει κάποιο συμπέρασμα σχετικά με τους

λόγους μετανάστευσης των νέων επιστημών. Επίσης, η έρευνα σε μεγαλύτερο δείγμα μπορεί να καθορίσει τις επιπτώσεις και τις προκλήσεις αυτής της μετανάστευσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε να προταθούν πιθανές βελτιώσεις στο σύστημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Βέβαια, σημαντικό αποτέλεσμα θα μπορούσε να βγει σχετικά με το τι πρέπει να γίνει, ώστε να επαναπατριστούν οι νέοι επιστήμονες και να μειωθεί το φαινόμενο του brain drain.

Φυσικά, πρέπει επίσης να γίνει αναφορά στους φραγμούς της παρούσας έρευνας καθώς σε πολλές περιπτώσεις κατέστησαν πολύ δύσκολη και χρονοβόρα τη διαδικασία της συνέντευξης. Όλοι οι συμμετέχοντες βρίσκονταν στη χώρα μετανάστευσης, οπότε οι συνεντεύξεις πάρθηκαν μέσω εφαρμογών που διατίθενται δωρεάν στο διαδίκτυο. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν οι εφαρμογές Skype και Facebook καθώς όλοι οι συμμετέχοντες ήταν συνδεδεμένοι σε τουλάχιστον μια και επίσης είναι οι πλέον διαδεδομένες για συνομιλία μέσω κάμερας.

Κοιτώντας πίσω στη θεωρία και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, που προηγήθηκαν της έρευνας, προκύπτει εύκολα το συμπέρασμα πως τα λεγόμενα των νέων επιστημόνων βρίσκονται σε αρμονία με την ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία. Τα κοινωνικοοικονομικά κριτήρια που τους οδήγησαν να φύγουν στο εξωτερικό είναι λόγοι μετανάστευσης και για ανθρώπους από άλλα κράτη και εμφανίζονται εδώ και χρόνια ως τέτοιοι. Επίσης, όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση οι ελλείψεις σε πόρους και σε επενδύσεις στη χώρα αποστολής και η αντίστοιχη προσφορά σε υψηλούς μισθούς και βιοτικό επίπεδο, στη χώρα μετανάστευσης, οδηγούν το ανθρώπινο δυναμικό μακριά από τα σύνορα της πατρίδας του. Η ανεπαρκής εγχώρια προσφορά εργασίας, τα πραγματικά ή αντιληπτά πλεονεκτήματα που συνδέονται με τα πτυχία του εξωτερικού και ένα εγχώριο περιβάλλον που δεν υποστηρίζει και ενθαρρύνει την έρευνα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα είναι μερικοί από τους παράγοντες που συνδέονται με την αυξημένη κινητικότητα των σπουδαστών και την επακόλουθη μετανάστευσή τους.

Τέλος, απαραίτητη για τις χώρες αποστολής που επιθυμούν να διατηρήσουν τους σπουδαστές τους είναι η διαθεσιμότητα τόσο μιας υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης όσο και ελκυστικών ευκαιριών απασχόλησης. Είναι σημαντικό οι επενδύσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση να συνδυάζονται με επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη, παρέχοντας ευκαιρίες απασχόλησης στους αποφοίτους.

Το ελληνικό κράτος πρέπει και οφείλει να προστατέψει το ανθρώπινο δυναμικό του, εάν θέλει να καταστεί δυνατή η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Το να εκπαιδευτεί με κρατικούς πόρους ένας σημαντικός αριθμός επιστημόνων και έπειτα να αποδημεί στο εξωτερικό, με ελάχιστες προοπτικές νόστου, είναι προφανώς αρνητικό στοιχείο για την ποιότητα της ζωής και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων που μένουν πίσω. Και γιατί να μη γίνει μια προσπάθεια για κινήσεις οργανωμένες και σωστές και να αντιστρέψουμε το brain drain σε brain gain?

ΧΙΙ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ:

Βουδούρης, Α. Γ. (2011). *Πληροφορίες για συλλόγους μεταναστών στην Αμερική από την Βέροια, τη Νάουσα και τη γύρω περιοχή από τις αρχές μέχρι και το τρίτο τέταρτο του 20ου αι.*

Γαραντούδης Ε., Χατζηδημητρίου Σ., Μέντη Θ., *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (Β Γυμνασίου) - Βιβλίο Μαθητή*, ΟΕΔΒ, Αθήνα

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας.*

Λαμπριανίδης, Α. (2011), *Επενδύοντας στη φυγή: Η διαρροή επιστημόνων από την Ελλάδα την εποχή της παγκοσμιοποίησης*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Μιχαήλ, Δ. & Μπαντέκας, Η. (2015), *Μετανάστευση/κινητικότητα και η ιδιότητα του πολίτη: μια προσέγγιση μέσα από την ανθρωπολογία και το διεθνές δίκαιο, στο Ενδο-Ευρωπαϊκή νεανική κινητικότητα / μετανάστευση στην εποχή της οικονομικής κρίσης. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*, Εκδόσεις Σταμούλη, Θεσσαλονίκη

Μπέτσας, Γ., Μαυροσκούφης, Δ. (2014), «Αποτύπωση και ερμηνεία των εκπαιδευτικών δεικτών στη Δυτική Μακεδονία με βάση τις στατιστικές απογραφές της εκπαίδευσης (1926-2000)», στο Φωτιάδης, Κ., Ηλιάδου-Τάχου, Σ., Βλασίδης, Βλ. (επιμ.) *Η Δυτική Μακεδονία: Από την ενσωμάτωση στο ελληνικό κράτος έως σήμερα*, Πρακτικά Συνεδρίου, σσ.317-335.

Παναγιωτόπουλος, Β. (2003). *Ο οικονομικός χώρος των Ελλήνων στα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας. στο Πληθυσμοί και οικισμοί του ελληνικού χώρου: ιστορικά μελετήματα* (pp. 25-47).

Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε. Α. (2010). *Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις*. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 4(1), 72-81.

Τσακίρης, Δ., & Μυλωνόπουλος, Δ. (2006). *Η αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανώτατη εκπαίδευση. Μεταρρύθμιση ή νεοφιλελεύθερη ημιμάθεια*.

Φωτόπουλος, Ν. (2015), *Κινητικότητα, εκπαίδευση, απασχόληση και το φαινόμενο του «brain drain»: στοιχεία από την Ελλάδα και την Ευρώπη, στο Ενδο-Ευρωπαϊκή νεανική κινητικότητα / μετανάστευση στην εποχή της οικονομικής κρίσης. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*, Εκδόσεις Σταμούλη, Θεσσαλονίκη

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:

Allen, R. S., & Helms, M. M. (2002). *Employee perceptions of the relationship between strategy, rewards and organizational performance*. Journal of Business Strategies, 19(2), 115.

Cerdeira, L., Machado-Taylor, M. D. L., Cabrito, B., Patrocínio, T., Brites, R., Gomes, R., & Silva, S. (2016). *Brain drain and the disenchantment of being a higher education student in Portugal*. Journal of Higher Education Policy and Management, 38(1), 68-77.

Chang, G. C. (2006). *Strategic planning in education: some concepts and steps*. Education Sector. UNESCO.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2002). *Research methods in education*. Routledge.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education (6th ed.)*. London: Routledge.

Commander, S., Kangasniemi, M., & Winters, L. A. (2004). *The brain drain: curse or boon? A survey of the literature. In Challenges to globalization: Analyzing the economics* (pp. 235-278). University of Chicago Press.

Downe-Wamboldt, B. (1992). *Content analysis: method, applications, and issues*. Health care for women international, 13(3), 313-321.

Eisner, E. W. (2017). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. Teachers College Press.

Gribble, C. (2008). *Policy options for managing international student migration: the sending country's perspective*. Journal of Higher Education Policy and Management, 30(1), 25-39.

Grubel, H. G. (1968). *The reduction of the brain drain: problems and policies*. Minerva, 6(4), 541-558.

Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). *Three approaches to qualitative content analysis*. Qualitative health research, 15(9), 1277-1288.

Kristensen, T. (1968). *The Brain Drain and Development Planning*. The Fundamentals of Educational Planning: Lecture-Discussion Series No. 29.

Straubhaar, T. (2000). *International mobility of the highly skilled: Brain gain, brain drain or brain exchange* (No. 88). HWWA Discussion Paper.

Tigau, C., & Guerra, B. B. (2015). *Education premiums and skilled migration: Lessons for an educational policy*. Education Policy Analysis Archives, 23, 104.

Tziouvas, D. (Ed.). (2016). *Greek diaspora and migration since 1700: Society, politics and culture*. Routledge.

Van Teijlingen, E. (2014, December). *Semi-structured interviews*. In *PGR Workshop December*.

INTERNET

<https://ajammc.com/2015/12/06/exploring-iranian-migration/>-Προσπελάστηκε στις 23/05/2018

<http://toapagio.blogspot.gr/2016/02/t.html>-Προσπελάστηκε στις 23/05/2018

<https://www.slideshare.net/coolabhi/brain-drain-presentation>- Προσπελάστηκε στις 23/05/2018

XIII. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Συνέντευξη Πρώτη - Έφη

Φ: Καλημέρα Έφη

Ε: Καλημέρα

Φ: Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας.

Ε: Πολύ ωραία.

Φ: Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα ηχογραφηθεί για τον ίδιο ακριβώς σκοπό.

Φ: Αρχικά Θα ήθελα να μου πεις πόσο χρονών είσαι.

Ε: 31

Φ: Το έτος γέννησής σου;

E: 1986

Φ: Ο τόπος γέννησής σου;

E: Κοζάνη Ελλάδα

Φ: Το έτος που μετανάστευσες;

E: Το έτος που μετανάστευσα; Έκανα μεταπτυχιακό στο εξωτερικό οπότε δεν ξέρω μετράει αυτό;

Φ: Πότε έφυγες γενικά από την Ελλάδα, η πρώτη φορά ας πούμε που έφυγες πότε ήταν;

E: Ωραία, το 2011

Φ: Που έμενες πριν μεταναστεύσεις;

E: Έμενα στην Ελλάδα, Κοζάνη

Φ: Πού ζεις τώρα;

E: Τώρα ζω στη Σιγκαπούρη

Φ: Τι επάγγελμα έκανες πριν τη μετανάστευση;

E: Ναι, λοιπόν, πριν τη μετανάστευση δούλευα σαν βοηθός λογιστή για περίπου ένα χρόνο. Μετά δεν έχω δουλέψει στην Ελλάδα περισσότερο από αυτό. Ένας χρόνος και μετά έφυγα.

Φ: Και τώρα με τι ασχολείσαι; Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

E: Τώρα ασχολούμαι με τα οικονομικά της υγείας και εργάζομαι σε μία συμβουλευτική εταιρεία στη Σιγκαπούρη

Φ: Τι έχεις σπουδάσει;

E: Έχω σπουδάσει στην Ελλάδα λογιστική και χρηματοοικονομικό στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και το Μεταπτυχιακό μου είναι στα οικονομικά της υγείας στην Αγγλία

Φ: Είναι στη Θεσσαλονίκη, έτσι;

E: Ναι

Φ: Πως αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

E: Όταν έφυγα αποφάσισα να κάνω κάτι διαφορετικό οπότε το Μεταπτυχιακό μου ήταν σε διαφορετικό αντικείμενο. Δεν μπορώ να αξιολογήσω πόσο καλές ήταν οι σπουδές μου γιατί δεν συνέχισα στο ίδιο αντικείμενο. Θεωρώ ότι ήταν αρκετά καλές οι γνώσεις που παίρνουμε από τα ελληνικά πανεπιστήμια. Ναι, είναι αρκετά καλές.

Φ: Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις στις σπουδές σου στην Ελλάδα.

Ε: Αυτό νομίζω ότι έχει να κάνει με τη συγκεκριμένη σχολή κάθε φορά. Τα εφόδια που παίρνεις, νομίζω αυτό στο οποίο μας προετοιμάζει πολύ καλά η Ελλάδα, είναι στο να ψάχνουμε και να βρίσκουμε πράγματα μόνοι μας για το πώς θα διαβάσουμε, πού θα βρούμε τις πηγές για να διαβάσουμε, πώς θα ανταποκριθούμε στις εξετάσεις γενικότερα, πώς θα πάρουμε το πτυχίο, είναι θέματα καθαρά του φοιτητή. Δεν ξέρω πώς είναι τώρα βέβαια στα πανεπιστήμια αλλά αν συγκρίνω τα ελληνικά πανεπιστήμια με τα ξένα πανεπιστήμια - πώς λέγεται αυτό –Top guidance ας πούμε, η καθοδήγηση που σου δίνουν τα ξένα πανεπιστήμια είναι πολύ πιο λεπτομερής σε σχέση με τα ελληνικά πανεπιστήμια δηλαδή έξω απλά βγαίνεις. Εκεί είναι όλα έτοιμα για σένα μπορείς να βρεις τα πάντα, μπορείς να απευθυνθείς τους κατάλληλους, στις κατάλληλες ομάδες για οτιδήποτε και αν ψάχνεις. Στην Ελλάδα μαθαίνεις να τα κάνεις όλα αυτά μόνος σου, που θεωρώ ότι είναι ένα θετικό στοιχείο γιατί έτσι μαθαίνεις στους φοιτητές να μην σκέφτονται μονόπλευρα και να έχουν απλά μπροστά τους ότι τους δίνουν και να ακολουθούν αυτό, σκέφτονται νομίζω πιο σφαιρικά. Μετά όσον αφορά το επίπεδο των σπουδών, μάλλον το επίπεδο των καθηγητών θα έλεγα, και το πώς γίνονται τα μαθήματα δεν νομίζω ότι έχει καμία σχέση με το εξωτερικό. Θεωρώ ότι δεν είναι τόσο αποτελεσματικός στην Ελλάδα. Απλά αυτό εξαρτάται και πάλι από τη σχολή στην οποία θα είσαι, δεν μπορώ να πω ότι είμαι ευχαριστημένη με τη δική μου σχολή και τους δικούς μου καθηγητές που είχαμε γιατί τα μαθήματά τους και οι εξετάσεις τους και τα υπόλοιπα ήτανε κάτω από διαφορετικά συμφέροντα.

Φ: Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ε: Τα πανεπιστήμια δεν είναι συνδεδεμένα με την αγορά εργασίας, δεν σου προσφέρουν καθόλου ευκαιρίες κατά τη διάρκεια των σπουδών να εφαρμόσεις τις γνώσεις σου το οποίο είναι πολύ διαφορετικό στο εξωτερικό και επίσης είναι και αυτό που χρειάζεται τελικά γιατί οι φοιτητές τελειώνουν το πανεπιστήμιο και έχουνε μηδέν εργασιακή εμπειρία στην Ελλάδα, ενώ για παράδειγμα οι φοιτητές στο εξωτερικό τελειώνουν το πανεπιστήμιο και μπορεί να έχουνε ένα μέχρι και δύο χρόνια εμπειρία ήδη γιατί τα καλοκαίρια κάνουνε internships και δουλεύουν. Εν πάση περιπτώσει. Αυτό είναι αρνητικό και για αυτό το λόγο, γιατί δεν υπάρχει καμία συνδεσιμότητα με την αγορά εργασίας οπότε όταν ένας φοιτητής τελειώνει το πανεπιστήμιο χρειάζεται άλλο τόσο χρόνο, έτσι ώστε να μπορέσει να βρει κάποια δουλειά, χωρίς εμπειρία πάντα. Και δεύτερον γιατί δεν δίνεται η ευκαιρία στους φοιτητές να ξέρουν τι θέλουν και τι τους αρέσει τελικά, γιατί σε 4 χρόνια στο

πανεπιστήμιο μπορείς να μάθεις διάφορα αντικείμενα, αλλά δε σημαίνει ότι θα εφαρμόσεις όλα αυτά ή θα δουλέψεις σε όλα αυτά όταν θα τελειώσεις τη σχολή σου, αλλά αν θα είχες την ευκαιρία να τεστάρεις ποια είναι καλύτερα θα ήσουν πολύ πιο χρήσιμος και μετά πέρα από το τι θα έβρισκες πιο εύκολα δουλειά.

Φ: Μου ανέφερες ότι έκανες μεταπτυχιακό. Σε ποιο ίδρυμα και επάνω σε ποιο αντικείμενο;

Ε: Έκανα μεταπτυχιακό στο University of York στην Αγγλία επάνω στα οικονομικά της υγείας. Health economics λέγεται ο τομέας.

Φ: Ωραία. Έχεις κάνει διδακτορικό

Ε: Όχι

Φ: Τώρα όσον αφορά στους λόγους για τους οποίους μετανάστευσες. Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Ε: Αρχικά το Μεταπτυχιακό, γιατί ήθελα να εξειδικευτώ σε κάτι το οποίο ακόμα και σήμερα δεν υπάρχει στην Ελλάδα. Αυτός ο τομέας δεν υπάρχει, οπότε αναγκαστικά θα έπρεπε να το κάνω έξω. Ναι αρχικά αυτό.

Φ: Η οικονομική κρίση επηρέασε αυτή σου την απόφαση;

Ε: Όχι ιδιαίτερα εκείνη τη στιγμή γιατί η προτεραιότητα μου ήταν ένα να κάνω το επόμενο βήμα όσον αφορά το Μεταπτυχιακό και όχι όσον αφορά την εργασιακή μου εμπειρία. Ίσως επηρέασε την απόφασή μου στο να γυρίσω πίσω μετά το Μεταπτυχιακό.

Φ: Επέστρεψες δηλαδή μετά το Μεταπτυχιακό;

Ε: Όχι η απόφασή μου ήταν τελικά να μη γυρίσω. Μετά το Μεταπτυχιακό βασικά έκανα διάφορες συνεντεύξεις σε διάφορες χώρες συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας και όντως βρήκα μία δουλειά στην Ελλάδα, την οποία τελικά την απέρριψα και αποφάσισα να ξαναγυρίσω στο Λονδίνο γιατί, λόγω της οικονομικής κρίσης σκέφτηκα ότι, ναι οκ μπορεί να μου δίνουνε τώρα αυτή τη δουλειά αλλά δεν ξέρω αν θα υπάρχει σταθερότητα αργότερα, και πως είναι καλύτερο να κάνω την καριέρα μου στο εξωτερικό γιατί υπάρχει πιο δίκαιη αξιολόγηση και επειδή έχεις καλύτερες ευκαιρίες να αναπτυχθείς πιο γρήγορα, να αλλάξεις τομείς να δοκιμάσεις διάφορα πράγματα.

Φ: Γιατί επέλεξες τη συγκεκριμένη χώρα;

Ε: Την Αγγλία γιατί το Μεταπτυχιακό που ήθελα να κάνω, ένα από τα καλύτερα στον τομέα είναι στην Αγγλία, οπότε και το κομμάτι του Health economics είναι πολύ ανεπτυγμένο στην Αγγλία, και αυτός ήταν ο βασικός λόγος.

Φ: Είχες γνωστούς, φίλους, συγγενείς εκεί πέρα;

Ε: Όχι

Φ: Πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν έρθεις στην Σιγκαπούρη πλέον, στην Αγγλία νωρίτερα; Μου είπες νομίζω ένα χρόνο.

Ε: Ένα χρόνο ναι

Φ: Πόσα χρόνια έμεινες άνεργη πριν αποφασίσεις να φύγεις;

Ε: Κανένα.

Φ: Πώς ήταν η περίοδος προσαρμογής;

Ε: Αρκετά δύσκολη. Δε νομίζω ότι υπήρχε περίοδος προσαρμογής γιατί πήγα στην Αγγλία και ξεκίνησα το Μεταπτυχιακό. Τα μεταπτυχιακά δεν ξέρω πώς είναι στην Ελλάδα η τα πτυχία γενικότερα αλλά το Μεταπτυχιακό στην Αγγλία, δεδομένου ότι είναι σε άλλη γλώσσα και πρέπει να προσαρμοστείς σε αυτό και ότι όλα είναι πάρα-πάρα πολύ γρήγορα, δεν σου δίνουν ιδιαίτερο περιθώριο να προσαρμοστείς. Ήταν αρκετά δύσκολα στην αρχή, το πρώτο τετράμηνο δηλαδή μέχρι τα Χριστούγεννα, και μετά μία χαρά. Γιατί πρέπει να καταλάβεις πέρα από τη γλώσσα και την κουλτούρα, ότι βρίσκεσαι σε ένα περιβάλλον που πρέπει ξαφνικά να βρίσκεις μόνος του σπίτι να συνεννοείσαι να μάθεις το σύστημα τους, πώς θα έχεις ρεύμα στο σπίτι σου, νερό ή οτιδήποτε Και όλα τα κάνεις μόνος σου βέβαια. Προφανώς αν θέλεις κάποια βοήθεια μπορείς να απευθυνθείς στο πανεπιστήμιο σου και τα λοιπά, αλλά η διαδικασία δεν είναι ίδια με την Ελλάδα. Υπάρχουν πολλά πράγματα στα οποία πρέπει να προσαρμοστείς και το κάνεις ταυτόχρονα με τις σπουδές σου.

Φ: Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις.

Ε: Πρακτικά, το σύστημα εκπαίδευσής τους σε συνδυασμό με τη γλώσσα ίσως. Ναι, αυτά.

Φ: Ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Ε: Μέχρι και τώρα, γιατί τώρα είναι λίγο διαφορετικά είμαι πιο μακριά, στη Σιγκαπούρη και πάντα αυτό που λείπει είναι η οικογένειά σου, οι φίλοι σου, αυτό. Αυτό, και ότι πρέπει να κρατάς μία επαφή τελικά μέσω τηλεφώνου μαζί τους που δεν είναι το ίδιο προφανώς όπως είναι να είσαι κοντά τους, ή το να είσαι κοντά τους συχνά ή όχι. Αυτό.

Φ: Ήταν εύκολη η προσαρμογή στην ξένη χώρα; Η γλώσσα, ο τρόπος ζωής, η κουλτούρα;

Ε: Ναι ήταν αρκετά εύκολη γιατί τα συστήματα όλα, είναι αρκετά πιο οργανωμένα σε σχέση με την Ελλάδα για παράδειγμα ή σε σχέση με άλλες χώρες, οπότε το σύστημα σε βοηθάει αρκετά. Ακόμα πιο εύκολη ήταν η προσαρμογή στη Σιγκαπούρη που όλα είναι αυτοματοποιημένα. Έρχεσαι εδώ, δεν χρειάζεται να κάνεις κάτι. Παντού υπάρχει το email σου, το κινητό σου, οτιδήποτε, ακόμα και για την εφορία, σου στέλνουν μήνυμα στο κινητό ότι πρέπει να πληρώσεις ή δεν πρέπει να πληρώσεις ή θα σου έρθει η εφορία σε λίγο και τα λοιπά. Είναι όλα πάρα-πάρα πολύ εύκολα. Πάρα πολύ εύκολα

Φ: Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Ε: Οι γονείς μου και οι φίλοι που έκανα εκεί σχεδόν κατευθείαν. κυρίως Έλληνες. Δηλαδή όταν κάνεις ένα μεταπτυχιακό σίγουρα θα έχεις 1-2 Έλληνες στο τμήμα σου οπότε αρχικά δένεσαι αρκετά με αυτούς και επίσης αν κάνεις και το Μεταπτυχιακό σε μικρή πόλη είναι πιο εύκολο να μένεις κοντά τους, μαζί τους ή οτιδήποτε, και ο ένας στηρίζει τον άλλον. Δηλαδή φτιάχνεις μία οικογένεια εκεί τελικά.

Φ: πόσο καιρό βρίσκεσαι ήδη στο εξωτερικό;

Ε: Ναι από το '11, μπορεί να ήταν και το '10, δεν είμαι σίγουρη για αυτό αλλά θα το κοιτάξω και θα το διορθώσω! 7 χρόνια; 7-8 χρόνια, εκεί.

Φ: Με ποιους συναναστρέφεσαι με Έλληνες εθνικότητες;

Ε: Με όλους. Και με Έλληνες, με τους Έλληνες πάντα είναι διαφορετικό το συναίσθημα πιστεύω, οπότε ναι έχω πολλούς φίλους Έλληνες και στην Αγγλία είχα, και εδώ στη Σιγκαπούρη πιο πολλούς Έλληνες. Φίλους-φίλους ίσως έχω πιο πολλούς Έλληνες. Γενικά ανθρώπους που έχω γνωστούς και με τους οποίους συναναστρέφομαι και βγαίνω έξω για φαγητό ή οτιδήποτε είναι από όλες τις εθνικότητες.

Φ: Πως είναι τώρα η ζωή σου;

Ε: Είναι πάρα πολύ ωραία σε πολλά επίπεδα έχει φοβερή ποιότητα ζωής-τώρα μιλάω για τη Σιγκαπούρη και όχι την Αγγλία, γιατί έχει διαφορά. Στη Σιγκαπούρη λοιπόν έχεις τρομερή ποιότητα ζωής είναι πολύ μικρή πόλη και χώρα που σου δίνει τη δυνατότητα να βρίσκεσαι με φίλους γνωστούς πολύ εύκολα. Οι μισθοί είναι πάρα πολύ καλοί οπότε σου επιτρέπουν να έχεις πολύ καλή ζωή και τα λοιπά. Ναι. Όλα τέλεια το μόνο μειονέκτημα είναι ότι είναι πάρα-πάρα πολύ μακριά. Είναι περίπου 15

ώρες μακριά από την Ελλάδα που σημαίνει ότι δεν μπορείς εύκολα να είσαι όποτε θέλεις, άσχετα αν το οικονομικό σου το επιτρέπει. Ναι είναι πρακτικοί δηλαδή οι λόγοι. Δηλαδή αν η Σιγκαπούρη ήταν πιο κοντά στην Ελλάδα ίσως δεν θα έφευγα και πότε. Αν είχα τη δυνατότητα να πηγαίνω, ναι, αν η Σιγκαπούρη ήταν πιο κοντά στην Ελλάδα και είχα τη δυνατότητα να πηγαίνω όποτε θέλω, γιατί θεωρητικά οι μισθοί σου επιτρέπουν να κάνεις ότι θέλεις, να αγοράζεις οποίο εισιτήριο θέλεις και τα λοιπά, και μπορούσα να πάω κάθε Σαββατοκύριακο, να πάω μία φορά το μήνα ή δύο φορές το μήνα ή ακριβώς όποτε θέλω δεν θα έφευγα ποτέ.

Φ: Γνώριζες τη γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσεις ή την έμαθες εκεί;

Ε: Η γλώσσα της Σιγκαπούρης η επίσημη είναι αγγλικά. Γνωρίζω αγγλικά, όπως φαντάζομαι οι περισσότεροι Έλληνες, επειδή μαθαίνουμε κατά τη διάρκεια του σχολείου. Ναι. Ήξερα τη γλώσσα δεν έκανα κάποια μαθήματα εκεί δηλαδή απλά εκεί μαθαίνεις να τη χρησιμοποιείς καλύτερα.

Φ: Η δουλειά που κάνεις ποια είναι;

Ε: Σε μία συμβουλευτική εταιρεία.

Φ: Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Ε: Ναι είναι ακριβώς αυτό που σπούδασα στο μάστερ.

Φ: Η αμοιβή της δουλειάς σου;

Ε: Ναι πολύ ικανοποιητική.

Φ: Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

Ε: Ναι

Φ: Όσον αφορά τώρα τις σπουδές στη χώρα μετανάστευσης, γνωρίζεις ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στη χώρα που εργάζεσαι;

Ε: Δεν γνωρίζω πάρα πολύ καλά αλλά η Σιγκαπούρη έχει τα εθνικά της πανεπιστήμια, ας πούμε το National University of Singapore, το MLS και κάποια άλλα και είναι τα πολύ υψηλά τα rankings όπως με τα πανεπιστήμια του κόσμου. Γενικά η εκπαίδευση είναι πολύ καλή αν και δεν έχω σπουδάσει εδώ πέρα.

Φ: Είναι εύκολο να σπουδάσει κανείς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εκεί;

Ε: Όταν λέμε είναι εύκολο; Αν είναι εύκολο να...; Τι να είναι εύκολο; Γιατί να μην είναι εύκολο;

Φ: Δεν ξέρω. Γιατί ας πούμε στην Ελλάδα να μην είναι εύκολο να μπει κανείς στο πανεπιστήμιο, να περάσει αλλά πλέον έχει πολλά άλλα ζητήματα, οικονομικά κυρίως τα οποία μπορεί να μην επιτρέπουν κάποιον φοιτητή ας πούμε από την Κοζάνη να πάει να σπουδάσει στο Ηράκλειο Κρήτης. Δεν ξέρω αν..

E: Ναι OK. Απλά η Σιγκαπούρη είναι πάρα πολύ μικρή χώρα είναι πιο μικρή από τη Μυτιλήνη, σαν χώρα, είναι ένα νησί βασικά. Οπότε όποιος είναι από τη Σιγκαπούρη και θέλει να σπουδάσει στη Σιγκαπούρη δεν χρειάζεται να πάει κάπου αλλού η Σιγκαπούρη είναι μία χώρα και μία πόλη δεν έχει κάτι άλλο. Είναι πολύ μικρή οπότε από αυτή την άποψη είναι εύκολο. Επίσης η Σιγκαπούρη έχει και πάρα πολλούς International φοιτητές, έρχονται από παντού, από όλο τον κόσμο, γιατί η γλώσσα διδασκαλίας είναι τα αγγλικά. Είναι και η επίσημη γλώσσα της χώρας. Σίγουρα όποιος μπαίνει στο πανεπιστήμιο θα τελειώνει κιόλας όπως σε κάθε άλλη χώρα. Και δεν ξέρω, δεν είμαι και σίγουρη αν είναι δωρεάν ή αν πληρώνεις κάτι. Ή δεν είμαι ακριβώς σίγουρη, έχει κάποια που είναι δωρεάν φαντάζομαι.

Φ: Συνεχίζεις τις σπουδές σου στο εξωτερικό;

E: Αν συνεχίσω τις σπουδές μου. Όχι.

Φ: Θα ήθελα να συγκρίνεις τις γνώσεις που έχεις πάρει από τις σπουδές σου στην Ελλάδα με τις αντίστοιχες της χώρας στην οποία βρίσκεσαι ως προς τα ζητήματα της προσέγγισης της γνώσης της σχέσης των προσόντων με την αγορά εργασίας και της δυνατότητας για έρευνα.

E: Όσον αφορά τις δυνατότητες για έρευνα, ναι σίγουρα έχει πάρα πολλές ευκαιρίες, πάρα πολλές δυνατότητες. Υπάρχουν μεγαλύτερες χρηματοδοτήσεις φαντάζομαι στο εξωτερικό σε σχέση με την Ελλάδα, σίγουρα μεγαλύτερες χρηματοδοτήσεις, γιατί η έρευνα, τα πανεπιστήμια έξω συνδέονται πάρα πολύ με την αγορά εργασίας που σημαίνει ότι όταν κάνεις έρευνα για κάτι, μετά μπορείς να το εφαρμόσεις. Δηλαδή γίνεται για κάποιο λόγο, μία εταιρεία πληρώνει για να κάνεις την έρευνα για κάποιο συγκεκριμένο λόγο.

Φ: Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

E: Στην Ελλάδα; Με καμία προϋπόθεση εννοείται. Να συνεχίσω εννοείς για διδακτορικό σωστά;

Φ: Ναι τώρα πια, ναι, εφόσον έχεις μεταπτυχιακό.

E: Όχι με τίποτα. Με τίποτα. Ειδικά τα διδακτορικά στην Ελλάδα, κάθε επίπεδο στην Ελλάδα είναι διαφορετικό. Διαφορετικές οι προπτυχιακές, διαφορετικές οι μεταπτυχιακές και διαφορετικές οι διδακτορικές σπουδές. Όχι δεν θα το έκανα αυτό σε καμία περίπτωση. Ποτέ!

Φ: Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στην χώρα που εργάζεσαι;

E: Στη χώρα που εργάζομαι, δηλαδή στη Σιγκαπούρη, όχι ιδιαίτερα. Ήταν σχετικά εύκολο, γιατί αυτό που κάνω είναι πολύ εξειδικευμένο οπότε δεν έχει μεγάλη προσφορά. Αλλά γενικότερα δεν είναι εύκολο κάποιος να βρει δουλειά σε μία χώρα που χρειάζεται να έχεις βίζα για να είσαι εκεί. Στη Σιγκαπούρη χρειάζεται να έχεις βίζα, δεν είναι όπως στην Αγγλία που είναι Ευρωπαϊκή Ένωση και απλά πηγαίνουμε όλοι και κάποια στιγμή βρίσκουμε δουλειά. Στη Σιγκαπούρη δεν μπορείς να μείνεις για περισσότερο από ένα χρονικό διάστημα χωρίς δουλειά, αν δεν έχεις βίζα. Και να έχεις βίζα, πρέπει να βρεις κάποιον να στην σπονσοράρει, ο εργοδότης σου ας πούμε. Οπότε γενικά δεν είναι πολύ εύκολο, αλλά θεωρώ ότι ήμουν τυχερή και έχει να κάνει και με το αντικείμενο.

Φ: Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών στην Ελλάδα;

E: Όχι ιδιαίτερα. Όχι όσον αφορά τις γνώσεις γιατί κάνω με ένα διαφορετικό αντικείμενο. Στην Ελλάδα έκανα χρηματοοικονομικά και λογιστικά τώρα κάνω οικονομικά είναι λίγο διαφορετικά. Ναι, δεν μπορώ να πω ότι θυμάμαι τι έχω κάνει στην Ελλάδα. Σίγουρα θυμάμαι τι έχω κάνει στο μεταπτυχιακό γιατί το έχω χρησιμοποιήσει αλλά στην Ελλάδα ήταν πολύ θεωρητικό ότι και να είχα κάνει στο προπτυχιακό, οπότε δεν θεωρώ ότι το χρησιμοποιώ τώρα.

Φ: Θεωρείς ότι υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια δυνατά στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση

E: Θετικό στοιχείο σε σχέση με τις σπουδές μου, σε σχέση με τη δουλειά μου αυτό λέμε τώρα. Επειδή εργάζομαι ακριβώς σε αυτό για το οποίο έκανα μεταπτυχιακό υπάρχουνε νομίζω αρκετά θετικά στοιχεία. Όσον αφορά τις γνώσεις χρησιμοποιώ όλες τις γνώσεις που πήρα από το Μεταπτυχιακό. Επίσης η σχέση που έχεις με τους καθηγητές στο εξωτερικό είναι εντελώς διαφορετική, είναι πιο χαλαρή με αυτή που έχει στην Ελλάδα, οπότε είναι και αυτό ένα θετικό στοιχείο γιατί οποιαδήποτε στιγμή ακόμα και τώρα μετά από τόσο καιρό που έχω τελειώσει το Μεταπτυχιακό μπορώ πάντα να επικοινωνήσω με τους καθηγητές μου για το αν χρειαστώ κάτι ή οτιδήποτε χρειαστώ και τα λοιπά. Είναι εντελώς διαφορετική η νοοτροπία. Είναι και τα αγγλικά φαντάζομαι, γιατί τώρα αυτό που κάνω είναι στα Αγγλικά.

Φ: Είσαι ικανοποιημένη από την εργασία σου στο εξωτερικό;

E: Ναι πολύ.

Φ: Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Ε: Ναι

Φ: Το περιβάλλον το οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό; Όσον αφορά τα ωράρια τα ένσημα τη συμπεριφορά του αφεντικού στην τήρηση της νομοθεσίας του Κράτους;

Ε: Ναι ναι, όλα σωστά.

Φ: Είναι η ποιότητα ζωής σου διαφορετική σε σύγκριση με αυτή στην Ελλάδα; Προσδιόρισε τις διαφορές.

Ε: Ναι είναι πολύ διαφορετική. Τα συστήματα σε οποιοδήποτε επίπεδο λειτουργούν, οπότε κάνεις απλά τις δουλειές σου στην ώρα τους και όταν πρέπει, με μεγάλη ευκολία. Η ποιότητα ζωής είναι σίγουρα διαφορετική γιατί είναι μία αρκετά μικρή πόλη η Σιγκαπούρη, δεν έχεις μετακινήσεις και τα λοιπά. Δεν θα έλεγα το ίδιο αν ήμουν στο Λονδίνο ή σε σχέση με αυτό που είχα στο Λονδίνο. Η ποιότητα ζωής είναι διαφορετική επίσης επειδή έχεις την οικονομική δυνατότητα να κάνεις πράγματα, που θεωρώ ότι στην Ελλάδα δύσκολο να την είχες αυτή την περίοδο τουλάχιστον. Αυτά. Απλά δεν έχεις τους φίλους σου και την οικογένειά σου είναι επίσης σημαντικό

Φ: Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δεν σε ικανοποιεί; Η ποιότητα ζωής το βιοτικό επίπεδο

Ε: Μόνο η απόσταση με την Ελλάδα δεν με ικανοποιεί.

Φ: Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Ε: Ίσως αλλά σίγουρα όχι άμεσα. Η εμπειρία που αποκτάς στο εξωτερικό δεν συγκρίνεται με αυτήν που μπορείς να πάρεις από την Ελλάδα.

Φ: Με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες;

Ε: Με ποιες προϋποθέσεις; Σίγουρα με μία καλή δουλειά. Προϋπόθεση νούμερο 1. Αυτό. Με μία καλή δουλειά με τα δικά μου στάνταρ και συγκρίσιμη με αυτά που κάνω τώρα όσον αφορά το οικονομικό. Μία καλή δουλειά. Με ότι μπορεί να σημαίνει αυτό.

Φ: Θα μπορούσες να μου πεις τι σημαίνει αυτό για σένα;

Ε: Ναι, αυτό έχει να κάνει με το πότε θα γυρίσει κάποιος στην Ελλάδα. Δηλαδή αν γυρίσω τώρα που είναι τα πιο παραγωγικά μου χρόνια δεν με ενδιαφέρει το πόσες ώρες θα δουλεύω, με ενδιαφέρει να παίρνω πολύ καλή εμπειρία, να έχω ανθρώπους με τους οποίους μπορώ να συνεννοούμαι, να υπάρχει αξιοκρατία και φυσικά να πληρώνομαι για αυτό που κάνω. Αν τώρα γυρίσω πιο μετά, όχι στα παραγωγικά χρόνια, και είμαι κοντά στο να πάρω σύνταξη ή οτιδήποτε τότε θα είναι διαφορετικά.

Μπορεί, ή όταν θα έχω οικογένεια ή οτιδήποτε μπορεί η προτεραιότητα μου τότε να είναι να έχω μία δουλειά που να με πληρώνει καλά γιατί πάντα το οικονομικό θα είναι παράγοντας, προφανώς, αλλά θα δουλεύω λιγότερες ώρες οπότε θα υπάρχει μία ισορροπία ανάμεσα σε αυτό. Εξαρτάται πότε και για ποιο λόγο θα γυρίσω, αλλά δεν βρίσκω αυτή τη στιγμή τουλάχιστον δεν βρίσκω κάποιο κίνητρο για να γυρίσω στην Ελλάδα.

Φ: Μάλιστα. Πολύ ωραία, η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της σε ευχαριστώ πάρα πολύ για όλες τις πληροφορίες και για το χρόνο σου. Να είσαι καλά.

Ε: Και εγώ ευχαριστώ πολύ.

Συνέντευξη δεύτερη – Μαίρη

Φ: Καλημέρα Μαίρη

Μ: Καλημέρα

Φ: Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα ηχογραφηθεί για τον ίδιο ακριβώς σκοπό.

Μ: Ωραία

Φ: Θα ήθελα να μου πεις πόσο χρονών είσαι.

Μ: 27

Φ: Το έτος γέννησης σου;

Μ: 1990

Φ: Ο τόπος γέννησης;

Μ: Σέρρες

Φ: Το έτος μετανάστευσης;

Μ: 2015

Φ: Ο τόπος διαμονής σου πριν τη μετανάστευση;

Μ: Σέρρες

Φ: Ο τόπος διαμονής τώρα;

Μ: Rotterdam στην Ολλανδία

Φ: Το επάγγελμα που έκανες πριν τη μετανάστευση;

Μ: Δεν εργαζόμουν πριν τη μετανάστευση.

Φ: Το επάγγελμα σου τώρα;

Μ: Εργάζομαι σε ένα διαλογητήριο φρούτων και λαχανικών.

Φ: Τι έχεις σπουδάσει;

Μ: Γεωπονία στην Σχολή Γεωπονίας και Φυσικού Περιβάλλοντος στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Φ: Πώς αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Μ: Αρκετά ικανοποιητικές θα έλεγα.

Φ: Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Μ: Αρκετές γνώσεις πιστεύω και εμπειρία σίγουρα, αλλά όχι αρκετή.

Φ: Ποιο αρνητικό στοιχείο εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Μ: Η, όχι και τόσο ικανοποιητική πρακτική άσκηση σε σύγκριση με το θεωρητικό επίπεδο γνώσεων που έλαβα πιστεύω.

Φ: Ουσιαστικά θεωρείς ότι η πρακτική άσκηση που έκανες στο πανεπιστήμιο δεν σε βοήθησε εκ των υστέρων;

Μ: Ναι, δεν ήταν αρκετά ικανοποιητική για να αποκτήσω περαιτέρω γνώσεις και εμπειρία φυσικά.

Φ: Μάλιστα. Έχεις κάνει μεταπτυχιακές σπουδές;

Μ: Όχι ακόμη

Φ: Το σκέφτεσαι;

Μ: Με δυσκολεύει το ότι πρέπει να εργάζομαι και να σπουδάζω ταυτόχρονα και είναι αρκετά δύσκολο να το πραγματοποιήσω αυτή την στιγμή.

Φ: Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Μ: Το να βρω κάποια θέση εργασίας φυσικά, το οποίο ήταν όχι και τόσο εφικτό στην Ελλάδα.

Φ: Η οικονομική κρίση επηρέασε αυτή σου την απόφαση;

Μ: Σίγουρα ήταν ένας σημαντικός παράγοντας πιστεύω.

Φ: Γιατί επέλεξες την συγκεκριμένη χώρα και την συγκεκριμένη πόλη στην οποία βρίσκεσαι;

M: Γιατί μπορούσα πιο εύκολα πιστεύω να βρω επάγγελμα πάνω στον τομέα στον οποίο εξειδικεύτηκα.

Φ: Είχες φίλους γνωστούς ή συγγενείς εκεί;

M: Είχα έναν γνωστό να.

Φ: Στην Ελλάδα μου είπες ότι δεν εργαζόσουν πριν φύγεις στην συγκεκριμένη χώρα.

M: Όχι δεν εργάστηκα, μετά το πτυχίο μου έφυγα σχετικά σύντομα.

Φ: Γενικά έχεις δουλέψει στην Ελλάδα; Αν ναι πόσα χρόνια;

M: Είχα δουλέψει συνολικά 3 με 4 χρόνια.

Φ: Πόσα χρόνια έμεινες άνεργη μέχρι να αποφασίσεις να φύγεις;

M: 2 χρόνια.

Φ: Η περίοδος προσαρμογής στην καινούρια χώρα πως ήταν;

M: Δύσκολη, πολύ δύσκολη.

Φ: Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

M: Το σημαντικότερο ήταν η γλώσσα. Δεν μπορούσα να επικοινωνήσω στα Ολλανδικά και κάποιοι υπάλληλοι σε δημόσια ιδρύματα που πήγαινα, ή οτιδήποτε άλλα, δεν μπορούσαν να μιλήσουν και τα αγγλικά, οπότε ήτανε ένα από τα δυσκολότερα ζητήματα που έπρεπε να αντιμετωπίσω στην αρχή.

Φ: Τα σημαντικότερα συναισθηματικά/προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

M: Το ότι δεν είχα τους δικούς μου ανθρώπους για αρκετά μεγάλα χρονικά διαστήματα και το ότι φυσικά δεν είχα γνωρίσει ακόμη ανθρώπους εδώ πέρα. Γενικά η κοινωνικοποίηση πιστεύω στην αρχή ήταν αυτό που με δυσκόλεψε συναισθηματικά περισσότερο.

Φ: Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς στην ξένη χώρα (γλώσσα, τρόπος ζωής, κουλτούρα);

M: Όχι καθόλου εύκολο και την γλώσσα ακόμη δεν την έχω μάθει μπορώ να πω.

Φ: Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

M: Η αδερφή μου μπορώ να πω, τηλεφωνικά περισσότερο, αλλά ήταν μεγάλο στήριγμα για αρχή.

Φ: Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι έξω

M: 2 χρόνια

Φ: Η ζωή σου τώρα πώς είναι;

M: Διαφορετική. Κάνω εντελώς διαφορετικά πράγματα από αυτά που έκανα στην Ελλάδα. Η καθημερινότητά μου ας πούμε είναι εντελώς διαφορετική.

Φ: Με ποιους συναναστρέφεται εκεί, με Έλληνες ή με άλλες εθνικότητες;

Μ: Με άλλες εθνικότητες κυρίως.

Φ: Τη γλώσσα της χώρας την ήξερες πριν μεταναστεύσεις η την έμαθες εκεί;

Μ: Τη μαθαίνω σιγά-σιγά με αργό ρυθμό. Μόνη μου προσπαθώ αλλά η αλήθεια είναι ότι χρειάζεται χρόνο για να κάνεις κάποια μαθήματα σε κάποιο φροντιστήριο. Χρόνο τον οποίο δεν έχω γιατί εργάζομαι πάρα πολλές ώρες.

Φ: Η δουλειά που κάνεις ποιά είναι;

Μ: Σε ένα διαλογητήριο φρούτων και λαχανικών.

Φ: Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς σου;

Μ: Όχι τόσο όσο θα ήθελα.

Φ: Η αμοιβή Σε ικανοποιεί;

Μ: Ναι είναι ικανοποιητική αλλά δεν μπορείς να κάνεις και πολύ μεγάλα ανοίγματα, τουλάχιστον ακόμα γιατί βρίσκομαι και δύο χρόνια εδώ πέρα. Αργότερα ίσως ναι.

Φ: Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

Μ: Πιστεύω πως αν γνωρίζεις τη γλώσσα ναι έχεις αρκετές.

Φ: Η κατάσταση της εκπαίδευσης στη χώρα που εργάζεσαι ποια είναι, γνωρίζεις;

Μ: Από όσο έχω διαβάσει και έχω ακούσει είναι πολύ καλή.

Φ: Είναι εύκολο να σπουδάσει κανείς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στη χώρα που βρίσκεσαι;

Μ: Εντάξει είναι σχετικό, γιατί δεν είναι δημόσια δωρεάν παιδεία. Είναι επί πληρωμή οπότε εξαρτάται από το οικονομικό επίπεδο γιατί έχει και φτωχούς έχει και πολύ πλούσιους οπότε ναι, πιστεύω είναι ανάλογα την οικονομική σου κατάσταση.

Φ: Μέχρι ποιο επίπεδο σπουδών δηλαδή είναι εύκολο να φτάσει κανείς τη συγκεκριμένη χώρα;

Μ: Μέχρι και το λύκειο πιστεύω το βγάζουν. Από εκεί και πέρα δεν έχουνε και μεγάλη θέληση για την τριτοβάθμια εκπαίδευση δηλαδή προτιμούν να πάνε σε ένα κολλέγιο. Το κολλέγιο δεν ξέρω αν θεωρείται τριτοβάθμια εκπαίδευση εδώ, αλλά ναι το πανεπιστήμιο ας πούμε δεν είναι κάτι το οποίο επιλέγουν συχνά.

Φ: Μάλιστα. Συνεχίζεις τις σπουδές του στο εξωτερικό;

Μ: Θα τις συνεχίσω πιστεύω.

Φ: Σύγκρινέ τις με τις αντίστοιχες της χώρας σου ως προς τα ζητήματα προσέγγισης της γνώσης, της σχέσης των προσόντων με την αγορά εργασίας και τη δυνατότητα για έρευνα.

M: Πιστεύω ότι εδώ αν αποκτήσεις καλά προσόντα και αρκετές γνώσεις υπάρχουν αρκετές δυνατότητες από εκεί και πέρα να κάνεις πράγματα, να εργαστείς οπουδήποτε, κάτι που στην Ελλάδα δεν είναι και τόσο εύκολο.

Φ: Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες στις σπουδές σου στην Ελλάδα;

M: Ναέλυνα το οικονομικό μου πρόβλημα φυσικά. Να μπορούσα δηλαδή να ανταπεξέλθω οικονομικά καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου. Σε αυτήν την περίπτωση ναι, θα τις συνέχιζα.

Φ: Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στη χώρα που εργάζεσαι;

M: Σχετικά ναι.

Φ: Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και τα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

M: Ναι σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο αντιστοιχεί πιστεύω.

Φ: Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια δυνατά στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

M: Δεν μπορώ να το ξέρω αυτό γιατί έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο η γλώσσα οπότε δεν μπορώ να σου πω αντικειμενικά αν υπήρχαν δυνατά. Σίγουρα έπαιξε ρόλο το πτυχίο μου αλλά πιστεύω ότι άμα ήξερα και τη γλώσσα θα είχα ακόμα πιο υψηλή θέση.

Φ: Είσαι ικανοποιημένη από τη την εργασία στο εξωτερικό;

M: Ε εντάξει ναι, ναι.

Φ: Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

M: Κάποιες φορές πιστεύω ότι δεν είναι και τόσο ικανοποιητικός;

Φ: Το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό; Όσον αφορά τα ωράρια, τα ένσημα, τη συμπεριφορά του αφεντικού.

M: Από άποψη ασφάλισης ενσήμων, ναι όλα είναι εντάξει. Όσον αφορά τα ωράρια και την τήρηση αυτών όχι και τόσο.

Φ: Η συμπεριφορά του αφεντικού;

M: Κάποιες φορές εντάξει, όχι τόσο από το αφεντικό, αλλά από συμπεριφορές κάποιων πιο υψηλών θα ενοχληθείς. Και αυτό περισσότερο πιστεύω είναι ρατσιστικό γιατί όταν εδώ δεν γνωρίζεις τη γλώσσα είναι αρκετά ρατσιστές μαζί σου, ανεξάρτητα από το πού προέρχεσαι. Σημαίνει ότι δεν θες να γνωρίσεις την κουλτούρα τους μάλλον, τον τρόπο που ζούνε, δεν θες να γνωρίσεις αυτούς. Δεν ξέρω πως το βλέπουνε, αλλά ναι είναι ρατσιστές προς όλους.

Φ: Μάλιστα. Η ποιότητα ζωής ωστόσο, είναι διαφορετική σε σχέση με αυτήν που είχες στην Ελλάδα;

Μ: Ναι σε κάποια πράγματα είναι πολύ διαφορετική.

Φ: Μπορείς να μου προσδιορίσεις τις διαφορές;

Μ: Ναι. Όσον αφορά το οικονομικό κομμάτι σίγουρα έχω καλύτερες οικονομικές απολαβές τώρα. Όσον αφορά την καθημερινή μου ζωή και τη διασκέδασή μου δεν μπορώ να πω ότι πήγε προς το καλύτερο, αντίθετα, προς το χειρότερο μπορώ να πω. Δεν έχουνε γενικά ζωή εδώ πέρα. Ναι, η ζωή τελειώνει κάπου στις 6 το απόγευμα τις καθημερινές. Εντάξει το Σαββατοκύριακο είναι διαφορετικό όπως και στην Ελλάδα φυσικά.

Φ: Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δεν σε ικανοποιεί; Η ποιότητα ζωής το βιοτικό επίπεδο;

Μ: Εντάξει σίγουρα το ότι εργάζομαι πάρα πολλές ώρες, δεν έχω προσωπικό ελεύθερο χρόνο και δεν μπορώ να κάνω κάτι άλλο πέρα από τη δουλειά στην παρούσα φάση. Τώρα αργότερα μπορεί να αλλάξουν κάποια πράγματα.

Φ: Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Μ: Το σκέφτομαι. Δεν θα σου πω ψέματα. Μετά από κάποιο διάστημα ναι.

Φ: Με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες;

Μ: Προϋποθέσεις;! Βασικά δεν είναι τόσο του πρέπει να υπάρχει κάποια προϋπόθεση όσο το ότι εγώ δεν θα αντέξω για πολύ καιρό εδώ πέρα. Δηλαδή πλέον εντάξει, πιστεύω με τόσες ώρες εργασίας δεν μπορώ να το τραβήξω τόσο πολύ αν δεν υπάρχει κάποια εξέλιξη.

Φ: Σκέφτεσαι δηλαδή, ας πούμε, λες ότι σκέφτομαι να φύγω από την Ολλανδία ακόμα και αν στην Ελλάδα γυρίσω και είμαι πάλι άνεργη. Έτσι;

Μ: Εντάξει, ναι θα το έκανα. Άμα δω ότι εδώ φτάσω σε έσχατο σημείο, αλλά και πάλι θα το παλέψω εδώ πρώτα εννοείται και μετά θα την πάρω αυτή την απόφαση.

Φ: Σκέφτεσαι να πας σε κάποια άλλη χώρα του εξωτερικού;

Μ: Το σκέφτομαι, ναι. Σκεφτόμουν αρκετά το Βέλγιο γιατί είναι και σε σχετικά κοντινή απόσταση από εδώ. Έχω και κάποιους γνωστούς αλλά ακόμα το επεξεργάζομαι γιατί σκοπός μου είναι να μαζέψω πρώτα κάποια χρήματα έτσι ώστε να μπορώ να κινηθώ πιο εύκολα όταν θα πάρω κάποια απόφαση. Οπότε είναι ακόμα είναι ιδέα.

Φ: Μάλιστα! Ωραία λοιπόν Μαίρη, σε ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σου.

Μ: Παρακαλώ!

Φ: Να είσαι καλά! Η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της. Να είσαι καλά και να περνάς όμορφα και ότι κι αν κάνεις εύχομαι να σου βγει καλά.

Μ: Ευχαριστώ πολύ. Να είσαι καλά, και εσύ το ίδιο.

Φ: Ευχαριστώ

Συνέντευξη Τρίτη – Γαβριήλ

Φ. : Καλησπέρα, Θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σας σχετικά με τη μετακίνησή σας στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας και επίσης θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η συνομιλία μας καταγράφεται. Όποτε θέλετε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Γ. : Οκ ξεκινάμε

Φ. : Πόσο χρονών είστε και το έτος γέννησης σας;

Γ. : Είμαι γεννημένος το 1984 που σημαίνει ότι είμαι 34 χρονών τώρα.

Φ. : Τόπος γέννησης;

Γ. : Αθήνα

Φ. : Έτος Μετανάστευσης

Γ. : 2012 Νοέμβριο

Φ. : Τόπος διαμονής πριν τη μετανάστευση και Τόπος διαμονής τώρα

Γ. : έμενα στην Αθήνα και τώρα μένω στο Αμβούργο στην Γερμανία

Φ. : Επάγγελμα πριν τη μετανάστευση

Γ. : Προγραμματιστής ήμουν

Φ. : Επάγγελμα τώρα

Γ. : Προγραμματιστής και τώρα

Φ. : Τι έχετε σπουδάσει;

Γ. : Μηχανικός υπολογιστών

Φ. : Σε ποιο ίδρυμα; Σε ποια πόλη;

Γ. : Πάτρα στο πανεπιστήμιο Πατρών στην πολυτεχνική σχολή

Φ. : Αν έχει σπουδάσει στην Ελλάδα. Πώς αξιολογείτε σήμερα τις σπουδές σας στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Γ. : Αρκετά καλές

Φ. : Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζετε σε σχέση με τις σπουδές σας στην Ελλάδα;

Γ. : Το εύρος των γνώσεων και ότι σου δίνουν αρκετή ελευθέρια στο πως θέλεις να κινηθείς αν θέλεις να παρακολουθήσεις αν θέλεις να μην παρακολουθήσεις, να διαβάσεις μόνος σου στο ότι είσαι ελεύθερος να διαμορφώσεις τον δικό σου ρυθμό.

Φ. : Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζετε σε σχέση με τις σπουδές σας στην Ελλάδα;

Γ. : Οι καταλήψεις ήταν ένα πρόβλημα βασικά αυτό κατά τα αλλά εντάξει υπήρχαν ελλείψεις σε εργαστήρια κτλ αλλά νομίζω ότι ήταν αρκετά καλά δεδομένων των συνθηκών.

Φ. : Κάνατε μεταπτυχιακές σπουδές; Αν ναι σε ποιο ίδρυμα και σε ποιο αντικείμενο;

Γ. : Ναι έχω κάνει αλλά δε το έχω τελειώσει ποτέ το μεταπτυχιακό Στο πανεπιστήμιο Πατρών στην ψηφιακή επεξεργασία σημάτων

Φ. : Τι σας έκανε να πάρετε την απόφαση να μεταναστεύσετε;

Γ. : Η περιέργεια να δω πως είναι να μένεις στο εξωτερικό

Φ. : Επηρέασε η οικονομική κρίση αυτή σας την απόφαση;

Γ. : Όχι άμεσα είχα δουλειά στην Ελλάδα. Δεν έφυγα για να βρω δουλειά. Η δουλειά στην Ελλάδα ήταν αρκετά καλή απλά ήθελα να ζήσω στο εξωτερικό.

Φ. : Γιατί επιλέξατε την Χ χώρα/πόλη; Είχατε γνωστούς/φίλους συγγενείς εκεί;

Γ. : Τύχη και το ότι είχα συγγενείς στην πόλη αυτή, κάτι το οποίο μέτρησε αρκετά , αλλά κυρίως τύχη δηλαδή ότι βρήκα μια καλή δουλειά εδώ.

Φ. : Πόσα χρόνια δουλέψατε στην Ελλάδα πριν έρθετε στη Γερμανία;

Γ. : Από το 2008 ως το 2012 , 4 χρόνια

Φ. : Πόσα χρόνια μείνατε άνεργος πριν αποφασίσετε να φύγετε;

Γ. : Δεν ήμουν άνεργος πριν να φύγω.

Φ. : Πώς ήταν η περίοδος προσαρμογής;

Γ. : Σε αλλά πράγματα καλά σε αλλά πράγματα κακά, με κάποια πράγματα συμφωνείς στην χώρα που πας με κάποια διαφωνείς. Mixed θα έλεγα.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχατε να αντιμετωπίσετε;

Γ. : Το να βρω σπίτι ήταν αρκετά δύσκολο λόγο της πόλης. Η συναναστροφή με την ελληνική εφορία ήταν αρκετά επίπονη, δε σε δέχονται εύκολα στην εφορία κάθε πόλη του εξωτερικού κυρίως αυτά τα δυο θα έλεγα που τράβηξα και αρκετά. Επίσης η γυναίκα μου είχε κάποια προβλήματα με την αναγνώριση της άδειας της σαν φαρμακοποιός εδώ που ήταν και αυτό λίγο τρέξιμο αυτά για αρχή.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά/προσωπικά ζητήματα που είχατε να αντιμετωπίσετε;

Γ. : Το ότι μου λείπανε οι φίλοι μου και οι οικογένεια μου και ότι η γυναίκα μου δεν ήταν εδώ το πρώτο χρόνο και αυτό ήταν το δύσκολο.

Φ. : Ήταν εύκολο για εσάς να προσαρμοστείτε σε μια ξένη χώρα (γλώσσα, τρόπος ζωής, κουλτούρα);

Γ. : Όχι τη γλώσσα δεν την έχω μάθει ακόμα την έχω μάθει σε ένα πολύ βασικό βαθμό γιατί δε μου χρειάζεται στην δουλειά μου, η κουλτούρα δεν με έχει ενθουσιάσει οπότε δε μπορώ να πω ότι έχω αφομοιωθεί πλήρως εδώ συνεπώς όχι, δε μου ήταν εύκολο.

Φ. : Ποιος σας στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Γ. : Ο θεός μου που ήταν εδώ και η δουλειά μου παρείχε αρκετή στήριξη.

Φ. : Πόσο καιρό έχετε ήδη έξω;

Γ. : Είμαι 5,5 χρόνια τώρα από το Νοέμβριο του 2012.

Φ. : Πως είναι τώρα η ζωή σας;

Γ. : Έχει στρώσει η κατάσταση είναι η αλήθεια μετά από 5,5 χρόνια, έχουμε κάνει και εδώ φίλους έχουμε λίγο εγκλιματιστεί αλλά κάποια πράγματα είναι ακόμα ενοχλητικά όπως ήταν ενοχλητικά και κάποια πράγματα στην Ελλάδα. Έχει τα καλά της έχει και τα κακά της η ζωή εδώ όπως παντού.

Φ. : Με ποιους συναναστρέφεστε; Έλληνες ή άλλες εθνικότητες;

Γ. : Και τα δυο.

Φ. : Γνωρίζατε τη γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσετε ή τη μάθατε εκεί; Αν ναι που τη μάθατε;

Γ. : Όχι δε την γνώριζα και έχω μάθει ελάχιστα βασικά πράγματα. Παρείχε η δουλειά κάποια μαθήματα και από εκεί και πέρα ακούγοντας στο δρόμο, στην τηλεόραση.

Φ. : Ποια είναι η δουλειά που κάνετε;

Γ. : Είμαι Senior Software Engineer σε μια γερμανική εταιρία.

Φ. : Σας ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Γ. : Ναι το αντικείμενο είναι αρκετά ικανοποιητικό και ενδιαφέρον.

Φ. : Σας ικανοποιεί η αμοιβή;

Γ. : Ναι είναι αρκετά καλά δεν έχω πρόβλημα.

Φ. : Έχετε προοπτικές εξέλιξης;

Γ. : Ναι ειδικά από τότε που ήρθα εδώ το αντικείμενο αλλάζει συνεχώς δηλαδή προστίθενται νέα πράγματα και παίρνουμε συνεχώς καινούργιες αρμοδιότητες και αυτό δε φαίνεται να σταμάτα στο άμεσα μέλλον.

Φ. : Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στη χώρα που εργάζεστε;

Γ. : Μόνο αυτά που ακούω από συνάδελφους και φίλους δεν έχω προσωπική εμπειρία.

Φ. : Είναι εύκολο να σπουδάσει κανείς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Γ. : Από όσο καταλαβαίνω είναι πιο εύκολο από ότι στην Ελλάδα αλλά ξανά λέω είναι από αυτά που ακούω δηλαδή μπορεί να το έχω καταλάβει τελείως λάθος το σύστημα.

Φ. : Συνεχίζετε τις σπουδές σας στο εξωτερικό;

Γ. : Όχι δεν σπουδάζω άλλο.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα συνεχίζατε τις σπουδές σας στην Ελλάδα;

Γ. : Δε νομίζω ότι είμαι σε φάση πια που μπορώ να πω ότι θα επιστρέψω στο θρανίο για να διαβάσω οπότε νομίζω ότι έχω φύγει από αυτό το στάδιο.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρείτε δουλειά στη χώρα όπου εργάζεστε;

Γ. : Ναι ήταν σχετικά εύκολο αλλά αυτό έχει να κάνει και με την τρέχουσα κατάσταση της αγοράς στο χώρο των υπολογιστών οπότε είναι γενικά εύκολο να βρεις δουλειά.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεστε αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που αποκτήσατε κατά τη διάρκεια των σπουδών σας στην Ελλάδα;

Γ. : Ναι βέβαια.

Φ. : Θεωρείτε πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σας σε σχέση με την τωρινή σας ενασχόληση;

Γ. : Δε θα το έλεγα νομίζω μου παρείχαν αρκετά εφόδια για να μπορέσω να αντεπεξέλθω σε όλες τις προκλήσεις που μου παρουσιάστηκαν εδώ και ακόμα και αν ήταν κάτι που δεν είχα ασχοληθεί στο πανεπιστήμιο είχα τα εφόδια να το αναζητήσω μόνος μου, οπότε θα έλεγα ότι είναι αρκετά καλά το επίπεδο των σπουδών μου.

Φ. : Είστε ικανοποιημένος/η από την εργασία σας στο εξωτερικό;

Γ. : Ναι μια χαρά, έχει καλά έχει κακά αλλά ναι.

Φ. : Θεωρείτε ότι ο μισθός που παίρνετε σε σχέση με την εργασία που προσφέρετε είναι ικανοποιητικός;

Γ. : Ναι είναι ικανοποιητικός

Φ. : Είναι το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεστε είναι ικανοποιητικό (ωράρια, ένσημα, συμπεριφορά αφεντικού, τήρηση νομοθεσίας);

Γ. : Ναι έχω την τύχη να δουλεύω σε μια εταιρεία η οποία είναι πάρα πολύ καλή, με καλό περιβάλλον εργασίας συνεπώς όλα είναι νομότυπα, υπάρχει σεβασμός, υπάρχει ευέλικτο ωράριο με την καλή έννοια ότι μπορείς να βγαίνεις και να έρχεσαι ότι ώρα θέλεις και να σε πληρώνουν τις ώρες σου οπότε ναι θεωρώ ότι είναι αρκετά καλά τα πράγματα.

Φ. : Είναι η ποιότητα ζωής σας διαφορετική σε σύγκριση με αυτή στην Ελλάδα; Προσδιορίστε τις διαφορές.

Γ. : Ναι είναι διαφορετική κάποια πράγματα είναι καλύτερα κάποια χειρότερα σίγουρα η αμοιβή εδώ είναι υψηλότερη υπάρχει μια μεγαλύτερη τάξη στην ζωή σου το όποιο είναι για κάποια πράγματα καλό για κάποια πράγματα κακό οπότε είναι διαφορετική δε μπορώ να πω αν είναι καλύτερη η χειρότερη. Η δουλειά είναι σίγουρα ένα από τα πράγματα που είναι καλύτερα η ασφαλιστική κάλυψη σε θέματα υγείας είναι καλύτερη η κατάσταση εδώ αλλά σε θέμα διασκέδασης σε θέμα φιλίας σε θέμα το να βγαίνεις έξω και να περνάς λίγο χρόνο εκτός δουλειάς εδώ τα πράγματα είναι χειρότερα.

Φ. :Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δεν σας ικανοποιεί (ποιότητα ζωής, βιοτικό επίπεδο κ.λπ.);

Γ. : Ναι το ότι είναι τα πάντα προγραμματισμένα το όποιο για την δουλειά είναι πάρα πολύ καλό αλλά για τα πράγματα όμως εκτός δουλειάς είναι πρόβλημα, το ότι είναι ο καιρός χάλια και ότι είμαστε γενικώς μακριά από τους συγγενείς και τους φίλους στην Ελλάδα.

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψετε στην Ελλάδα και να εγκατασταθείτε εκεί μόνιμα;

Γ. : Ναι υπάρχει, είναι κάτι που θα το θέλαμε.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα επιστρέφατε;

Γ. : Είμαι τυχερός γιατί μπορώ να δουλέψω εξ αποστάσεως για εταιρίες του εξωτερικού οπότε αν μπορέσω να καταφέρω κάτι τέτοιο θα ήταν ιδανικό να επιστρέψουμε ενώ δουλεύω σε μια εταιρία με την όποια δε θα έχει να κάνει με τίποτα στο Ελληνικό κράτος.

Φ. : Ευχαριστώ πάρα πολύ η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της.

Γ. : Παρακαλώ.

Συνέντευξη Τέταρτη –Δαμιανός

Φ. : Καλησπέρα

Δ. : Καλησπέρα

Φ. : Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σας σχετικά με τη μετακίνησή σας στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα ηχογραφηθεί για τον ίδιο ακριβώς σκοπό.

Δ. : Ωραία

Φ. : Θέλω να μου πεις το έτος γέννησης σου και πόσο χρονών είσαι;

Δ. : Είμαι γεννημένος το 1989 δηλαδή είμαι 28 χρονών.

Φ. : Τον τόπο γέννησης σου;

Δ. : Βέροια, Ημαθίας.

Φ. : Το έτος μετανάστευσης;

Δ. : Φεβρουάριος του 2017.

Φ. : Ποιος ήταν ο τόπος διαμονής σου πριν την μετανάστευση και ποιος είναι τώρα;

Δ. : Ήταν η Βέροια Ημαθίας τώρα είναι η Φρανκφούρτη Γερμανίας.

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν μεταναστεύσεις;

Δ.: Βασικά έκανα 2 επαγγέλματα ήμουν σερβιτόρος σε μια ταβέρνα και σε μια καφετέρια και ταυτόχρονα δούλευα και σαν νοσηλευτής σε μια εταιρία εξ αποστάσεως η όποια στεγάζεται στην Αθήνα και τώρα εργάζομαι ως νοσηλευτής στην Φρανκφούρτη.

Φ. : Τι έχεις σπουδάσει, σε ποιο ίδρυμα και σε ποια πόλη;

Δ. : Έχω σπουδάσει Τ.Ε.Ι νοσηλευτικής στο Τ.Ε.Ι. Ηπείρου στα Γιάννενα.

Φ. : Θέλω να μου πεις, πως αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Δ. : Πιστεύω ότι είναι σχετικά καλή με βάση άλλες σχολές ή σε άλλες πόλεις που έχω ακούσει για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, πιστεύω ότι γενικά και το συγκεκριμένο ίδρυμα στην Ελλάδα είναι πολύ καλά όσο αφορά την εκπαίδευση.

Φ. : Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σχετικά με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Δ. : Θετικά στοιχεία εννοείς ως προς τον τόπο ή ως προς την εκπαίδευση;

Φ. : Ως προς τις σπουδές ως προς την εκπαίδευση.

Δ. : Πιστεύω ότι τα θετικά στοιχεία είναι πολλά γιατί σου δίνεται η ευκαιρία και σε θεωρητικό επίπεδο και σε πρακτικό επίπεδο να μάθεις πολλά, πιστεύω ότι υπάρχουν πολλοί αξιόλογοι καθηγητές οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για να κάνουν αυτή την δουλειά και πιστεύω ότι υπάρχουν πάρα πολλά θετικά στοιχεία.

Φ.: Μπορείς να εντοπίσεις κάποια;

Δ. : Επίσης ότι υπάρχει πολύ έντονο το πρακτικό στοιχείο στην εκπαίδευση και όχι μόνο η θεωρία. Αυτό για μένα είναι πολύ σημαντικό και θετικό στοιχείο.

Φ.: Θέλω να μου πεις ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Δ. : Αρνητικά στοιχεία είναι η στέγαση των πανεπιστημίων, θεωρώ ότι δεν είναι τόσο καλά όσο θα μπορούσε να είναι, επίσης ο τρόπος με τον οποίο μπορείς να επιτύχεις η να αποτύχεις για να πάρεις το πτυχίο η γενικά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Γενικά ο τρόπος εξέτασής για μένα είναι κάπως λάθος.

Φ. : Έχεις κάνει μεταπτυχιακές σπουδές;

Δ. : Όχι δεν έχω κάνει ακόμα.

Φ. : Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Δ. : Η ανεργία, όπως όλο τον κόσμο φαντάζομαι, με κούρασε πολύ ότι μόνο και μόνο η σκέψη ότι θα έπρεπε να μείνω και να κάνω κάτι το οποίο και δεν το έχω σπουδάσει και δε θα μπορούσα να το κάνω για πολύ καιρό ακόμα και τα χρόνια έτσι όπως περνάνε ζητάς μια ποιότητα ζωής διαφορετική. Κυρίως αυτό.

Φ. : Η οικονομική κρίση επηρέασε την απόφαση σου;

Δ. : Έμμεσα δεν ήταν δηλαδή ότι επειδή έπαιρνα λίγα λεφτά μετανάστευσα. Έμμεσα επηρέασε γιατί δε μπορούσα να βρω δουλειά πάνω στο αντικείμενο μου στο οποίο για όλα φταίει η οικονομική κρίση.

Φ. : Και γιατί επέλεξες την συγκεκριμένη χώρα την συγκεκριμένη πόλη;

Δ. : Βασικά έτυχε με εμένα, δεν ήταν κάτι το οποίο έψαξα πολύ ή ψάχτηκα παντού και έκλεινα παράθυρα και τελικά κατέληξα στην Γερμανία και τελικά στην Φρανκφούρτη, έτυχε βρήκα μια αγγελία έστειλα βιογραφικό έγινα δεκτός και από τότε άρχισα να το σκέφτομαι σοβαρά πριν το στείλω δε το σκεφτόμουν καν.

Φ. : Είχες γνωστούς, φίλους, συγγενείς εκεί;

Δ. : Όχι δεν είχα τίποτα

Φ. : Πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν πας στην Γερμανία;

Δ.: Δούλευα καταρχάς από 16 χρονών αλλά περιστασιακά δηλαδή από τα 16 δούλευα καλοκαίρια, πριν σπουδάσω επίσης ξανά έδωσα Πανελλαδικές εξετάσεις, δούλεψα 1 χρόνο ταυτόχρονα διάβαζα για τις πανελλαδικές κάθε καλοκαίρι μετά όταν ήταν κλειστή η σχολή μου και γυρνούσα πίσω στην πόλη μου και μετά συνεχόμενα δούλεψα 3 χρόνια σερβιτόρος και ταυτόχρονα νοσηλευτής και μετά πήρα την απόφαση να μεταναστεύσω

Φ.: Πόσα χρόνια έμεινες άνεργος πριν αποφασίσεις να μεταναστεύσεις;

Δ. : Θεωρητικά άνεργος ήμουν πάντα γιατί δε φαινόταν ότι δούλευα αλλά άνεργος-άνεργος δεν έμεινα ποτέ πρακτικά δούλευα πάντα.

Φ. : Μόνο δηλαδή στο κομμάτι της ασφάλισης στα ένσημα που λέμε;

Δ. : Αυτό ναι.

Φ. : Πως ήταν η περίοδος προσαρμογής στην Γερμανία;

Δ. : Τον πρώτο καιρό ήταν πάρα πολύ δύσκολα, τις 2:3 πρώτες μέρες θεωρώ ότι μπορεί να ήταν και οι πιο δύσκολες που έχω ζήσει μέχρι τώρα στην ζωή μου. Παρ' όλα αυτά το σκέφτομαι τώρα και νιώθω ότι ήταν ένα όνειρο, δηλαδή δε θυμόμουν το πως ήμουν πως αντιδρούσα μόνο ότι ήμουν στα χαμένα ήταν πολύ δύσκολα αλλά μέρα με την μέρα συνειδητοποίησα ότι εντάξει τώρα είμαι εδώ πρέπει να στηριχτώ στα πόδια μου πρέπει να κάνω ότι είναι δυνατό να συνέλθω και να προχωρήσω μπροστά και έτσι έκανα.

Φ.: Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Δ. : Πρακτικά ζητήματα πάνω από όλα το κυριότερο ήταν η επικοινωνία γιατί ήταν δύσκολο σχετικά με την γλώσσα ήταν η πρώτη μου επαφή με Γερμανούς και όσο να πεις είναι μια γλώσσα, δεν είναι Αγγλικά την όποια την συναντάς λίγο πολύ από μικρός την ακούς από οτιδήποτε στις ταινίες, το δυσκολότερο κομμάτι ήταν αυτό. Μετά αυτό φέρνει και όλα τα αλλά όσο αφορά την επικοινωνία σου και για το πιο απλό π.χ. για να πάρεις ένα εισιτήριο ή για να πας στην δουλειά σου ή για να κάνεις οτιδήποτε έπρεπε να χρησιμοποιήσεις την γλώσσα μετά έφερνε αλλά ζητήματα αλλά το κυριότερο ήταν αυτό.

Φ.: Ποια ήταν τα σημαντικότερα προσωπικά και συναισθηματικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Δ. : Προσωπικά και συναισθηματικά ήταν ότι πάνω από όλα σου έλειπε η οικογένεια σου, οι φίλοι σου και γενικά οτιδήποτε είχε σχέση με την Ελλάδα.

Φ. : Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς σε μια ξένη χώρα στην κουλτούρα τους στον τρόπο ζωής στην γλώσσα;

Δ. : Ναι μπορώ να πω ότι ήταν σχετικά εύκολα συγκριτικά με άλλα που έχω ακούσει μπορώ να πω ότι προσαρμόστηκα πολύ εύκολα.

Φ. : Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Δ. : Οι γονείς μου και οι φίλοι μου.

Φ.: Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι έξω;

Δ. : Έχω 1 χρόνο και 1 μήνα.

Φ. : Πως είναι τώρα η ζωή σου;

Δ. : Είναι καλά τώρα αρχίζω και μπαίνω σε μια σειρά θεωρώ ότι είμαι καλά, είναι διαφορετική αλλά καλά.

Φ. : Με ποιους συναναστρέφεται με Έλληνες ή άλλες εθνικότητες;

Δ. : Μόνο με άλλες εθνικότητες.

Φ. : Γνώριζες την γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσεις ή την έμαθες εκεί και που την έμαθες;

Δ. : Την γλώσσα την έκανα πριν μεταναστεύσω στην Ελλάδα μέσω ενός προγράμματος με ταχύρρυθμα μαθήματα γερμανικών μέσω υπολογιστή.

Φ. : Πια είναι η δουλειά που κάνεις;

Δ. : Είναι νοσηλευτής.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Δ.: Με ικανοποιεί σε νορμάλ πλαίσια.

Φ. : Σε ικανοποιεί η αμοιβή;

Δ. : Με ικανοποιεί ναι.

Φ. : Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

Δ. : Ναι.

Φ. : Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσής στην χώρα που εργάζεσαι;

Δ. : Να σου πω την αλήθεια δε την γνωρίζω και πολύ καλά αλλά από ότι έχω ακούσει θεωρώ ότι δε συγκρίνεται με της Ελλάδας.

Φ. : Ως προς το ότι είναι καλύτερα εννοείς ή χειρότερη;

Δ. : Χειρότερη.

Φ. : Είναι εύκολο κάνεις να σπουδάσει εκεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση γνωρίζεις;

Δ. : Αυτό δε το γνωρίζω όχι.

Φ. : Μου είπες πριν ότι δε κάνεις κάποιο μεταπτυχιακό σκέφτεσαι να συνεχίσεις τις σπουδές σου;

Δ. : Πλέον όχι τις σπουδές μου σκέφτομαι να συνεχίσω πάνω σε αυτό που είμαι κάτι το οποίο δεν είναι πανεπιστήμιο ακριβώς δε θεωρείται μεταπτυχιακό

Φ. : Τι εννοείς;

Δ. : Μπορώ να κάνω ένα άλλο σχολείο το οποίο θα μπορέσω να έχω μια θέση παραπάνω από ότι είμαι τώρα.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Δ. : Με την προϋπόθεση ότι θα μου έδιναν μια σίγουρη εργασία αμέσως μετά.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στην χώρα που εργάζεσαι;

Δ. : Για μένα έτσι όπως την βρήκα ναι, ήταν εύκολο.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά την διάρκεια σπουδών σου στην Ελλάδα;

Δ. : Ναι αντιστοιχεί 100%.

Φ. : Θεωρείς ότι υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

Δ. : Όχι δε θεωρώ.

Φ. : Ούτε δυνατά ούτε αδύνατα στοιχεία;

Δ. : Όχι.

Φ. : Είσαι ικανοποιημένος από την εργασία σου στο εξωτερικό;

Δ. : Ναι είμαι ικανοποιημένος.

Φ. : Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Δ. : Ναι.

Φ. : Το περιβάλλον εργασίας είναι ικανοποιητικό όσον αφορά τα ωράρια, τα ένσημα, την συμπεριφορά του αφεντικού, την τήρηση της νομοθεσίας;

Δ. : Ναι θεωρώ πως είναι καλό το περιβάλλον σε όλα αυτά.

Φ. : Η ποιότητα ζωής σου είναι διαφορετική σε σύγκριση με αυτή την Ελλάδα;

Δ. : Ναι αλλά όχι με μεγάλη διαφορά.

Φ. : Μπορείς να προσδιορίσεις τις διαφορές;

Δ. : Θεωρώ ότι κάποια πράγματα τα οποία μου έδινε την δυνατότητα η Ελλάδα να κάνω δε στα δίνει η Γερμανία όπως το να βγεις έξω τις καθημερινές κάτι το οποίο κάνεις στην Ελλάδα εδώ δε μπορείς να το κάνεις ως προς αυτό ναι η ποιότητα ζωής μου έχει αλλάξει αλλά από την άλλη δε θεωρώ ότι είναι και μια τεράστια ριζική αλλαγή.

Φ. : Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δε σε ικανοποιεί η ποιότητα ζωής το βιοτικό επίπεδο οτιδήποτε άλλο;

Δ. : Ναι ίσως ο τρόπος ζωής.

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Δ. : Υπάρχει.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες;

Δ. : Όπως προ είπα, με την προϋπόθεση ότι θα είχα μια δουλειά πάνω στο αντικείμενο μου το οποίο θα μου εξασφάλιζε την ασφάλεια υγείας μου και ας μην ήταν τα λεφτά τόσα πολλά και έναν άλφα ικανοποιητικό μισθό τον οποίο θα ήξερα ότι θα έχω πάντα και δεν θα υπήρχε περίπτωση να τον χάσω.

Φ. : Η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της, σ' ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σου.

Συνέντευξη Πέμπτη – Ελένη

Φ. : Ελένη καλησπέρα.

Ε. : Καλησπέρα.

Φ. : Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα ηχογραφηθεί για τον ίδιο ακριβώς σκοπό.

Ε. : Ωραία.

Φ. : Θα ήθελα να μου πεις το έτος γέννησης σου και την ηλικία σου.

Ε. : 1989, 29 χρονών.

Φ. : Τον τόπο γέννησης σου;

Ε. : Μόναχο, Γερμανίας.

Φ. : Το έτος μετανάστευσης σου από την Ελλάδα;

Ε. : Βασικά γεννήθηκα εδώ έζησα μέχρι τα 17 και μετά το 2015 ξανά γύρισα.

Φ. : Που έμενες πριν μεταναστεύσεις;

Ε. : Στην Βέροια.

Φ. : Που μένεις τώρα;

Ε. : Στο Μόναχο.

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν την μετανάστευση;

Ε. : Διάφορα, πωλήτρια, σερβιτόρα αυτά.

Φ. : Τι επάγγελμα κάνεις τώρα;

Ε. : Δουλεύω σε παιδικό σταθμό, νηπιαγωγός.

Φ. : Τι έχεις σπουδάσει;

Ε. : Παιδαγωγικό δημοτικής εκπαίδευσης.

Φ. : Σε πιο ίδρυμα και σε πια πόλη;

Ε. : Πανεπιστήμιο Κρήτης στο Ρέθυμνο.

Φ. : Πως αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Ε. : Σωστή επιλογή θα έλεγα, βέβαια τότε αποφάσισα την συγκεκριμένη σχολή λόγω του ότι υπήρχαν προοπτικές στην Ελλάδα αλλά τελικά όταν τελείωσα την σχολή δεν υπήρχανε αλλά αν ξανά διάλεγα την ίδια σχολή θα το έκανα νομίζω, μπορεί και να διάλεγα προσχολικής αγωγής.

Φ. : Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ε. : Θετικά στοιχεία, πιστεύω ότι σίγουρα γίνεται καλή δουλειά στα πανεπιστήμια μας και γενικότερα έχουμε πολύ καλές σχολές σε σχέση με το εξωτερικό, γνώμη μου, σου παρέχουν την όση θεωρία χρειάζεται όση πρακτική άσκηση χρειάζεται ώστε και να μπει στο κλίμα του επαγγέλματος που επιλέγεις αλλά και για να το αγαπήσεις.

Φ. : Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ε. : Δεν έχω αρνητικά στοιχεία ως προς το πανεπιστήμιο και η δουλειά που έγινε στο πανεπιστήμιο, ήταν σωστό ήταν ένα πανεπιστήμιο με φοβερή οργάνωση, πολύ καλούς καθηγητές, δεν έχω κάποιο αρνητικό να πω.

Φ. : Έχεις κάνει μεταπτυχιακές σπουδές;

Ε. : Όχι δεν έχω κάνει.

Φ. : Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Ε. : Καθάρά η οικονομική κρίση λόγω του ότι περίπου 5 χρόνια ήμουν στην Ελλάδα και δούλευα ως πωλήτρια και ως σερβιτόρα και ο μισθός ήταν πολύ χαμηλός και εφόσον γνώριζα ότι αν έρθω στην Γερμανία θα έχω καλύτερες προοπτικές μετά από κάποια στιγμή εφόσον προσπάθησα, και δεν έβλεπα βέβαια και κάποια ανταπόκριση από το Ελληνικό κράτος ως αναπληρώτρια, πήρα την απόφαση και ήρθα. Και το πόσο γρήγορα βρήκα δουλειά εδώ δε περιγράφεται.

Φ. – Ενδιαφέρον. Γιατί επέλεξες την συγκεκριμένη χώρα και την συγκεκριμένη πόλη;

Ε. : Γιατί γεννήθηκα εδώ ξέρω την γλώσσα πολύ καλά, αυτονόητο ότι θα επέλεγα την Γερμανία και συγκεκριμένα το Μόναχο. Την ξέρω καλύτερα από ότι την Βέροια.

Φ. : Είχες γνωστούς, φίλους, συγγενείς εκεί;

Ε. : Φίλους και συγγενείς και οι γονείς μου βασικά ήταν σαν να έρχομαι στο σπίτι μου έτσι το αισθανόμουν εγώ. Δηλαδή δεν ήταν κάτι ξένο για μένα.

Φ. : Κατάλαβα. Πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν μετακομίσεις στην Γερμανία;

Ε. : 5 ήμουν δε δούλευα και τα 5. 2:3 περίπου.

Φ. : Πόσα χρόνια έμεινες άνεργη πριν αποφασίσεις να φύγεις;

Ε. : 2:3 πάνω κάτω δε θυμάμαι ακριβώς.

Φ. : Πως ήταν η περίοδος προσαρμογής;

Ε. : Δεν υπήρχε περίοδος προσαρμογής, ήταν όλα πολύ καλά.

Φ. : Οι επόμενες 2 ερωτήσεις είναι οι εξής, η πρώτη είναι ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις και ποια ήταν τα σημαντικότερα προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Ε. : Ωραία, πρακτικά ζητήματα ήταν ότι έτρεχα για να τους πάω κάτι χαρτιά στην δουλειά από κάποιες υπηρεσίες αλλιώς κανένα άλλο και στο δεύτερο ερώτημα σου ήταν ότι 9 χρόνια στην Ελλάδα είχα κάνει κάποιες φιλίες, είχα μια σχέση, ήταν λίγο δύσκολο για μένα να αποχωριστώ την σχέση μου και τις παρέες μου αλλά εντάξει, ξεπεράστηκε.

Φ. : Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι τώρα έξω;

Ε. : Έχω 2,5 χρόνια που ξανά γύρισα.

Φ. : Πως είναι τώρα η ζωή σου;

Ε. : Είναι πολύ καλύτερη δε το συζητάω. Έχω μια δουλειά μόνιμη, κάθε μήνα παίρνω το μισθό μου, δε φοβάμαι αν αυτόν το μήνα θα πληρωθώ δε θα πληρωθώ; θα με απολύσουν δε θα με απολύσουν; είναι όλα σταθερά, πλέον μένω μόνη μου νοικιάζω το δικό μου σπίτι και γενικότερα έχω παρατηρήσει σε σχέση με το πριν στην Ελλάδα είμαι πιο άνετη στο να μπορώ να αγοράσω ή να κάνω κάτι. Ξέρω ότι αν ήμουν στην Ελλάδα δε θα έκανα κάποια πράγματα που κάνω εδώ τώρα.

Φ. : Με ποιους συναναστρέφεται με Έλληνες η με άλλες εθνικότητες;

Ε. : Με Έλληνες και με Γερμανούς λόγω το ότι δουλεύω, οι περισσότεροι που δουλεύω είναι Γερμανοί.

Φ. : Ποια είναι ακριβώς η δουλειά που κάνεις;

Ε. : Νηπιαγωγός σε παιδικό σταθμό.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Ε. : Ναι με ικανοποιεί.

Φ. : Η αμοιβή σε ικανοποιεί;

Ε. : Η αμοιβή με ικανοποιεί.

Φ. : Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

Ε. : Αν αποφασίσω να κάνω κάποια μετεκπαίδευση, μεταπτυχιακό ή κάτι άλλο σίγουρα απλά εγώ δεν έχω σκοπό να κάνω επένδυση σε ένα μεταπτυχιακό

Φ. : Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσής στην χώρα την όποια εργάζεσαι;

Ε. : Από ότι γνωρίζω είναι επίσης πολύ καλή διότι είναι διαφορετικό το σύστημα εδώ πέρα. Δηλαδή τα παιδιά από ότι γνωρίζω πηγαίνουν μέχρι τετάρτη δημοτικού σχολείο και μετά ανάλογα με το τι προοπτικές έχουν και το πόσο καλοί μαθητές είναι υπάρχουν 3 διακλαδώσεις, δηλαδή να πάνε στο γυμνάσιο που είναι το ανώτατο, να πάνε σε μια μέση κατεύθυνση ή να πάνε σε μια πιο χαμηλή και από την πιο χαμηλή ή και την μεσαία μπορείς να πας να μάθεις μια τεχνική σχολή και μετά έχεις προοπτικές όπως παράδειγμα νηπιαγωγός εδώ πέρα δεν είναι πανεπιστήμιο αλλά είναι αυτή η

σχολή, και αυτό που θεωρώ εδώ καλό είναι ότι βοηθάει και τους καλούς και τους κακούς μαθητές και έχουν προοπτικές όλοι σε αντίθεση με την Ελλάδα που πιστεύω ότι οι καλοί έχουν πιο πολλές προοπτικές από ότι οι κακοί.

Φ. : Είναι εύκολο να σπουδάσει κάνεις εκεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Ε. : Εφόσον γνωρίζει πολύ καλά την γλώσσα θεωρώ μπορεί. Σε αυτήν την ερώτηση δεν είμαι πολύ σίγουρη για την απάντησή μου.

Φ. : Μέχρι πιο επίπεδο σπουδών είναι εύκολο να φτάσει κάνεις στην συγκεκριμένη χώρα γνωρίζεις;

Ε. : Μέχρι το ανώτερο εφόσον θέλει και μπορεί.

Φ. : Εσύ συνεχίζεις τις σπουδές σου;

Ε. : Όχι.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ε. : Αν ζούσα στην Ελλάδα θα συνέχιζα.

Φ. : Με την προϋπόθεση δηλαδή αν ζούσες Ελλάδα;

Ε. : Ναι αν ζούσα στην Ελλάδα θα έκανα ένα μεταπτυχιακό. Τώρα εφόσον ζω εδώ και αποφάσιζα να κάνω ένα μεταπτυχιακό θα το έκανα εδώ.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στην χώρα που εργάζεσαι;

Ε. : Ναι ήταν πάρα πολύ εύκολο.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά την διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

Ε. : Εν μέρει ναι γιατί εργάζομαι πάλι με παιδιά γιατί όπως είπα έχω τελειώσει παιδαγωγικό δημοτικής απλά το συγκεκριμένο επάγγελμα το δικό μου έχει να κάνει με παιδιά από 7 χρονών και πάνω απλά εγώ ασχολούμαι εδώ με παιδάκια 1 έως 6 για μένα όμως δεν έχει κάποια διαφορά γιατί πάλι είναι παιδικές ψυχές οπότε είναι το ίδιο.

Φ. : Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

Ε. : Όχι πιστεύω ότι ήταν όλα όπως έπρεπε να είναι. Δηλαδή δεν υπήρχαν αδύνατα σημεία. Και δυνατά σημεία, ότι ίσως κάναμε κάποιες ψυχολογίες που βοήθησαν, αλλιώς όχι.

Φ. : Είσαι ικανοποιημένη από την εργασία σου στο εξωτερικό;

Ε. : Ναι είμαι ικανοποιημένη.

Φ. : Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Ε. : Ναι μπορώ να πω ότι είναι καλός.

Φ. : Το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό ως προς τα ωράρια, τα ένσημα, τη συμπεριφορά αφεντικού, την τήρηση νομοθεσίας;

Ε. : Ναι είναι και επίσης αυτό που μπορώ να πω είναι όταν υπάρχει κάποιο πρόβλημα μπορούμε να το πούμε, το λέμε δηλαδή. Υπάρχει αυτό το πρόβλημα, θέλουμε να λυθεί, να κάνουμε κάτι και επίσης έχουμε σχεδόν κάθε χρόνο, συζητάμε ο καθένας ξεχωριστά με την διευθύντρια και την υπεύθυνη, για το πως νιώθουμε πως είναι η δουλειά τι θέλουμε να αλλάξει κ.τ.λ. δηλαδή έχουμε συχνά αυτές τις συζητήσεις που βοηθάνε πιστεύω σε ένα περιβάλλον να βελτιωθεί αν υπάρχουν προβλήματα. Αλλά σε γενικές γραμμές είμαι ικανοποιημένη.

Φ. : Η ποιότητα ζωής σου είναι διαφορετική σε σύγκριση με αυτήν στην Ελλάδα;

Ε. : Ναι είναι πολύ καλύτερη, είναι διαφορετικό το επίπεδο θεωρώ και μόνο ότι υπάρχει η οικονομική άνεση εδώ είναι και καλύτερη η ποιότητα ζωής.

Φ. : Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δε σε ικανοποιεί, η ποιότητα ζωής, το βιοτικό επίπεδο;

Ε. : Το μόνο που θα έλεγα ίσως ήταν ότι τις καθημερινές δεν έχω πολύ ελεύθερο χρόνο αλλά εντάξει μη τα θέλουμε και όλα δικά μας!

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Ε. : Ίσως, ειλικρινά προς το παρόν δε το σκέφτομαι και δε το θέλω ιδιαίτερα αλλά μπορεί.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες;

Ε. : Εφόσον υπάρχει κάτι σίγουρο επαγγελματικά είτε σε εμένα είτε στον σύζυγο μου, αλλιώς όχι.

Φ. : Πολύ ωραία σ' ευχαριστώ πάρα πολύ Ελένη. Η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της, σ' ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σου

Συνέντευξη Έκτη – Ιωάννα

Φ. : Καλησπέρα, θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σας σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας, επίσης θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας καταγράφεται. Οπότε είσαι έτοιμη μπορείς να μου πεις να ξεκινήσουμε.

Ι. : Έτοιμη.

Φ. : Θα ήθελα να μου πεις την ηλικία σου και το έτος γέννησης σου.

Ι. : Είμαι 26 και έχω γεννηθεί το 1991.

Φ. : Τον τόπο γέννησης σου;

Ι. : Θεσσαλονίκη.

Φ. : Το έτος μετανάστευσης;

Ι. : 2015

Φ. : Ο τόπος διαμονής πριν την μετανάστευση ποιος ήταν;

Ι. : Θεσσαλονίκη.

Φ. : Ο τόπος διαμονής τώρα;

Ι. : Λονδίνο.

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν την μετανάστευση;

I. : Εθελοντισμό, δε δούλευα.

Φ. : Τι επάγγελμα κάνεις τώρα;

I. : Δύσκολο να το εξηγήσω, κάνω πρώιμη παρέμβαση με παιδιά με αυτισμό αν θες να βάλεις ένα γενικό τίτλο βάλε ψυχολόγος αλλά δεν είναι ακριβώς ψυχολόγος.

Φ. : Τι έχετε σπουδάσει;

I. : Ψυχολογία.

Φ. : Σε ποιο ίδρυμα και σε ποια πόλη;

I. : Ψυχολογία στο Α.Π.Θ. στην Θεσσαλονίκη και μετά ήρθα εδώ για Master.

Φ. : Ωραία, εφόσον έχεις σπουδάσει στην Ελλάδα θα ήθελα να μου πεις πως αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

I. : Πως τις αξιολογώ γενικά; Νομίζω με βοήθησαν πάρα πολύ εγώ ήρθα κατευθείαν για το Master εδώ, δεν ήρθα για δουλειά δηλαδή ή κάτι τέτοιο οπότε μπορούσα κατευθείαν να συγκρίνω ξέρεις μεταξύ χωρών και μεταξύ ακαδημαϊκού συστήματος. Εντάξει πολύ διαφορετικό, έχω την εντύπωση ότι είχαμε πάρα πολύ θεωρητικές γνώσεις στην Ελλάδα οι οποίες ήταν πολύ πολύτιμες αλλά ίσως είχαμε κάποια έλλειψη σε πιο πρακτικές γνώσεις, τύπου μεθοδολογία έρευνας, στατιστική και τέτοια που χρειαζόμαστε εμείς αυτό αλλά σαν συνολική εμπειρία εγώ είμαι ευχαριστημένη με το επίπεδο των σπουδών μου στην Ελλάδα δηλαδή δε μπορώ να πω ότι ήρθα εδώ και το επίπεδο των σπουδών ήταν απείρως καλύτερο και τι έκανα στην Ελλάδα οπότε ναι είμαι ευχαριστημένη.

Φ. : Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

I. : Όπως είπα αυτό, ότι υπήρχε ένα μεγάλο θεωρητικό υπόβαθρο σε ότι κάναμε με αποτέλεσμα εδώ πέρα καταλάβαινα ότι παιδιά που έχουν πάει σε πανεπιστήμια άλλων χωρών ότι εγώ ήξερα περισσότερα πράγματα όσο αναφορά θεωρία ψυχολογίας, θεωρία προσωπικότητας, ιστορία ψυχολογίας και τέτοια πράγματα επίσης θεωρώ ότι οι καθηγητές σε αρκετά μεγάλο βαθμό ήταν έτσι άνθρωποι οι οποίοι είχαν, ήταν βαθυστόχαστοι ας το πούμε έτσι ήταν πολύ καλοί και σαν επιστήμονες και σαν ψυχολόγοι. Επίσης το γεγονός ότι τα βιβλία μας τα δίνουν δωρεάν είναι μεγάλο plus στην εκπαίδευση στην Ελλάδα κάτι τέτοιο δεν υπάρχει πουθενά αλλού. Αυτά θα έλεγα.

Φ. : Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ι. : Ότι γενικά το πανεπιστήμιο στην Ελλάδα είναι ανοργάνωτο σε μεγάλο βαθμό, ότι ας πούμε είχες μαθήματα τα οποία ακυρωνόντουσαν, είχες απεργίες τέτοια πράγματα τα οποία ας πούμε μπορεί να επηρέαζαν την συνέχεια των σπουδών σου σε κάποιες φάσεις και ότι γενικά εντάξει τώρα αυτό το λες και κακό και καλό αναλόγως τι κάνεις ταυτόχρονα με τις σπουδές σου, άμα κάνεις κάτι ότι θεωρώ ότι πέρα από την εξεταστική ήταν αρκετά χαλαρή η σχολή μου μέσα στη διάρκεια του εξαμήνου με αποτέλεσμα, στα πρώτα χρόνια εντάξει, στα μεγαλύτερα έτη δεν ήταν έτσι, στα πρώτα έτη μέσα στην διάρκεια του εξαμήνου εγώ ήμουν συνέχεια έξω με φίλους δεν είχα καμία επαφή με το πανεπιστήμιο και επέστρεφα στο πανεπιστήμιο μόνο στην περίοδο της εξεταστικής με αποτέλεσμα να νιώθεις λίγο, πως να το πω λίγο αποκομμένος από το πανεπιστήμιο, ενώ εδώ ας πούμε μπαίνεις σε ένα λούκι κάθε βδομάδα μαθήματα, εξετάσεις, αυτό! Από την άλλη δε το θεωρώ απαραίτητα αρνητικό αυτό το πράγμα γιατί έτσι μπορείς να το συνδυάσεις να κάνεις εθελοντισμό, να δουλεύεις να κάνεις αλλά πράγματα στην Ελλάδα οπότε είναι και θετικό και αρνητικό αυτό. Ένα άλλο αρνητικό νομίζω θα έλεγα ότι κάποιοι καθηγητές όπως είπα πριν ήταν πάρα πολύ καλοί πολύ βαθυστόχαστοι πολύ καλοί επιστήμονες, κάποιοι άλλοι ήταν αρκετά θα έλεγα, πως να το πω τώρα φωνάρες ας πούμε, ότι του τύπου και εμείς ποιοι είμαστε και θα μας μιλάτε και έτσι και αλλιώς και δε ξέρω εγώ τι και μετά ας πούμε βγαίνεις στο εξωτερικό και βλέπεις ότι ο καθηγητής που είναι top στο πανεπιστήμιο σου, σου μιλάει σαν φιλαράκι και δεν επιμένει να του μιλάς με το σεις και με το σας τώρα στην Ελλάδα έχουμε λίγο κόμπλεξ ότι, α εγώ είμαι καθηγητής και άρα είμαι ξέρω εγώ τι! Αυτά.

Φ. : Έχεις κάνει είπες μεταπτυχιακές σπουδές θέλω να μου πεις σε ποιο ίδρυμα και σε ποιο αντικείμενο;

Ι. : Στο UCL που είναι University College London και στην ψυχική υγεία παιδιού και εφήβου.

Φ. : Έχεις κάνει διδακτορικό;

Ι. : Όχι.

Φ. : Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Ι. : Βασικά το μεταπτυχιακό, δηλαδή οι λόγοι μετανάστευσης μου δεν ήταν οικονομικοί ή που δεν είχα δουλειά στην Ελλάδα φεύγω στο εξωτερικό γι αυτό τον

λόγο ήταν ότι εδώ και πάρα πολλά χρόνια και πριν από την σχολή μου δηλαδή είχα στο μυαλό μου ότι εντάξει για μεταπτυχιακό θα πάω στο εξωτερικό γιατί θέλω αυτή την εμπειρία, να αποκτήσω αυτήν την εμπειρία, του να μένω στο εξωτερικό και να σπουδάζω έξω, οπότε ήταν σχετικά στανταρ για μένα ότι μετά την σχολή όπως σου είπα μετά την σχολή έκανα κάποιο εθελοντισμό για να αποκτήσω εμπειρία ήταν στανταρ ότι θα φύγω κάπου έξω και επέλεξα την Αγγλία, αυτό.

Φ. : Η οικονομική κρίση επηρέασε την απόφαση σου αυτή;

Ι. : Δεν την επηρέασε στο ότι θα πάω για μεταπτυχιακό έξω, γιατί αυτό θα το έκανα σε οποιαδήποτε κατάσταση και αν ήταν η Ελλάδα θα ήθελα να έχω αυτή την εμπειρία, αλλά σίγουρα επηρεάζει στο γεγονός του να κάτσω εδώ και να βρω δουλειά μετά το μεταπτυχιακό. Δηλαδή, άμα η Ελλάδα υπήρχανε δουλειές και υπήρχε ένα πεδίο που θα μπορούσες να έχεις ευκαιρίες και τέτοια, μπορεί κάλλιστα να ερχόμουν για το μεταπτυχιακό μόνο και μετά να γυρνούσα πίσω κατευθείαν. Νομίζω ναι, δηλαδή δεν ήταν ο λόγος που με έφερε στην Αγγλία αλλά ο λόγος που με κράτησε προς το παρόν τουλάχιστον.

Φ. : Γιατί επέλεξες την συγκεκριμένη χώρα, την συγκεκριμένη πόλη;

Ι. : Λόγο αγγλικών ήταν το πρώτο ότι εντάξει καλώς η κακώς οι περισσότεροι Έλληνες ξέρουμε αγγλικά οπότε εντάξει είναι η ευκολία γιατί βρίσκεις αγγλικά πανεπιστήμια και στην Σκανδιναβία και στην Ολλανδία, αλλά εδώ πέρα είναι όλη η ζωή στα αγγλικά και τα πανεπιστήμια και η ζωή και δεύτερον επειδή αντικειμενικά τα καλύτερα πανεπιστήμια πάνω στον δικό μου κλάδο στην ψυχολογία ήταν εδώ πέρα, δηλαδή άμα δεις κατατάξεις πανεπιστημίων Ευρωπαϊκών εδώ πέρα είναι το top 10 όλα είναι αγγλικά πανεπιστήμια οπότε αυτό. Και λίγο όσο αναφορά και το ιδιαίτερο μεταπτυχιακό δηλαδή το Child And Adolescent Mental Health που ήθελα εγώ να κάνω, ότι εδώ πέρα έχει πάρα πολύ ζουμί παραδοσιακά η Αγγλία έχει πάρα πολύ έρευνα και καλά μεταπτυχιακά σε σύγκριση με άλλες χώρες.

Φ. : Είχες γνωστούς , φίλους , συγγενείς εκεί;

Ι. : Είχα κάποιους γνωστούς θα έλεγα, μια οικογενειακή φίλη και έναν άλλον παλιό μου φίλο αλλά δεν ήταν ας πούμε ούτε κολλητοί ούτε συγγενείς, με τίποτα, παλιοί φίλοι ας πούμε 2:3 όταν ήρθα.

Φ. : Πόσα χρόνια έχεις δουλέψει στην Ελλάδα πριν μετακομίσεις στην Αγγλία;

I. : Αν ο εθελοντισμός μετράει, 1 χρόνο δηλαδή δούλευα κανονικά απλά δε πληρωνόμουν ήταν ένας χρόνος περίπου αν αυτό μετράει.

Φ. : Πόσα χρόνια έμεινες άνεργη πριν αποφασίσεις να φύγεις;

I. : Αυτό τώρα θα σου πω 0 γιατί ουσιαστικά δεν έψαξα. Δηλαδή όταν τελείωσα τις σπουδές μου κατευθείαν έκανα τον εθελοντισμό και διαφορά σεμινάρια και τέτοια και μετά κατευθείαν έφυγα οπότε δεν έψαξα για δουλειά οπότε δε μπορώ να πω ότι έμεινα άνεργη. Οπότε 0 θα πω.

Φ. : Πως ήταν η περίοδος προσαρμογής;

I. : Εύκολη για μένα γιατί γενικά ήθελα να έρθω στην Αγγλία εδώ και πάρα πολύ καιρό, είχα ξανά έρθει άλλες 2 φορές ως τουρίστρια που πιστεύω ήταν αρκετά σημαντικό δηλαδή δεν ήταν ότι ξες έφτανα σε μια χώρα που δεν έχω ξανά πάει ποτέ σε μια χώρα που δεν έχω ξανά πάει ποτέ είχα έρθει ήδη 2 φορές εδώ, και νομίζω ότι ήμουν αρκετά ενθουσιασμένη με το γεγονός ότι ξανά επιστρέφω στην εκπαίδευση και θα κάνω το μεταπτυχιακό μου οπότε όλα βγήκανε πολύ καλά δηλαδή ήμουν πολύ έτοιμη για να προσαρμοστώ, νομίζω δε μου πήρε πολύ χρόνο.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

I. : Ένα πολύ σημαντικό πρακτικό ζήτημα ήταν ότι όταν εγώ πήγα ήταν το ίδιο καλοκαίρι που ξεκίνησαν τα Capital Control στην Ελλάδα και επειδή εμένα ο μπαμπάς μου με συντηρούσε οικονομικά όταν ήρθα να κάνω το μεταπτυχιακό εδώ πέρα υπήρχε ένα μεγάλο θέμα για το πως θα μου στέλνει λεφτά. Ένα τελείως πρακτικό ζήτημα γιατί ξες δε μπορούσες να στείλεις μεγάλα πόσα οπότε αυτό ήταν ένα θεματάκι γιατί έπρεπε στη αρχή μου έστειλε μια άλλη θεία μου που μένει στην Δανία δηλαδή ξες έπρεπε να λύσω λίγο τέτοια θέματα οικονομικά αλλά εμένα εντάξει μπήκε σε μια νόρμα γιατί βρήκαμε μια δικλείδα που έλεγε για γονείς που στέλνουν τα παιδιά τους να σπουδάσουν στο εξωτερικό μπορείς να στέλνεις μέχρι τότε πόσο το μήνα οπότε εντάξει βρήκαμε αυτό και μετά ήμασταν εντάξει αλλά νομίζω ναι το οικονομικό το πως θα στέλνουν λεφτά από την Ελλάδα ήταν το νούμερο 1 πρακτικό ζήτημα.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά/προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Ι. : Πρώτα από όλα ότι λίγο καιρό πριν είχε πεθάνει ο παππούς μου οπότε ήμουν ξες λίγο από την μια πολύ ενθουσιασμένη που φεύγω από την άλλη ξες ένα αίσθημα εντάξει ok και άμα τώρα πεθάνει η άλλη γιαγιά μου, δηλαδή ότι ξες λίγο θα είμαι μακριά οπότε δεν έχεις την αίσθηση που έχεις όταν είσαι στην Ελλάδα ότι και να γίνει κάτι εγώ θα είμαι εκεί, εδώ πέρα όλα θέλουν διπλούς και τριπλούς χρόνους δηλαδή άμα γίνει κάτι δε ξέρω αν θα μπορώ να τρέξω και ας πούμε γενικά για την οικογένεια μου να τους υποστηρίξω αν κάτι χρειαστούν τους γονείς μου ας πούμε, χτυπά ξύλο κάτι να πάθουν, τέτοια ζητήματα που με βάραιναν λίγο να πω αλλά γενικά νομίζω ήμουν αρκετά ενθουσιασμένη όταν ερχόμουν οπότε ήταν πιο πολύ ο ενθουσιασμός και λιγότερο αυτό, τώρα δηλαδή το σκέφτομαι περισσότερο αυτό το πράγμα.

Φ. : Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς σε μια ξένη χώρα ως προς την γλώσσα, τον τρόπο ζωής, την κουλτούρα;

Ι. : Ήταν εύκολη η προσαρμογή επειδή ήρθα στο Λονδίνο το οποίο έχει ένα τεράστιο αριθμό μεταναστών οπότε δεν ένιωσα ποτέ ξένη εδώ πέρα αυτό ήταν το καλό, ότι όταν μένεις σε μια πόλη που το 70% είναι ξένοι σαν εσένα, νιώθεις και εσύ καλά, τώρα εντάξει άμα πήγαινα σε ένα αγγλικό χωριό και ήταν όλοι Άγγλοι και ήμουν η μόνη ξένη, εκεί πέρα θα ένιωθες περίεργα αλλά από εκεί και πέρα όσο αναφορά την αγγλέζικη αυστηρά κουλτούρα και γλώσσα νομίζω ότι έκανα κανένα χρόνο να τους καταλάβω απόλυτα και να πω ότι ξες μου μιλάει Άγγλος και τα καταλαβαίνω όλα με προφορά τους την περίεργη δηλαδή ναι αυτό σίγουρα μου πήρε χρόνο αλλά από τη πρώτη στιγμή ένιωσα ότι είμαι καλά εδώ που είμαι ακριβώς γιατί ήρθα σε μια πόλη η οποία έχει τόσους πολλούς μετανάστες και οι πλειοψηφία δεν είναι Άγγλοι εδώ.

Φ. : Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Ι. : Ο Κώστας θα έλεγα, γιατί ήρθαμε σχεδόν μαζί, εγώ ήρθα κάνα δυο βδομάδες πριν από τον Κώστα, οπότε εντάξει στην αρχή ήμουν λίγο μόνη μου ας πούμε αλλά νομίζω ναι, ο ένας τον άλλον, επίσης επειδή στην αρχή με τον Κώστα συγκατοικήσαμε με μια άλλη κοπέλα εγώ πιστεύω με στήριξε και αυτή η κοπέλα γιατί ήμασταν παλιά συμμαθήτριες, δηλαδή την ξέραμε και οι δυο την Βίκυ και με αυτήν γιατί και αυτή ήταν καινούργια για το μεταπτυχιακό και ξες ήμασταν όλοι στην φάση ότι μόλις ήρθαμε οπότε εντάξει από εκεί και πέρα εννοείται οι γονείς μου με στήριζαν αλλά ξες, με τηλέφωνα με αλλά μέσα όχι από κοντά.

Φ. : Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι έξω;

Ι. : 2,5 χρόνια.

Φ. : Πως είναι τώρα η ζωή σου;

Ι. : Καλή, πολύ πιο εντάξει το αισθάνομαι σπίτι μου, εδώ, καλώς η κακώς ότι δηλαδή εδώ είναι το σπίτι μου άμα φύγω κάπου μετά, ξες είναι λίγο περίεργη η φάση γιατί ας πούμε στην Ελλάδα είναι το σπίτι πλέον της μαμάς μου και αισθάνομαι πάρα πολύ καλά αλλά δεν είναι ο δικός μου χώρος, δηλαδή εδώ είναι το δικό μου το σπίτι πλέον, αισθάνομαι πολύ καλά από θέμα ότι εδώ πέρα υπάρχουν ακόμα πολλές ευκαιρίες, επαγγελματικής ανέλιξης κτλ και επίσης, ευκαιρίες ουσιαστικά να γνωρίζεις καινούργιες νοοτροπίες, δηλαδή να δεις πράγματα από θέμα νοοτροπίας εννοώ τα όποια δε βρίσκεις στην Ελλάδα δυστυχώς και από θέμα κουλτούρας και τέτοια πράγματα. Από την άλλη υπήρχανε κάνα 2:3 μήνες που με είχανε πιάσει έτσι πολύ που δεν ήθελα να είμαι εδώ κουράστηκα πάρα πολύ, και θέλω να γυρίσω στην Ελλάδα και με έπιασε δηλαδή μια τέτοια κρίση, η όποια βέβαια θεωρώ ότι είναι φυσιολογικό να σε πιάνει κάποιες φορές δηλαδή, όλοι όσοι μένουν εδώ πέρα έχω ακούσει να τους πιάνει τέτοια κρίση κατά καιρούς το όποιο τώρα εντάξει μπορεί να είναι το γεγονός ότι είσαι μακριά από την οικογένεια σου σίγουρα, μπορεί να είναι το γεγονός ότι ο καιρός εδώ πέρα είναι μια μούχλα και μισή οπότε σε επηρεάζει ψυχολογικά, εμένα προσωπικά με επηρέασε και το γεγονός ότι τα πράγματα στην δουλειά μου δεν πήγαιναν πάρα πολύ καλά όπως τα ήθελα εγώ, οπότε και αυτό επηρέασε γιατί ξες, είμαι εδώ πέρα και ένας μεγάλος λόγος που είμαι εδώ πέρα είναι η δουλειά μου, και λες άμα δε πηγαίνει καλά η δουλειά μου τότε γιατί είμαι εδώ πέρα σε πιάνει δηλαδή ένα τέτοιο, αυτό, οπότε είμαι πολύ καλά αλλά από την άλλη, περνάνε διαστήματα που μπορεί να μου λείπουν περισσότερο οι δικοί μου και να λέω εντάξει θέλω σιγά : σιγά πως θα γίνει να σκέφτομαι να γυρίσω πίσω κάπως έτσι.

Φ. : Με ποιος συναναστρέφεσαι με Έλληνες ή με άλλες εθνικότητες;

Ι. : Και τα δυο. Οι Έλληνες είναι βασικά και η κολλητή μου που ήρθε μετά από εμένα και άλλοι φίλοι ξες που είναι εδώ πέρα και να ήρθαν μετά από εμένα, πριν από εμένα, οτιδήποτε. Ξένοι είναι κυρίως παιδιά που είχα γνωρίσει από το μεταπτυχιακό μου και έχουμε κρατήσει σχέση από τότε και είμαστε μια παρέα 3-4 άτομα οπότε κάπως mixed.

Φ. : Γνώριζες την γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσεις η την έμαθες εκεί;

I. : Ναι πολλά χρόνια πριν.

Φ. : Που την έχεις μάθει;

I. : Σε φροντιστήριο μικρή και μετά έκανα και ιδιαίτερα ένα χρόνο να πάρω το Proficiency.

Φ. : Ποια είναι η δουλειά που κάνεις τώρα;

I. : Αυτό που σου είπα και πριν κάνω Early Intervention για πολύ μικρά παιδιά για αυτισμό ο τίτλος μου είναι Assistant Clinical Psychologist εδώ, στην Ελλάδα θα ήταν ψυχολόγος ας πούμε.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

I. : Ναι μου αρέσει πολύ.

Φ. : Σε ικανοποιεί η αμοιβή;

I. : Ναι είναι καλά αμειβόμενο, αυτό που δε με ικανοποιεί είναι ότι δεν είχα αρκετές ώρες, δηλαδή δε μπορούσα να συμπληρώσω full time απασχόληση με αυτή την δουλειά, μέχρι τώρα τουλάχιστον αλλά σαν αμοιβή για τις ώρες που έκανα ήταν καλά να!

Φ. : Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

I. : Ναι αρκετές αυτό είναι ένα ακόμη πολύ καλό εδώ.

Φ. : Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στην χώρα που εργάζεσαι;

I. : Γενικά ή της τριτοβάθμιας;

Φ. : Γενικά και της τριτοβάθμιας.

I. : Γενικά δε μπορώ να ξέρω ακριβώς, δηλαδή τι συμβαίνει στα δημοτικά, στα γυμνάσια κτλ δεν έχω δουλέψει εκεί δεν ξέρω κανένα που να πηγαίνει εκεί. Για τα πανεπιστήμια μπορώ να σου πω ότι εντάξει σε μεγάλο βαθμό εδώ πέρα παίζουν τα ιδιωτικά πανεπιστήμια που έχει μεγάλη διαφορά από τα δημόσια που έχουμε εμείς, κυρίως η βασική διαφορά είναι ότι εδώ έχεις δίδακτρα, δηλαδή ότι και να κάνεις πρέπει να έχεις λεφτά στην άκρη και θα πρέπει να τα ξοδέψεις. Δηλαδή είτε κάνεις το προπτυχιακό σου είτε το μεταπτυχιακό σου θα πρέπει να έχεις λεφτά στην άκρη η να πάρεις δάνειο φοιτητικό από ότι ακούω πάντως υπάρχουν και εδώ πέρα κινητοποιήσεις του τύπου απεργίες πλέον, εντάξει όχι στο βαθμό που υπάρχουν στην

Ελλάδα, στα ελληνικά πανεπιστήμια που κλείνουν συνέχεια αλλά κάποιες μικρές κινητοποιήσεις υπάρχουν και εδώ, αλλά γενικά η αλήθεια είναι ότι είναι πολύ πιο οργανωμένα και πολύ πιο προηγμένα σε θέματα έρευνας κυρίως από τα ελληνικά πανεπιστήμια και σε εγκαταστάσεις θα έλεγα.

Φ. : Είναι εύκολο να σπουδάσει κάνεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εκεί;

Ι. : Θεωρώ πως ναι γιατί θεωρώ ότι ακόμα και άμα δεν έχεις τα λεφτά και δε μπορούν οι γονείς σου να σε χρηματοδοτήσουν υπάρχει πλέον αυτό το δάνειο το φοιτητικό με πάρα πολύ κάλους όρους που σημαίνει ότι με το που το πάρεις σε βοηθάει να καλύψεις τα δίδακτρα του πανεπιστήμιου, ταυτόχρονα τα πανεπιστήμια εδώ πέρα εντάξει κανένα πανεπιστήμιο άμα κάνεις μεταπτυχιακό δε θα έχει κάθε μέρα μαθήματα, οπότε μπορείς να έχεις και μια part time δουλειά για να συμπληρώνεις τα έξοδα σου και ταυτόχρονα όσον αναφορά το δάνειο το ξεπληρώνεις χωρίς καθόλου τόκους. Δηλαδή ότι ποσό πήρες αυτό ξεπληρώνεις σιγά-σιγά οπότε θέλω να σου πω έχουνε κάνει τις συνθήκες αρκετά εύκολες για φοιτητές που δεν έχουνε την οικονομική δυνατότητα και ναι έχω φίλες οι οποίες έχουν κάνει μεταπτυχιακό μόνες τους χωρίς βοήθεια από γονείς οπότε θεωρώ πως γίνεται.

Φ. : Μέχρι ποιο επίπεδο σπουδών είναι εύκολο να φτάσει κάνεις στην συγκεκριμένη χώρα;

Ι. : Μεταπτυχιακό θεωρώ σχεδόν όλοι δηλαδή άμα έχεις ένα βασικό πτυχίο και από εκεί και πέρα κάνεις τις αιτήσεις σου έτσι όπως πρέπει να τις κάνεις, τύπου συστατικές επιστολές και τέτοια πράγματα, γενικά θα σε πάρουν, δε νομίζω ότι υπάρχει δυσκολία σε αυτό το πράγμα το να σε πάρουνε, νομίζω μέχρι Master πηγαίνει κάποιος εύκολα. Τώρα εντάξει για διδακτορικό όχι βέβαια, για διδακτορικό θεωρώ ότι το επιλέγουν και λιγότεροι να το κάνουν γιατί είναι δέσμευση τώρα τόσα χρόνια σπουδές.

Φ. : Συνεχίζεις τις σπουδές σου στο εξωτερικό;

Ι. : Και ναι και όχι γιατί θα κάνω τώρα σε ένα άλλο πανεπιστήμιο ένα μάθημα αλλά είναι μόνο ένα μάθημα δεν είναι δηλαδή ξεσ ολοκληρωμένο πρόγραμμα μεταπτυχιακό ή κάτι τέτοιο οπότε ναι θέλω κατά μια έννοια να είμαι στο ακαδημαϊκό κομμάτι αλλά δε τα καταφέρνω πάντα γιατί δουλεύω οπότε προς το παρόν όχι βασικά.

Φ. : Θέλω να συγκρίνεις τις σπουδές που έχεις κάνει στην Αγγλία με τις αντίστοιχες της Ελλάδας ως προς τα ζητήματα προσέγγισης της γνώσης, της σχέσης των προσόντων με την αγορά εργασίας, της δυνατότητας για έρευνα μπορούμε αν θες να τα πάρουμε ένα : ένα.

Ι. : Ωραία, ναι για έρευνα θεωρώ ότι η Αγγλία είναι πολύ πιο μπροστά σε θέματα έρευνας σε σχέση με την Ελλάδα γιατί προσωπικά εγώ εδώ έμαθα πως να κάνω έρευνα, αυτό που κάνεις εσύ που είναι μια μεταπτυχιακή ας πούμε εργασία το έκανα και εγώ στην Ελλάδα απλά θεωρώ ότι δεν είχα το σωστό background ίσως δεν είχα και υποστήριξη από την δική μου καθηγήτρια τώρα εντάξει, σε σένα μπορεί να παίζει κάτι διαφορετικό σου λέω για τη δική μου εμπειρία. Στην Αγγλία θεωρώ ότι το να μάθεις πώς να κάνεις μία έρευνα, είναι από τα πιο σημαντικά μαθήματα του προγράμματός σου και το μαθαίνουν όλοι, δεν είναι δηλαδή εγώ είχα καλό supervisor που έμαθα να το κάνω αυτό, α εγώ δεν είχα καλό supervisors δεν έκανα καλή πτυχιακή κατάλαβες δε πάει έτσι στην Ελλάδα νομίζω σε αυτό το κλάδο σε αυτό το επίπεδο το ερευνητικό είναι λίγο σε ποιον καθηγητή θα κάτσει αμα είσαι τυχερός και είσαι σε καλό καθηγητή θα μάθεις πράγματα άμα είσαι σε καθηγητή που δεν θέλει να δουλέψει δεν έχει όρεξη θα μείνεις και εσύ λίγο πίσω αυτό είναι η έρευνα μετά είπες για;

Φ. : Την σχέση των προσόντων με την αγορά εργασίας.

Ι. : Ναι αυτό επίσης θεωρώ ότι εδώ πέρα υπάρχει ένα προβάδισμα, γιατί επειδή υπάρχει πάρα πολύ ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας υπάρχουν δουλειές αλλά υπάρχει και ταυτόχρονα μεγάλος ανταγωνισμός, το μεταπτυχιακό ειδικά δεν ξέρω για το μεταπτυχιακό αλλά το μεταπτυχιακό που έκανα εγώ ήταν αρκετά επαγγελματικά προσανατολισμένο σου δίνανε μεθόδους και εργαλεία για το πώς θα ψάξεις δουλειά το πώς είναι το επάγγελμα ενός ψυχολόγου δηλαδή, πιστεύω σου δίνανε πολύ βοηθητικά εργαλεία για το επόμενο στάδιο θα είναι έτσι ψάχνεις δουλειά και το άλλο;

Φ. : Το άλλο είναι η σύγκριση ως προς τα ζητήματα της προσέγγισης της γνώσης.

Ι. : Νομίζω στην Ελλάδα όσον αφορά το θεωρητικό κομμάτι όπως είπα και πριν, νομίζω στην Ελλάδα ήμουν πολύ πιο καλυμμένη σε κάποια ζητήματα εντάξει στην Ελλάδα έκανα και περισσότερα χρόνια σπουδές βέβαια, αλλά θεωρώ ότι οι θεωρίες προσωπικότητες και γενικά ότι είχε να κάνει με θεωρία, υπήρχε μεγαλύτερη ανάλυση στην Ελλάδα πιο βαθιά ανάλυση εδώ πέρα επειδή υπάρχει ίσως πιο πολύ, focus στην

έρευνα μεθοδολογία και στη στατιστική και σε αυτά τα κομμάτια, ίσως το θεωρητικό κομμάτι το προσεγγίζουν λίγο στην επιφάνεια, κάπως έτσι, οπότε νομίζω προς τείνω προς την Ελλάδα σε αυτό το κομμάτι.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ι. : Δεν το έχω σκεφτεί αυτό ότι άμα γυρίσω ίσως έκανα κάτι πάλι στην Ελλάδα, νομίζω δεν έχει να κάνει με προϋποθέσεις, έχει να κάνει με το άμα θα έβρισκα κάτι με το οποίο πραγματικά με εμπνέει δηλαδή άμα έβρισκα ένα μεταπτυχιακό ή ακόμα και διδακτορικό στην Ελλάδα το οποίο πραγματικά μου αρέσει πάρα μα πάρα πολύ και το οποίο μου επιτρέπει να μην είναι full time, δηλαδή να μου επιτρέπει να κάνω και μία δουλειά ταυτόχρονα νομίζω ότι μπορεί να το έκανα εντάξει αναλόγως σε τι ηλικία θα γυρνούσα στην Ελλάδα άμα γυρίσω στα 40 μου δεν θα κάνω μεταπτυχιακά και διδακτορικά, αλλά δεν είμαι καθόλου αρνητική. Θα ξανά επέστρεφα για κάτι το οποίο εννοείται θα έχω σκαλίσει επαρκώς και να καταλάβω ότι αυτό το πράγμα θα με πάει όντως μπροστά δεν θα κάνω τα ίδια και τα ίδια αλλά να είναι ένα βήμα παραπάνω για μένα.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στην χώρα που εργάζεσαι;

Ι. : Και ναι και όχι γιατί η ψυχολογία εδώ πέρα είναι πάρα πολύ κορεσμένη, όπως είναι και στην Ελλάδα και το καλό είναι ότι βρίσκεις δουλειά άμεσα το κακό είναι ότι βρίσκεις δουλειά η οποία είναι πιο κάτω από τα skills σου, πιο κάτω από αυτά που μπορείς να κάνεις και από τα πτυχία σου, δηλαδή εδώ πέρα με πτυχίο και μεταπτυχιακό, ας πούμε για να καταλάβεις στην Ελλάδα θεωρείσαι ψυχολόγος, εδώ πέρα ξεκινάς ως Support Worker δηλαδή ως άτομο το οποίο στηρίζει άτομα με δυσκολίες, με αναπηρίες, με Alzheimer, με αυτισμό ότι και αν είναι αυτό, το οποίο ουσιαστικά δεν εμπεριέχει διάγνωση ούτε θεραπεία ούτε τίποτα, οπότε είχα βρει δουλειά η πρώτη μου δουλειά ήταν αυτή την βρήκα σχετικά εύκολα αλλά από την άλλη ήταν πιο κάτω από τα πτυχία μου κατάλαβες; οπότε η δεύτερη δουλειά μου μετά ήρθε και ήταν ισάξια με τα πτυχία μου οπότε ναι, υπάρχει ευκολία στο να βρεις δουλειά αλλά πρέπει να είσαι υπομονετικός και να κατανοείς ότι ξες δε πας κατευθείαν στην καλή δουλειά πρέπει να κάνεις υπομονή και να το πας βήμα-βήμα.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι τώρα αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά την διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

I. : Ίσως κάποια μαθήματα, αλλά επειδή πλέον ξες, όσο αποκτάς επαγγελματική εμπειρία τείνεις να κάνεις πιο πολύ focus σε ένα συγκεκριμένο κλάδο δηλαδή δεν είμαι γενικός ψυχολόγος να τα κάνω όλα κάνω κάτι πολύ ειδικό κάνω πρώιμη παρέμβαση σε παιδιά με αυτισμό οπότε τα μαθήματα που όντως είχα στην Ελλάδα είναι λίγα τα σχετικά μαθήματα, αλλά τώρα εντάξει για κάνεις αυτή την δουλειά πρέπει να έχεις ένα γενικό background από όλους τους κλάδους της ψυχολογίας οπότε ναι εννοείται ότι είναι άμεσα σχετικό.

Φ. : Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

I. : Όχι να σου πω την αλήθεια, γιατί αυτό που κάνω τώρα ξανά λέω ότι είναι σε πολύ μεγάλο focus, ναι ίσως θα έπρεπε, ίσως άμα έκανα ας πούμε early education studies, ίσως να ήταν πιο σχετικό με αυτό που κάνω τώρα, αλλά θεωρώ τα πτυχία μου και τα δυο ήταν πολύ ολοκληρωμένα στα πεδία ας πούμε που μας δίδασκαν, και της ψυχολογίας στο Α.Π.Θ. και το Master μου.

Φ. : Είσαι ικανοποιημένη από την εργασία σου στο εξωτερικό;

I. : Σε γενικές γραμμές ναι.

Φ. : Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

I. : Ναι.

Φ. : Το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό ως προς τα ωράρια, τα ένσημα, την συμπεριφορά του αφεντικού, την τήρηση νομοθεσίας;

I. : Ναι είχα κάποια θεματάκια η αλήθεια είναι με την εταιρία που είμαι τώρα, και τα θεματάκια αυτά ήταν κυρίως λόγο ότι εγώ είμαι υπάλληλος μιας ιδιωτικής κλινικής αλλά η δουλειά μου η καθημερινή είναι ότι πηγαίνω και κάνω sessions σε σπίτια παιδιών οπότε είναι λίγο περίεργο γιατί εγώ αυτή την δουλειά θα μπορούσα να την κάνω και ως freelancer οπότε αυτό έθετε κάποια προβλήματα όπως λες σε θέμα ωραρίου σε θέμα ότι ουσιαστικά δεν είχα ομάδα να έχω δηλαδή έναν supervisor αλλά κατά αλλά είμαι εγώ και οι οικογένειες δε μπορεί κάποιος άλλος να παρέμβει στην δουλειά μου και στο σπίτι των παιδιών και κάνω το session, αλλά ναι όσον αναφορά το μισθό, ένσημα όλα όσα έχουν να κάνουν με το νομικό πλαίσιο είναι άψογοι γιατί εδώ πέρα το κράτος τα ελέγχει πάρα πολύ οπότε σε αυτά είναι άψογοι.

Φ. : Είναι η ποιότητα ζωής σου διαφορετική σε σύγκριση με αυτήν σου στην Ελλάδα;

Ι. : Είναι πάρα πολύ διαφορετική αυτή είναι η βασική διαφορά θεωρώ.

Φ. : Μπορείς να μου προσδιορίσεις τις διαφορές;

Ι. : Τι να σου πω τα πάντα! Το σπίτι που μένεις είναι πάρα πολύ διαφορετικό, ο μέσος άνθρωπος που θα έρθει εδώ είτε για μεταπτυχιακό είτε για δουλειά θα πρέπει να συγκατοικήσει με άλλους ανθρώπους, δηλαδή η συγκατοίκηση στο Λονδίνο είναι ο κανόνας ενώ στην Ελλάδα γενικά τείνουμε να μένουμε μόνοι μας ή με την οικογένεια μας δηλαδή είναι πολύ σπάνιο στην Ελλάδα να συγκατοικήσεις με κάποιον ξένο, εδώ είναι ο μέσος όρος. το φαγητό εντάξει τι να πω καμία σχέση τα προϊόντα στην Ελλάδα είναι όλα νόστιμα υγιεινά εδώ πέρα δε ξέρεις από που προέρχονται πρέπει να ψάξεις πολύ για να βρεις καλά προϊόντα και να φας, οι συγκοινωνίες, δηλαδή οι αποστάσεις εδώ πέρα είναι τεράστιες δηλαδή εγώ για να πάω στην δουλειά μου για να καταλάβεις παράδειγμα αν έχω 2 session και το ένα είναι σε ένα μέρος του Λονδίνου και το άλλο σε άλλο μέρος θα κάνω 1 ώρα να πάω στο ένα σπίτι, 1 ώρα στο δεύτερο σπίτι και 1 ώρα για να γυρίσω στο σπίτι μου οπότε συνολικά κάνω 3 ώρες στο δρόμο ενώ στην Ελλάδα αντίστοιχα θα μπορούσες να είχες αμάξι ή και αμάξι να μην είχες οι αποστάσεις είναι μικρότερες. Ναι δηλαδή από θέμα ποιότητα ζωής είναι άπειρα σου λέω τα αρνητικά τώρα από την άλλη υπάρχουν και θετικά σίγουρα όπου για μένα τα θετικά είναι κυρίως ότι υπάρχουν περισσότερο ευκαιρίες για καλλιτεχνικά να το πω, σε θέματα κουλτούρας που σου είπα και πριν δηλαδή να έρθεις σε επαφή με ξένους πολιτισμούς, με ξένες κουζίνες να πας σε θέατρα, κινηματογράφους, τέτοια πράγματα τα οποία εδώ πέρα δίνουν τεράστια σημασία, είναι πολύ καλής ποιότητας όλα αυτά οπότε έχεις να κερδίσεις πράγματα, αλλά η καθημερινή σου ζωή η καθημερινή πραγματικότητα σου εδώ πέρα θεωρώ ότι είναι πιο δύσκολη από ότι είναι στην Ελλάδα για όλους αυτούς τους λόγους που είπα, για το φαι που είναι χειρότερο, για τις συγκοινωνίες που κάνεις άπειρη ώρα να πας στην δουλειά σου, για τον καιρό, ο καιρός επηρεάζει την ποιότητα ζωής, συνήθως είναι κακοκαιρία εδώ πέρα. Όλα αυτά από την άλλη νομίζω, ότι εδώ πέρα όταν θα κάνεις κάτι π.χ. το σαββατοκύριακο που θα κάνεις κάτι πιο ξεχωριστό θα είναι πολύ πιο «ουαου» από κάτι διαφορετικό που θα έκανες στη Ελλάδα οπότε κάπως έτσι νιώθω ότι η καθημερινότητα εδώ είναι πιο υποβιβασμένη, αλλά όταν εδώ πέρα θα κάνεις κάτι είτε ταξίδι είτε ξες θέατρο είτε να πας σε πάρκο είναι πιο καλό από την Ελλάδα είναι λίγο περίεργο. Ναι μεν αλλά!

Φ. : Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δε σε ικανοποιεί, η ποιότητα ζωής, το βιοτικό επίπεδο, οτιδήποτε;

Ι. : Ναι αυτά που σου είπα πριν ξεκάθαρα, δηλαδή το γεγονός ότι μένουμε ο ένας πάνω στον άλλον εντάξει τώρα είμαι τυχερή και μένουμε οι δυο μας, αλλά το κάναμε αυτό μετά από 1,5 χρόνο στην Αγγλία, πιο πριν μέναμε μαζί με μια άλλη κοπέλα, Ευτυχώς ήταν γνωστή μας αλλά θα μπορούσε να ήταν και άγνωστη τελείως. Όλα αυτά που σου είπα πριν δηλαδή η τεράστιοι χρόνοι που ξοδεύεις καθημερινώς στην ζωή σου για τις μεταφορές και μόνο, δηλαδή για να δω την κολλητή μου κάνω 45 λεπτά ας πούμε για να φτάσω ως ένα σημείο και να πάμε για ένα καφέ δηλαδή το πιο απλά πράγμα γίνεται δύσκολο. Το φαγητό, ο καιρός όλα αυτά.

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Ι. : Ναι υπάρχει, ούτως ή άλλως ποτέ δεν είπαμε ούτε εγώ ούτε ο Κώστας ότι ήρθαμε εδώ να μείνουμε για πάντα, δε μπορούσα να φανταστώ ποτέ το για πάντα σε μεγάλο βαθμό γιατί δε θέλω να είμαι για τα επόμενα 20 χρόνια η 30 μακριά από τους δικούς μου, γιατί θεωρώ δεν αξίζει τον κόπο, αλλά και σαν ποιότητα ζωής για τα πράγματα που λέγαμε πριν. Δηλαδή πως να σου πω; Αν ήμουν σε μια χώρα η όποια έμοιαζε με την δική μου χώρα και ήταν ας πούμε μια Ιταλία η μια Ισπανία και προσέφερε την δουλειά και την ασφάλεια που προσφέρει η Αγγλία, δηλαδή ένα συνδυασμό να το πω έτσι μεταξύ Αγγλίας και Ελλάδας, ίσως εκεί πέρα να έκανα περισσότερη υπομονή για περισσότερα χρόνια, αλλά εδώ πέρα επειδή είναι τόσο διαφορετικά τα πράγματα και γενικά ο σκοπός μου είναι σε 1:2 χρόνια να γυρίσω.

Φ. : Τελευταία ερώτηση, με ποιες προϋποθέσεις θα επιστρέψεις;

Ι. : Καλή ερώτηση, θεωρώ τον εαυτό μου αρκετά τυχερό γιατί ο πατέρας μου έχει μια επιχείρηση στην Ελλάδα όπου πάει πολύ καλά, οπότε εγώ έχω μια εναλλακτική ότι άμα πάει κάτι στραβά με το δικό μου τον κλάδο, μπορώ να έχω μια δουλειά εκεί πέρα, ότι δηλαδή άνεργη δε θα μείνω. Από την άλλη αυτό είναι μια δικλείδα ασφάλειας μεν αλλά από την άλλη είναι και λίγο κακό γιατί θα γυρίσω στην Ελλάδα και αντί να ασχοληθώ με αυτό που σπούδασα και αγαπάω και έχω δουλέψει τόσο καιρό και έχω κάνει μεταπτυχιακό ότι μπορεί απλά να με πάρει λίγο η μπάλα στον άλλο κλάδο, αλλά καλώς ή κακώς θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό γιατί συγκριτικά με άλλα παιδιά που μπορεί να μην έχουν αυτή την επιλογή τουλάχιστον μπορώ να λέω

ότι άμα τα παίξω εδώ πέρα και δεν πάω καλά ψυχολογικά, μπορώ να πάσα στιγμή να γυρίσω στην Ελλάδα, και ξέρω ότι άμα το παλέψω με το δικό μου τον κλάδο και δεν βγει άκρη, τουλάχιστον έχω μία εναλλακτική οπότε ναι θεωρώ ότι μιλάω κάπως εκ του ασφαλούς, δηλαδή φαντάζομαι ότι για άλλα παιδιά τα οποία μπορεί να είναι εδώ πέρα και δεν έχουν άλλη επιλογή στην Ελλάδα σίγουρα θα ναι πολύ πιο δύσκολο να γυρίσουν και να πούνε, «Ωραία θα ψάξω δουλειά στην Ελλάδα», γιατί ξέρω και ακούω το χάος που επικρατεί και ότι εννοείται ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο στις μέρες μας να βρεις κάτι σταθερό κάτι που πραγματικά να σε ικανοποιεί στην Ελλάδα αλλά προσωπικά θα το έκανα για αυτό το λόγο επειδή έχω μία εναλλακτική.

Φ. : Η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της, σ' ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σου!

Συνέντευξη Έβδομη – Γιάννης

Φ. : Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα ηχογραφηθεί για τον ίδιο ακριβώς σκοπό.

Γ. : Καλησπέρα. Οκ.

Φ. : Θα ήθελα να μου πεις το έτος γέννησης σου και την ηλικία σου.

Γ. : 1988, φέτος θα γίνω 30.

Φ. : Τον τόπο γέννησης σου;

Γ. : Βέροια, Αγία Βαρβάρα

Φ. : Το έτος μετανάστευσης σου από την Ελλάδα;

Γ. : Το 2012 πήγα στην Αυστρία και Γερμανία ήρθα το 2016.

Φ. : Που έμενες πριν μεταναστεύσεις;

Γ. : Στη Βέροια. Βασικά ήμουν στη Βέροια κάποιους μήνες, πριν ήμουν στρατό και πιο πριν σπούδαζα στην Καστοριά.

Φ. : Τόπος διαμονής τώρα

Γ. : Μόναχο Γερμανία

Φ. : Που μένεις τώρα;

Γ. : Δούλευα σε ένα εκδοτικό οίκο και ήμουν προγραμματιστής

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν την μετανάστευση;

Γ. : Ερευνά στο πανεπιστήμιο , ερευνά στα computer science.

Φ. : Τι έχεις σπουδάσει;

Γ. : Πληροφορική, μηχανικός πληροφορικής στην Ελλάδα μετά έκανα μεταπτυχιακό πάλι στην πληροφορική “Διάχυτος Λογισμός” νομίζω είναι στα ελληνικά, στα αγγλικά είναι basic computer’ και τώρα κάνω διδακτορικό στο GPS & Manuals. Είναι machine learning για να κάνεις localization να βρεις την τοποθεσία κάποιου εκεί που δεν υπάρχει gps.

Φ. : Σε ποιο ίδρυμα και σε ποια πόλη έχεις σπουδάσει;

Γ. : Τ.Ε.Ι Κοζάνης είναι το ίδρυμα και είναι στην Καστοριά.

Φ. : Θέλω να μου πεις πώς αξιολογείς σήμερα τις σπουδές που έκανες στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Γ. : Σίγουρα βοήθησε, νομίζω ότι δεν είναι τόσο άσχημα, αρκούν δηλαδή οι σπουδές στην Ελλάδα ακόμα και από το Τ.Ε.Ι. αρκούν για να μπορείς να βρεις μια δουλειά στο εξωτερικό, γιατί όταν ξεκίνησα στην Αυστρία εγώ δούλευα. Βρήκα δουλειά με το πτυχίο μου.

Φ. : Άρα θα τις χαρακτήριζες επαρκείς;

Γ. : Επαρκείς ναι , Θα μπορούσαν να είναι καλύτερες.. αλλά επαρκείς, ναι

Φ. : Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Γ. : Κοίτα στην Ελλάδα έχεις δωρεάν βιβλία, δωρεάν φαγητό, δωρεάν παιδεία το όποιο δε το έχεις σε καμία άλλη χώρα. Μπορείς να σπουδάσεις χωρίς να έχεις κανένα εισόδημα η γονείς να σε βοηθάνε.

Φ. : Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Γ. : Τα αρνητικά είναι ότι είναι πολύ outdated. Είναι δηλαδή παν-άρχαια αυτά που διδασκόμαστε στην Ελλάδα και όχι μόνο στα Τ.Ε.Ι γιατί εδώ πέρα έχω φίλους και από το Μετσόβειο και αυτοί outdated πράγματα μαθαίνουν. Στην Ελλάδα η γνώση απλά κάνει recycling. Βγήκαν κάποιοι το '60 έκαναν διδακτορικά και αυτό ήταν, οι γνώσεις του '60.

Φ. : Σε ποιο ίδρυμα και σε ποιο αντικείμενο έκανες μεταπτυχιακό;

Γ. : Στο Johannes Kepler University της Αυστρίας στην επιστήμη των υπολογιστών

Φ. : Έχεις κάνει διδακτορικό; Σε ποιο ίδρυμα και ποιο είναι το θέμα σου;

Γ. : Στο τεχνικό πανεπιστήμιο του Μονάχου και το θέμα μου είναι αυτή η αβεβαιότητα στους χάρτες να το πω, αυτή η αβεβαιότητα στο να βρίσκεις την τοποθεσία.

Φ. : Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Γ. : Εντάξει το να μεταναστεύσεις ακούγεται και αυτό outdated, γιατί η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ότι είναι σαν μια χώρα, δεν έβγαλα δηλαδή καμιά βίζα.

Φ. : Το αντιλαμβάνομαι, αλλά από την στιγμή που φεύγεις από την χώρα σου για να πας να μείνεις σε κάποια άλλη είναι μετανάστευση

Γ. : Εγώ δεν το αισθάνομαι αυτό, σαν να είμαι στην χώρα μου ας πούμε και έτσι είναι, είναι ότι υπάρχουν ειδικότητες, δηλαδή άμα θέλεις να δουλέψεις με τον τουρισμό, όπως και συμβαίνει, θα δουλέψεις στην Ελλάδα και έρχονται και άλλοι άνθρωποι από αλλά μέρη της Ευρώπης για να δουλέψουν στην Ελλάδα με τον τουρισμό. Αν θέλεις όμως να λες ότι είμαι μηχανικός, engineering sciences, computer sciences και έτσι, η Γερμανία είναι ψιλό κέντρο γι' αυτά ας πούμε, και εδώ η κεντρική Ευρώπη έχει πολύ καλά πανεπιστήμια πολύ καλά ερευνητικά κέντρα και έχει πολύ περισσότερες ευκαιρίες στα computer science από ότι στην Ελλάδα. Στην Ελλάδα είναι μια εταιρία, δηλαδή εγώ δε ξέρω άλλη στη Βέροια, ενώ εδώ είναι παντού.

Φ. : Άρα ο λόγος που αποφάσισες να φύγεις είναι ξεκάθαρα για να ασκήσεις αυτό που σπούδασες και αυτό που σου αρέσει, για να βρεις δηλαδή κάτι εκεί.

Γ. : Ναι, ναι.

Φ. : Η οικονομική κρίση επηρέασε καθόλου την απόφαση σου;

Γ. : Η οικονομική κρίση, δόξα τον Θεό, την επηρέασε θετικά πάντα ήθελα να φύγω αλλά δεν είχα δικαιολογία, με την οικονομική κρίση απέκτησα δικαιολογία. Δηλαδή η μητέρα σου πριν δε θα σ' άφηνε θα σου έλεγε κάτσε εδώ που είσαι.

Φ. : Ισχύει, ενώ τώρα το αντιλαμβάνεται και σου λέει στο καλό παιδί μου.

Γ. : Ναι

Φ. : Γιατί επέλεξες την συγκεκριμένη χώρα την συγκεκριμένη πόλη για να πας;

Γ. : Το πανεπιστήμιο εδώ πέρα είναι ίσως το καλύτερο στην Ευρώπη, είναι μέσα στα 2 καλύτερα στον κόσμο. Για μένα δεν υπάρχει καλύτερο, τουλάχιστον στην Ευρώπη μετά είναι Αμερική.

Φ. : Είχες γνωστούς, φίλους, συγγενείς εκεί που είσαι τώρα; πριν πας

Γ. : Όχι

Φ. : Πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν πας στην Αυστρία και μετά στην Γερμανία;

Γ. : Δε ξέρω πως να τα μετρήσω, full time δούλεψα ένα χρόνο, πριν ήμουν στρατό δε δούλεψα και πιο πριν ήμουν φοιτητής που δούλεψα νομίζω τα τελευταία 2 χρόνια part time στην εταιρία που δούλεψα full time από όταν τελείωσα και πιο πριν δούλεψα και σε εργοστάσιο, delivery , σε γκαρσόν.

Φ. : Ουσιαστικά όμως μετά την κτήση του πτυχίου σου δούλεψες 1 χρόνο full time, σωστά;

Γ. : Ναι

Φ. : Πόσα χρόνια έμεινες άνεργος πριν αποφασίσεις να φύγεις;

Γ. : Δεν ήμουν άνεργος.

Φ. : Πως ήταν η περίοδος προσαρμογής σου, τώρα λογικά μιλάμε για την Αυστρία

Γ. : ΩΩ!! Ήτανε πάρα πολύ δύσκολα. Σαν να προσπαθείς να κόψεις το κάπνισμα!!! Ήτανε πάρα πολύ δύσκολα.

Φ. : Ποια ήταν τα πρακτικότερα ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Γ. : Ήταν η γλώσσα βασικά, δε μιλάω γερμανικά ακόμα και το δεύτερο είναι ότι οι άνθρωποι είναι πολύ διαφορετικοί σαν χαρακτήρες, είχες να κάνεις με άλλους ανθρώπους. Και αν θυμάσαι τότε ήμασταν στις ειδήσεις σαν η χώρα η χρεοκοπημένη κ κατεστραμμένη και ήμασταν αυτοί που τα ακούγαμε. Όταν πήγαμε στην Αυστρία ήταν σε φάση “Φέρτε μας τα λεφτά μας πίσω”. Στην ουσία οι Έλληνες οι τεμπέληδες και όλα όσα ακουγόντουσαν κ έχεις διαβάσει.

Φ. : Άρα το σημαντικότερο πρακτικό ζήτημα που είχες ήταν η γλώσσα και η προσαρμογή στην κουλτούρα, ουσιαστικά σε ένα ξένο πολιτισμό;

Γ. : Ναι

Φ. : Τα σημαντικότερα συναισθηματικά και προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Γ. : Τι εννοείς;

Φ. : Συναισθηματικά, κάποιος άλλος μου είπε ότι “μου έλειπαν οι γονείς μου, η οικογένεια μου, οι φίλοι μου, δεν είχα κανέναν εκεί”.

Γ. : Ναι, έτσι είναι. Πρέπει να αφομοιωθείς σε έναν κόσμο τον οποίο δεν έχει να κάνει τίποτα με το δικό σου, που είναι πολύ διαφορετικός. Είναι η καθημερινότητα σου που έχεις συνηθίσει, δε ξέρω, είναι πολλά, έπρεπε να με ρωτήσεις χρόνια πριν, είναι πολλά. Είναι δύσκολα μονός σου σε μια ξένη χώρα σου έλειπαν οι φίλοι σου η οικογένεια σου.

Φ. : Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς στην ξένη χώρα όσον αφορά την γλώσσα, τον τρόπο ζωής, την κουλτούρα

Γ. : Κοίτα ήταν σίγουρα ο πρώτος χρόνος προσαρμογή. Και ένας χρόνος δεν είναι λίγος έτσι, είναι δύσκολα, αλλά πλέον έχω προσαρμοστεί και πλέον δε μπορείς να προσαρμοστείς όταν ξανά-γυρνάς στην Ελλάδα.

Φ. : Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Γ. : Κανένας. Την πρώτη περίοδο έπαιρνα κάθε μέρα τηλέφωνο την ξαδέλφη, η μητέρα μου μιλούσαμε, αν εννοείς αυτό. Εδώ όχι, κανένας

Φ. : Δεν είναι υποχρεωτικό να σε στηρίξει κάποιος εκεί που βρίσκεσαι, ηθική στήριξη ας πούμε

Γ. : Η ξαδέλφη μου, η μητέρα μου.

Φ. : Πόσο καιρό έχει που είσαι έξω, από το 2012 μου είπες.

Γ. : Ναι 6 χρόνια, 1^η Απριλίου του 2012 νομίζω ήρθα σαν ψέμα

Φ.: Και πως είναι τώρα η ζωή σου;

Γ. : Είναι πολύ ωραία μ αρέσει η ζωή μου

Φ. : Με ποιους συναναστρέφεται με Έλληνες η άλλες εθνικότητες;

Γ. : Και Έλληνες και άλλες εθνικότητες

Φ. : Γνώριζες την γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσεις η την έμαθες εκεί

Γ. : Δε την γνώριζα ούτε πριν ούτε αφότου ούτε τώρα, έκανα μαθήματα μιλάω λίγο Γερμανικά αλλά στα Αγγλικά όλα είναι Αγγλικά

Φ. : Η δουλειά που κάνεις τώρα ποια είναι ακριβώς;

Γ. : Έρευνα, είναι λίγο μπερδεμένο δουλεύω σε ένα project μαζί με την BMW και την SIEMENS.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Γ. : Ναι

Φ. : Η αμοιβή;

Γ. : Ναι

Φ. : Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

Γ. : Ναι

Φ. : Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στην χώρα που εργάζεσαι;

Γ. : Σε σχέση με την Ελλάδα τα ξέρεις τα PISA Test η Ελλάδα είναι κοντά στην 45 θέση και η Γερμανία νομίζω κοντά στους 6:7 πρώτους

Φ. : Άρα η κατάσταση είναι πολύ καλή;

Γ. : Ναι είναι πολύ καλή

Φ. : Είναι εύκολο να σπουδάσει κάνεις εκεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευσή;

Γ. : Ναι

Φ. : Μέχρι πιο επίπεδο σπουδών είναι εύκολο να φτάσει κάνεις στην συγκεκριμένη χώρα;

Γ. : Δε ξέρω

Φ. : Θέλω να μου συγκρίνεις τις σπουδές σου με τις αντίστοιχες της χώρας σου, της Ελλάδας δηλαδή, ως προς τα ζητήματα προσέγγισης της γνώσης

Γ. : Αυτό στο είπα ήδη, με την outdated γνώση. Εδώ πέρα είναι τρομερή η διαφορά. Τώρα με το Internet αυτό πιστεύω θα βελτιωθεί, ίσως να έχει ήδη μειωθεί όσο είμαι εγώ έξω, αλλά είναι σαν να έχουμε 30 χρόνια διαφορά.

Φ. : Ως προς την σχέση των προσόντων με την αγορά εργασίας

Γ. : Στην Γερμανία;

Φ. : Είναι λίγο σύνθετη η ερώτηση. Σύγκρινε μου τις σπουδές της χώρας σου της Ελλάδας με τις αντίστοιχες σπουδές στην χώρα την οποία βρίσκεσαι στην Γερμανία ως προς την σχέση των προσόντων και την αγορά εργασίας

Γ. : Βασικά στην Ελλάδα δεν υπάρχει καμία συσχέτιση από όσο ξέρω τουλάχιστον εγώ, δεν υπάρχει. Δεν έχει κάτσει κανένας σε κανένα τραπέζι, οι επιχειρήσεις και τα πανεπιστήμια και να πουν οι επιχειρήσεις εμείς χρειαζόμαστε αυτούς και τα πανεπιστήμια να παράξουν αυτούς και εδώ αυτός είναι ο στόχος εδώ πέρα προσπαθούν δηλαδή οι φοιτητές συναναστρέφονται με τις εταιρίες δηλαδή εδώ πέρα οι άνθρωποι εξάγονται από το πανεπιστήμιο ως ανάγκη της εταιρείας το οποίο επίσης δεν είναι καλό γιατί δεν μπορούν να οραματιστούν το μέλλον τους το άλλο άκρο από την Ελλάδα.

Φ. : Και θέλω επίσης να μου την συγκρίνεις ως προς την δυνατότητα για έρευνα

Γ. : Η Γερμανία είναι πάλι στα top του κόσμου αποφοιτούν 45.000 διδακτορικοί τον χρόνο είναι ένας πολύ μεγάλος αριθμός, από τους μεγαλύτερος στον κόσμο και για την Ελλάδα δε ξέρω και πολλούς που κάνουν, ξέρω μόνο έναν που κάνει διδακτορικό στην Ελλάδα. Δε ξέρω και πολλούς, είμαι και λίγο biased (μεροληπτικός), ξέρω 'γω. Δηλαδή άμα σπούδαζα στην Ελλάδα, ή αυτοί που σπούδασαν στην Αθήνα, σίγουρα θα είναι περισσότεροι, αυτοί που σπούδασαν στο Μετσόβειο και ασχολούνταν με την έρευνα σίγουρα θα είναι περισσότεροι

Φ. : Και με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα

Γ. : Ε κοίταξε αν... Εδώ πέρα.. Τώρα όλα αυτά είναι ερωτήσεις για discussion, δεν είναι ερωτήσεις για ναι και όχι, αλλά πιστεύω ότι αν η Ελλάδα είχε το ίδιο σύστημα, δηλαδή προσλάμβανε καθηγητές χωρίς να είναι Έλληνες, δε χρειάζεται να είσαι

Έλληνας για να δουλέψεις κ να διδάξεις στην Ελλάδα, ένα αυτό. και δεύτερο, να είναι καθηγητές που να είναι με νέα γνώση, να διδάσκουν State Of The Art, αντικείμενα του σήμερα. Εντάξει, καλό είναι να φύγεις να δεις και άλλες χώρες, έτσι; Αλλά θα μπορούσες να κάνεις τις σπουδές σου στην Ελλάδα. Και να κάτσεις στην Ελλάδα, γενικότερα.

Φ. Εσένα δηλαδή η προϋπόθεση για να συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα, θα ήταν να υπάρχουν και καθηγητές από άλλες χώρες; Που να είναι ειδικοί στο αντικείμενο τους;

Γ. Να ανανεώνεται και να αναμιγνύεται η γνώση, αυτό θέλω να σου πω. Και αυτό δε γίνεται μόνο με καθαρά Έλληνες καθηγητές.

Φ. Ναι. Κατάλαβα τι λες.

Γ. Να ανανεώνεται η γνώση είναι η προϋπόθεση. όχι το να έχεις καθηγητές από άλλες χώρες. Απλά δε γίνεται να ανανεώσεις τη γνώση χωρίς να έχεις και άλλους καθηγητές.

Φ. ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στη χώρα που εργάζεσαι;

Γ. Πανεύκολο

Φ. Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι, αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

Γ. Όχι. Αλλά όταν δούλευα στην Αυστρία, στην πρώτη δουλειά που δούλεψα, ήταν 99% στα προσόντα μου από το ΤΕΙ. Η πρώτη μου δουλειά ήταν πολύ σχετική με το ΤΕΙ. Αυτά που έμαθα στο ΤΕΙ, έκανα apply στην εταιρεία. Αλλά είναι πραγματικά 1% πλέον

Φ Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

Γ. Ε σίγουρα. Αν δεν είχα την ευκαιρία να σπουδάσω τζάμπα στην Ελλάδα, δε θα είχα σπουδάσει. Αν δεν είχα σπουδάσει, δε θα ήμουν εδώ. Άρα είναι θετικό. Αυτό που προσφέρει η Ελλάδα: δωρεάν παιδεία πραγματική, είναι μόνο στην Ελλάδα! Είναι μεγάλο πράγμα το οποίο δε το εκτιμάμε και πολύ, αλλά είναι μεγάλο πράγμα η δωρεάν παιδεία.

Φ. Έχεις απόλυτο δίκαιο σε αυτό που λες, και ειδικά για το ότι δεν το εκτιμάμε.

Γ. Ναι δε το εκτιμάμε, κρίμα.

Φ. Είσαι ικανοποιημένος από την εργασία σου στο εξωτερικό;

Γ. Ναι

Φ. Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Γ. Ναι. Δυστυχώς ναι! Μάλλον δεν προσφέρω τόσο!! Από το νόμο εδώ πέρα κάθε χρόνο παίρνουμε αύξηση, και στα 6 χρόνια, από το νόμο, πρέπει να πάρεις μια ανώτερη θέση. Κάποιοι μπορεί και πιο νωρίς, κάποιο πιο αργά, είναι αρκετά αξιοκρατικά.

Φ. Το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό; Όσον αφορά τα ωράρια, τα ένσημα, τη συμπεριφορά του αφεντικού και την τήρηση της νομοθεσίας..

Γ. Ναι. Ναι, ναι ναι ναι ναι!! Ναι σε όλα!

Φ. Η ποιότητα ζωής σου είναι διαφορετική σε σύγκριση με αυτή στην Ελλάδα; Προσδιόρισε μου τις διαφορές.

Γ. Ναι! Είναι σίγουρα διαφορετική. Στην Ελλάδα είχαμε το συνήθιο του καφέ, εδώ δεν το έχουνε, εδώ δεν υπάρχουν καφετέριες σχεδόν. Αυτή είναι η μεγαλύτερη διαφορά! Δηλαδή κάθε Έλληνας που θα έρθει εδώ, είναι το πρώτο πράγμα που θα προσέξει. Ε, με τη διασκέδαση γενικά, αλλά δε σημαίνει ποιότητα ζωής η διασκέδαση. Η διασκέδαση είναι πολύ διαφορετική. Στην Ελλάδα είναι πολύ πιο έντονη, και λόγω του τουρισμού, εδώ πέρα είναι πολύ πιο αδύναμη. Αλλά εδώ πέρα έχεις... τα τρόφιμα είναι πολύ φθηνότερα, μπορείς να αγοράσεις καλύτερη ποιότητα φαγητού, να φας πιο σωστά ας πούμε από ότι σε μια μεγάλη πόλη στην Ελλάδα. Γιατί στο χωριό ας πούμε τρως καλά! Σε μια πόλη βασικά όπως η Βέροια, αν ζεις από το σουπερ μάρκετ είναι πιο δύσκολο. Ο μισθός θα είναι πολύ χαμηλότερος και οι τιμές είναι πολύ υψηλότερες. Είναι τουλάχιστον οι διπλάσιες από εδώ. Εδώ πιστεύω ότι έχω καλύτερη ποιότητα ζωής από ότι στην Ελλάδα, αν και όχι τόσο πολύ διασκέδαση όσο η Ελλάδα.

Φ. Θέλω να μου πεις αν υπάρχει κάποιος παράγοντας που δε σε ικανοποιεί. Το βιοτικό επίπεδο, η ποιότητα ζωής, κάτι άλλο, οτιδήποτε...

Γ. Ο καιρός σίγουρα. Ο καιρός είναι ο χειρότερος παράγοντας εδώ πέρα. Νομίζω δεν υπάρχει κάτι άλλο τόσο μεγάλο όσο ο καιρός

Φ. Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Γ. Δε νομίζω..

Φ. Με ποιές προϋποθέσεις θα επέστρεφες;

Γ. Γιατί πρέπει να επιστρέψει ο καθένας στην Ελλάδα;; Ας κάνουμε λίγο πιο Ευρωπαϊκό τον πολιτισμό μας. Ας έρθει ένας Γερμανός στη θέση μου, θα το προτιμούσα. Αν θα μπορούσα να βοηθήσω την Ελλάδα, ας πούμε, θα γυρνούσα. Αλλά δε μπορώ να βοηθήσω την Ελλάδα. Δεν είμαι ας πούμε ο Σώρρας να πληρώσω το χρέος! Αυτό, θέλω να σου πω ότι υπάρχουν Έλληνες, κ όντως, υπάρχουν πάρα πολλοί καταξιωμένοι καθηγητές - Έλληνες - οι οποίοι συγκεντρώνουν τρελές χρηματοδοτήσεις, οι οποίοι πιστεύω καλό θα ήταν να γυρίσουν στην Ελλάδα γιατί, πιστεύω, και στην Ελλάδα θα μπορούσαν να τα συγκεντρώσουν αυτά. Τώρα ένας διδακτορικός, να γυρίσει, να κάνει τι στην Ελλάδα; Θα 'ναι άλλος ένας άνεργος στην Ελλάδα, κατάλαβες;

Φ. Τι να πω, δίκιο έχεις!! Η συνέντευξή μας έφτασε στο τέλος της, σε ευχαριστώ πάρα πολύ Γιώργο για το χρόνο σου.

Γ. Τίποτα!!

Συνέντευξη Όγδοη – Βαγγέλης

Φ. : Καλημέρα Βαγγέλη

Β. : Καλημέρα Φανή

Φ. : Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Και θα ήθελα επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα καταγραφεί. Όποτε είσαι έτοιμος μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Β.: Κανένα πρόβλημα, ναι.

Φ. : Θα ήθελα να μου πεις πόσο χρονών είσαι και το έτος γέννησης σου

Β. : Το 1989, είμαι 29 ετών

Φ. : Ποιος είναι ο τόπος γέννησης σου;

Β. : Βέροια Ημαθίας

Φ. : Το Έτος μετανάστευσης;

Β. : 2017

Φ. : Ο Τόπος διαμονής σου πριν την μετανάστευση;

Β. : Βέροια Ημαθίας

Φ. : Ο Τόπος διαμονής σου τώρα;

Β. : Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν την μετανάστευση;

Β. : Τίποτα, σπούδαζα.

Φ. : Τι επάγγελμα κάνεις τώρα;

Β. : Τραπεζικός

Φ. : Τι έχεις σπουδάσει;

Β. : Προπτυχιακό έκανα Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης στο πανεπιστήμιο Κομοτηνής στο Δημοκρίτειο πανεπιστήμιο Θράκης, μεταπτυχιακό έκανα Διοίκηση Επιχειρήσεων το MBA πρόγραμμα του ίδιου πανεπιστημίου και τώρα κάνω σαν part time από απόσταση και διδακτορικό με τίτλο την «Οικονομική Ανάπτυξη Έρευνα των εξαγωγών της Ελλάδας».

Φ. : Εφόσον έχεις σπουδάσει στην Ελλάδα, θα ήθελα να μου πεις πώς αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Β. : Αυτό είναι κάτι σχετικό, αλλά θα προσπαθήσω να το απαντήσω διπλά. Η αξιολόγηση που είναι πρώτον ως προς την ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο θα το βαθμολογούσα άρτιο και αντάξιο και ίσως και καλύτερο των εξωτερικών πανεπιστημίων, αλλά η αξιολόγηση ως προς την εύρεση εργασίας είναι σχεδόν μηδενική για τον Έλληνα, δε βοηθάει και στην Ελλάδα αλλά και βοηθάει ελάχιστα και στο εξωτερικό, ακόμα δε μετράει όσο μετράνε τα πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Οπότε είναι κρίμα γιατί ενώ έχουμε πολύ καλή ποιότητα καθηγητών, υλικού και μαθημάτων, ο φοιτητής ουσιαστικά δυσκολεύεται τραγικά να βρει δουλειά.

Φ. : Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Β. : Ότι είναι δωρεάν το πανεπιστήμιο, η μεγάλη ποιότητα των καθηγητών και εκπαιδευτών και οι ευκαιρίες για σίτιση και στέγαση δωρεάν.

Φ. : Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Β. : Η αναγνώριση των πτυχίων στο εξωτερικό, το κυρós τους δηλαδή και η εύρεση εργασίας.

Φ. : Μου είπες ότι έχεις κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο και MBA;

Β. : Και το MBA και το προπτυχιακό το bachelor και τώρα το διδακτορικό το κάνω στο Δημοκρίτειο.

Φ. : Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Β. : Οι ευκαιρίες στον τομέα της εργασίας μου, οι τραγικές συνθήκες εργασίας στην Ελλάδα, οι μηδαμινές περιπτώσεις ανάπτυξης και καριέρας και οι συνθήκες ζωής, όλα τα αρνητικά που ξέρουμε ότι έχει η Ελλάδα.

Φ. : Επηρέασε η οικονομική κρίση αυτή σου την απόφαση;

Β. : Σαφώς, ως προς τη δυσκολία εύρεσης εργασίας άλλα δε νομίζω ότι επηρεάζει την γενική κατάσταση της Ελλάδας ως προς το κράτος, τα γραφειοκρατικά προβλήματα, τα κολλήματα που έχει ο κάθε Έλληνας και δυσκολεύεται να αναπτυχθεί και να αναπτύξει τα προσόντα του, στην δυσκολία της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας του, πάλι στην μηδαμινή σχεδόν καριέρα του δηλαδή πριν την κρίση ειδικά στον τραπεζικό τομέα ουσιαστικά το ταβάνι, η ανάπτυξη σου σαν εργασία ήταν πάλι το ίδιο πράγμα, αυτό που άλλαξε ήταν οι ευκαιρίες δηλαδή οι θέσεις εργασίας και ο μισθός σαν αριθμός.

Φ. : Γιατί επέλεξες την συγκεκριμένη χώρα/πόλη;

Β. : Πριν έρθω έκανα ταξίδια σε διάφορα μέρη της Ευρώπης, πριν αποφασίσω, άλλα δεν είχα έρθει στο Λονδίνο το οποίο είχα συνδυάσει πάντα με τα οικονομικά και τις τράπεζες το οποίο σπούδασα και ήθελα να κάνω αργότερα, οπότε αποφάσισα να κάνω ένα ταξίδι εδώ για να δω πως είναι, ήρθα, είδα την πόλη, είδα την διαφορά στην

προσφορά εργασίας, είδα την διαφορά στην γραφειοκρατία στο κράτος, στο ποσό οργανωμένα είναι. Να σου πω 1 παράδειγμα μια θέση σε μια τράπεζα ας πούμε είχε 2.000 υποψηφίους στο Λονδίνο ενώ στο Άμστερνταμ είχε 50 και η ίδια θέση στο Λονδίνο ήταν 100 σαν κ αυτή ενώ στο Άμστερνταμ ήταν 3 δηλαδή εδώ και η προσφορά εργασίας και οι πιθανότητες ανάπτυξης και ο χώρος των οικονομικών στον οποίο δραστηριοποιούμαι είναι ο καλύτερος στην Ευρώπη, οπότε ήταν καθαρά για την προσωπική μου εξέλιξη.

Φ. : Είχες γνωστούς, φίλους, συγγενείς εκεί;

B. : Είχα πολλούς γνωστούς και δυστυχώς ή ευτυχώς έρχονται και συνεχίζουν να έρχονται, είχα ένα πάρα πολύ στενό φίλο ο οποίος με φιλοξένησε και με βοήθησε και από εκεί και πέρα όταν πάτησα στα πόδια μου συνέχισα να γνωρίζω και είχα και παλιούς γνωστούς και έτσι τώρα μπορώ να πω ότι έχω και περισσότερους από ότι στην Ελλάδα.

Φ. : Πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν έρθεις στην Αγγλία;

B. : 8, αλλά έκανα διάφορες δουλειές

Φ. : Πόσα χρόνια έμεινες άνεργος πριν αποφασίσεις να φύγεις;

B. : 1,5

Φ. : Πώς ήταν η περίοδος προσαρμογής;

B. : Ήπια στην αρχή με ραγδαία εξέλιξη. Όλα τα προβλήματα εδώ λύνονται σε μια μέρα μάξιμουμ, δεν είχα κανένα πρόβλημα ούτε με το σπίτι ούτε με την εύρεση εργασίας, όρεξη να υπάρχει, να μη σε ενοχλεί ο καιρός - που παραπονιούνται πολλοί - και η εξέλιξη είναι ραγδαία ήδη εργάζομαι σε 2 εταιρίες και στην 1 έχω πάρει και προαγωγή και όλα αυτά μέσα σε 1 χρόνο πράγματα που στην Ελλάδα είναι δύσκολο να συμβούν.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

B. : Το πρώτο είναι το σπίτι το οποίο αν δεν έχεις κάποιο γνωστό χρειάζεσαι ένα σεβαστό κεφάλαιο για να το καλύψεις, εγώ ευτυχώς είχα κάποιον γνωστό να με φιλοξενήσει, δεύτερο, δε θα το έλεγα σημαντικό αλλά είναι ένα μικρό σκαλοπάτι είναι τα γραφειοκρατικά για να πάρεις αριθμό ασφάλισης σου το οποίο είναι, στην κυριολεξία, ένα τηλεφώνημα στην κυβέρνηση ένα δίωρο ραντεβού στα γραφεία τους κ μετά το σπίτι σου η αλληλογραφία να λάβεις τον αριθμό ασφάλισης σου. Και αυτή

ήταν η μοναδική συναναστροφή μου με δημόσιο Κρατικό φορέα στον ενάμιση χρόνο που είμαι εδώ.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά και προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Β. : Αυτό είναι απλό τα συναισθηματικά είναι καθαρά η έλλειψη της οικογενείας επειδή ως γνωστόν εμείς οι Έλληνες είμαστε δεμένοι πολύ, και αυτό που σου στοιχίζει είναι ότι βρίσκεσαι μακριά. Τα προσωπικά είναι κάτι που βιώνουμε όλοι όσοι φεύγουμε στο εξωτερικό είναι η μοναξιά, η οποία έχει μία άλλη πιο φιλοσοφική έννοια θα έλεγα όχι μόνο της παρέας αλλά και η έλλειψη του τόπου σου που είσαι μακριά, και οι άνθρωποι εδώ νομίζεις δε σε καταλαβαίνουνε, πολλές ώρες τις περνάς μόνος σου.

Φ. : Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς σε μια ξένη χώρα (γλώσσα, τρόπος ζωής, κουλτούρα);

Β. : Πάρα πολύ εύκολο και το είδα και σαν περιπέτεια και σαν εμπειρία θετική, όλα στο μυαλό είναι, Όσους έχω γνωρίσει με αυτή τη φιλοσοφία έκαναν το ίδιο ενώ όσοι αντίθετα ήρθαν με αρνητικά συναισθήματα και προηγμένη αρνητικά είχαν θέματα. Πολύ εύκολο να προσαρμοστείς στην κουλτούρα τους, ούτως η άλλως το Λονδίνο είναι πολυπολιτισμικό δε καταλαβαίνεις αγγλική κουλτούρα, η γλώσσα λίγο πολύ όλοι οι Έλληνες Είμαστε πάρα πολύ εξοικειωμένοι με τα Αγγλικά και το περιβάλλον κ ο καιρός δε το θεώρησα κάτι σημαντικό.

Φ. : Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Β. : Η οικογένεια μου.

Φ. : Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι ήδη έξω;

Β. : 1 χρόνο κ 2 μήνες.

Φ. : Πως είναι τώρα η ζωή σου;

Β. : Ονειρική! Όλα πάνε πάρα πολύ καλά, παραπάνω από ότι περίμενα, με μια αρχική δυσκολία τους πρώτους μήνες, αλλά μόλις βρήκα την πρώτη δουλειά, Ξαφνικά όλα εκτοξεύθηκαν. και έχοντας τη νοοτροπία που σου είπα, θετική να γνωρίσεις όσο πιο πολύ κόσμο μπορείς, να δικτυωθείς, να κάνεις παρέες, Ξαφνικά όλα έρχονται, το σημαντικότερο είναι ότι όλοι έχουνε θετική ενέργεια. δεν υπάρχει μιζέρια δεν

συζητάμε για δυσκολίες, Όλοι έχουμε κατά κάποιο τρόπο εξασφαλίσει τα προς το ζην, οπότε η ζωή έχει μεταφερθεί σε ένα άλλο επίπεδο, πιο πολύ της διασκέδασης, της χαράς, της κοινωνικής συναναστροφής οπότε πακέτο με μία καλή δουλειά και προοπτικές καριέρας και Εργασίας όλα είναι ονειρικά.

Φ. : Με ποιους συναναστρέφεσαι; Έλληνες ή άλλες εθνικότητες;

B. : 90% με Έλληνες εκτός από τις ώρες εργασίας με τους συναδέλφους δηλαδή που ακόμα και εκεί έχει πάρα πολλούς Έλληνες σε όλες τις τράπεζες αλλά στην καθημερινότητα μου περισσότερο με Έλληνες. Και οι συγκάτοικοι μου Έλληνες είναι, Οπότε 90% με Έλληνες

Φ. : Γνώριζες τη γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσεις ή την έμαθες εκεί;

B. : Τεχνικά την ήξερα πριν μεταναστεύσω, εδώ έμαθα την κατομιλουμένη που λένε, που είναι αρκετά διαφορετική. τον πρώτο καιρό νομίζεις ότι δε ξέρεις αγγλικά, αλλά μετά προσαρμόζεσαι αρκετά γρήγορα.

Φ. : Ποια είναι η δουλειά που κάνεις;

B. : Έχω 2 εργασίες. Και αυτό κολλάει Στα πλαίσια που λέγαμε πριν ότι Όρεξη να χεις και εδώ υπάρχουν ευκαιρίες και τα λοιπά. Η πρώτη μου είναι σε μια συμβουλευτική εταιρεία οικονομολόγων σαν διαχειριστής ευρωπαϊκών προγραμμάτων επιδότησης σε κοινωνικούς φορείς το οποίο είναι σαν μερική απασχόληση το κάνω 2:3 ώρες την ημέρα, με μισθό όμως που στην Ελλάδα θα ήταν παραπάνω από την πλήρη απασχόληση και η δεύτερη εργασία μου και η κύρια μου είναι σε μια επενδυτική τράπεζα αμερικάνικη στην οποία εργάζομαι στο επενδυτικό κομμάτι τις κοστολόγησης των μετοχών είμαστε ο διαμεσολαβητής μεταξύ του πελάτη και των εσωτερικών ομάδων κοστολόγησης & διαχείρισης κεφαλαίων και μετοχών, είναι ο τίτλος ας πούμε.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

B. : Ναι, ήτανε πάντα αυτό που ήθελα, αυτό που σπούδασα. Είχα την τύχη από μικρός να ξέρω τι ακριβώς θέλω, αυτό που ονειρευόμουν, στο κέντρο του οικονομικού τομέα μέσα στους ουρανοξύστες του Λονδίνου, είναι ονειρικό είναι αυτό ακριβώς που φανταζόμουν.

Φ. : Σε ικανοποιεί η αμοιβή;

B. : Με ικανοποιεί και με το παραπάνω είναι ένα από τα βασικά και θεμέλια στοιχεία της εργασίας.

Φ. : Έχετε προοπτικές εξέλιξης;

B. : Όπως ήδη σου είπα μέσα σε ένα χρόνο δούλεψα 1 μήνα για να προσαρμοστώ σε μια καφετέρια μέχρι να βρω δουλειά στον τομέα μου, τον τρίτο μήνα βρήκα δουλειά στην τράπεζα, τον έβδομο μήνα βρήκα και την δεύτερη δουλειά σε συνδυασμό με την τράπεζα και πριν λίγες μέρες, δηλαδή τον 14ο μήνα, μου ανακοινώθηκε η προαγωγή μου με σχεδόν διπλάσιο μισθό στην τράπεζα. Οπότε μπορείς να φανταστείς ότι σε ένα χρόνο οι προοπτικές εξέλιξης είναι ραγδαίες.

Φ. : Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στη χώρα που εργάζεσαι;

B. : Δε γνωρίζω από πρώτο χέρι μονό από φίλους και συνεργάτες, τα πανεπιστήμια τους είναι ιδιωτικά έτσι πολύ χονδρικά είναι πάρα πολύ δεμένα με τον κλάδο εργασίας, τα ίδια και οι επιχειρήσεις οπότε υπάρχει σχεδόν 100% προωθητικότητα και το πολύ σημαντικό για εμένα το οποίο δε ξέρω αν θα ρωτήσεις αργότερα αλλά αξίζει να σημειωθεί είναι ότι από την εμπειρία το 99,9% των ανθρώπων που εργάζονται στην μεγάλη Βρετανία έχουνε σπουδάσει και σε κάποιο πανεπιστήμιο εδώ, δηλαδή, κ αυτό συνδέεται με την ελληνική εκπαίδευση που συζητάμε, είναι εξαίρεση αυτή την στιγμή και στενάχωρο και το κατάφερα με πολύ κόπο να βρω εργασία χωρίς να έχω σπουδάσει εδώ. Το έχουνε Δηλαδή σαν κρυφό μυστικό ότι αν δεν έχεις κάνει κάποιο μεταπτυχιακό στη χώρα εδώ, ή τουλάχιστον σε κάποια χώρα αρκετά αξιόλογη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως Ολλανδία, Γερμανία, Γαλλία, Δεν σε προσλαμβάνουν. Προτιμώνται πάρα πολύ τα πανεπιστήμια του Λονδίνου. Ακόμα και Έλληνες που είναι εδώ Άρρησα να συνειδητοποιήσω γιατί στην αρχή είχα αρκετές σφαλιάρες με τις δουλειές ότι έπρεπε να έχεις κάνει κάποιο είδος μεταπτυχιακού το οποίο να τροφοδοτεί το σύστημα Ότι δηλαδή δίνεις λεφτά στα Πανεπιστήμια τους τα οποία δεν είναι και φθηνά και αυτοί σου βρίσκουν δουλειά. είναι πολύ δύσκολο να βρεις μόνο με τα πτυχία της Ελλάδος. Εξαιρετικά δύσκολο.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στη χώρα όπου εργάζεσαι;

B. : Εύκολο δεν είναι τίποτα μου πήρε άπειρες ώρες προγραμματισμού και οργάνωσης σχεδόν καθημερινά για πάνω από 10 με 12 ώρες έφτιαχνα το βιογραφικό μου το οποίο μου πήρε μήνες για να το τελειοποιήσω, το οποίο συνειδητοποίησα ότι

είναι μια τέχνη εδώ πέρα. Έκανα επίσης τα γράμματα των επιστολών που στέλνεις προς στον εργοδότη, άπειρες ώρες αιτήσεων, έχω φακέλους που έχω κάνει αίτηση σχεδόν σε ό,τι γνωστή τράπεζα και εταιρεία χρηματοοικονομικών που υπάρχει στο Λονδίνο - που είναι εκατοντάδες - το οποίο είναι μήνες δουλειάς κάθε μέρα, η οποία είχε ξεκινήσει και πριν έρθω εδώ πέρα. Δηλαδή 4 μήνες πριν εγκατασταθώ στο Λονδίνο έστειλα ασταμάτητα αιτήσεις, έκανα βιογραφικό, πλήρωσα για να κάνω το βιογραφικό, οπότε όταν ήρθα ήμουν σχεδόν έτοιμος και η συνέντευξη η πρώτη ήρθε στους 3 μήνες που ήμουν εδώ. Έχω ακούσει και ιστορίες παιδιών να βρίσκουν σε 3 χρόνια, αλλά αυτό είναι πάλι το λέω πόσο έντονα προσπαθείς, δηλαδή εγώ γυρνούσα σπίτι ακόμα και δεκαπεντάωρα που δούλευα και αντί να ξεκουραστώ έφτιαχνα το βιογραφικό μου, οπότε είχε αρκετό κόπο ειδικά όπως σου είπα αν δεν έχεις σπουδάσει εδώ είναι πολύ δύσκολα να σε προσέξει ο εργοδότης ότι και να γράφει το πτυχίο σου αν δεν είναι αγγλικό. Θυμάμαι όταν βρήκα την πρώτη μου δουλειά, μιλούσα με τον μάνατζερ μου - έτσι ένα ωραίο στατιστικό για την έρευνα - 6 μήνες μετά του λέω, έχω αρκετά δυνατό βιογραφικό, έχω MBA μεταπτυχιακό, και μου λέει «δε μου λέει τίποτα αυτό για άλλους λόγους σε πήρα, για αυτό που κέρδισες στην συνέντευξη τα χαρτιά αυτά τα έχουν και χιλιάδες άλλοι». Και μάλιστα το 2017, 7 στους 10 ανθρώπους που έπαιρνε συνέντευξη για δουλειές ήταν Έλληνες και ήταν μεγάλοι άνω των 30 για θέσεις που εδώ διεκδικούνται άνω των 22 - 21 που μόλις έχουν βγει από τα πανεπιστήμια άρα υπάρχει πρόβλημα και φοβερή μετανάστευση εδώ.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

Β. : Στα χαρτιά ναι, στην πράξη δεν έχει καμία σχέση. Όταν μπαίνεις στην τράπεζα αυτό που θα κάνεις 99% δεν έχει καμία σχέση με αυτό που σπούδασες, εννοώ δε το διδάχτηκες άμεσα. Όπως ξέρουμε σε όλες τις δουλειές, όλες οι σοβαρές εργασίες διαφέρουν παρά πολύ με την εκπαίδευση τους, γιατί είναι μια πολύ γενική εικόνα ασαφής του κλάδου το τι είναι μετοχή τι είναι οικονομικά κτλ. Στην πράξη όμως είναι πολύ διαφορετικά και θα κληθείς να εργαστείς σε ζητήματα που δεν είχες συναντήσει γι' αυτό και είχα και συνεργάτες οι οποίοι είχαν σπουδάσει φιλόλογοι, έχει τραπεζικούς αυτή την στιγμή οι οποίοι είναι φιλόλογοι που απλά έδωσαν μια συνέντευξη και έδειξαν μια έφεση σε ένα κλάδο της τράπεζας στον οποίο έδειχναν να

ήταν καλοί και τους πήραν δεν είναι δηλαδή όλα μαθηματικά όλα οικονομικά και όλα αριθμοί.

Φ. : Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

Β. : Τι εννοείς; Αδύνατα είναι ότι δε με προετοίμασαν γι αυτό που αντιμετωπίζω, αλλά είναι κ λίγο δύσκολο να το κάνουν, είναι πολύ δύσκολο, γιατί ο κλάδος είναι χαοτικός έχει χιλιάδες διαφορετικές δουλειές δε νομίζω ότι ένα πανεπιστήμιο μπορεί να καλύψει το κάθε πόστο οπότε είναι και λίγο λογικό αλλά θα μπορούσαν να μπουν και λίγο σε λεπτομέρειες σε όλους τους κλάδους. Για να σου δώσω να καταλάβεις, για παράδειγμα, όταν μπήκα στην τράπεζα για πρώτη φορά δεν ήξερα πραγματικά τι κάνει το κάθε τμήμα μέχρι να το μάθω μόνος μου εγώ. Ήξερα απλά ότι ήταν απαιτητικά, ότι έχει χρήματα και τα διαχειρίζεται καμία σχέση. Έχει πάρα πολλές λεπτομέρειες τις οποίες δε γνώριζα. Τα θετικά της εκπαίδευσής, ήταν ας πούμε οι άνθρωποι, οι καθηγητές, τα προσόντα που μου δώσανε και τα εφόδια από προσωπικές τους εμπειρίες. Σχεδόν όλοι τους είχαν εργαστεί στο εξωτερικό, οπότε όλοι βοήθησαν με τρόπο άτυπο, το οποίο όμως ήταν στην δική τους ευχέρεια, δεν ήταν υποχρεωμένοι να ξέρουνε πράγματα τα όποια εμένα με βοήθησαν, δηλαδή έτυχε να έχουνε. Τα δυνατά στοιχεία της εκπαίδευσής που πήρα από την Ελλάδα ήταν άτυπα από ανθρώπους που έχουν σπουδάσει και εργαστεί στο εξωτερικό, συμβουλές τους που έδωσαν έμπρακτα, οι οποίες όμως δεν ήταν υποχρεωμένοι να έχουν, αλλά είχα την τύχη να έχω ανθρώπους στο πανεπιστήμιο που κάποιος άλλος μπορεί να μην έχει.

Φ. : Είσαι ικανοποιημένος από την εργασία σου στο εξωτερικό;

Β. : 100% με τις συνθήκες που είδα στο χώρο που είμαι με την δουλειά που κάνω σκέψου δεν έχω πάει σε δημόσιο φορέα ποτέ μόνο για τον αριθμό ασφάλισης δεν έχει κολλήσει πουθενά το σύστημα σε καμία μου υποχρέωσή.

Φ. : Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Β. : Παραπάνω από ικανοποιητικός και ερχόμενος κάποιος από Ελλάδα μετά δεδομένα εργασίας εκεί εντυπωσιάζεται, να σου πω ένα παράδειγμα, την πρώτη φορά που ήρθα μιλούσα με έναν τυχαία και μου λέει πόσο είναι ο κατώτατος μισθός στην

Ελλάδα του λέω κάπου 500 με 600 και μου λέει «τι παραπονιέστε; μια χαρά είστε», «τι μια χαρά», του λέω, «με 600 ευρώ το μήνα;», και λέει «τον μήνα; α! Συγγνώμη, εγώ νόμιζα την βδομάδα».

Φ. : Είναι το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι ικανοποιητικό (ωράρια, ένσημα, συμπεριφορά αφεντικού, τήρηση νομοθεσίας);

Β. : Παραπάνω από ικανοποιητικό, τηρούνται όλα κατά γράμμα, το περιβάλλον είναι φανταστικό. Εντάξει, βέβαια μπορεί να μην ισχύει για όλους τους κλάδους αυτό, ίσως βοηθάει που είναι και η τράπεζα που εργάζομαι και γενικά αυτός ο κλάδος στην Αγγλία, οι συνεργάτες είναι φανταστικοί κανείς δε θα σου πει για τα αυτονόητα τίποτα. Μπορείς να σηκωθείς από το γραφείο σου να πας για καφέ να πας να φας δηλαδή δεν υπάρχει περίπτωση να σου πει κανένας τίποτα αρκεί να είσαι σωστός στην δουλειά σου και μάλιστα δεν έχει κολλημάτα του τύπου αν έχεις τελειώσει την εργασία σου στην ώρα σου ή και νωρίτερα μπορείς να κάνεις ότι θέλεις δε θα σου πει κανένας τίποτα.

Φ. : Είναι η ποιότητα ζωής σας διαφορετική σε σύγκριση με αυτή στην Ελλάδα; Προσδιόρισε τις διαφορές.

Β. : Ναι σίγουρα ως προς το φαγητό, ως προς το περιβάλλον, ως προς τον καιρό αυτά τα αρνητικά δηλαδή που έχει εδώ αλλά και τα θετικά. Είναι μια τεράστια πόλη, έχεις ευκαιρίες να δεις ότι παράσταση θέλεις, ότι καλλιτεχνικό θέλεις, ότι αθλητικό θέλεις, οπότε για μένα ισοσταθμίζονται τα αρνητικά με τα θετικά. Είσαι στο κέντρο του κόσμου, χρόνο να έχεις και όρεξη μπορείς να γεμίσεις με ότι θέλεις το μυαλό σου.

Φ. : Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δεν σε ικανοποιεί (ποιότητα ζωής, βιοτικό επίπεδο κ.λπ.);

Β. : Αν έπρεπε να διαλέξω κάποιο θα ήταν οι συνθήκες διαβίωσης ως προς την υγεία, δηλαδή και την διατροφή, είναι μια τεράστια πόλη, λογικό και επόμενο να μην έχεις την ποιότητα μιας μικρής κοινότητας, να μην έχεις το φαγητό το καθαρό, τον καιρό, το περιβάλλον το υγιές ας πούμε σε γενικές γραμμές.

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς εκεί μόνιμα;

Β. : Ναι φυσικά, πάντα! Δε θα μπορούσα να αφήσω αυτό το παράθυρο κλειστό, αλλά όσο είμαι ικανοποιημένος εδώ και όσο αισθάνομαι ότι εκμεταλλεύονται οι

παραγωγικές μου δυνατότητες θα είμαι εδώ μόλις αρχίζω και κουράζομαι και αισθάνομαι ότι πρέπει να γυρίσω, θα γυρίσω.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα επιστρέφατε;

Β. : Να έχω ολοκληρώσει τον κύκλο μου εδώ και να έχω μια ήρεμη ζωή στην Ελλάδα

Φ. : Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σου.

Β. : Και εγώ σ' ευχαριστώ.

Συνέντευξη Ένατη – Παναγιώτα

Φ. : Καλημέρα Παναγιώτα.

Π. – Καλημέρα Φανή

Φ. : Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σας στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα ηχογραφηθεί. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας.

Π. : Ναι, κανένα θέμα.

Φ. : Θα ήθελα να μου πεις πόσο χρόνων είσαι?

Π. : Είμαι 27

Φ. : Το έτος γέννησης σου?

Π. : 1990.

Φ. : Ο τόπος γέννησης σου?

Π. : Γιάννενα.

Φ. : Το έτος μετανάστευσης σου?

Π. : 2016.

Φ. : Ο τόπος διαμονής σου πριν την μετανάστευση ποιος ήταν?

Π. : Τελευταία φορά ήταν τα Γιάννενα.

Φ. : Ο τόπος διαμονής σου τώρα?

Π. : Ιταλία.

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν την μετανάστευση?

Π. : Η τελευταία δουλειά που έκανα πριν φύγω ήταν σε μια γεωπονική εταιρεία που ασχολείται σε πειράματα με καλαμπόκι.

Φ. : Τι επάγγελμα κάνεις τώρα?

Π. : Αυτό που ουσιαστικά σπούδασα που είναι οινολόγος, με την οιнологία ασχολούμαι.

Φ. : Ωραία, άρα έχεις σπουδάσει οινολόγος?

Π. : Τελείωσα γεωπόνος και το προχώρησα με μεταπτυχιακό και τώρα ουσιαστικά είναι η οιнологία.

Φ. : Σε ποιο ίδρυμα έχεις σπουδάσει?

Π. : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Φ. : Πως αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση?

Π. : Θεωρώ ότι στο δικό μου το τομέα αυτά που έχω κάνει ήταν επαρκή και με έχουν βοηθήσει αρκετά ώστε να δουλέψω επάνω στον τομέα μου.

Φ. : Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα τι θετικό δηλαδή πήρες?

Π. : Τουλάχιστον στις δίκες μου σπουδές στο τμήμα που ήμουν είχε αρκετά εργαστήρια, στην ουσία αρκετή εργαστηριακή εμπειρία και εντός εισαγωγικών προϋπηρεσία γιατί αυτό το συνάντησα αρκετά στο εξωτερικό και ήμουν έτοιμη να δουλέψω πάνω σε αυτό, δεν ήταν κάτι καινούργιο για μένα το να μπω σε εργαστήριο.

Φ. : Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα?

Π. : Θεωρώ ότι θα έπρεπε να υπάρχει, πως να το θέσω, να έχω αναμιχθεί πιο πολύ με εταιρείες για να δω πως είναι πιο πολύ επαγγελματικά αυτό που θέλω να κάνω πάρα το να είμαι μέσα στο πανεπιστήμιο και να το βλέπω το περιβάλλον δηλαδή να σε

δίνουν περισσότερες ευκαιρίες εκδρομές η με κάποιου τύπου πρακτική ώστε να δω πως λειτουργεί ένα εργασιακό περιβάλλον καλύτερα.

Φ. : Έχεις κάνει μεταπτυχιακές σπουδές από ότι μου είπες, σε ποιο ίδρυμα και σε ποιο αντικείμενο?

Π. : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης στην οινολογία.

Φ. : Έχεις κάνει διδακτορικό?

Π. : Όχι.

Φ. : Ως αναφορά τώρα τους λόγους μεταναστεύσεις τι σε έκανες να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις?

Π. : Μου ήταν αρκετά δύσκολο να βρω κάτι να κάνω στην Ελλάδα πάνω στον τομέα μου παρόλο που υπάρχουν αρκετές ευκαιρίες η αλήθεια είναι ωστόσο για κάποιους λόγους εγώ δυσκολεύτηκα και προτίμησα να δοκιμάσω την τύχη μου ας πούμε και να πάω εξωτερικό.

Φ. : Η οικονομική κρίση επηρέασε αυτήν σου την απόφαση?

Π. : Εννοείται.

Φ. : Γιατί επέλεξες την Ιταλία συγκεκριμένα?

Π. : Αυτή που είμαι τώρα η όταν έφυγα το 2016 πρώτη φορά?

Φ. : Δεν είσαι στο ίδιο μέρος?

Π. : Αρχικά έφυγα το 2016 αλλά ήταν για λίγο για μόνιμα έφυγα το 2017 αλλά σε άλλη χώρα.

Φ. : Μάλιστα ποια ήταν η πρώτη χώρα στην οποία μετανάστευσες?

Π. : Η πρώτη χώρα ήταν στην Πορτογαλία.

Φ. : Όπου από εκεί γύρισες και ξανά έφυγες?

Π. : Γύρισα περίπου μετά από 3 μήνες και ξανά έφυγα το Μάιο άλλο πήγα στην Ιταλία άλλαξα χώρα.

Φ. : Ωραία ας πούμε λοιπόν για την Ιταλία συγκεκριμένα που επέλεξες. Γιατί την επέλεξες?

Π. : Επέλεξα την συγκεκριμένη χώρα γιατί καταρχήν είναι αρκετά κοντά με την Ελλάδα οπότε ανά πάσα στιγμή φαινόταν πολύ πιο εύκολο αν τύχη κάτι η σε διακοπές να γυρίσω πιο εύκολα στην Ελλάδα δεύτερον επειδή σαν χώρα έχει αρκετή απορρόφηση στο θέμα των κρασιών και σε όλο αυτό οπότε θεώρησα ότι είναι ένα καλό μέρος να πάω να κάνω την δουλειά μου.

Φ. : Είχες γνωστούς φίλους συγγενείς εκεί?

Π. : Όχι κανέναν πήγα μόνη μου.

Φ. : Στην Ελλάδα πόσα χρόνια δούλεψες πριν πας στην Ιταλία?

Π. : 3

Φ. : Πόσα χρόνια έμεινες άνεργη πριν αποφασίσεις να φύγεις?

Π. : 1 σχεδόν.

Φ. : Η περίοδος προσαρμογής πως ήταν?

Π. : Ήταν αρκετά δύσκολη γιατί όπως είπα και πριν ήμουν τελείως μόνη μου δεν είχα κανένα εκεί πέρα και το πρώτο διάστημα μου ήταν αρκετά δύσκολο γιατί δε μπορούσα με κανένα τρόπο να βρω ξες παρέες κάπως να κοινωνικοποιηθώ πιο εύκολα να ενταχθώ κάπου κλπ. αυτό, δυσκολεύτηκα αλλά το βρήκα στην πορεία.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις?

Π. : Η γλώσσα πρώτα από όλα γιατί εγώ δεν είχα ιδέα από ιταλικά όταν πήγα Ιταλία είχα στηριχθεί πάρα πολύ στα αγγλικά μου τα όποια εννοείται ότι για μια άλλη χώρα είναι επαρκέστατα δεν έχω κανένα απολύτως πρόβλημα αλλά στην Ιταλία μιλάνε πάρα πολύ γενικά αγγλικά και έπρεπε να προσαρμοστώ πάνω σε αυτό και σιγά-σιγά να μάθω την γλώσσα οπότε το πρώτο πρώτο ήταν η γλώσσα αυτό, κατά τα αλλά δεν είχα κάποιο άλλο πρόβλημα γιατί γενικά στην δουλειά ήξερα τι έπρεπε να κάνω απλά μέχρι να καταλάβω αυτό που μου έλεγαν μου έπαιρνε λίγο χρόνο οπότε αυτό.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά και προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις?

Π. : Επειδή σε είπα και πριν ότι ήταν σχετικά δύσκολη η προσαρμογή μου γιατί δεν είχα κανέναν δικό μου άνθρωπο εκεί κοντά, προφανώς ήταν ένα μεγάλο θέμα το ότι ένιωθα μόνη μου δε μπορούσα να ενταχθώ δε μπορούσα να κοινωνικοποιηθώ αυτό.

Φ. : Γενικά ήταν εύκολο να προσαρμοστείς στην ξένη χώρα όσον αναφορά την γλώσσα, τον τρόπο ζωής, την κουλτούρα τους?

Π. : Η κουλτούρα δεν απέχει και πάρα πολύ από την δικιά μας έτσι και αλλιώς μόνο η γλώσσα με δυσκόλεψε κατά τα αλλά όταν πέρασε κάποιο διάστημα και βρήκα και φίλους και παρέες σιγά-σιγά δεν είχα κανένα απολύτως πρόβλημα.

Φ. : Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής?

Π. : Εννοείται οι οικογένεια μου και δυο κολλητές φίλες που έχω.

Φ. : Οι οποίες βρίσκονται στην Ιταλία?

Π. : Στην Ελλάδα.

Φ. : Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι έξω?

Π. : 7 μήνες.

Φ. : Πως είναι τώρα η ζωή σου?

Π. : Τώρα έχω μπει πλέον σε μια καθημερινότητα έχω μάθει ακριβώς την δουλειά μου πλέον τα ιταλικά μου έχουν φτάσει σε ένα πάρα πολύ καλό επίπεδο οπότε δεν έχω κανένα πρόβλημα, εννοείται ότι υπάρχουν κάποιες δυσκολίες επειδή βρίσκομαι σε μια άλλη χώρα αυτό είναι και λογικό αλλά σε γενικές γραμμές όλα κυλούν ομαλά.

Φ. : Με ποιος συναναστρέφεσαι με Έλληνες η με άλλες εθνικότητες?

Π. : Με Ιταλούς σχεδόν 100%.

Φ. : Την γλώσσα από ότι μου είπες δε την γνώριζες πριν φύγεις?

Π. : Όχι.

Φ. : Εφόσον την έμαθες εκεί που την έμαθες την γλώσσα?

Π. : Είχα κάποια βιβλία τα όποια τα είχα βρει online και μου είχε δώσει και μια φίλη μου οπότε διάβαζα μόνη μου και μετά καθαρά με βοηθούσαν πάρα πολύ στην δουλειά μου, οι συνάδελφοι μου μιλούσα συνέχεια μαζί τους και με μιλούσαν και αυτοί επίτηδες ιταλικά για να με βάλουν στο κλίμα και να μπορώ να ακούω και να καταλαβαίνω τι μου λένε και από εκεί και πέρα στην καθημερινότητα μου οτιδήποτε χρειάζομαι κλπ επειδή όλοι με μιλούσαν ιταλικά έτσι τα έμαθα και εγώ από το άκουσμα.

Φ. : Ποια είναι η δουλειά που κάνεις?

Π. : Δουλεύω σε ένα οινοποιείο στο κελάρι.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς?

Π. : Πάρα πολύ.

Φ. : Η αμοιβή σε ικανοποιεί?

Π. : Αρκετά.

Φ. : Προοπτικές εξέλιξης έχεις?

Π. : Ναι.

Φ. : Όσο αναφορά τις σπουδές τώρα στην χώρα μεταναστεύσεις ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσής στην χώρα που εργάζεσαι?

Π. : Μιλάμε για τον δικό μου τον τομέα?

Φ. : Γενικά για τον τομέα της εκπαίδευσής για οτιδήποτε γνωρίζεις και έχεις κάποια επαφή.

Π. : Ναι έχει τύχη να μιλήσω για αυτό το θέμα όχι πάρα πολύ αλλά έχω ακουστά τι μπορεί να συμβαίνει γενικότερα υπάρχουν κάποια καλά ιδρύματα από ότι έχω καταλάβει στα όποια ποντάρουν πάρα πολύ τα παιδιά που πάνε εκεί και σπουδάζουν ένα καλό ίδρυμα έχει να κάνει με οινολογία που είναι στον τομέα μου καθαρά αλλά οι πιο πολλοί ασχολούνται με το marketing και την διαφήμιση γιατί θεωρούν πάρα πολλοί ότι τα προϊόντα τα όποια παράγει η Ιταλία όλα τα προϊόντα όχι μόνο για το κρασί οτιδήποτε σου λέω τώρα στηρίζονται πάρα πολύ στην διαφήμιση στο marketing οπότε το κάνουν πάρα πολλοί αυτό γι αυτό και το σπουδάζουν πάρα πολλοί αυτό. Αυτά μπορώ να σου πω τώρα δε ξέρω αν σε καλύπτω.

Φ. : Είναι δηλαδή εύκολο να σπουδάσει κάνεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση?

Π. : Ναι.

Φ. : Μέχρι ποιο επίπεδο σπουδών μπορεί να φτάσει κάνεις στην συγκεκριμένη χώρα, μεταπτυχιακό, διδακτορικό?

Π. : Μεταπτυχιακό φτάνουν σχετικά άνετα από όσο έχω καταλάβει.

Φ. : Συνεχίζεις τις σπουδές σου εσύ στο εξωτερικό?

Π. : Όχι.

Φ. : Μπορείς αν γνωρίζεις να συγκρίνεις τις σπουδές στο εξωτερικό αντίστοιχα με της Ελλάδας ουσιαστικά ως προς τα ζητήματα της προσέγγισης της γνώσης , της σχέσης των προσόντων με την αγορά εργασίας, της δυνατότητας για έρευνα. Απάντησε μου ότι έχεις καταλάβει.

Π. : Γενικά από ότι έχω καταλάβει είναι αυτό που σε έλεγα και πριν ότι γενικά τα πανεπιστήμια τους προωθούν πάρα πολύ σε εταιρίες ώστε να κάνουν τύπου την πρακτική τους κάτι το οποίο όπως σου είπα και πριν εδώ στην Ελλάδα δε το πολύ κάνουν οπότε αυτό έχω να πω ότι τους βοηθάνε πάρα πολύ στο να δικτυωθούν με εταιρίες.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα?

Π. : Θεωρώ αν ήθελα να προχωρήσω ακαδημαϊκά δηλαδή να κάνω διδακτορικό να πάρω το διδακτορικό μου και ουσιαστικά αν ήθελα να μείνω στο πανεπιστήμιο σαν βοηθός σε κάποιο εργαστήριο η να αναλάβω κάποιο μάθημα μόνο για αυτό τον λόγο βασικά.

Φ. : Σαν προϋπόθεση δηλαδή θα έβαζες το να μείνεις στο πανεπιστήμιο

Π. : Ναι.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στην χώρα που εργάζεσαι?

Π. : Ναι.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

Π. : Ναι.

Φ. : Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

Π. : Θεωρώ ότι οι σπουδές μου μέχρι εκεί που έφτασα ήταν αρκετές για την δουλειά στην οποία είμαι τώρα αλλά η αλήθεια είναι ότι με βοήθησε και κάποια προϋπηρεσία που είχα εννοώ σε κάποιες προηγούμενες δουλειές που είχα κάνει.

Φ. : Είσαι ικανοποιημένη από την εργασία σου στο εξωτερικό?

Π. : Ναι,

Φ. : Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Π. : Δεν είναι και πολύ ικανοποιητικός θεωρούσα ότι θα μπορούσαμε να πάρουμε και κάτι παραπάνω.

Φ. : Το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό (ωράρια, ένσημα, συμπεριφορά αφεντικού, τήρηση νομοθεσίας);

Π. : Ναι κανένα πρόβλημα όλα καλά.

Φ. : Η ποιότητα ζωής είναι διαφορετικοί σε σύγκριση με αυτήν στην Ελλάδα?

Π. : Σίγουρα.

Φ. : Μπορείς να μου προσδιορίσεις κάποιες διαφορές?

Π. : Είναι ελάχιστα πιο ακριβή θα έλεγα η ζωή στην Ιταλία και επίσης είναι διαφορετικοί οι τρόποι τώρα μιλάμε για το πως να διασκεδάσεις και να βγεις φαντάζομαι εννοείς?

Φ. : Ναι γενικά την ποιότητα ζωής παράδειγμα μπορείς να μου πεις ότι στην Ελλάδα δε θα μπορούσα να πάω ένα σαββατοκύριακο ας πούμε με τους φίλους μου ταξίδι στην Ιταλία μπορώ, το στιδήποτε.

Π. : Λοιπόν αν εξαιρέσουμε ότι είναι ελάχιστα πιο ακριβή ωστόσο γενικά θεωρώ ποιοτικά η ζωή είναι καλή και ότι κάποια πράγματα τα όποια θα μου άρεσε να κάνω σαν έξτρα σαν αυτό που είπες να πάω μια εκδρομή με τους φίλους μου κτλ ναι μπορώ να το κάνω.

Φ. : Υπάρχει ωστόσο κάποιος παράγοντας που δε σε ικανοποιεί?

Π. : Είναι καθαρά συναισθηματικό αυτό το ότι λείπεις από τους δικούς σου ανθρώπους.

Φ. : Κατά τα άλλα όλα καλά?

Π. : Ναι.

Φ. : Όσο αναφορά τις προοπτικές τώρα για την επιστροφή στην Ελλάδα υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να μείνεις μόνιμα?

Π. : Αν είχα αυτή την επιλογή θα το έκανα σίγουρα εννοείτε ποιος δε θέλει να μένει κοντά στο σπίτι του αλλά δε το βλέπω προς το παρόν δηλαδή νομίζω ότι ίσως χρειαστώ 2:3 χρόνια ακόμα.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες?

Π. : Καθαρά επαγγελματικό είναι αυτό έτσι θα σου δώσω μια απάντηση αν έβρισκα μια δουλειά η όποια θα με ικανοποιούσε θα ήταν στον τομέα μου εννοείτε θα γυρνούσα.

Φ. : Παναγιώτα σ' ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου. Η συνέντευξή μας έφτασε στο τέλος της.

Π. : Παρακαλώ!! Να είσαι καλά

Συνέντευξη Δέκατη – Νικόδημος

Φ: Νικόδημε, καλησπέρα.

N: Καλησπέρα.

Φ: Θέλω να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα ηχογραφηθεί για τον ίδιο ακριβώς σκοπό.

N: Ωραία

Φ: Θέλω να μου πεις τι ηλικία έχεις και το έτος γέννησής σου.

N: 27 στα 28 τώρα, και το 1990

Φ: Τον τόπο γέννησης σου;

N: Στη Βέροια

Φ: Το έτος μετανάστευσης;

N: Το 2015

Φ: Ποιος ήταν ο τόπος διαμονής σου πριν τη μετανάστευση;

N: Αθήνα

Φ: Ο τόπος διαμονής σου τώρα;

N: Στο Μόναχο.

Φ: Τι επάγγελμα που έκανες πριν τη μετανάστευση;

N: Ήμουν φοιτητής, δεν δούλευα!

Φ: Τι επάγγελμα κάνεις τώρα;

N: Τώρα δουλεύω part time στο Πανεπιστήμιο, ως βοηθητικό επιστημονικό προσωπικό

Φ: Τι έχεις σπουδάσει;

N: Σπούδασα Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός υπολογιστών

Φ: Σε ποιο ίδρυμα και σε ποια πόλη;

N: Στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο στην Αθήνα

Φ: Πώς αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

N: Από ποια άποψη;

Φ: Από όποια άποψη θέλεις εσύ!

N: Θα σου πω συγκριτικά σε σχέση με τις σπουδές μου. Στο Μόναχο ας πούμε Νομίζω στο Πολυτεχνείο στην Αθήνα ήταν καλό το επίπεδο διδασκαλίας δηλαδή δεν ήρθα εδώ και είδα τελείως διαφορετικό επίπεδο, πολύ πιο υψηλό για παράδειγμα, παρόλο που το ίδρυμα θεωρείται πολύ καλύτερο. Από την άλλη έχει έλλειψη σε τεχνικό εξοπλισμό, σε βοηθητικό προσωπικό και ίσως σε συμμετοχή σε project, που έχουν λεφτά, ώστε να μπορεί να υποστηρίξει περισσότερη έρευνα, να υποστηρίξει καλύτερα τους διδακτορικούς φοιτητές, εκεί δηλαδή νομίζω πως υπάρχει έλλειψη. Παρόλα αυτά, νομίζω ήταν καλό το επίπεδο, γενικά!

Φ: Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

N: Στο εξωτερικό δηλαδή;

Φ: Όχι, ποια θετικά εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα, αν υπάρχει κάποιο θετικό.

N: Δεν ξέρω..., δεν το έχω σκεφτεί! Εντάξει, πάντα σκέφτομαι κάπως συγκριτικά. Να πω απόλυτα κάτι θετικό, ότι τουλάχιστον έκανα το Πολυτεχνείο, που ήταν πενταετές και είχε μεγάλη βάση σε ευρύ επίπεδο επιστημών (μαθηματικά, φυσική κ.τ.λ.), που έχουμε καλό υπόβαθρο. Ενώ ας πούμε για παράδειγμα, αν σπούδαζα πληροφορική εδώ πέρα βλέπω ότι είναι πολύ περιορισμένοι, δηλαδή έχουνε προγράμματα που είναι χωρισμένα σε bachelor και master. Νομίζω ότι έχει κάποια θετικά, σε βοηθάει να αποκτήσεις πιο ευρεία γνώση. Τώρα ναι, θετικό ήταν το επίπεδο διδασκαλίας υψηλό, καλό. Δεν ήταν όλα τα μαθήματα και όλοι οι καθηγητές αλλά είχε αρκετούς που ήτανε καλοί, έκαναν καλό μάθημα, προσπαθούσαν, είχαν εργαστήρια!

Φ: Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

N: Ναι! Αρνητικά έχει απλά ας πούμε μερικά...

Φ: Ότι θέλεις!

N: Α...! Θετικά επίσης θεωρώ ότι στην Ελλάδα έχουμε το σύστημα ότι πρώτον, δεν πληρώνεις δίδακτρα για το προπτυχιακό, το ότι δεν είναι πολύ τυποποιημένες σπουδές, δηλαδή δεν είναι υποχρεωτικές οι παρουσίες, δηλαδή, θα πρέπει να παίρνεις παρουσίες κάθε μέρα, να έχεις άγχος για συνεχή έλεγχο. Θεωρώ ότι αυτό μπορεί να σε βοηθήσει να πάρεις καλύτερους βαθμούς, αλλά στο τέλος κάνει την όλη εμπειρία πολύ άσχημη, για εμένα θεωρώ! Το σύστημα, γενικά η προσέγγιση παρόλο που εδώ που είμαι, η προσέγγιση μου αρέσει! Τώρα στα αρνητικά, η έλλειψη χρηματοδότησης ίσως, έλλειψη προσωπικού και υπάρχει μία χαλαρότητα, τώρα αυτό δεν μπορώ να το προσδιορίσω και καλά αλλά άστο αυτό! Ε... κάτσε κάτι άλλο είχα σκεφτεί αλλά το έχασα!

Φ: Περιμένω, δεν βιάζομαι!

N: Δεν ξέρω για όλα, μιλάω για το Πολυτεχνείο! Κράτα για την ώρα ότι είναι υποστελεχωμένο.

Φ: Θέλω να μου πεις αν έχεις κάνει μεταπτυχιακές σπουδές και αν ναι, σε ποιο ίδρυμα;

N: Τώρα είμαι ακόμη σε μεταπτυχιακές σπουδές στο Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Μονάχου στην Πληροφορική!

Φ: Ωραία! Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

N: Από μικρός σκεφτόμουν ότι θα ήθελα να πάω να ζήσω για κάποιο διάστημα τουλάχιστον στο εξωτερικό, δηλαδή το είχα στο μυαλό μου. Τώρα συγκεκριμένα πως το σκέφτηκα. Τελείωσα τις σπουδές και η επόμενη σκέψη ήταν να βρω μια δουλειά που δεν βρήκα, που και πάλι θα το σκεφτόμουν να βρω στο εξωτερικό επειδή και λόγω της κρίσης αλλά και γιατί ήθελα αυτό, δηλαδή να φύγω στο εξωτερικό. Και επειδή υπάρχουν πολύ ελκυστικές δουλειές στην Ευρώπη, για την Πληροφορική που ήταν το πεδίο που επικεντρώθηκα, ένοιωθα βέβαια λίγο αδύναμος στην εμπειρία κυρίως αλλά και σε γνώσεις θεώρησα θα μπορούσα να αποκτήσω περισσότερες. Αυτό δεν ξέρω αν χρειάζεται να το βάλεις στα αρνητικά, αλλά θεωρούσα ότι χρειάζομαι περισσότερες γνώσεις στο πεδίο της Πληροφορικής, ίσως την εμπειρία και τελικά ήρθα εδώ πέρα, να κάνω το μεταπτυχιακό, με τη σκέψη ότι θα αποκτήσω τις περισσότερες γνώσεις και από την άλλη θα μπορώ ταυτόχρονα να δουλεύω για να αποκτήσω εμπειρία και μετά να βρω μία καλύτερη δουλειά!

Φ: Ωραία! Επηρέασε η οικονομική κρίση την απόφαση σου ώστε να φύγεις έξω;

N: Την επηρέασε γιατί σκεφτόμουν ότι οι επιλογές, οι δουλειές στην Ελλάδα είναι σχετικά λίγες παρόλο που υπάρχουν Πληροφορικοί και οι μισθοί είναι σχετικά μικροί, δηλαδή μπορεί να βρεις μία καλύτερη δουλειά έξω με λιγότερο ανταγωνισμό.

Φ: Γιατί επέλεξες την συγκεκριμένη χώρα και την συγκεκριμένη πόλη;

N: Ωραία! Λοιπόν επέλεξα την Ευρώπη γιατί είναι σχετικά κοντά και έχει καλό επίπεδο στα Πανεπιστήμια από άποψη ζωής δεν είναι όπως για παράδειγμα η Αμερική. Έχει, δηλαδή, καλύτερες συνθήκες ισορροπίας μεταξύ ζωής και δουλειάς. Άποψη μου από προσωπικές εμπειρίες και από φίλους μου και μετά από Ευρώπη έκανα σε δύο – τρία ...έκανα και στην Ολλανδία ήθελα να κάνω και στην Ελβετία και στη Γερμανία γιατί έψαχνα κάτι αγγλόφωνο, ώστε να είναι πιο εύκολη η γλώσσα, οπότε υπήρχαν χώρες όπως Γαλλία ας πούμε δεν έχει τόσα πολλά, στην Αγγλία συνήθως έχει πολλά δίδακτρα οπότε δεν ήθελα και τελικά στην Ελβετία ήταν πολύ νωρίς οι προθεσμίες, δεν πρόλαβα, και τελικά έκανα Γερμανία, Ολλανδία, τα σύγκρινα μετά λίγο τα Πανεπιστήμια, αφού με επέλεξαν θα μπορούσα να πάω και στις δύο χώρες και το Πανεπιστήμιο στο Μόναχο θεώρησα ότι είναι καλύτερο.

Επίσης έχω και επαφή, ήξερα σχετικά καλά γερμανικά και αυτό θεώρησα ότι θα με βοηθήσει στην ένταξη μου στην κοινωνία πιο εύκολα.

Φ: Είχες γνωστούς, φίλους, συγγενείς στο Μόναχο πριν πας;

Ν: Εντάξει έχουν οι γονείς μου κάποιους γνωστούς αλλά δεν έχει κάποιον ρόλο αυτό και ούτε στηρίχτηκα σ' αυτούς για κάποιον λόγο.

Φ: Εσύ είχες;

Ν: Ναι, τους ξέρω και εγώ αλλά δεν είχα κάποιους γνωστούς.

Φ: η επόμενη ερώτηση είναι πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν πας στη Γερμανία αλλά απ' ότι μου είπες δεν δούλεψες.

Ν: Δεν δούλεψα...

Φ: Από φοιτητής κατευθείαν έφυγες να συνεχίσεις, άρα δεν έμεινες και καθόλου άνεργος. Πως ήταν θέλω να μου πεις η περίοδος προσαρμογής;

Ν: Ήταν σχετικά δύσκολη... Καταρχήν είναι πολύ δύσκολο στο Μόναχο να βρεις σπίτι, οπότε από εκεί ξεκινώντας ένοιωθες μια μεγάλη ανασφάλεια. Βρήκα ένα μέρος να μείνω και έμενα μαζί με έναν άλλον Γερμανό και ουσιαστικά ήμασταν φίλοι, αλλά πέρα από αυτό στη σχολή βρήκα κάποια παιδιά, με τα οποία δεν κάναμε και πού παρέα γιατί όλοι ήμασταν πεισμένοι και σε μία περίεργη φάση. Γενικά η σχολή ήθελε πολύ απασχόληση. Τώρα δεν τα λέω με πολύ συνάφεια αλλά... για αρκετό διάστημα ήμουν πεισμένος και χωρίς πολλές κοινωνικές συναναστροφές.

Φ: Θα χαρακτήριζες την περίοδο της προσαρμογής σου εύκολη, δύσκολη, βατή;

Ν: Δύσκολη, δύσκολη! Ένοιωσα αρκετά μόνος και δεν είναι εύκολο να γνωρίσεις Γερμανούς για να κάνετε παρέα. Δεν ξέρω πως είναι στην Ελλάδα, αλλά νοιώθεις αρκετά μόνος και εγώ ένοιωσα καλύτερα όταν άρχισα να κάνω παρέα με Έλληνες.

Φ: Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις; Όπως μου είπες το σπίτι, είναι δύσκολο να βρεις σπίτι.

Ν: Ναι, σωστό!

Φ: Κάποιο άλλο;

Ν: Να βρεις σπίτι, χρειαζόταν διαφορετικός λογαριασμός αλλά με βοήθησε ο Γερμανός, αυτό ήταν σχετικά δύσκολο. Πρέπει να κάνεις γραφειοκρατικά πράγματα

τα οποία άμα δεν τα ξέρεις, δηλαδή πρέπει να δηλωθείς στο Δημαρχείο, πρέπει να κάνεις ασφάλεια υγείας που επίσης είναι περίπλοκο γιατί εγώ είχα μία ασφάλεια υγείας στην Ελλάδα και μ' όλο αυτό είχα αρκετό θέμα. Αυτά γενικά...!

Φ: Θέλω να μου πεις ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά/προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

N: Η αίσθηση μοναξιάς και άγχος, περισσότερο δηλαδή είσαι έξω μόνος και νοιώθεις μία παραπάνω πίεση. Προσωπικά οι επαφές με φίλους που έχεις αφήσει και με όλους τους ανθρώπους που ήταν στην Ελλάδα και τώρα δεν είναι. Αυτά...! Είναι λίγο σαν ψυχανάλυση (Γέλια)

Φ: Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς σε μία ξένη χώρα όσον αφορά τη γλώσσα, τον τρόπο ζωής, την κουλτούρα;

N: Στην αρχή νόμιζα ότι ήταν εύκολο γιατί μιλούσα τη γλώσσα, θα την εξασκήσω , θα τη βελτιώσω. Η κουλτούρα πάνω κάτω είναι γνωστή αυτή η ψυχρότητα και ο εσωστρεφισμός των ανθρώπων. Αλλά από την άλλη μεριά μετά από λίγο καιρό βλέπεις ότι δεν έχεις κάποιον, δεν έχεις ανθρώπους, δεν εκδηλώνεσαι συχνά, δεν βρίσκεις κάποια άτομα να εκφράσεις τα δικά σου, τη δική σου νοοτροπία και πολιτισμό και αυτό σε επιβαρύνει περισσότερο το πώς νοιώθεις, τη μοναξιά ας πούμε. Άμα έχεις αρκετούς φίλους νομίζω τώρα περνάω αρκετά καλά!

Φ: Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

N: Οι γονείς μου, κάποιοι φίλοι και είχα και κοπέλα τότε οπότε μιλούσαμε από απόσταση, από Αθήνα, τα ο οποίο στήριζε ο ένας τον άλλον αλλά όταν είσαι σε απόσταση...!

Φ: Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι έξω;

N: Στον 3^ο χρόνο, τώρα είναι δύο χρόνια και 7 ή 8 μήνες.

Φ: Η ζωή σου τώρα πώς είναι;

N: Δεν είναι τέλεια αλλά είναι καλά!

Φ: Με ποιους συναναστρέφεσαι εκεί, με Έλληνες ή με άλλες εθνικότητες;

N: Και με Έλληνες και με άλλες εθνικότητες και Γερμανούς αλλά γενικά έχω μικρό κύκλο αλλά μου αρκεί. Γενικά συμφοιτητές από το Μεταπτυχιακό ή Γερμανούς, για παράδειγμα τον συγκάτοικο που είχα.

Φ: Τη γλώσσα της χώρας την ήξερες πριν μεταναστεύσεις η την έμαθες εκεί;

Ν: Τη γνώριζα αλλά όχι τέλεια, ούτε και τώρα τέλεια αλλά...

Φ: Που την είχες μάθει τη γλώσσα;

Ν: Είχα κάνει μαθήματα στο σχολείο αλλά δεν την έμαθα από εκεί σίγουρα... σε φροντιστήριο.

Φ: Πήγες φροντιστήριο στη Ελλάδα δηλαδή;

Ν: Ναι, ναι κατά τη διάρκεια του σχολείου, όχι του Πολυτεχνείου!

Φ: Τι δουλειά κάνεις τώρα;

Ν: Τώρα είμαι βοηθός έρευνας στην έδρα ου Πανεπιστημίου της Πληροφορικής.

Φ: Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Ν: Ναι, πολύ!

Φ: Η αμοιβή σε ικανοποιεί;

Ν: Τώρα δουλεύω part time και είναι 20 ώρες την εβδομάδα και είναι εντάξει και για φοιτητής που είμαι εγώ φοιτητής. Για μόνιμη δουλειά δεν είναι καλή αλλά για πλήρη απασχόληση θα ήθελα πολύ καλύτερο μισθό.

Φ: Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

Ν: Στη συγκεκριμένη θέση δεν έχεις κάποιες προοπτικές, περισσότερο είναι για να υποστηρίξεις για να υποστηρίξεις τις σπουδές σου και να βοηθήσεις την έρευνα που σ' ενδιαφέρει. Μόλις τελειώσω θα βρω μία τελείως διαφορετική θέση.

Φ: Θέλω να μου πεις ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στη χώρα που εργάζεσαι ουσιαστικά εσύ τα κάνεις μαζί οπότε, γνωρίζεις.

Ν: Για Πανεπιστήμιο έχουν καλή κατάσταση. Υπάρχει τουλάχιστον τα χρόνια που είμαι έχει πολύ καλύτερη χρηματοδότηση από την Ελλάδα για παράδειγμα, έχει περισσότερες επιλογές για να επικεντρωθείς στις σπουδές σου, έχει πολύ περισσότερες έδρες, περισσότερους καθηγητές με αντικείμενα έρευνας. Είναι παρόμοιο με την Ελλάδα, έχει προαιρετικές παρακολουθήσεις. Από την άλλη το κακό είναι ότι εδώ θέλουν να γίνουν μεγάλοι και παίρνουν πολλούς φοιτητές χωρίς να φροντίζουν και να έχουν τις απαιτούμενες εγκαταστάσεις. Επίσης δεν έχει αρκετές

εστίες για να μένουν οι φοιτητές αλλά η κατάσταση της εκπαίδευσης σαν εκπαίδευση είναι καλή.

Φ: Είναι εύκολο να σπουδάσει κανείς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Γερμανία;

Ν: Αυτό δεν είμαι τελείως σίγουρος, νομίζω για πολλά Πανεπιστήμια εφόσον έχεις τελειώσει το Λύκειο, νομίζω ότι δεν έχει βαθμό εισαγωγής και στον πρώτο χρόνο πρέπει να περάσεις τα μαθήματα για να μπορέσεις μείνεις. Σχετικά είναι πιο εύκολο για να μπει, αλλά δεν ξέρω αν ισχύει σε όλα, είναι λίγο περίπλοκο αυτό!

Φ: Μέχρι ποιο επίπεδο σπουδών μπορεί να φτάσει κανείς στη συγκεκριμένη χώρα;

Ν: Τώρα θα κρίνω πάλι από την Πληροφορική, απ' ότι βλέπω, επειδή το προπτυχιακό εδώ είναι σε μικρότερη βαθμίδα από εμάς, δεν είναι τετραετές, νομίζω πως οι περισσότεροι κάνουν και ένα μεταπτυχιακό. Γενικά τα μεταπτυχιακά δεν έχουν δίδατρα και δεν είναι τόσο δύσκολο να μπει, κάνουν αρκετοί. Ίσως δεν το κάνουν με το τέλος των προπτυχιακών μερικοί τελειώνουν, δουλεύουν για λίγα χρόνια και μετά κάνουν ένα μεταπτυχιακό. Αλλά αρκετοί έχουν ένα μεταπτυχιακό, είναι εύκολο!

Φ: Πιστεύεις δηλαδή μέχρι το μεταπτυχιακό κάνουν;

Ν: Με κάθε επιφύλαξη!

Φ: Η επόμενη ερώτηση είναι αν συνεχίζεις τις σπουδές σου στο εξωτερικό;

Ν: Ναι, συνεχίζω γιατί αυτή τη στιγμή κάνω μεταπτυχιακό!

Φ: Σκέφτεσαι να συνεχίσεις μετά;

Ν: Για διδακτορικό για παράδειγμα; Όχι ιδιαίτερα, μάλλον θα βρω δουλειά!

Φ: Θέλω να συγκρίνεις τις σπουδές που κάνεις στο εξωτερικό με τις αντίστοιχες της Ελλάδας ως προς τα ζητήματα προσέγγισης της γνώσης, της σχέσης των προσόντων με την αγορά εργασίας και τη δυνατότητα για έρευνα. Άμα θέλεις μπορούμε να το πάρουμε ένα – ένα;

Φ: Θέλω αρχικά να συγκρίνεις τις σπουδές που κάνεις στο εξωτερικό με τις αντίστοιχες της Ελλάδας ως προς τα ζητήματα προσέγγισης της γνώσης;

Ν: Ωραία! Νομίζω αρχίζει πιο γρήγορα και πιο άμεσα η εξειδίκευση στη Γερμανία, δηλαδή αποκτάς λιγότερες γνώσεις γενικού ενδιαφέροντος ,για παράδειγμα στην πληροφορική, και αποκτάς περισσότερο εξειδικευμένες γνώσεις πάνω στο αντικείμενο. Από την άλλη θεωρώ ότι μπορείς να φτάσεις πιο βαθιά γιατί έχεις χρόνο.

Αυτό κατάλαβα από το δίπλωμα μου στο Μετσόβιο, στην Πληροφορική ότι δεν είχα εμβαθύνει τόσο όσο θεωρούσα ότι χρειάζεται γιατί είχα πιο περιορισμένο χρόνο να εμβαθύνω πάνω στην Πληροφορική. Ήταν πιο ευέλικτο το πεδίο σπουδών, εδώ πιο περιορισμένο αλλά εμβαθύνεις περισσότερο. Μπορεί και όχι, αλλά νομίζω..!

Φ: Όσον αφορά τώρα τη σχέση των προσόντων με την αγορά εργασίας;

Ν: Ναι, εδώ πέρα νομίζω ότι ακριβώς επειδή επικεντρώνονται μπορείς να εξειδικευτείς πιο άμεσα, πιο γρήγορα αποκτάς και πρακτική γνώση πάνω σε αντικείμενα τα οποία ζητούνται πολύ από την αγορά εργασίας και είναι πιο εύκολο ίσως να βρεις μια δουλειά μετά, με βάση τη γνώση που παίρνεις από το Πανεπιστήμιο. Γιατί μόνος μπορείς να διαβάσεις και να εξάσκησε και κυρίως για την Πληροφορική είναι τι ξέρεις και όχι τι τίτλους έχεις. Δηλαδή, αν δεν έχεις καθόλου τίτλους και έχεις καλές γνώσεις και μπορείς να το αποδείξεις, μπορείς να βρεις μία καλύτερη δουλειά απ' ότι αν έχεις κάποιους τίτλους με πολύ λιγότερη πρακτική και εξειδικευμένη γνώση.

Φ: Αυτό τώρα για που; Για την Ελλάδα η για την Γερμανία;

Ν: Για Γερμανία αλλά μιλάω για την Πληροφορική.

Φ: Ως προς τη δυνατότητα για έρευνα;

Ν: Νομίζω πως στη Γερμανία επειδή έχει καλύτερη χρηματοδότηση και οι εταιρείες υποστηρίζουν την έρευνα με λεφτά, αν και δεν ξέρω ποιος τα βάζει τα λεφτά, εδώ στη Γερμανία πιστεύω ότι υποστηρίζουν πιο πολύ την έρευνα και είναι πιο εύκολο να κάνεις έρευνα και όχι απαραίτητα έρευνα πολύ δύσκολη, να την κάνεις εύκολα. Μπορείς να βρεις κάποιο διδακτορικό και να κάνεις κάποια έρευνα. Σχετικά τώρα μιλώντας για την Ελλάδα ακούγεται πιο δύσκολο να κάνεις ένα διδακτορικό, να βρεις καθηγητές, ένα project, χρηματοδότηση! Εδώ έχει εύκολη χρηματοδότηση, δηλαδή εδώ πληρώνει το Πανεπιστήμιο για την έρευνα και τους φοιτητές. Εδώ πληρώνουν τους φοιτητές για να βοηθήσουν τους διδακτορικούς ενώ στην Ελλάδα δεν έχουν λεφτά ούτε για τους διδακτορικούς.

Φ: Κατάλαβα! Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου, στην Ελλάδα;

Ν: Στην Ελλάδα δεν θα έκανα μεταπτυχιακό μόνο, άμα έκανα θα έκανα διδακτορικό και άμα έβρισκα ένα διδακτορικό που θα είχε ενδιαφέροντα project να ασχολούνται, να υπάρχει δηλαδή έρευνα που γίνεται και να έχει προοπτικές. Να μην είναι λίγο

δύσκολο δηλαδή κάθε μέρα να αγχώνεσαι πως θα βρω τα λεφτά, τι project να βρω, τι θα κάνω; Κάτι τέτοιο θα το έκανα αλλά δεν το πολύ έψαξα!

Φ: Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στη χώρα που εργάζεσαι;

N: Γενικά ναι, ήταν εύκολο αλλά βρήκα part time. Πρώτα δούλευα σε μία εταιρία part time, μετά σε μία άλλη εταιρία έκανα πρακτική fulltime και τώρα είμαι στο Πανεπιστήμιο, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία να βρω δουλειά.

Φ: Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και τα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

N: Ναι, δούλευα ως μηχανικός λογισμικού.

Φ: Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

N: Δηλαδή ότι δεν πήρα καλές γνώσεις. Σε πολλά ήταν δικό μου λάθος που δεν πήρα τις γνώσεις που προσφέρονε και σε άλλα ναι θα μπορούσαμε στην Ελλάδα να επικεντρωθούμε σε συγκεκριμένα σημεία, τα οποία ήταν πολύ σημαντικά. Δεν υπήρχαν μαθήματα για ορισμένα θέματα, τα οποία ήταν πολύ σημαντικά για τη δουλειά, για παράδειγμα.....

Φ: Είσαι ικανοποιημένος από τη την εργασία στο εξωτερικό;

N: Τώρα είμαι γι' αυτό που κάνω, τώρα ως φοιτητής.

Φ: Μου είπες εξάλλου ότι, όταν τελειώσεις το μεταπτυχιακό θα ψάξεις για κάτι καλύτερο! Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

N: Ναι, εντάξει!

Φ: Το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό; Όσον αφορά τα ωράρια, τα ένσημα, τη συμπεριφορά του αφεντικού, τη τήρηση της νομοθεσίας;

N: Ναι, πολύ ικανοποιημένος σε όλες τις δουλειές που έχω κάνει εδώ πέρα!

Φ: Η ποιότητα ζωής σου είναι διαφορετική σε σύγκριση με αυτήν που είχες στην Ελλάδα; Προσδιόρισε μου τις διαφορές

N: Η ποιότητα ζωής είναι... Να πούμε τις διαφορές, εντάξει μεγάλωσα κιόλας περνάνε και τα χρόνια, στην Ελλάδα έβγαίνα κιόλας, ήμουν πιο χαλαρός τώρα εδώ

έχω και λιγότερες παρέες, είμαστε πιο συγκεντρωμένοι στο να τελειώσουμε τις σπουδές, να βρούμε δουλειά, οπότε δεν αφήνει χρόνο για δραστηριότητες. Παρ' όλα αυτά άμα θέλω κάνω, απλώς το επιλέγω να μην κάνω ως ένα βαθμό, και ως ένα βαθμό είναι ο τρόπος ζωής. Το επίπεδο ζωής στην πόλη, η οποία είναι ήσυχη πόλη, έχει τα καλά και κακά, δεν θα σε παρασύρει ο τρόπος ζωής να βγεις έξω. Εντάξει, εδώ πέρα είναι μετά τις 8 να πας σπίτι.

Φ: Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δεν σε ικανοποιεί; Η ποιότητα ζωής το βιοτικό επίπεδο ή οτιδήποτε άλλο;

Ν: Ναι, η υπερβολική ησυχία που έχει η πόλη είναι λίγο μελαγχολική, είναι λίγο αποπνικτική καμιά φορά, δεν έχει τόσα πολλά πράγματα, τόσες πολλές σκηνές με πολιτισμό, κινήματα κ.τ.λ. Είναι λίγο οικογενειακή πόλη.

Φ: Κατάλαβα. Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Ν: Υπάρχει μακροπρόθεσμα όχι άμεσα δηλαδή, θέλω να δουλέψω λίγα χρόνια εδώ πέρα, ή εδώ ή σε άλλες χώρες δεν ξέρω, μάλλον εδώ, αλλά δεν το αποκλείω. Θα μπορούσα βέβαια αν βελτιωθούν κάποιες συνθήκες στην Ελλάδα ή αν υπάρξει κάποια καλή προοπτική, κάποια δουλειά!

Φ: Η επόμενη και η τελευταία ερώτηση είναι, με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες;

Ν: Αν είχα κάποια καλή εργασία και δεν είχα και κάτι να με κρατάει στο εξωτερικό. Ναι, άμα υπήρχαν καλύτερες συνθήκες στην Ελλάδα θα μπορούσες να το σκεφτείς, αλλά και να μη βελτιωθούν οι συνθήκες και αν υπήρχε κάποια ενδιαφέρουσα δουλειά ή αν υπάρξουν καλές συνθήκες και ξέρεις ότι εκεί που θα ζεις είναι τουλάχιστον καλά και θα είναι πιο ωραία η πόλη απ' ότι είναι εδώ, θα έχεις δηλαδή φίλους ή να κάνεις έναν κύκλο, να έχεις δουλειά που να σε ικανοποιεί, να έχεις ζωή που σε ικανοποιεί! Πάντως δεν θα πήγαινα σε μια μικρή πόλη, στη Βέροια δηλαδή.

Φ: Ωραία. Αυτά;! Θέλεις να προσθέσεις και κάτι ακόμα;

Ν: Αυτά, δεν ξέρω αν σε ικανοποίησα!

Φ: Απόλυτα! Σε ευχαριστώ πάρα πολύ!

Συνέντευξη Ενδέκατη – Κωνσταντίνος

Φ. : Καλησπέρα Κωνσταντίνε

Κ. : Καλησπέρα Φανή

Φ. : Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Και θα ήθελα επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα καταγραφεί. Όποτε είσαι έτοιμος μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Κ. : ΟΚ, μάλιστα. Κανένα πρόβλημα.

Φ. : Θα ήθελα να μου πεις πόσο χρονών είσαι;

Κ. : Είμαι 30, στα 31.

Φ. : Ποιο είναι το έτος γέννησής σου;

Κ. : Το 1988

Φ. : Ποιος είναι ο τόπος γέννησής σου;

Κ. : Η Θεσσαλονίκη

Φ. : Ποιο είναι το έτος μετανάστευσης σου;

Κ. : Έτος μετανάστευσης είναι το 2015 Οκτώβρη ή Νοέμβρη, δεν θυμάμαι ακριβώς.

Φ. : Ποιος ήταν ο τόπος διαμονής σου πριν μεταναστεύσεις;

Κ. : Η Θεσσαλονίκη. Εμένα Θεσσαλονίκη όλα τα προηγούμενα χρόνια.

Φ. : Και ποιος είναι ο τόπος διαμονής σου τώρα;

Κ. : Το Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο.

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν τη μετανάστευση;

Κ. : Πριν μεταναστεύσω δούλευα ως ρεσεψιονίστ σε ένα ξενοδοχείο, το αντικείμενό μου είναι τα τουριστικά επαγγέλματα.

Φ. : Και τι επάγγελμα κανείς τώρα;

Κ. : Τώρα δουλεύω στα μεσιτικά, να το πω έτσι, είναι ο ευρύς κλάδος και εγώ δουλεύω ως concierge που στα ελληνικά μεταφράζεται ως θυρωρός, σε μόνιμες πολυτελείς κατοικίες.

Φ. : Τι έχεις σπουδάσει σε ποιο ίδρυμα και σε ποια πόλη;

Κ. : Έχω σπουδάσει στο Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Ίδρυμα, στα ΤΕΙ Σίνδου δηλαδή, Business And Administration On Tourism Management. Ελληνιστί, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων.

Φ. : Πολύ ωραία. Εφόσον έχεις σπουδάσει στην Ελλάδα θα ήθελα να μου πεις πώς αξιολογείς τις σπουδές σου στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Κ. : Κοίτα, για να μιλήσω ειλικρινά θα σου πω ότι γενικά η εκπαίδευση στην Ελλάδα Έχει ένα αρκετά καλό επίπεδο σε σχέση με ότι βλέπω εδώ και ότι ακούω από τους συναδέλφους, Αλλά στο δικό μου τμήμα, των τουριστικών επαγγελμάτων νομίζω ότι υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης. Θα μπορούσαν να βελτιώσουν πάρα πολλά πράγματα. Από την προσωπική μου εμπειρία επειδή εγώ δεν παρακολουθούσα και πάρα πολλά μαθήματα επειδή είχα την ατυχία να μένω έξω από τη Θεσσαλονίκη από την άλλη πλευρά, και ήμουν μακριά έτσι δεν παρακολουθούσα full τα μαθήματα που δεν ήταν υποχρεωτικά. Μπορούσες όμως να περάσεις τα μαθήματα ακόμα και έτσι με μία σχετική ευκολία. Επίσης στα εργαστήρια που κάναμε σε ορισμένες περιπτώσεις χρειάζονται λίγο εκσυγχρονισμό. Ορισμένα πράγματα που κάναμε ήτανε λίγο παλαιικά σε σχέση με την εξέλιξη της αγοράς εργασίας.

Φ. : Θα ήθελα τώρα να μου πεις ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Κ. : Εντάξει, σίγουρα ένα μεγάλο ποσοστό γνώσεων όσον αφορά τον τομέα των τουριστικών επαγγελμάτων, αλλά όπως είπα και πριν, να πω την αλήθεια, Περισσότερη εμπειρία αποκόμισα εν τέλει όταν άρχισα να δουλεύω.

Φ. : Και ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Κ. : Ένα μεγάλο αρνητικό, στο οποίο θα βάλω το νούμερο 1, είναι η έλλειψη οργάνωσης του πανεπιστημίου, η έλλειψη ενημέρωσης. Δηλαδή εγώ και οι συμφοιτητές μου που πηγαίνω ερχόμασταν για πολλά έτη, είχαμε την εξής ταλαιπωρία. Μπορεί εγώ να έκανα κάθε μέρα 30 χιλιόμετρα για να πάω στη σχολή

και κάποιος άλλος να έμενε εκτός Θεσσαλονίκης και να έκανε μία ώρα να έρθει στη σχολή ή και 100 120 χιλιόμετρα. Και έτσι πήγαινες στη σχολή στο μάθημα που ήταν προγραμματισμένο να γίνει και χωρίς να υπάρχει καμία επίσημη ανακοίνωση της σχολής στην σελίδα του Τμήματος στο ίντερνετ, πήγαινες εκεί και έβλεπες ένα χαρτάκι χειρόγραφο του καθηγητή κολλημένο έξω από την πόρτα ότι το μάθημα δεν θα γίνει σήμερα, ας πούμε. Αυτό ήτανε πολύ συνηθισμένο φαινόμενο, να γράφουμε χιλιόμετρα και να μην υπάρχει ενημέρωση. Επίσης στο Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Ίδρυμα υπήρχαν πάρα πολλές ελλείψεις όσον αφορά τις εγκαταστάσεις του πανεπιστημίου, υπήρχαν βρώμικοι χώροι, δεν υπήρχε θέρμανση ή ακόμα και αν υπήρχε, δεν είχε σε όλες τις τάξεις. Πολλά μαθήματα τα κάναμε με το μπουφάν, υπήρχαν πολλά σκουπίδια, οι τουαλέτες ήταν βρώμικες. Μπορούσες απλά με μία βόλτα μέσα στο χώρο να καταλάβεις ότι λείπει κάτι, έλλειψη προσωπικού, έλλειψη χρηματοδότησης ή ότι μπορεί να ήταν αυτό που οδηγεί στις παραμελημένες εγκαταστάσεις.

Φ. : Έχεις κάνει μεταπτυχιακές σπουδές;

Κ.: δεν έχω κάνει ακόμα, όχι. Όπως και πολλοί άλλοι με τους οποίους έχω συζητήσει ενώ πριν έρθουν στο Λονδίνο δεν το έχουν στο μυαλό τους, ερχόμενος εδώ και βλέποντας όλες τις επιλογές που υπάρχουν, αρχίζεις να το δουλεύεις στο μυαλό σου, γιατί φαίνεται ότι εδώ είναι πιο εύκολο τον αλλάξεις αντικείμενο ή να κάνεις κάτι έξτρα, είτε για μεταπτυχιακό μιλάμε είτε για κάποιο άλλο πτυχίο και τα λοιπά. Οπότε ναι θα το σκεφτόμουν δεν θα είμαι αρνητικός για να το κάνω.

Φ. : Όσον αφορά τώρα τους λόγους για τους οποίους μετανάστευσης. Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Κ. : Κοίτα, εντάξει. Στην πορεία βγήκαν και άλλοι λόγοι, βάσει των οποίων θα ήθελα να μείνω εδώ πέρα η ότι ξέρω πως η ζωή μου εδώ είναι καλύτερη από ότι θα ήταν στην Ελλάδα. Ο πρωταρχικός λόγος, η αιτία που ήρθα ήταν η κοπέλα μου, για το λόγο ότι αυτή είχε ήδη κανονίσει, και το είχε ήδη στο πλάνο να κάνει ένα μεταπτυχιακό εδώ πέρα. Ήταν προ-κανονισμένο και ήταν η επιλογή μου στο αν θα συνεχίσουμε εξ αποστάσεως ή αν θα ακολουθήσω. αλλά επειδή εγώ εκείνη την περίοδο ήμουν σε εργασιακό τέλμα, αν μπορώ να το πω έτσι, δεν είχα κάτι αξιόλογο εργασιακά και στάνταρ. Ήμουν απογοητευμένος από την εργασία που είχα, από τις συνθήκες εργασίας, τις οικονομικές απολαβές, τον τρόπο διαχείρισης της διοίκησης

και οτιδήποτε μπορεί να περιλαμβάνει ένα εργασιακό περιβάλλον. Οπότε το βρήκα σε καλό timing για να κάνω αυτό το βήμα, κρίση είχαμε ήδη στην Ελλάδα, όλοι είχαν το μυαλό τους το τι θα κάνω και ότι πρέπει να ακολουθήσω ένα καλύτερο μέλλον. Έτσι το τάιμινγκ ήταν καλό για να κάνω ένα συνδυασμό όλων αυτών των πραγμάτων και να πάρω αυτή την απόφαση.

Φ. : Η οικονομική κρίση επηρέασε την απόφασή σου στο να μεταναστεύσεις;

Κ. : Όπως είπα στην προηγούμενη μου απάντηση η οικονομική κρίση έπαιξε κάποιο ρόλο, αν και ο βασικός λόγος που έφυγα ήταν άλλος. Όμως ακόμα και η κοπέλα μου να μην ήταν για να πάρω αυτή την απόφαση, νομίζω ότι θα έπαιρνα αυτή την απόφαση από μόνος μου γιατί ήδη ζοριζόμουν λόγω της οικονομικής κρίσης, Όχι απαραίτητα οικονομικά αλλά και ιδεολογικά και κοινωνικά και από πολλές πλευρές. Η εμπειρία μου τα τελευταία χρόνια ήταν αυτό, ότι υπάρχει κρίση, πολύς κόσμος έχει χάσει τη δουλειά του και είχε διάφορα τέτοια προβλήματα, έχασε ο κόσμος τη διάθεσή του για την καθημερινότητα και για τη ζωή γενικά. Τώρα έτσι αυτά είναι λίγο πιο γενικά, φιλοσοφώντας. Εννοείται λοιπόν ότι έπαιξε η κρίση ρόλο, γιατί έφερε την κοινωνία και την πόλη μου συγκεκριμένα - να μη μιλήσω για όλη την Ελλάδα γενικά θα μιλήσω για την πόλη μου που ήμουν εγώ - την έφερε σε ένα άλλο επίπεδο από ότι ήταν παλαιότερα, που ήταν το μεγαλύτερο ποσοστό των πολιτών ικανοποιημένο. Η κρίση σε αυτό έπαιξε μεγάλο ρόλο.

Φ. : Πόσα χρόνια δούλεψε στην Ελλάδα πριν έρθει στην Αγγλία;

Κ. : Κοίτα, τώρα είμαι 30, αν ήρθα εδώ στα 26... από τα 18 δούλευα όχι full time όλες τις χρονιές, αλλά έτσι που το σκέφτομαι θα σου πω κοντά στα 10 χρόνια.

Φ. : Πόσα χρόνια έμεινες άνεργος πριν να αποφασίσεις να φύγεις;

Κ. : Σχεδόν καθόλου θα έλεγα. Από επιλογή, λίγο πριν φύγω γύρισα από τη Σαντορίνη που είχα πάει για σεζόν σε ξενοδοχείο ως ρεσεψιονίστ. Οπότε το διάστημα που μεσολάβησε από την επιστροφή μου μέχρι να φύγω ήμουν άνεργος. Το επέλεξα γιατί ήθελα χρόνο να ετοιμαστώ.

Φ. : Πώς ήταν η περίοδος προσαρμογής;

Κ. : Θα έλεγα σχετικά εύκολη σαν διαδικασία. Δεν βρήκα ιδιαίτερα εμπόδια, να το θέσω και έτσι. Εντάξει, εγώ συγκεκριμένα είχα και έναν άνθρωπο δικό μου εδώ, σε σύγκριση με άλλους που έρχονται μόνοι τους, εκεί σίγουρα τα πράγματα είναι

διαφορετικά, στο πώς αντιμετωπίζει η ψυχοσύνθεση του καθενός αυτή τη μετάβαση σε ένα καινούργιο περιβάλλον. Αλλά στη δική μου περίπτωση, εγώ προσαρμόστηκα σχετικά εύκολα. Όσον αφορά τις συνδέσεις με άλλους ανθρώπους και τον κοινωνικό σου κύκλο, εκεί συνάντησα μία δυσκολία. Όμως αυτό θέλει και το χρόνο του, μόλις αρχίζεις να δουλεύεις κάπου θα κάνεις και γνωριμίες, αποκτάς έτσι σχέσεις.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Κ. : Θα μπορούσα να πω το οικονομικό είναι ένα πρακτικό ζήτημα, διότι είναι λίγο ακριβή σαν πόλη και ερχόμενος εδώ πέρα με ένα άλφα ποσό στην άκρη από τους μισθούς της Ελλάδας, μέχρι να βρεις δουλειά και να αρχίσεις να συμπληρώνεις το εισόδημα σου εκ νέου, η αντιστοιχία είναι διαφορετική. Στην αρχή επίσης ήταν λίγο δύσκολο το να βρεις σπίτι, γιατί τα ενοίκια είναι αρκετά υψηλά και χρειάζεται να δώσεις μπροστά ένα μεγάλο ποσό, οπότε για να τα δώσεις αυτά, είναι λίγο δύσκολο. Γιατί σκέψου ότι μπορεί να είσαι εδώ 1-2 μήνες χωρίς δουλειά, οπότε είχα στην αρχή του οικονομικό στο μυαλό μου για το αν θα μου φτάσουν τα χρήματα ή όχι. Όσον αφορά το διαδικαστικό κομμάτι του να βρεις σπίτι αυτό δεν ήταν δύσκολο, το βρήκαμε σχετικά εύκολα. Και νομίζω γενικά ότι στο να βρεις σπίτι και δουλειά, επειδή έχεις πολλές επιλογές άμα όντως ψάξεις καλά, νομίζω το ξεκαθαρίζεις εύκολα αυτό το ζήτημα.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά και προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Κ. : Σκέψου ότι μέχρι και στην περίπτωση μου που είχα την κοπέλα μου έδωσες πούμε, οπότε θεωρητικά είχα έναν άνθρωπο δικό μου και άρα μειώνεται το πόση μοναξιά θα νιώσεις και το πώς θα νιώσεις την ξενιτιά, να το πω έτσι, σου λείπουν όλα λιγότερο, όταν έχεις κάποιον δικό σου άνθρωπο μαζί. Είναι σαν να έχεις ένα κομμάτι της Ελλάδας πάντα μαζί σου. Αλλά και πάλι στην αρχή, τον πρώτο χρόνο ας πούμε έχεις αφήσει φίλους πίσω, έχεις αφήσει τη ζωή σου πίσω, έχεις μία καινούργια πραγματικότητα και καθημερινότητα. ένα επίπεδο μοναξιάς θα το νιώσεις δεν υπάρχει περίπτωση. Σου λείπουν οι δικοί σου, εντάξει αυτό δεν θα σταματήσει ποτέ, σίγουρα. Σου λείπουν λοιπόν οι φίλοι, η οικογένεια και η Ελλάδα με την ευρεία έννοια ήλιος, μυρωδιές, χρώματα και αρώματα.

Φ. : Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς στην ξένη χώρα, όσον αφορά την γλώσσα, τον τρόπο ζωής, την κουλτούρα ;

Κ. : Κοίτα νομίζω στο Λονδίνο έχεις στο εξής καλό, επειδή είναι πάρα πολύ μεγάλη πόλη και πολύ προχωρημένη όσον αφορά τη σκέψη, είναι ανεκτική. Θα δεις πολλά πράγματα που δεν θα τα δεις ούτε στην Ελλάδα ούτε σε μικρότερες σε χώρες ή κοινωνίες. Οπότε έτσι σε κάνει και εσένα να νιώθεις ανεκτικά. Έχεις την ανοχή όλων οπότε δίνεις και εσύ τη δική σου στους άλλους, είναι ωραίο. Είναι ευχάριστα, δεν αντιμετωπίζεις δυσκολία στην προσαρμογή. Άμα το έχεις και λίγο μετά αγγλικά, που εντάξει αυτό είναι πολύ σημαντικό, άμα το έχεις με τη γλώσσα τότε δεν θα έχεις κανένα πρόβλημα. Για εμένα ήταν εύκολο να προσαρμοστώ. το μόνο δύσκολο ήταν αυτό που σου είπα πριν, που μου έλειπε ότι άφησα πίσω. Ο κοινωνικός περίγυρος μου εδώ με έκανε να νιώθω άνετα δεν είχα κανένα πρόβλημα.

Φ. : Ωραία αυτό είναι πολύ σημαντικό. Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Κ. : Σε μεγάλο βαθμό είχαμε αλληλοϋποστήριξη, γιατί ήρθαμε σαν ζευγάρι με την κοπέλα μου, οπότε σε αυτές τις περιπτώσεις ο ένας στηρίζει τον άλλον. Βασικά για μεγάλο διάστημα, καλώς ή κακώς ήμασταν οι δυο μας στην αρχή, μέχρι να φτιάξουμε σχέσεις με άλλους ανθρώπους, να κάνουμε φίλους ή να γνωρίσουμε κόσμο γενικά στην Αγγλία και να δημιουργήσουμε σχέσεις έξω από το περιβάλλον της δουλειάς, μέχρι τότε θα πω η κοπέλα μου.

Φ. : Πόσα χρόνια έχεις που βρίσκεσαι ήδη έξω;

Κ. : Δύο χρόνια και κάτι μήνες.

Φ. : Πώς είναι τώρα η ζωή σου;

Κ. : Είναι καλύτερη από όταν πρωτοήρθα σίγουρα, πιο στρωμένη, νιώθω πιο ασφαλής, νιώθω πιο οικεία. Έχω γνωρίζει πρακτικά το Λονδίνο, οπότε μετά από ένα άλφα σημείο, επάνω στον χρόνο είναι αυτό, τον πρώτο χρόνο τα βλέπεις όλα λίγο δύσκολα. Μετά τον πρώτο χρόνο όμως η τον ενάμιση είσαι σε ένα στάδιο που γίνεται η πόλη σου, το σπίτι σου, συνηθίζεις σε ένα βαθμό, αρχίζεις να έχεις εμπειρίες έτσι ώστε μένει πλέον στο μυαλό σου ότι είναι η πόλη σου. Και να πεις ότι θα γυρίσω πάλι για διακοπές στη Θεσσαλονίκη, Ναι προφανώς η Θεσσαλονίκη είναι η πόλη μου, δεν τη συγκρίνω με το Λονδίνο, αλλά την περίοδο που θα βρίσκεσαι εκεί υποσυνείδητα θα ξέρεις ότι το σπίτι σου είναι στο Λονδίνο και όχι στη Θεσσαλονίκη. Εδώ είναι η

ζωή μου, εδώ είναι η δουλειά μου, εδώ είναι η κοπέλα μου, εδώ είναι η καθημερινότητά μου. Θεσ δεν θεσ, έτσι είναι.

Φ. : Με ποιους συναναστρέφεσαι στην Αγγλία με Έλληνες ή με άλλες εθνικότητες;

Κ.: Θα έλεγα και με τα δύο. Βασικά εγώ δουλεύω 12 ώρες βάρδιες. 4 μέρες δουλεύω και τέσσερις κάθομαι. Έτσι θα έλεγα ότι συναναστρέφομαι περισσότερο με ξένους διότι στη δουλειά, περνάω πάρα πολύ χρόνο. Οπότε οι περισσότεροι εκεί είναι από διάφορες εθνικότητες. Αν εξαιρέσουμε την κοπέλα μου η οποία είναι Ελληνίδα και περνάμε τον υπόλοιπο χρόνο μαζί, έχουμε φίλους Έλληνες που βρίσκονται και εργάζονται εδώ, απλά δεν βρισκόμαστε τόσο συχνά όσο θα θέλαμε. οπότε θα σου πω ότι συναναστρέφομαι περισσότερο με ξένους λόγω της δουλειάς.

Φ. : Γνώριζε στη γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσεις ή την έμαθες εκεί;

Κ. : Τη γλώσσα της χώρας την ήξερα πριν μεταναστεύσω. Εντάξει όπως είναι γνωστό στην Ελλάδα ξεκινάμε φροντιστήριο αγγλικών από πολύ μικρή ηλικία, επειδή είναι απαραίτητα. Οπότε ήμουν τυχερός και την ήξερα τη γλώσσα σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο για να μπορέσω να έρθω εδώ.

Φ. : Η δουλειά που κάνεις ποια είναι ακριβώς;

Κ. : Δουλεύω ως concierge, Εδώ είναι σαν ρεσεψιονίστ. Σκέψου σαν ρεσεψιονίστ σε ξενοδοχείο, με τη διαφορά ότι εγώ είμαι σε πολυτελείς κατοικίες όπου κατοικούν μόνιμα άνθρωποι.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς σου;

Κ. : Μέχρι τώρα με ικανοποιούσε, τώρα όμως είμαι στο στάδιο να κάνω συνέντευξη για να ανέβω σε Senior θέση, και σταδιακά να φτάσω σε θέση μάνατζμεντ. Προς το παρόν πάντως είμαι πολύ ευχαριστημένος. Είναι η πρώτη δουλειά που έπιασα στο Λονδίνο πριν δύο χρόνια, και για αυτά τα δύο χρόνια με γέμιζε, ήμουν ευχαριστημένος

Φ. : Η αμοιβή σε ικανοποιεί;

Κ. : Η αμοιβή, νομίζω ότι για τα στάνταρ τα δικά μου έτσι όπως ζω, είμαι άνετος. Αλλά άνετος, μην παρεξηγηθώ, εξαρτάται πάντα από τα στάνταρ του καθένα. Εγώ Είμαι απλός άνθρωπος, δεν ξοδεύω πολλά χρήματα άσκοπα, οπότε εγώ είμαι άνετος. άλλος μπορεί να μην ήτανε. Φυσικά, δεν θα με χαλούσε να είχα αύξηση κάποια στιγμή, εννοείται αυτό.

Φ. : Έχει προοπτικές εξέλιξης η εργασία σου;

Κ. : Ναι έχει.

Φ. : Γνωρίζεις ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στην Αγγλία.

Κ. : Δεν γνωρίζω πολλά για το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος της Αγγλίας. Ξέρω όσον αφορά τα μεταπτυχιακά επειδή σπούδασε η κοπέλα μου. Έχουν πάρα πολλά ιδιωτικά πανεπιστήμια εδώ. Αλλά οι σπουδές από ότι ακούω από αυτούς, είναι καλού επιπέδου και έχουν όνομα σε παγκόσμιο επίπεδο. Ας πούμε για παράδειγμα το πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Φ. : Είναι εύκολο να σπουδάσει κανείς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Κ. : Εύκολο είναι, και άμα έχεις τα δεδομένα που ζητάνε, IELTS, γνώσεις και τα σχετικά προαπαιτούμενα που έχεις για να σε δεχτούν, μπορείς να κάνεις τα χαρτιά σου. Από τη στιγμή που θα σε δεχτούν το θέμα είναι αν θα πάρεις το δάνειο που δίνουν ή όχι. Μπορείς εδώ να πάρεις δάνειο από το κράτος το οποίο το αποπληρώνεις, από όσο ξέρω, μετά από πολλά χρόνια και εφόσον βρεις δουλειά με το πτυχίο σου. Έχω γνωστούς που το έκαναν αυτό.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζε στις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Κ. : Όσον αφορά εμένα επειδή δεν το έχω και νούμερο ένα στόχο τις επόμενες σπουδές, εντάξει άμα επέλεγα να γυρίσω στην Ελλάδα τα επόμενα χρόνια - που δεν είναι και απίθανο, δεν ξέρω δύσκολα θα συνέχιζα. Όσο ήμουν στην Ελλάδα, μικρότερος δεν είχα σκοπό να κάνω μεταπτυχιακό. Το είχα στο μυαλό μου ότι είμαι σε ένα κλάδο που πηγαίνει καλά στην Ελλάδα, είναι ανταγωνιστικός. Οπότε θα τελειώνα τις σπουδές μου και θα ξεκινούσα κατευθείαν δουλειά. Αυτό γιατί στην Ελλάδα έχουν το κακό συνήθειο, να θέλουν να είσαι μικρός και σου ζητάνε λαγούς με πετραχήλια, να το πω έτσι απλά. Ζητάνε με λίγα λόγια πολλά χρόνια προϋπηρεσίας και να είσαι νέος, ε αυτό δεν γίνεται. Οπότε σκεφτόμουν, αν αρχίσω και πάω για μεταπτυχιακό και περάσουν άλλα δύο χρόνια, είχα αργήσει και λίγο να τελειώσω το πτυχίο μου, φοβόμουν ότι θα έχω μεταπτυχιακό αλλά δεν θα έχω εμπειρία και προϋπηρεσία. Και αν πας κάπου 30 και κάτι χρόνων, μετά θα είναι δύσκολο. Οπότε δεν το είχα σκοπό να κάνω μεταπτυχιακό, η ιδέα μου ήρθε εδώ στο Λονδίνο λόγω της ευκολίας και των πολλών επιλογών. Εδώ θα μπορούσα να κάνω ένα μεταπτυχιακό όχι απαραίτητα επάνω στον τουρισμό αλλά σε ένα άλλο

αντικείμενο που μου αρέσει εμένα, άσχετα με το αντικείμενο που σπούδασα. Τώρα ειλικρινά αν επέστρεφα στην Ελλάδα δεν ξέρω πόσο μου κάθονταν σαν ιδέα να κάνω κάτι τέτοιο.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στη χώρα που εργάζεσαι;

Κ. : Ναι δεν δυσκολεύτηκα καθόλου.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και τα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

Κ. : Όχι θα έλεγα, πέρα από το κομμάτι του management. Όσα μαθήματα έχουμε κάνει επάνω στο management των τουριστικών, αλλά εντάξει management είναι μπορείς να το εφαρμόσεις σε όλες τις επιχειρήσεις.

Φ. : Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια δυνατά στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

Κ. : Θα έλεγα όχι, γιατί το αντικείμενο με το οποίο ασχολούμαι τώρα είναι διαφορετικό από τον τουρισμό και τα ξενοδοχεία συγκεκριμένα, οπότε δε μπορώ να τα εφαρμόσω ακριβώς. Ένα ίσως δυνατό στοιχείο, είναι το Customer service που είχα μέσα στις σπουδές μου κατά ένα μεγάλο βαθμό. Η εξυπηρέτηση πελατών δηλαδή. Αυτό το έχουμε και στον τομέα που είμαι τώρα.

Φ. : Είσαι ικανοποιημένος από την εργασία σου στο εξωτερικό;

Κ. : Είμαι ικανοποιημένος. Βασικά είμαι απεριόριστα ικανοποιημένος άμα κάτσω και το συγκρίνω με την Ελλάδα. Ένα αυτό. Τώρα άμα το πάρω αντικειμενικά, γενικά ναι είμαι ικανοποιημένος, θα μπορούσε να είναι και καλύτερα, πάντα υπάρχει περιθώριο βελτίωσης νομίζω. Εντάξει είμαι εδώ δύο χρόνια, στην πορεία θα βελτιωθούν νομίζω κάποια πράγματα, είτε ανεβαίνοντας σε θέσεις εργασίας, μισθολογικά, αλλάζουν και οι όροι εργασίας όσο ανεβαίνεις. Αλλά και εδώ έχει ορισμένα θεματάκια. Δεν είναι και παράδεισος. Απλά ένα μεγάλο θετικό, και η διαφορά είναι η μέρα με τη νύχτα, είναι ότι εδώ υπάρχει σεβασμός, σε σέβονται σε ένα μεγάλο βαθμό και έχεις και δικαιώματα που δεν χρειάζεται να τα κυνηγάς 24 ώρες το εικοσιτετράωρο, μην τυχόν και σε πατήσουν, Κατάλαβες τι θέλω να πω. Πιο σωστά, μην σου τα καταπατήσουν. Εδώ είναι δεδομένα, ενώ στην Ελλάδα όχι. Αυτή είναι η μεγάλη διαφορά μεταξύ των δύο χωρών.

Φ. : Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Κ. : Ναι, με ένα μικρό όχι, άμα ήθελα να είμαι αντικειμενικός θα πρόσθετα κάτι πολύ λίγο ακόμη στο μισθό για να είναι επακριβώς σε αυτά που προσφέρω.

Φ. : Το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό; Όσον αφορά τα ωράρια, τα ένσημα, τη συμπεριφορά του αφεντικού, την τήρηση της νομοθεσίας.

Κ. : Ναι όλα αυτά τηρούνται με το γράμμα του νόμου.

Φ. : Η ποιότητα ζωής σου είναι διαφορετική σε σύγκριση με αυτή στην Ελλάδα; προσδιόρισε μου τις διαφορές.

Κ. : Η ποιότητα ζωής είναι διαφορετική, σίγουρα. Η μεγαλύτερη διαφορά που ο καθένας μπορεί να παρατηρήσει από την πρώτη μέρα που θα πατήσει το πόδι του εδώ, είναι το διαφορετικό κλίμα. Έρχομαι από μία χώρα που έχει Μεσογειακό κλίμα, έντονο καλοκαίρι και χειμώνα, και τις τέσσερις εποχές. Εδώ είναι διαφορετικά. Είναι πιο μουντά, δεν έχει τόσο ήλιο, που σε κάποιο βαθμό αυτό σε επηρεάζει ψυχολογικά. Επίσης είναι πιο μικρές ημέρες, νυχτώνει πολύ νωρίτερα σε σχέση με την Ελλάδα. Ένα άλλο σπαστικό που έχει εδώ πέρα, είναι ότι βρέχει λίγο παραπάνω από ότι θα ήθελα. Ποιότητα ζωής. Νομίζω ότι ο καιρός είναι η μεγαλύτερη διαφορά στην οποία υπερτερεί η Ελλάδα. Άλλο θέμα στο οποίο υπερτερεί η Ελλάδα σε σχέση με το Λονδίνο συγκεκριμένα είναι, βασικά θα σου πω για τη Θεσσαλονίκη, που είναι μία πιο μικρή πόλη συγκριτικά με την Αθήνα ας πούμε. Τα επίπεδα του στρες και του άγχους στο Λονδίνο είναι πολύ μεγαλύτερα σε σχέση με τα αντίστοιχα της Θεσσαλονίκης παρά τις όποιες δυσκολίες. Οπότε αυτό επηρεάζει την ποιότητα της ζωής σου, στην Ελλάδα είναι πιο χαλαρά. Αλλά μετά είναι άλλα πολύ σημαντικά στοιχεία που πρέπει να έχει κανείς στη ζωή του όπως, τα δικαιώματά, η καθημερινότητα, η καθαριότητα στους δρόμους, η παρανομία, ο σεβασμός στον διπλανό σου, Σε αυτά όλα υπερτερεί Το Λονδίνο κατά έτη φωτός. Γενικά υπάρχει πάρα πολύ μεγάλος σεβασμός στον διπλανό σου. και δεν μιλάμε για μία πόλη που είναι μόνο Άγγλοι, αλλά υπάρχουν άνθρωποι από όλο τον κόσμο. Έχουν καταφέρει να φτιάξουν αυτό το ωραίο κλίμα εδώ. Ο καθένας σέβεται τον άλλον και είναι πολύ σημαντικό αυτό, ενώ στην Ελλάδα δεν γίνεται κάτι αντίστοιχο. για τα εργασιακά που είπα, υπερτερεί το Λονδίνο κατά πολύ. Σε συνδυασμό με το κλίμα που είπα πριν είναι

τα υψηλά επίπεδα ρύπανσης που υπάρχουν στο Λονδίνο, οπότε υπερτερεί η Ελλάδα σε αυτό το κομμάτι.

Φ. : Υπάρχει κάτι που δεν σε ικανοποιεί;

Κ. : Πραγματικά θα έλεγα ότι το μόνο που δεν με ικανοποιεί, είναι ο καιρός.

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψει στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Κ. : Υπάρχει, ναι. Πιο πολύ υπάρχει πλάνο θα έλεγα, όχι μόνο ενδεχόμενο. αλλά ίσως θα επιδιώξω να μείνω εδώ για έξι χρόνια στο σύνολο έτσι ώστε να πάρω την υπηκοότητα, γιατί έτσι θα μπορώ να έχω διπλή υπηκοότητα. Θέλω να γυρίσω στην Ελλάδα πάρα πολύ, δεν σκοπεύω να μείνω εδώ σε όλη μου τη ζωή, αλλά θέλω να γυρίσω έχοντας ανοιχτή την πόρτα του Λονδίνου, ώστε, χτύπα ξύλο, σε περίπτωση που στο μέλλον εδώ ότι δεν είναι για εμένα ή ότι δεν βγαίνει στην Ελλάδα ή ότι θέλω κάτι καλύτερο να μπορώ να γυρίσω πάλι εδώ.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες;

Κ. : Θα επέστρεφα δίχως δεύτερη σκέψη, και δεδομένου ότι όσα προβλήματα έχουν προκύψει στο μεταξύ, χαίρομαι βέβαια που δεν τα έχω εδώ σαν ποιότητα ζωής και στο επίπεδο της, θα ήθελα τουλάχιστον να έχω το αναφαίρετο δικαίωμα στην εργασία, αναφαίρετο δικαίωμα στο σεβασμό των δικαιωμάτων σου, σε ό,τι γράφει το συμβόλαιό σου, σε ό,τι μισθό είναι να πάρεις, σε ό,τι άδεια είναι να πάρεις και σε ό,τι δώρο επίσης. Επίσης σημαντικό είναι το πώς θα σου φέρονται. Και θα ήμουν ακόμα πιο χαρούμενος αν είχα μία ασφάλεια και ήξερα ότι το κράτος δεν θα αλλάζει άποψη κάθε τρεις και λίγο προς το χειρότερο. Γιατί κάθε χρόνο λένε άλλα και κάνουν άλλα με αποτέλεσμα να μην μπορεί ο Έλληνας να προγραμματίζει τη ζωή του. Θέλεις να στήσεις μία επιχείρηση και δεν ξέρεις αύριο-μεθαύριο τι σου ζημερώνει. Θέλεις να κάνεις οικογένεια και δεν ξέρεις αύριο-μεθαύριο τι θα αλλάξει, μπορεί να αρχίσουν να βάζουν ΦΠΑ στα μωρά. Περισσότερη ασφάλεια θα ήθελα. Αυτό.

Φ. : Θα ήθελες να προσθέσεις κάτι άλλο;

Κ. : Αυτό για την ασφάλεια. Εδώ ή και σε άλλες χώρες ας πούμε, που έχω φίλους που βρίσκονται στο βορρά, είναι περισσότερο οργανωμένες και σου παρέχουν αυτή την ασφάλεια ώστε να καταναλώνεις την ενέργειά σου σε θετικά πράγματα και ωραία

πράγματα στον ελεύθερό σου χρόνο και όχι σε προβληματισμούς και προβλήματα. Αυτό!

Φ. : Πολύ ωραία Κώστα. Η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της. Σε ευχαριστώ πολύ.

Κ. : Παρακαλώ!

Συνέντευξη Δωδέκατη – Γαλάτεια

Φ. - Γαλάτεια καλησπέρα θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα ηχογραφηθεί για τον ίδιο ακριβώς σκοπό.

Γ. - Καλησπέρα ναι είμαι έτοιμη να ξεκινήσουμε

Φ. - Θα ήθελα να μου πεις την ηλικία σου και το έτος γέννησης σου?

Γ. - Είμαι 28 χρονών και εγώ γεννηθεί το 1990.

Φ. - Ο τόπος γέννησης σου?

Γ. - Λάρισα.

Φ. - Έτος μετανάστευσης?

Γ. - Το 2015, Οκτώβριος του 2015.

Φ. - Ο τόπος διαμονής σου πριν την μετανάστευση?

Γ. - Θεσσαλονίκη.

Φ. - Και ο τόπος διαμονής σου τώρα?

Γ. - Leamington Spa που είναι στην κεντρική Αγγλία.

Φ. - Τι επάγγελμα έκανες πριν την μετανάστευση?

Γ. - Είχα μόλις τελειώσει το πανεπιστήμιο και ετοιμαζόμουν στην ουσία για τα μεταπτυχιακό μου στο εξωτερικό οπότε άνεργη.

Φ. - Τι επάγγελμα κάνεις τώρα?

Γ. - Δουλεύω σε μια εταιρεία αυτοπροστασίας

Φ. - Τι έχεις σπουδάσει σε ποιο ίδρυμα και σε ποια πόλη?

Γ. - Έχω σπουδάσει γεωπόνος στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και έχω κάνει το μεταπτυχιακό μου στο πανεπιστήμιο του Warwick στην Αγγλία πάνω στην Αειφορική Ανάπτυξη και Παράγωγη.

Φ. - Εφόσον έχεις σπουδάσει στην Ελλάδα θέλω να μου πεις πως αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση?

Γ. - Θα έλεγα ότι γενικά ησχόλη και η κατεύθυνση που έχω τελειώσει μου παρείχε πολλά εφόδια τα οποία με βοήθησαν και στο μεταπτυχιακό μου και στο να βρω δουλειά στο εξωτερικό και είμαι γενικά ικανοποιημένη από τις γνώσεις που έλαβα αλλά όχι τόσο από την εμπειρία μέσω της σχολής.

Φ. - Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα?

Γ. - Εννοείς τα πλεονεκτήματα γενικότερα των σπουδών μου?

Φ. - Ναι.

Γ. - Πιστεύω επειδή ήταν μιασχόλη 5έτους φοίτησης γενικά είχαμε διαφορά μαθήματα γενικής κατεύθυνσης και ειδίκευσης τα οποία στο εξωτερικό τουλάχιστον στην Αγγλία εδώ πέρα δε θα μπορούσες να τα βρεις και πιστεύω γενικότερα ότι οι σπουδές μου στην Ελλάδα με βοήθησαν για να αποκτήσω τις γνώσεις που εφαρμόζω σήμερα στην δουλειά μου.

Φ. - Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα?

Γ. - Τα αρνητικά στοιχεία πιστεύω ήταν ότι δεν υπάρχει αξιολόγηση στα πανεπιστήμια με συνέπεια στο εξωτερικό όταν θέλει κάποιος να βγει στο εξωτερικό να μη μπορούνε να αναγνωριστούν οι σπουδές μας ισάξια με τις σπουδές ενός Άγγλου για παράδειγμα όπως εγώ στην Αγγλία οπότε η έλλειψη αξιολόγησης γενικότερα στα πανεπιστήμια νομίζω ότι είναι ένα μεγάλο μειονέκτημα.

Φ. - Μου είπες ότι έχεις κάνει μεταπτυχιακό στο πανεπιστήμιο του Warwick σε ποιο αντικείμενο?

Γ. - Δε μεταφράζεται πολύ ωραία ο τίτλος γενικότερα είναι Αειφορική Παράγωγη και Ανάπτυξη με έμφαση στην Βόρεια Ευρώπη.

Φ. - Έχεις κάνει διδακτορικό?

Γ. - Όχι.

Φ. - Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις?

Γ. - Γενικά πάντα ήθελα να φύγω από την Ελλάδα αλλά στην αρχή δε το είχα ως σκοπό να μείνω στο εξωτερικό απλά θα ήθελα να δω καινούργια πράγματα και καινούργιες εμπειρίες και θα ήθελα γενικότερα να δω πως είναι το επάγγελμα μου και σε άλλες χώρες και κυρίως στην Βόρεια Ευρώπη που δεν είχα καμία εμπειρία πιο πριν.

Φ. - Επηρέασε η οικονομική κρίση αυτή σου την απόφαση?

Γ. - Ναι βεβαίως δε το συζητάω εννοείται και δε ξέρω πιστεύω ότι αν δεν υπήρχε οικονομική κρίση στην Ελλάδα ίσως και να γύριζα αλλά δε νομίζω να μην έφευγα για μεταπτυχιακό στο εξωτερικό.

Φ. - Γιατί επέλεξες την συγκεκριμένη χώρα και την συγκεκριμένη πόλη?

Γ. - Συγκεκριμένη χώρα ήταν στην αρχή λίγο θέμα ευκολίας για την γλώσσα είχα κάνει και αιτήσεις σε αλλά πανεπιστήμια στην Ευρώπη αλλά γενικότερα το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο έχει πολύ καλή αξιολόγηση και η βαθμολογία του και παγκόσμια είναι πάρα πολύ καλή και ήλπιζα στο να με βοηθήσει να βρω εργασία αργότερα το οποίο και έγινε οπότε είμαι πολύ ευχαριστημένη

Φ. - Είχες γνωστούς, φίλους, συγγενείς εκεί?

Γ. - Είχα, είναι η ξαδέλφη μου εδώ πέρα η οποία εργάζεται και αυτή οπότε ναι την περιοχή την ήξερα πριν έρθω.

Φ. - Πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν μεταναστεύσεις στην Αγγλία?

Γ. - Μήνες, 3 μήνες πριν φύγω ας πούμε αυτό.

Φ. - Πόσα χρόνια έμεινες άνεργη πριν αποφασίσεις να φύγεις?

Γ. - Ένα χρόνο, λιγότερο από χρόνο.

Φ. - Πως ήταν η περίοδος προσαρμογής?

Γ. - Γενικά να σου πω την αλήθεια επειδή το μεταπτυχιακό ήταν πολύ έντονο δεν είχα χρόνο να σκεφτώ που είμαι τι κάνω η οτιδήποτε επειδή απαιτούσε πολλές ώρες διαβάσματος και παρακολουθήσεις δεν το καταλάβει οπότε για μένα ήταν λίγο πιο εύκολο από το να ερχόμουν για να βρω δουλειά κατευθείαν.

Φ. - Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις?

Γ. - Σε σχέση με τι?

Φ. - Γενικά στην πρώτη περίοδο ας πούμε ποια ήταν τα πρακτικότερα ζητήματα?

Γ. - Γενικότερα επειδή μιλάμε για μια χώρα της Βόρειας Ευρώπης δεν έχει καμία σχέση με το πως είχα μεγαλώσει και πως είχα ζήσει εγώ στην Ελλάδα τα 25 προηγούμενα χρόνια οπότε θα σου έλεγα ότι οτιδήποτε και το πάρα μικρό είναι διαφορετικό από την καθημερινότητα σου μέχρι το πως πληρώνεις λογαριασμούς ας πούμε είναι εντελώς διαφορετικό ευτυχώς είχα έρθει σαν ήμουνα φοιτήτρια και γνώριζα άτομα από το πανεπιστήμιο που ήταν, που είναι Άγγλοι και με βοηθούσαν και ρωτούσα δηλαδή πως να κάνω κάποια πράγματα και με βοηθούσαν και έτσι τα κατάφερα αλλιώς γενικά η χώρα λειτουργεί με εντελώς διαφορετικό τρόπο που λειτουργεί η Ελλάδα.

Φ. - Ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά και προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις?

Γ. - Γενικότερα τα συναισθηματικά και προσωπικά είναι ότι γενικότερα όταν πιέζεσαι και ήμουν πολύ πιεσμένη γενικά τον πρώτο χρόνο νομίζω σου λείπουν οι δικοί σου, η οικογένεια σου, οι φίλοι σου νομίζω ότι αυτά είναι το πιο δύσκολο και ότι δε μπορείς απλά να μπεις στο αυτοκίνητο η στο τρένο, στο λεωφορείο και να είσαι σε 2 ώρες εκεί να τους δεις όπως θα έκανα όταν ήμουν Θεσσαλονίκη ας πούμε.

Φ. - Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς σε μια ξένη χώρα ως προς τη γλώσσα, τον τρόπο ζωής, την κουλτούρα?

Γ. - Νομίζω δεν ήταν πάρα πολύ εύκολο αλλά δε μου πήρε και πάρα πολύ καιρό για την γλώσσα να σου πω ακόμα και το πιο απλό νόμιζα, ξέρω αγγλικά και μπορώ να μιλάω αγγλικά εδώ που ήρθα στο κέντρο της Αγγλίας η προφορά τους είναι εντελώς διαφορετική δηλαδή τον πρώτο καιρό είχα να ξεπεράσω και αυτό το εμπόδιο να καταλαβαίνω τι λένε γιατί έχουν διαφορετικές προφορές οπότε δεν ήταν τρομερά δύσκολη δεν ήταν εύκολη αλλά δε πήρε πολύ καιρό γιατί αναγκάστηκα έπρεπε να

προσαρμοστείς για να δώσεις την βάση, να δώσεις βάση σε αλλά πράγματα όπως είναι το μεταπτυχιακό σου.

Φ. - Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής?

Γ. - Νομίζω γενικά είχα στήριξη από την οικογένεια μου, τους φίλους μου, από την ξαδέλφη μου και τους φίλους μου εδώ στην Αγγλία, γενικότερα οι κοντινοί μου άνθρωποι και οι φίλοι μου.

Φ. - Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι τώρα έξω?

Γ. - Έχω 2,5 χρόνια σχεδόν.

Φ. - Και πως είναι τώρα η ζωή σου?

Γ. - Νομίζω ότι πλέον η ζωή μου έχει μπει σε μια σειρά και είναι πολύ διαφορετική από ότι ήταν όταν είχα έρθει δηλαδή δε το περίμενα πλέον η μόνη διαφορά ας πούμε είναι ότι έχει χειμώνα για 10 μήνες το χρόνο σε σχέση με την Ελλάδα όλα τα υπόλοιπα μου φαίνονται η ζωή μου καθημερινότητα μου πλέον έχω την δουλειά μου τους φίλους μου οπότε δε μου λείπει κάτι πέρα από την οικογένεια μου ας πούμε.

Φ. - Με ποιος συναναστρέφεσαι με Έλληνες η με άλλες εθνικότητες?

Γ. - Γενικότερα και με Έλληνες και με άλλες εθνικότητες στην δουλειά μου είναι μόνο Άγγλοι οπότε είμαι η μόνη Ελληνίδα στο γραφείο και έχω και πάρα πολλούς φίλους από το μεταπτυχιακό οπότε είναι διαφορετικών εθνικοτήτων οι φίλοι μου.

Φ. - Γνώριζες την γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσεις η την έμαθες εκεί?

Γ. - Ναι γνώριζα αγγλικά πριν μεταναστεύσω, νόμιζα ότι γνώριζα πριν μεταναστεύσω

Φ. - Ποια είναι η δουλειά που κάνεις τώρα?

Γ. - Είμαι ερευνήτρια, μισό να κάνω και την μετάφραση, στο κομμάτι της έρευνας και της ανάπτυξης μιας εταιρείας αυτοπροστασίας

Φ. - Με φάρμακα δηλαδή?

Γ. - Ναι με φάρμακα.

Φ. - Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς?

Γ. - Ναι πάρα πολύ, είμαι πάρα πολύ ευχαριστημένη από την δουλειά.

Φ. - Σε ικανοποιεί η αμοιβή?

Γ. - Ναι είναι αρκετή προς το παρόν γιατί δεν είχα εμπειρία πριν ξεκινήσω την δουλειά μου νομίζω ότι είμαι αρκετά ικανοποιημένη

Φ. - Έχεις προοπτικές εξέλιξης?

Γ. - Ναι και γι αυτό είναι ένας από τους λόγους που θα ήθελα να μείνω στην χώρα γιατί δουλεύω για αυτήν την εταιρία σχεδόν 1 χρόνο και 5 μήνες και βλέπω ότι προοπτικές εξέλιξης μου είναι τεράστιες.

Φ. - Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στην χώρα που εργάζεσαι?

Γ. - Γενικότερα η εκπαίδευση στο προπτυχιακό επίπεδο είναι τριετούς φοίτηση αλλά γενικά επειδή είναι εύκολο να βρεις δουλειά με ένα απλό πτυχίο και χωρίς κάποια εξειδίκευση και επειδή πολλές εταιρίες εφόσον έχεις βρει δουλειά σε πληρώνουν το μεταπτυχιακό η το διδακτορικό να κάνεις εξειδίκευση πάνω στο κομμάτι που οι εταιρίες θέλουνε ο περισσότερος, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού έχει απλά ένα πτυχίο.

Φ. - Είναι εύκολο να σπουδάσει κάνεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση?

Γ. - Εδώ στην Αγγλία?

Φ. - Ναι.

Γ. - Θα έλεγα ότι το κράτος γενικότερα παρέχει τις προϋποθέσεις για να σπουδάσεις επειδή η τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν είναι δωρεάν το κράτος όμως παρέχει δάνεια φοιτητικά χωρίς επιτόκιο στους φοιτητές για να μπορούν να σπουδάσουν σε όποιο ίδρυμα θέλουν.

Φ. - Μέχρι ποιο επίπεδο σπουδών είναι εύκολο να φτάσει κάνεις στην συγκεκριμένη χώρα?

Γ. - Νομίζω ότι μέχρι το ανώτερο δηλαδή το διδακτορικό γιατί επίσης φτάνουν σε πάρα πολύ μικρή ηλικία σε σχέση με τους υποψήφιους διδάκτορες στην Ελλάδα γιατί η προπτυχιακή τους φοίτηση είναι 3 χρόνια και μετά δεν είναι απαραίτητο να έχεις μεταπτυχιακό και να κάνεις διδακτορικό οπότε μπορούν να κάνουν αλλά 4 χρόνια το διδακτορικό τους και να είναι 23-24 χρονών και να έχουν διδακτορικό.

Φ. - Ενδιαφέρον αυτό. Συνεχίζεις τις σπουδές σου στο εξωτερικό?

Γ. - Όχι απλά εργάζομαι αυτή την στιγμή.

Φ. - Σύγκρινε μου τις σπουδές σου που έκανες στο μεταπτυχιακό, τις σπουδές σου ουσιαστικά στην Αγγλία με τις αντίστοιχες της Ελλάδας ως προς τα ζητήματα της προσέγγισης της γνώσης, της σχέσης των προσόντων με την αγορά εργασίας και της δυνατότητας για έρευνα. Αν θέλεις να τα πάρουμε ένα-ένα.

Γ. - Ναι από που θες να ξεκινήσω?

Φ. - Πες μου πρώτα ως προς τα ζητήματα της προσέγγισης της γνώσης?

Γ. - Νομίζω ότι στην Ελλάδα γενικότερα υπήρχε περισσότερη πληροφορία και γνώση, δε θα το έλεγα γνώση αλλά εκβάθυνση σε συγκεκριμένα ζητήματα όπου ας πούμε να σου πω το κομμάτι της φυτοπροστασίας που είναι ένα βασικό κομμάτι αν αποφασίσεις να εργαστείς σαν γεωπόνος ενώ στην Αγγλία ήταν πολύ βασικά και πιο απλά και πιο κατανοητά πράγματα τα οποία θα χρησιμοποιήσεις στην καθημερινή σου ζωή σε αντίθεση με την Ελλάδα που σου ήταν εφόδια ας πούμε αν ήθελες να συνεχισθείς την έρευνα. Ποια ήταν τα αλλά 2?

Φ. - Η σχέση των προσόντων με την αγορά εργασίας?

Γ. - Πιστεύω ότι και είμαι κατηγορηματική σε αυτό δυστυχώς ότι στην Ελλάδα νομίζω δεν είχε καμία σχέση οι σπουδές στη σχολή με το τι ζητούσε η αγορά εργασίας τουλάχιστον μέχρι τότε που έφυγα εγώ, σε αντίθεση με την Αγγλία που μέρος του μεταπτυχιακού μου ήταν να δουλέψω να κάνω πρακτική σε εταιρία, για να δω στην πράξη δηλαδή πως είναι αυτά που μαθαίνω να τα εφαρμόζω στην πράξη. Οπότε στην ουσία είχα ήδη 3 μήνες προϋπηρεσία σε μια μεγάλη εταιρία πριν βγω στην αγορά εργασίας εδώ στην Αγγλία.

Φ. - Και ως προς την δυνατότητα για έρευνα?

Γ. - Πιστεύω ότι και οι 2 χώρες είναι ισάξιες στο τι προσφέρουν σε ένα φοιτητή για την έρευνα νομίζω ότι και στην Ελλάδα και στην Αγγλία κάποιος θα μπορούσε εξίσου εύκολα για συνεχίσει σε επίπεδο διδακτορικού η για να συνεχίσει την έρευνα δεν υπάρχει διαφορά σε αυτό το κομμάτι.

Φ. - Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα?

Γ. - Πολύ δύσκολη ερώτηση. λοιπόν με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζα τις σπουδές μου στην Ελλάδα, νομίζω ότι θα συνέχιζα τις σπουδές μου στην Ελλάδα μόνο αν ήξερα ότι με το που τελειώσω τις σπουδές μου θα υπάρχει ανταπόκριση από την

αγορά εργασίας νομίζω θα ήταν ο μονός λόγος που θα συνέχιζα τις σπουδές μου στην Ελλάδα.

Φ. - Κατανοητό. Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στην χώρα που εργάζεσαι?

Γ. - Για μένα προσωπικά ήταν πάρα πολύ εύκολο γιατί με το που τελείωσα το μεταπτυχιακό μου έκανα κάποιες αιτήσεις σε εταιρίες και ενώ πήγαινα σε συνεντεύξεις το πρώτο μήνα η εταιρία που έκανα πρακτική στο μεταπτυχιακό μου, μου έκανε πρόταση για δουλειά οπότε λειτούργησε πάρα πολύ εύκολα.

Φ. - Η δουλειά στην εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά την διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα?

Γ. - Νομίζω ότι ένα μεγάλο κομμάτι των γνώσεων μου και ειδικότερα της κατεύθυνσης της φυτοπροστασίας στην Ελλάδα το χρησιμοποιώ καθημερινά στην δουλειά μου, ναι.

Φ. - Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση?

Γ. - Νομίζω πως όχι, νομίζω ότι και στο προπτυχιακό και στο μεταπτυχιακό επίπεδο οι εμπειρίες και οι γνώσεις που πήρα από τα 2 αυτά εντελώς διαφορετικά πτυχία ήταν πολύ σημαντικές και ότι ακόμα και σήμερα δηλαδή στην δουλειά μου στην καθημερινότητα μου χρησιμοποιώ πολλά βασικά στοιχεία και από τα 2.

Φ. - Είσαι ικανοποιημένη από την εργασία σου στο εξωτερικό?

Γ. - Ναι, αρκετά?

Φ. - Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός?

Γ. - Γενικότερα αυτό έχει να κάνει και με την εταιρία που δουλεύεις εδώ στο εξωτερικό και επειδή η εταιρία είναι αμερικάνικη είναι όσο και αν και εγώ δε το πίστευα πριν γενικότερα οι μισθοί είναι πιο ανεβασμένοι από τις τοπικές αγγλικές εταιρίες οπότε ναι πιστεύω ότι είμαι αρκετά ικανοποιημένη με το μισθό μου για την εργασία που προσφέρω.

Φ. - Το περιβάλλον εργασίας το οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό ως προς τα ωράρια τα ένσημα την συμπεριφορά του αφεντικού την τήρηση της νομοθεσίας ?

Γ.- Ναι σε όλα ναι δε το συζητάω είναι πολύ επαγγελματικό το περιβάλλον υπάρχει τήρηση ωραρίου υπάρχει ελαστικότητα στο ωράριο, η συμπεριφορά όλων είναι άψογη και γενικά είμαι πολύ ευχαριστημένη

Φ. - Είναι η ποιότητα ζωής σου διαφορετική σε σχέση με αυτήν σου στην Ελλάδα?

Γ. - όχι θα έλεγα νομίζω ότι δε μπορώ να συγκρίνω γιατί και η ποιότητα ζωής στην Ελλάδα δεν ήταν άσχημη και εδώ μπορώ να κάνω περισσότερα πράγματα να βγω με τους φίλους μου μπορώ να σου ότι στο εξωτερικό που βρίσκομαι αυτή την στιγμή μπορεί να μη μπορώ να βγω καθημερινά να δω τους φίλους μου γιατί τα ωράρια όλων είναι πολύ διαφορετικά αλλά νομίζω ότι το σαββατοκύριακο ας πούμε μπορώ να κάνω πολύ πιο πολλά πράγματα από ότι θα μπορούσα να κάνω στην Ελλάδα κυρίως γιατί δεν υπάρχει το οικονομικό πρόβλημα εδώ πέρα.

Γ. - Καταλαβαίνω. Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δε σε ικανοποιεί η ποιότητα ζωής το βιοτικό επίπεδο?

Γ. - Νομίζω ότι δε θα έλεγα ότι δε με ικανοποιεί απλά επειδή είναι πολύ διαφορετική η συμπεριφορά των ανθρώπων όχι δεν είναι κακή η συμπεριφορά η οτιδήποτε είναι πολύ διαφορετικός λαός είναι βόρεια Ευρώπη νομίζω ότι γενικά θέλεις λίγο χρόνο μέχρι να καταλάβεις τον τρόπο σκέψης και τον τρόπο συμπεριφοράς τους οπότε επειδή είναι διαφορετικός από τους νότιο Ευρωπαίους αυτό μόνο ότι θέλεις λίγο χρόνο να καταλάβεις το πως σκέφτονται.

Φ. - Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα?

Γ. - Ποτέ μη λες ποτέ δε ξέρω προς το παρόν νομίζω ότι για τα παραγωγικά χρόνια της ζωής μου νομίζω θα ήθελα να μείνω εδώ.

Φ. - Με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες?

Γ. - Νομίζω δεν έχει να κάνει μόνο με την δουλειά η με τον μισθό νομίζω για μένα το πιο σημαντικό είναι οι προοπτικές εξέλιξης και επειδή βλέπω τεράστια διαφορά επειδή στην εταιρία που δουλεύω η εταιρία έχει παραρτήματα σε όλη την Ευρώπη και συνεργάζομαι και συναναστρέφομαι και με τους Έλληνες που δουλεύουν σε αντίστοιχη θέση με εμένα και μπορώ να συγκρίνω νομίζω οι προοπτικές εξέλιξης στην χώρα που βρίσκομαι αυτή την στιγμή είναι τεράστιες και πολύ διαφορετικές με

τις προοπτικές εξέλιξης των συναδέλφων μου στην Ελλάδα οπότε αυτός είναι ένας σημαντικός παράγοντας.

Φ. - Γαλάτεια σε ευχαριστώ πολύ

Συνέντευξη Δέκατη τρίτη - Μανώλης

Φ. : Μανώλη καλησπέρα.

Μ. : Καλησπέρα Φανή.

Φ. : Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας ηχογραφείται για να είναι πιο εύκολη η πρόσβασή μου στα δεδομένα.

Μ. : Κανένα πρόβλημα, τέλεια.

Φ. : Θα ήθελα να μου πεις το έτος γέννησης σου και την ηλικία σου.

Μ. : Είμαι γεννημένος το Μάρτιο του 1991 και είμαι 27 ετών, στα 28.

Φ. : Ποιός είναι ο τόπος γέννησης σου;

Μ. : Η Αθήνα.

Φ. : Το έτος μετανάστευσης;

Μ. : Το 2016

Φ. : Που έμενες πριν μεταναστεύσεις και πού μένεις τώρα;

Μ. : Πριν μεταναστεύσω εμένα στη Βέροια και τώρα μένω στο Μόναχο Γερμανίας.

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν τη μετανάστευση και τι επάγγελμα κανείς τώρα;

Μ. : Ήμουν φαρμακοποιός και συνεχίζω να ασχολούμαι επάνω στο επάγγελμά μου και εδώ στη Γερμανία.

Φ. : Τι έχεις σπουδάσει, σε ποιο ίδρυμα και σε ποια πόλη;

Μ. : Έχω σπουδάσει φαρμακευτική στο πανεπιστήμιο της Κωσταντζας στη Ρουμανία

Φ. : Έχεις κάνει μεταπτυχιακές σπουδές;

Μ. : Όχι δεν έχω κάνει.

Φ. : Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Μ. : Η κατάσταση η οποία γενικά επικρατεί στη χώρα μας και ένας σημαντικός λόγος ήταν και οικονομικός που με οδήγησαν στο να ψάξω κάτι καλύτερο επάνω στο επάγγελμά μου, πιστεύοντας ότι εδώ πέρα έχει περισσότερες προοπτικές και καλύτερα χρήματα.

Φ. : Η οικονομική κρίση επηρέασε αυτή σου την απόφαση;

Μ. : Μπορώ να πω ναι, αλλά όχι σε πολύ μεγάλο βαθμό, γιατί ήταν μία απόφαση όχι τόσο πάνω στην οικονομική κρίση αλλά λόγω της προοπτικής που είχα εγώ για τον ίδιο μου τον εαυτό στο πως μπορώ να εξελιχθώ.

Φ. : Γιατί επέλεξες τη συγκεκριμένη χώρα και τη συγκεκριμένη πόλη

Μ. : Στη συγκεκριμένη πόλη βρισκόταν η μέλλουσα σύζυγός μου η οποία γεννήθηκε εδώ και για αυτό το λόγο επέλεξα την πόλη αυτή.

Φ. : Άρα είχες και γνωστούς εκεί πριν μεταναστεύσεις, είχες την κοπέλα σου.

Μ. : Ναι, ναι.

Φ. : Πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν έρθεις στη Γερμανία;

Μ. : Δύο χρόνια.

Φ. : Πόσα χρόνια Έμεινες άνεργος πριν αποφασίσεις να φύγεις;

Μ. : Περίπου ένα χρόνο.

Φ. : Πώς ήταν η περίοδος προσαρμογής στη Γερμανία;

Μ. : Ήταν πολύ καλή και εύκολη η προσαρμογή μου. Είμαι γενικά ένας άνθρωπος που προσαρμόζεται εύκολα σε οποιαδήποτε χώρα και οποιοδήποτε κλίμα οπότε δεν με δυσκόλεψε ιδιαίτερα.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Μ. : Κυρίως ήταν η γλώσσα, την οποία πριν έρθω στη Γερμανία δεν την ήξερα και αυτός ήταν ο σημαντικότερος πρακτικός λόγος, έτσι ώστε να μπορέσω να ξεκινήσω να δουλεύω επάνω στο αντικείμενό μου.

Φ. : Μάλιστα. Ποιά ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά και προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Μ. : Κυρίως ήταν η οικογένεια η οποία παρέμεινε στην Ελλάδα, οι γονείς μου ο αδερφός μου, σίγουρα κάποιοι φίλοι επίσης. Μόνο αυτά ήταν το ψυχολογικό δύσκολο κομμάτι.

Φ. : Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς στην ξένη χώρα ως προς τη γλώσσα, τον τρόπο ζωής και την κουλτούρα της;

Μ. : Ναι ήταν αρκετά εύκολα. Σίγουρα η γλώσσα ήτανε και συνεχίζει να είναι λίγο πιο δύσκολη αλλά γενικά η προσαρμογή μου δεν με δυσκόλεψε σχεδόν καθόλου.

Φ. : Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Μ. : Η κοπέλα μου.

Φ. : Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι ήδη έξω;

Μ. : Βρίσκομαι περίπου ενάμιση χρόνο εδώ.

Φ. : Και πώς είναι τώρα η ζωή σου;

Μ. : Η ζωή μου είναι πολύ καλή, μπήκε το νερό στο αυλάκι που λένε. Βρίσκομαι σε ένα πολύ καλό φαρμακείο και πιστεύω ότι είμαι καλύτερα από ποτέ.

Φ. : Υπέροχα! Με ποιους συναναστρέφεται Με Έλληνες ή με άλλες εθνικότητες;

Μ. : Και τα δύο θα πω. Κυρίως με Έλληνες, αλλά στη δουλειά επάνω με αρκετές εθνικότητες.

Φ. : Γνώριζες τη γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσεις ή την έμαθες εκεί;

Μ. : Όχι, την έμαθα εδώ. Έκανα κάποια διαδικτυακά μαθήματα τα οποία με βοήθησαν να μάθω και να εξελιχθώ επάνω στη γλώσσα.

Φ. : Ποιά είναι η δουλειά που κάνεις;

Μ. : Βρίσκομαι σε ένα φαρμακείο, είμαι φαρμακοποιός.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Μ. : Ναι απόλυτα και αυτός είναι ένας λόγος που επέλεξα το εξωτερικό.

Φ. : Η αμοιβή σε ικανοποιεί;

Μ. : Απόλυτα.

Φ. : Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

Μ. : Ναι, φυσικά.

Φ. : Ποιά είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στη χώρα που εργάζεσαι γνωρίζεις;

Μ. : Σίγουρα η κατάσταση είναι λίγο καλύτερη από την Ελλάδα, λόγω του ότι υπάρχει περισσότερη οργάνωση και σίγουρα υπάρχουν περισσότερες θέσεις εργασίας.

Φ. : Είναι εύκολο να σπουδάσει κανείς εκεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Μ. : Εύκολο δε θα το έλεγα, από ότι έχω ακούσει, και συγκεκριμένα από Γερμανούς και από Έλληνες που είναι σπουδαγμένοι, είναι αρκετά δύσκολο, αλλά όχι ακατόρθωτο.

Φ. : Μέχρι ποιο επίπεδο σπουδών είναι εύκολο να φτάσει κανείς;

Μ. : Μέχρι και το πανεπιστήμιο σίγουρα.

Φ. : Θέλω να μου πεις με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα.

Μ. : Δεν το έχω σκεφτεί αυτό είναι η αλήθεια. Πιστεύω ότι δεν θα τις συνέχιζα. Θα προτιμούσα πάλι το εξωτερικό, γιατί πιστεύω ότι υπάρχει μεγαλύτερη εξέλιξη και πιο γρήγορη σε σχέση με την Ελλάδα. Γιατί στην Ελλάδα όταν θα πας να σπουδάσεις θα πάρεις το πτυχίο σου και είσαι εκεί, ενώ στο εξωτερικό, και όχι μόνο στη Γερμανία αλλά και σε πολλές χώρες, συνεχίζεται και απευθείας σε στέλνουν σε φαρμακεία, σε άλλες εργασίες πάνω στο αντικείμενό σου ώστε να πάρεις εμπειρίες.

Φ. : Ήταν εύκολο για σένα να βρεις δουλειά στη χώρα που εργάζεσαι;

Μ. : Για μένα προσωπικά ναι. Μπορώ να πω ότι ήταν αρκετά εύκολο. Αν κάποιος έχει τις προοπτικές και τα απαραίτητα προσόντα, και φυσικά αν γνωρίζει και τη γλώσσα, μπορεί πολύ εύκολα να βρει δουλειά πάνω στο αντικείμενό του.

Φ. : Η δουλειά επάνω στην οποία εργάζεσαι αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών σου;

Μ. : Ναι, ναι.

Φ. : Θεωρείς πως υπήρξαν δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

Μ. : Όχι δεν πιστεύω ότι υπήρχε ούτε κάτι δυνατό ούτε κάτι αδύνατο.

Φ. : Είσαι ικανοποιημένος από την εργασία σου στο εξωτερικό;

Μ. : Ναι είμαι πολύ ικανοποιημένος.

Φ. : Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Μ. : Ναι.

Φ. : Είναι το περιβάλλον εργασίας στο οποίο εργάζεσαι ικανοποιητικό ως προς τα ωράρια, τα ένσημα, τη συμπεριφορά του αφεντικού, την τήρηση της νομοθεσίας;

Μ. : Ναι φυσικά. Εδώ που δουλεύω συγκεκριμένα, και σε αυτή τη χώρα που βρίσκομαι, υπάρχει επαγγελματισμός και όλα τα παραπάνω υπάρχουν, για αυτό άλλωστε επέλεξα τη συγκεκριμένη χώρα και δεν έμεινα στην Ελλάδα.

Φ. : Είναι η ποιότητα ζωής σου διαφορετική σε σύγκριση με αυτή στην Ελλάδα;

Μ. : Σίγουρα είναι διαφορετική, σίγουρα.

Φ. : Προσδιόρισε μου τις διαφορές.

Μ. : Από τα πιο απλά πράγματα που μπορείς να αγοράσεις στην Ελλάδα σε σχέση με εδώ που βρίσκομαι εγώ. Στην Ελλάδα δύσκολα θα δεις έναν άνθρωπο, στις μέρες μας πλέον, να δίνει για παράδειγμα ένα αρκετά μεγάλο ποσό για παπούτσια, για ρούχα, για διάφορες άλλες ανάγκες, ενώ εδώ θεωρείται πολύ φυσιολογικό.

Φ. : Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δεν σε ικανοποιεί; Η ποιότητα ζωής, το βιοτικό επίπεδο;

Μ. : Όχι δεν έχω κάποιο παράπονο.

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς εκεί μόνιμα;

Μ. : Υπάρχει αυτή η προοπτική κάποια στιγμή, εφόσον μπορέσω να ανοίξω φαρμακείο. Σε αντίθετη περίπτωση όχι.

Φ. : Η επόμενη ερώτηση είναι με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες στην Ελλάδα.

Μ. : Όπως ήδη ανέφερα, μόνο σε περίπτωση που υπάρχει προοπτική να ανοίξω κάποιο φαρμακείο. σε αντίθετη περίπτωση όχι

Φ. : Μανώλη, σε ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σου. Η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της.

Μ. : Και εγώ ευχαριστώ.

Συνέντευξη Δέκατη Τέταρτη – Μαριάννα – Λυδία – Κοσμάς

Φ. : Καλησπέρα, Θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σας σχετικά με τη μετακίνησή σας στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Να σας ενημερώσω επίσης ότι η συνομιλία μας καταγράφεται για τον ίδιο λόγο για να είναι εύκολη η πρόσβαση στα δεδομένα. Οπότε είστε έτοιμοι μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Μ-Λ-Κ. : Ναι είμαστε έτοιμοι ας ξεκινήσουμε

Φ. : Τελεία! Μαριάννα θα ήθελα να μου πεις το έτος γέννησής σου τον τόπο γέννησής σου και το έτος μετανάστευσης.

Μ. : Το έτος γέννησής μου είναι 1991. Γεννήθηκα στη Βέροια Ημαθίας και το έτος που μετανάστευσα είναι το 2016.

Φ. : Ωραία. Λυδία εσύ;

Λ. : Εγώ έχω γεννηθεί το 1991 στη Θεσσαλονίκη και μετανάστευσα το 2015.

Φ. : Ωραία., και εσυ Κοσμά;

Κ. : Εγώ γεννήθηκα το '92 στην Καστοριά και μετανάστευσα το '16.

Φ. : Μαριάννα θα ήθελα να μου πεις ποιος ήταν ο τόπος διαμονής σου πριν τη μετανάστευση και πού μένεις τώρα;

Μ. : Ο τόπος διαμονής μου πριν τη μετανάστευση ήταν στην Ξάνθη που σπούδαζα το πτυχίο μου, και τώρα ζω στο Delft Ολλανδίας.

Φ. : Ωραία. Λυδία εσύ;

Λ. : Στην Ξάνθη και ένα μικρό διάστημα πίσω στην οικογένειά μου στη Χαλκιδική, και μετά έφτασα στην Ολλανδία στο Αϊντχόφεν το 2015.

Φ. : Και εσυ Κοσμά;

Κ. : Εγώ στην Καστοριά και τώρα στο Αϊντχόφεν.

Φ. : Μαριάννα τι επάγγελμα έκανες πριν τη μετανάστευση και τι επάγγελμα κανείς τώρα ;

Μ. : Ήμουν φοιτήτρια στο τμήμα ηλεκτρολόγων μηχανικών στην Ξάνθη και τώρα κάνω το Μεταπτυχιακό μου στη Βιοϊατρική.

Φ. : Εσύ Λυδία;

Λ. : Ήμουν φοιτήτρια στο τμήμα ηλεκτρολόγων μηχανικών Ξάνθης και τώρα εδώ δουλεύω σαν software engineer.

Φ. : Και 'συ Κοσμά;

Κ. : Και εγώ φοιτητής ηλεκτρολόγος μηχανικός στην Ξάνθη και τώρα είμαι process engineer σε μια εταιρεία στο Αϊντχόφεν.

Φ. : Ωραία, πείτε μου λοιπόν αναλυτικά, τι έχετε σπουδάσει; σε ποιο ίδρυμα και σε ποια πόλη;

Μ.: Είναι η ίδια η απάντηση και για τους τρεις μας, είναι το Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Και Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών της Πολυτεχνικής Σχολής Του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, στην Ξάνθη.

Φ. : Θέλω όμως ένας-ένας να μου πείτε, εφόσον έχετε σπουδάσει στην Ελλάδα πώς αξιολογείτε σήμερα τις σπουδές σας στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση; Μαριάννα, θα ξεκινήσεις εσύ;

Μ. : Ναι. Λοιπόν. Το επίπεδο σπουδών θα το χαρακτήριζα ως υψηλό, Δηλαδή παίρνουμε απαραίτητες γνώσεις σε πενταετή κύκλο σπουδών. Το αρνητικό για μένα, κατά τη γνώμη μου του ελληνικού πανεπιστημίου σε σχέση με του εξωτερικού, είναι ότι δεν υπάρχει πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα στο πανεπιστήμιο, έτσι ώστε να

συνδέει το φοιτητή με την αγορά εργασίας στο μέλλον, με αποτέλεσμα να είναι περιθωριοποιημένο από την κοινωνία. Κατά τα άλλα θεωρώ ότι το επίπεδο σπουδών είναι υψηλό αλλά δεν μπορεί να συγκριθεί με Πανεπιστήμια του εξωτερικού διότι δεν έχει την αντίστοιχη χρηματοδότηση.

Φ. : Λυδία, εσύ;

Λ. : Θα συμφωνήσω με τη Μαριάννα σίγουρα, το γεγονός ότι αν είχαμε τις κατάλληλες βιομηχανίες στο χώρο του πανεπιστημίου θα γινόταν και πιο ανταγωνιστικά τα πανεπιστήμια μας, δηλαδή θα ανέβαινε ο βαθμός, η αξία του πτυχίου, αυτό. Οπότε συμφωνώ με τη Μαριάννα απόλυτα. Αυτό που εμένα δεν μου άρεσε όσο ήμουν στο χώρο του πανεπιστημίου ήταν ότι δεν υπάρχει διαφάνεια, και αξιολόγηση του τρόπου που ασκούνται κάποιες πρακτικές. τουλάχιστον στη σφαίρα των καθηγητών ας πούμε. Ίσως αυτό συνεπάγεται και κατασπατάληση των δημόσιων χρημάτων, άρση μονιμότητας, Πόροι του πανεπιστημίου που πάνε μάλλον αλλού, γιατί αυτά τα βλέπαμε και τα ζούσαμε. Κατά τα άλλα σαν τίτλος και σαν πτυχίο, σαν δίπλωμα, μου έχει δώσει πολλά εφόδια για να βρίσκομαι εδώ και θεωρώ τον εαυτό μου αρκετά ικανό, εξίσου με συναδέλφους που έχουν τελειώσει το πανεπιστήμιο της Ελβετίας, της Ολλανδίας, της Σουηδίας και βρίσκονται στην Ολλανδία. Δεν θεωρώ ότι υπολείπομαι σε κάτι από έναν Ολλανδό συνάδελφο ας πούμε.

Φ. : Κοσμά εσύ πώς αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Κ. : Ωραία, ναι, περίπου το ίδιο με τις προηγούμενες. Δηλαδή το επίπεδο σπουδών είναι νομίζω αρκετά καλό απλά αυτό που λείπει είναι σίγουρα η αξιολόγηση του πανεπιστημίου, των καθηγητών και γενικότερα, και λείπει σε μεγάλο βαθμό η διασύνδεση με τις επιχειρήσεις, ουσιαστικά, με τις βιομηχανίες, με οτιδήποτε.

Λ. : Και θεωρώ ότι θα μπορούσαμε να έχουμε - αν τα χρήματα υπήρχαν - και καλύτερα εργαστήρια ή ίσως περισσότερα, γιατί θεωρώ ότι σε κάποια μαθήματα είχαμε εξοπλισμό Ίσως του '80, του 1980, και εμείς ήμασταν κοντά στο 2020, 40 χρόνια μετά. Οπότε όταν μιλάμε για το επάγγελμα του ηλεκτρολόγου μηχανικού συγκεκριμένα, τα πράγματα εξελίσσονται χρόνο με το χρόνο και ίσως θα έπρεπε να έχουμε εξοπλισμό που να είναι λίγο πιο κοντά στο σήμερα.

Φ. : Η επόμενη ερώτηση έχει να κάνει με το ποια θετικά στοιχεία εντοπίζετε σε σχέση με τις σπουδές σας στην Ελλάδα;

Μ. : Ναι. Θα έλεγα την τρομερή, αναλυτική, θεωρητική προσέγγιση, δηλαδή εδώ πέρα πάνε λίγο πιο γενικά να προσεγγίσουν το ίδιο πρόβλημα, ενώ στην Ελλάδα σου μάθαιναν όλες τις λεπτομέρειες που πρέπει να ξέρεις έτσι ώστε να λύσεις ένα πρόβλημα, με τρομερές γνώσεις στα Μαθηματικά και τη Φυσική, που εδώ πέρα δεν έχουνε τις ίδιες, εξίσου καλές γνώσεις. Εδώ κάνουνε ένα «πασπάλισμα». Δηλαδή σου δίνουν ένα μάθημα και εσύ το μαθαίνεις λίγο πιο γενικά, αλλά υπάρχουν και μαθήματα που τα κάνεις και εδώ αναλυτικά. Κατά τα άλλα το θετικό της Ελλάδας, στο δικό μου πτυχίο, είναι ότι μου προσθέτει την ονομασία Master επειδή είναι 5 χρόνια, είναι σαν να έχω ήδη ένα μεταπτυχιακό. Δεν νομίζω ότι υπάρχουνε άλλα θετικά, δεν ξέρω..

Λ. : Για εμένα, θετικό είναι ότι ο τίτλος του πτυχίου είναι αρκετά ευρύς, δηλαδή καλύπτει το εύρος των επαγγελματιών του ηλεκτρολόγου μηχανικού αλλά και του μηχανικού υπολογιστών. Επίσης παίρνουμε στο τρίτο έτος 4 κατεύθυνση, οπότε έτσι εξειδικευόμαστε σε κάτι περισσότερο. Αυτό που μου άρεσε είναι, πραγματικά, ο αναλυτικός τρόπος σκέψης και το ότι βάζεις το μυαλό σου να δουλέψει, γίνεσαι μηχανικός, Ξεφεύγεις από τον τρόπο που σκέφτεσαι σαν μαθητής και φοιτητής και βάζεις στο μυαλό σου σε πιο πρακτική εφαρμογή, έχοντας πολύ καλή θεωρητική κατάρτιση. Σε σύγκριση με τους ανθρώπους που ζουν στην Ολλανδία και έχουν σπουδάσει, έχουν μάθει να κάνουν κάτι τελείως συγκεκριμένο, σαν συνταγή, και ξέρουν να κάνουν αυτό καλά. Εμείς μπορεί να μην ξέρουμε να κάνουμε αυτό πάρα πολύ καλά, αλλά με τις σπουδές που έχουμε, μπορούμε να προσαρμοστούμε εύκολα και να αντιληφθούμε πράγματα πολύ πιο γρήγορα. Αυτή είναι η δική μου εμπειρία. Δεν θεωρώ ότι ένας Ολλανδός συνάδελφός είναι το ίδιο ευέλικτος στο να αλλάζει τον τρόπο σκέψης του όπως είμαι εγώ, και αντίστοιχα οι υπόλοιποι συνάδελφοί μου Έλληνες. Αυτό θεωρώ ότι ήταν κάτι που πέτυχα μέσα από τις σπουδές μου.

Φ. : Ωραία. Κοσμά εσύ;

Κ. : Αυτό βασικά. Όσοι σπουδάσαμε στην Ελλάδα μπορούμε να προσαρμοζόμαστε καλύτερα σε σχέση με αυτούς που σπουδάζουν στο εξωτερικό, γιατί εδώ πέρα μαθαίνουν ένα πολύ συγκεκριμένο πράγμα και κάνουνε μόνο αυτό, ενώ εμείς έχουμε ένα μεγαλύτερο αντικείμενο.

Φ. : Κατάλαβα. Θέλω να μου πείτε τώρα, ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζετε σε σχέση με τις σπουδές σας στην Ελλάδα.

-Γέλια-

Μ. : Εδώ από που να ξεκινήσω;! Λοιπόν, το πρώτο είναι η άρση μονιμότητας που είπε και η Λυδία νωρίτερα. Εδώ πέρα υπάρχει εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των καθηγητών. Δηλαδή, αν ένας καθηγητής δεν περάσει για παράδειγμα σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό το 10% των φοιτητών του, έχει κάπου πρόβλημα ο καθηγητής, όχι οι φοιτητές. Αντίστοιχα στην Ελλάδα δεν υπάρχει αξιολόγηση, με αποτέλεσμα να υπάρχουν μόνιμοι καθηγητές, με τον τίτλο του Επίκουρου η του αναπληρωτή ή του κανονικού καθηγητή και αυτό δεν είναι σωστό για την εξέλιξη της έρευνας και της παιδείας. Εδώ πέρα οι καθηγητές προσπαθούν να βελτιωθούν, να κάνουν δημοσιεύσεις, προσπαθούν να βελτιώσουν το μάθημα και τις διαλέξεις τους, ενώ στην Ελλάδα δίνουμε τα μαθήματα με σημειώσεις από τότε που ήταν οι γονείς μας ακόμα φοιτητές. Το δεύτερο είναι ότι πολλά πανεπιστήμια - εμείς ήμασταν αρκετά τυχεροί σε αυτό γιατί είχαμε καλές υποδομές και μιλάω για τις κτιριακές υποδομές - αλλά δεν μπορούμε τώρα στην Πολυτεχνική Σχολή της Ξάνθης να δίνουμε άσυλο σε ανθρώπους, Βασικά όχι να δίνουμε άσυλο - να έχουν κάνει κατάληψη κτίρια παιδιά έξω-πανεπιστημιακά για πόσα χρόνια και να κάνουν μέσα ναρκωτικά, ή και καλά να έχουν βιβλιοθήκη, τη στιγμή που άλλα παιδιά δεν έχουν κτίρια για να κάνουν τα μαθήματά τους, δεύτερον αυτό για τις κτιριακές υποδομές. Τρίτον δεν υπάρχει διαφάνεια στη χρηματοδότηση, διότι υπάρχει ένα κοινό σύστημα που λέγεται και καλά διαφάνεια, για το Δημοκρίτειο συγκεκριμένα, στο οποίο φαίνονται μονάχα το εξωτερικό χρέος και το εσωτερικό, και δεν φαίνεται για παράδειγμα πόσα μπορούν να διανεμηθούν και κάτω από ποια κατηγορία: πόσα τραπέζια, πόσες καρέκλες, πόσοι υπολογιστές, με αποτέλεσμα πολλές φορές αυτά τα χρήματα να τα εκμεταλλεύονται οι καθηγητές για δικό τους όφελος, για οποιουσδήποτε σκοπούς δικούς τους, ακόμα και χρηματοδοτούμενα προγράμματα και project. Τώρα τι άλλο; Α! Και τη διασύνδεση με την επιχείρηση, δηλαδή θα πρέπει αυτό το πράγμα να μην το βλέπουμε σαν μπαμπούλα στην Ελλάδα. Να μην θεωρούμε ότι αν έρθει ένας ιδιώτης να μας κάνει μία παρουσίαση, ή να έρθει ένας ιδιώτης να αναθέσει ένα ερευνητικό πρόγραμμα στο πανεπιστήμιο της Ελλάδας να πούνε: “ Πω-πω ήρθε ο ιδιώτης μέσα στο πανεπιστήμιο!”. Όχι φυσικά να

ανακατεύεται στα διοικητικά του πανεπιστημίου, αλλά να υπάρχει ένας σαφής διαχωρισμός με πολύ καλή σύνδεση. Αυτά.

Φ. : Λυδία;

Λ. : Ναι. Σκέφτομαι. Σίγουρα συμφωνώ σε όλα με τη Μαριάννα. Εγώ αυτό που θα ήθελα να προσθέσω είναι, σίγουρα στα μεγάλα αστικά κέντρα όπως είναι η Θεσσαλονίκη και η Αθήνα, που έχουμε το λεγόμενο άσυλο. Το άσυλο σημαίνει ελεύθερη διακίνηση ιδεών. Έχοντας όλους τους ανθρώπους, που όλοι ξέρουμε ότι βρίσκονται, μέσα στο χώρο του πανεπιστημίου και κάνουν διάφορα μέσα στη νύχτα και δεν σου επιτρέπουν να κυκλοφορείς ελεύθερος μετά τις 10:00 - 11:00 το βράδυ, κάθε άλλο παρά ελεύθερη διακίνηση ιδεών επιτρέπει. Δεν ξέρω τι μπορεί να γίνει σε αυτό, αλλά δεν νομίζω ότι ο χώρος του Πανεπιστημίου είναι ένας χώρος στον οποίο επιτρέπονται αυθαίρετες κινήσεις και διάφορα άλλα περίεργα πράγματα που γίνονται. Κατά καιρούς έχω ακούσει και βιασμούς και επιθέσεις σε ανθρώπους μέσα στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και δεν νομίζω ότι αυτό έχει να κάνει με χώρο του πανεπιστημίου, σε καμία περίπτωση. Τώρα το άλλο είναι ο εργαστηριακός εξοπλισμός, που έχουμε πρόβλημα. Σίγουρα λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης. Τα εργαστήριά μας δεν είναι όπως θα έπρεπε να είναι και οι κτιριακές υποδομές, επίσης, Ευτυχώς εμείς είχαμε καλές, αλλά η Αρχιτεκτονική στην Ξάνθη ήταν σε πάρα πολύ άσχημη κατάσταση. Και δεν είχαν ούτε τα μέσα που θα παρήγαγαν αυτά που ήθελαν, δηλαδή βάζανε από την τσέπη τους χρήματα οι φοιτητές για να μπορέσουν να καλύψουν πολλές από τις ανάγκες που έχει αυτή η σχολή. Ακόμη, η διαφάνεια και η αξιολόγηση των καθηγητών, να δώσω ένα παράδειγμα. Θυμάμαι είχαμε αξιολόγηση σε ένα μάθημα, και ο καθηγητής βρισκόταν μέσα στο χώρο της αξιολόγησης, μέσα στην αίθουσα, κάτι το οποίο πιστεύω ότι αν συνέβαινε στην Ολλανδία, ο καθηγητής θα είχε χάσει τη δουλειά του. Δεν ξέρω τι άλλο. Αυτό με τη διαφάνεια σίγουρα και τη βιομηχανία μέσα στο πανεπιστήμιο. Θα έπρεπε έστω αυτές οι εταιρείες, όσες είναι, να έχουν πιο ενεργό ρόλο μέσα στο πανεπιστήμιο. Αυτό ανεβάζει πάρα πολλά πράγματα ταυτόχρονα. Ανεβάζει το επίπεδο των φοιτητών, το επίπεδο της σχολής, το επίπεδο της βιομηχανίας. Αυτά για μένα που μπορώ να σκεφτώ τώρα.

Φ. : Κοσμά εσύ;

Κ. : Τα ίδια και εγώ. Έχουμε αρκετά χαμηλό επίπεδο σε εξοπλισμό στα εργαστήρια, είτε επειδή είναι παλιός είτε επειδή δεν γνωρίζουν πώς να το χρησιμοποιήσουν αυτοί

που κάνουν τα εργαστήρια. Καμία αξιολόγηση στους καθηγητές στα πανεπιστήμια, και σχεδόν καμία σχέση με την αγορά εργασίας.

Φ. : Έχετε κάνει μεταπτυχιακές σπουδές; Αν ναι, σε ποιο ίδρυμα και σε ποιο αντικείμενο;

Μ. : Το πτυχίο που έχουμε από την Ελλάδα θεωρείται ήδη μεταπτυχιακή σπουδή, επειδή πληροί τον αριθμό των διδακτικών μονάδων σύμφωνα με τη συνθήκη της Μπολόνια, οπότε αυτό το πτυχίο του ηλεκτρολόγου μηχανικού που έχουμε από την Ελλάδα θεωρείται ήδη επιπέδου Master.

Κ. : Στο εξωτερικό, στην Ελλάδα δεν ξέρω άμα ισχύει αυτό.

Μ. : Α! Να σου πω ότι εγώ κάνω κι άλλο μεταπτυχιακό τώρα που είναι στον τομέα της Βιοϊατρικής και της Μηχανολογίας, με ειδικότητα τη Βιομηχανική Των Ιστών.

Φ. : Βιομηχανική Των Ιστών, πολύ ωραία. εσείς παιδιά, κάνετε κάτι εκεί;

Λ. : Εμείς δουλεύουμε εδώ. Δεν κάνουμε μεταπτυχιακό.

Φ. : Οκ. Τι σας έκανε να πάρετε την απόφαση να μεταναστεύσετε;

Μ. : Πολλοί λόγοι. Εγώ λίγο διαφέρω από το μέσο όρο, δεν είναι τόσο η οικονομική κρίση, όσο το ότι ήθελα να αλλάξω εντελώς μονοπάτι στις σπουδές μου. Δηλαδή πολλοί τώρα κάνουν μεταπτυχιακό, έχει γίνει λίγο σαν μόδα, στο εξωτερικό, εγώ ήρθα για να αλλάξω τελείως το αντικείμενο που σπουδάζω. Οπότε ταυτόχρονα ήθελα να ανεβάσω το επίπεδο των σπουδών μου με ένα πολύ καλό πανεπιστήμιο, αναγνωρισμένο και επίσης να πάρω εμπειρίες και να ανοίξω τους ορίζοντες μου ως προς το πώς είναι να ζεις στο εξωτερικό και να δοκιμάσω τον εαυτό μου. Σαφέστατα αν με ρωτούσες τώρα που τελειώνω το Μεταπτυχιακό να γυρίσω πίσω στην Ελλάδα, θα σου έλεγα όχι γιατί δεν υπάρχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις εκεί για να το κάνω. Οπότε θα προτιμούσα να βρω μία δουλειά στο εξωτερικό και όταν θα καλυτερεύσουν τα πράγματα στην Ελλάδα, σαφέστατα θα ήθελα να γυρίσω. Αλλά ο κύριος λόγος μετανάστευσης ήταν να ανεβάσω το επίπεδο των σπουδών μου, αυτό.

Φ. : Λυδία, εσύ;

Λ. : Εγώ και πριν από την κρίση, σαν μαθήτριά σου πούμε στο Λύκειο, πάντα ήθελα να ζήσω στο εξωτερικό για άλλες εμπειρίες, για άλλες ευκαιρίες, να δω πως είναι άλλη μία κουλτούρα. Τα πάντα είχα στο μυαλό μου, δεν ήξερα πώς θα εκφραστεί, είτε σαν

δουλειά είτε σαν ταξίδι. Εν τέλει είχα την ευκαιρία να έρθω εδώ για δουλειά, το '15, Οπότε θα μπορούσα να πω ότι την επιθυμία μου από ποιο παιδί την έκανα πραγματικότητα. Να δω πώς είναι να ζεις σε μία χώρα εκτός Ελλάδας. Φυσικά συμβάλλει και σε αυτό η κρίση, ίσως παλιότερα να ερχόμουν για ένα-δύο χρόνια να δω πώς είναι και μετά να έφευγα, αλλά αυτό που με κρατάει εδώ σίγουρα είναι η έλλειψη μιας αξιοπρεπούς δουλειάς στην Ελλάδα.

Φ. : Κοσμά;

Κ. : Και εγώ φαντάζομαι ότι λίγο-πολύ λόγω κρίσης δε θα μπορούσα να βρω κάποια δουλειά αντίστοιχη στην Ελλάδα, με έναν ανάλογο μισθό.

Φ. : Επηρέασε η οικονομική κρίση αυτή σας την απόφαση;

Λ. : Ναι, σίγουρα.

Μ. : Εμένα δεν με επηρέασε, όχι.

Κ. : Και εμένα ναι.

Φ. : Γιατί επιλέξατε τη συγκεκριμένη χώρα, τη συγκεκριμένη πόλη;

Μ. : Η Ολλανδία είναι μία χώρα που, παρά το μικρό μέγεθος της, έχει καταφέρει να εξελιχθεί σε ένα από τα παγκόσμια βιομηχανικά κέντρα, πρώτον αυτό. Δεύτερον είναι στο κέντρο της πιο παραγωγικής περιοχής της Ευρώπης αυτή τη στιγμή. Αλλά όσον αφορά εμένα που κάνω μεταπτυχιακό, ήταν τα χρήματα. Διότι τα δίδακτρα είναι πάρα πολύ οικονομικά και η ζωή εδώ είναι πάρα πολύ φθηνή, γενικά για έναν φοιτητή, και είναι πολύ καλό το πανεπιστήμιο. Οπότε δεν είχα την οικονομική δυνατότητα από Ελλάδα να πάω να σπουδάσω για παράδειγμα στην Αγγλία ή σε κάποια άλλη χώρα ενώ η Ολλανδία ήταν η βέλτιστη λύση για να κάνω αυτό που θέλω με πολύ λίγα χρήματα. Αυτό.

Φ. : Λυδία;

Λ. : Εγώ άρχισα να σκέφτομαι την Ολλανδία αρχικά για μεταπτυχιακές σπουδές στο Delft, όταν ήμουν στα πρώτα έτη της σχολής στην Ξάνθη γιατί είχαμε μία παρουσίαση για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό σε διάφορες πόλεις ή χώρες. και η Ολλανδία - μετά από αυτή την παρουσίαση, άρχισα να ψάχνω και εγώ για το πανεπιστήμιο - μου άρεσε σαν χώρα. Για την ανάπτυξη για τις σπουδές, για τις καινοτομίες, για τις βιομηχανίες, μου είχε αρέσει αρκετά. Οπότε όταν έφτανε ο κύκλος των σπουδών μου να τελειώσει, έψαχνα για δουλειές και βρήκα ότι στο

γραφείο διασύνδεσης της Ξάνθης που βοηθάει σε μελλοντικούς εργαζομένους να βρουν δουλειά, είχε κάποιες πληροφορίες για θέσεις εργασίας στην Ολλανδία. Ταυτόχρονα με αυτό είχα κάνει και αίτηση στο πανεπιστήμιο του Delft για μεταπτυχιακές σπουδές, Οπότε εν τέλει είχα δύο επιλογές: ή να έρθω εδώ για να σπουδάσω, γιατί είχα γίνει δεκτή στο πανεπιστήμιο ή να έρθω για δουλειά. Και αποφάσισα να ρισκάρω και να έρθω να δουλέψω. Αυτό.

Φ. : Κοσμά;

Κ. : Εγώ καταρχάς γιατί προϋπήρχε η Λυδία στην Ολλανδία, αλλά γενικότερα οι Ολλανδοί είναι πολύ εύκολη χώρα για να έρθεις. Είναι αρκετά φιλική για τους ξένους και είναι μία χώρα που μπορείς άνετα να μιλήσεις αγγλικά, γιατί εγώ στην αρχή δεν μιλούσα κάποια άλλη γλώσσα, όπως ας πούμε στη Γερμανία που χρειάζονται γερμανικά, οπότε ήταν αρκετά εύκολο να έρθεις σε αυτή τη χώρα. Προφανώς είναι Ευρωπαϊκή χώρα και δεν χρειάζεσαι και κάποια άδεια παραμονής για να έρθεις και να μείνεις. Οπότε και αυτό.

Λ. : Και η Ολλανδία προσφέρει φοροαπαλλαγή στους ερχόμενους από άλλες χώρες με μεταπτυχιακές σπουδές, και το κάνει αυτό σαν κίνητρο για να προσελκύσει εργαζόμενους ώστε να μπορέσουν να αυξήσουν και αυτοί την παραγωγικότητα της χώρας.

Φ. : Μάλιστα! Μαριάννα είχες γνωστούς, φίλους, συγγενείς στην Ολλανδία πριν πας;

Μ. : Ναι είχα τη Λυδία, και πριν ξεκινήσω το Μεταπτυχιακό μου έμεινα ένα μήνα στο σπίτι της για να προσαρμοστώ στην κοινωνία και να μου δείξει ότι χρειάζομαι, όσον αφορά τη μετακίνηση την Ολλανδία, ποια παραθυράκια μπορώ να εκμεταλλευτώ για να μου βγει πιο οικονομικό το Μεταπτυχιακό, οπότε είχα ένα άτομο, ναι.

Λ. : Δεν γνώριζα κανέναν!! -γέλια- Ήρθα με μία βαλίτσα.

Κ. : Ε, εγώ είχα τη Λυδία.

Φ. : Ωραία! Η επόμενη ερώτηση, πόσα χρόνια δουλέψατε στην Ελλάδα πριν έρθετε στην Ολλανδία;

Μ. : Λοιπόν εγώ δούλεβα τα καλοκαίρια ενώ σπούδαζα στο εργοστάσιο στα ροδάκινα στη Βέροια, έκανα διαλογή κομπόστας, έκανα πρακτική στη ΔΕΗ, και στην Ξάνθη

δούλευα σε μία κρεπερί όπου έκανα λάντζα.- γέλια - φοβερές δουλειές!!! Και τώρα δουλεύω στις ίδιες δουλειές!

Λ. : Εγώ δεν έχω δουλέψει ποτέ στην Ελλάδα η πρώτη φορά που δούλεψα είναι εδώ, Ολλανδία.

Κ. : Και εγώ δεν έχω δουλέψει, εκτός από την πρακτική που είχα κάνει δύο μήνες στο πανεπιστήμιο. Μέσα από το πανεπιστήμιο δηλαδή, σε μία εταιρεία στην Ελλάδα, αλλά κατά τα άλλα καμία άλλη δουλειά.

Φ. : Πόσα χρόνια μείνατε άνεργοι πριν αποφασίσετε να φύγετε;

Μ. : Αυτή η ερώτηση νομίζω δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε μας, διότι φύγαμε αμέσως μετά τις σπουδές μας. είδαμε πως έχει η κατάσταση και φύγαμε.

Κ. : Εγώ έφυγα αμέσως μετά το στρατό, άρα και εγώ καθόλου.

Φ. : Πώς ήταν η περίοδος προσαρμογής;

Μ. : Δύσκολη, πολύ δύσκολη. Δεν είναι ότι είναι σαν τα παλιά τα χρόνια που φεύγαμε οι δικοί μας και ξέρανε ότι θα γυρίσουν. Εσύ φεύγεις από την Ελλάδα και έχεις και ένα ερωτηματικό, θα καταφέρεις να γυρίσεις ή όχι, γιατί κακά τα ψέματα σου λείπει η χώρα σου. Είναι τελείως διαφορετική η κοινωνία, ο καιρός, αλλά αυτά τα συνηθίζεις με τον καιρό που περνάει. Αλλά η αρχή ήτανε πολύ δύσκολη, πάρα πολύ δύσκολη, τουλάχιστον για εμένα.

Λ. : Και για μένα ήταν πολύ δύσκολη γιατί ήρθα καλοκαίρι, στην Ελλάδα γινόταν χαμός από ζέστη και ήλιο, και εδώ πέρα να βρέχει όλη μέρα και να είμαι με μπουφάν! Πέρα από αυτό ήταν δύσκολη γιατί μπήκα απευθείας σε ρυθμούς δουλειάς, οπότε μπλέκεις απευθείας στην κοινωνία, βλέπεις πώς κινούνται οι άνθρωποι, πώς συμπεριφέρονται ποια είναι η κουλτούρα τους, και αυτό διαφέρει αρκετά από τη δική μας. Δεν είναι ότι είμαστε και άκρα αντίθετα, αλλά έχουμε πάρα πολλές διαφορές σαν πολιτισμοί. Έπρεπε να μάθω με ποιο τρόπο να εκφράζομαι, να επικοινωνώ με τους συναδέλφους και αυτό με κούρασε αρκετά στην αρχή, συν τον καιρό, συν το ότι με άλλους ρυθμούς λειτουργεί το κράτος πιο εύκολους μεν αλλά έπρεπε πάλι να προσαρμοστείς σε αυτούς τους ρυθμούς. Αυτά λίγο πολύ.

Κ. : Εγώ δεν μπορώ να πω ότι ήταν δύσκολο για εμένα γενικά. Το μόνο, ότι στην αρχή που ήρθα δεν είχα κάποια δουλειά. Οπότε απλά είχα μία ανασφάλεια στο πότε

και αν θα καταφέρω να βρω δουλειά. Αυτό. Κατά τα άλλα δεν μπορώ να πω ότι δυσκολεύτηκα ιδιαίτερα να προσαρμοστώ.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχατε να αντιμετωπίσετε;

Μ. : Για μένα ήταν τα χρήματα Φανή, γιατί όσο να πεις δεν κάθομαι, δουλεύω εδώ πέρα και έχω και το διάβασμα. Για μένα είναι κάτι τελείως διαφορετικό, οπότε ήμουν φουλ, ένα 12ωρο έκανα όλο πράγματα οπότε δεν ξεκουράστηκα καθόλου. Τώρα λίγο που κάνω την πρακτική μου ξεκουράζομαι πού μένω με τα παιδιά. Αλλά γενικά, ήταν το γεγονός με τα χρήματα, ότι δεν έχω την οικονομική δυνατότητα να σπουδάζω ελεύθερα και να κάνω ότι θέλω εδώ πέρα. Οπότε έπρεπε να βάλω τα δυνατά μου να το τελειώσω στην ώρα μου και ταυτόχρονα να κάνω κάποιες δουλειές part time.

Λ. : Για μένα το πρακτικό ζήτημα, στην αρχή μέχρι να έρθει ο Κοσμάς, να μοιράζονται ας πούμε κάποια πράγματα, ήμουν μόνη μου σχεδόν ένα χρόνο και παραπάνω. και το να συνδυάζω το ότι είμαι εντελώς μόνη μου και δεν έχω κάποιον άλλον, μέλος της οικογένειας να βοηθάει, ακόμα και στις δουλειές του σπιτιού, σε κάτι πρακτικό όπως το να πάει στο δήμο για κάποια δουλειά ή οτιδήποτε, ένας γιατρός σε περίπτωση ανάγκης, ήταν πάρα πολύ κουραστικό και δύσκολο. Όταν ήρθα επίσης ήταν τα capital control στην Ελλάδα, και αυτό δυσκόλεψε κάπως τα πράγματα, συν, γιατί σαν κάτοικος εξωτερικού πρέπει να δηλωθείς στην εφορία της Ελλάδας, αυτό το πρακτικό ζήτημα με δυσκόλεψε πάρα πολύ, να καταφέρω να βγάλω άκρη με την Ελληνική εφορία, περίπου ένα χρόνο. Ήταν ένα δύσκολο πρακτικό ζήτημα που είχα να αντιμετωπίσω!

Κ. : Εγώ απλά το πρώτο διάστημα που ήρθα δεν είχα δουλειά, ήταν απλά ότι δεν είχα την οικονομική δυνατότητα ώστε να μπορέσω να κάτσω μεγάλο διάστημα όντας άνεργος για να ψάξω δουλειά, οπότε έπρεπε να το επισπεύσω όσο μπορούσα, αυτό.

Φ. : Οκ. Ποια ήταν τα σημαντικά ζητήματα που είχατε να αντιμετωπίσετε;

Μ. : Η οικογένεια που έλειπε. Δηλαδή ότι έβλεπα την οικογένειά μου από Skype, ότι... το πιο απλό θα σου πω, ότι αντί να πάρεις το τηλέφωνο και να καλέσεις το νούμερο του άλλου έπρεπε να περιμένεις - είναι και οι γονείς που είναι δύσκολοι με το Viber το Skype και αυτά - οπότε έπρεπε να τους μάθεις μία ολόκληρη διαδικασία. Αυτό, η οικογένεια που σου λείπει για μένα αυτό ήταν τουλάχιστον. Α! Και το να, θα σου φανεί αστείο, έτσι ένας χαλαρός τρόπος ζωής, να πάω για έναν καφέ, ρε παιδί

μου, και να δω κόσμο. Όχι να βγω το βράδυ για ένα ποτό, το ποτό δεν μου λείπει, αλλά να πάω για έναν καφέ να δω λίγο κόσμο να πω ένα “ γεια σου τι κάνεις”, αυτό - γέλια-.

Φ. : Δεν θεωρώ ότι είναι αστείο. είναι λογικό πιστεύω. Λυδία εσύ;

Λ. : Το ότι ήμουν σίγουρα μακριά από την οικογένεια και από τον Κοσμά. ο Κοσμάς ήταν τότε στρατό, οπότε ξέραμε ότι θα υπάρχει ένας χρόνος που θα είμαστε χώρια. αυτό. Η επαφή με τους δικούς σου ανθρώπους να πω, ας πούμε ότι ήμουν Θεσσαλονίκη και αυτοί Χαλκιδική, παίρνω το λεωφορείο και σε μισή ώρα είμαι εκεί. Εδώ δεν είναι τόσο εύκολο, και πάλι με το αεροπλάνο κοντά είναι ας πούμε, δεν θες πάρα πολύ χρόνο για να έρθεις Ελλάδα, αλλά είναι αυτό, η καθημερινή επαφή που με δυσκόλεψε, που δεν τους είχα. Αυτό.

Φ. : Κοσμά;

Κ. : Τίποτα κατά βάση. Όχι τόσο με την οικογένεια, γιατί είχα συνηθίσει τόσο καιρό να είμαι μακριά, ήμουν ούτως ή άλλως στην Ξάνθη, οπότε το ίδιο μου έκανε. Αλλά πιο πολύ για τους φίλους και την παρέα γενικότερα, γιατί είχα συνηθίσει σε άλλη καθημερινότητα όσο ήμουν στην Ελλάδα, και ξαφνικά έπρεπε να κάνω καινούργιες παρέες, απομακρύνεσαι από τους φίλους γενικά, οπότε είναι αυτό,

Φ.: Ήταν εύκολο για να προσαρμοστείτε σε μία ξένη χώρα όσον αφορά τη γλώσσα τον τρόπο ζωής και την κουλτούρα της;

Μ. :Θα σου πω. Στην αρχή δεν μπορούσα να αρθρώσω λέξη παρότι έχω πάρει πτυχίο αγγλικών, ντρεπόμουν λίγο.

Λ. : Δεν μιλάμε Ολλανδικά.

Μ. : Ναι, δεν μιλάμε Ολλανδικά, αγγλικά μιλάμε. Και μετά ήταν το διάβασμα, ρε παιδί μου, γιατί έπρεπε να μάθω την ανατομία στα αγγλικά, αλλά είναι ο πρώτος καιρός, μετά συνηθίζεις, γιατί έχουμε μάθει να προσαρμοζόμαστε σε διαφορετικά περιβάλλοντα δεν είναι ότι διαφέρουμε πάρα πολύ. Δεν είναι ότι είναι μία κοινωνία με τελείως διαφορετική κουλτούρα, είμαστε διαφορετικοί, σκεφτόμαστε διαφορετικά, αλλά σε βοηθάει πολύ το περιβάλλον να προσαρμοστείς δεν νιώθεις ξένος εδώ πέρα, με τα οποία αρνητικά μπορεί να έχουνε, να μην ταυτιζόμαστε, δεν νιώθεις ξένος. Αυτό μπορώ να το πω.

Λ. : Ως προς τη γλώσσα εγώ δε δυσκολεύτηκα, φυσικά τον πρώτο μήνα μέχρι να αρχίσεις να μιλάς μία άλλη γλώσσα και να σκέφτεσαι στην άλλη γλώσσα είναι δύσκολο, ακόμα και αν αυτή η γλώσσα είναι στα Αγγλικά, γιατί τα Ολλανδικά δεν τα έχουμε μάθει. Σε σχέση με τον τρόπο ζωής και την κουλτούρα τους, ε, ο τρόπος ζωής πράγματι δεν διαφέρει πάρα πολύ από εμάς, αν και εμείς ας πούμε γιορτάζουμε, είμαστε πιο εξωστρεφείς, πιο με την οικογένεια, εδώ δεν ξέρω αν είναι έτσι τα πράγματα, είναι λίγο πιο ψυχρά. Σε σχέση με την κουλτούρα τους ας πούμε, οι Ολλανδοί είναι λίγο πιο ευθείς σαν άνθρωποι, και έχουν μάθει να ζούνε με πάρα πολύ μεγάλη αυτοπεποίθηση. Κάτι που ο μέσος φίλος μου, ή που η μέση συναναστροφή που είχα με κάποιον άνθρωπο στην Ελλάδα δεν ισχύει σε τίποτα. Μεγαλώνουν με πάρα πολύ μεγάλη αυτοπεποίθηση. Και αυτό και στον εργασιακό χώρο αλλά και στις σπουδές τους που ακούω από τη Μαριάννα, είναι δύσκολο, γιατί πολλές φορές σε μπλοκάρει, δεν σου αφήνει περιθώριο να εξελιχθείς όπως πρέπει. Όμως πρέπει να καταλάβεις ότι αυτό είναι στον τρόπο ζωής τους και στην κουλτούρα τους, οπότε περνάς αυτό το βήμα και απλά συνεχίζεις και εξελίσσεσαι. Είχα μία δυσκολία στην προσαρμογή σε αυτό.

Μ. : Και για μένα ήταν δύσκολο αυτό, γιατί εμείς σαν Έλληνες δεν έχουμε αυτοπεποίθηση. Δεν το έχουμε να βγούμε μπροστά και να μιλήσουμε για κάτι που μας ενοχλεί. Οπότε έχεις τον άλλο που σου μιλάει ευθέως και μπορεί να σε προσβάλλει, αλλά όχι με κακία, και εσύ δεν αντιδράς όποτε πρέπει. Η Ολλανδία σε αυτό μας βοήθησε αρκετά, να στηριζόμαστε στα πόδια μας και να μιλάμε για κάτι που δεν μας αρέσει. Αυτό ήταν δύσκολο, ναι.

Λ. : Επίσης αν εμείς οι Έλληνες ξέρουμε 10 θα πούμε ότι ξέρουμε το ένα, ενώ αυτοί μπορεί να ξέρουν ένα και θα πουν ότι ξέρουν 10. Εντάξει, αυτό βλέπω εγώ στο χώρο της δουλειάς μου, ας πούμε.

Κ. : Όσον αφορά τη συναναστροφή με το κράτος ή οτιδήποτε σχετικό σε βοηθάει πάρα πολύ να προσαρμοστείς. Δεν βρήκα σε αυτό κάποια δυσκολία, γιατί όλα είναι οργανωμένα και λειτουργούν όπως πρέπει, οπότε με αυτό δεν είχαμε κάποια δυσκολία στο να προσαρμοστούμε. Το μόνο για εμένα είναι ότι το πρώτο διάστημα στη δουλειά, ήταν η πρώτη μου επαφή με επιχειρησιακό χώρο, οπότε έπρεπε να προσαρμοστώ στις συνθήκες δουλειάς, Πόσο μάλλον σε μία άλλη χώρα. Οπότε ήταν

ταυτόχρονα εργασιακό περιβάλλον και εργασιακό περιβάλλον σε άλλη χώρα, σε άλλη γλώσσα, οπότε είχε μία δυσκολία αυτό.

Φ. : Ποιος σας στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Μ. : Εντάξει, εμένα η Λυδία με στήριξε, Γιατί στη Λυδία έμενα, μου έλεγε ότι έτσι είναι ο πρώτος καιρός, με το που θα γνωρίζεις τα πρώτα άτομα θα είναι πιο οικείος ο χώρος, και όντως έτσι έγινε. Και η οικογένειά μου από απόσταση, μου έλεγαν ότι πήγες εκεί για κάποιο στόχο, ότι και να γυρνούσες Ελλάδα δεν θα μπορούσες να κάνεις αυτό που θέλεις να κάνεις, οπότε σκεφτόμουνα έτσι. Δεν είναι ότι ήταν όλα τέλεια αλλά κοιτούσα τις προτεραιότητές μου, σε ποια έχει περισσότερη σημασία.

Λ. : Για εμένα ήταν ο Κοσμάς η Μαριάννα και η οικογένειά μου, το skype μεταξύ αυτών των ανθρώπων, ναι, αυτοί. Πολλές φορές σου περνάνε σκέψεις από το μυαλό αλλά πρέπει να τις βγάλεις...

Κ. : Εμένα κυρίως η Λυδία, που είχα ας πούμε κάποιον όταν ήρθα, και μετά η οικογένειά μου που ήταν αρκετά θετική στο να έρθω, και με βοηθούσαν οικονομικά όσο μπορούσαν τον πρώτο καιρό.

Φ. : Πόσο καιρό έχετε που βρίσκεστε τώρα έξω;

Μ. : Εγώ κλείνω τον Αύγουστο 2 χρόνια, Άρα πες δύο παρά κάτι.

Λ. : Εγώ τον Ιούνιο κλείνω 3 χρόνια.

Κ. : Ενάμιση χρόνο. Εγώ ήρθα Σεπτέμβριο του 2016. Περίπου ενάμιση χρόνο.

Φ. : Πώς είναι τώρα η ζωή σας;

Μ. : Των παιδιών είναι πιο σταθερή. Εγώ τώρα κάνω το δεύτερο χρόνο του Μεταπτυχιακού και τώρα κάνω την πρακτική μου. Έχω φύγει από το πανεπιστήμιο στο Delft, και πάω στο Μάαστριχτ να τελειώσω την πρακτική μου σε τρεις μήνες, οπότε η δική μου ζωή δεν έχει σταθεροποιηθεί ακόμη, να σου πω ότι πλέον βγάζω τα χρήματά μου, ακόμα είμαι στη μεταβατική φάση. Πιστεύω σε μισό χρόνο θα είναι όλα ΟΚ.

Λ. : Σε εμάς υπάρχει μία διαφορετική σταθερότητα σε σχέση με τη Μαριάννα γιατί έχουμε τις δουλειές μας και ξέρουμε ότι συνεχίζουμε εκεί, οπότε από αυτή την άποψη υπάρχει μεγάλη σταθερότητα. Φυσικά και οικονομική και ως προς τη δουλειά ξέρουμε ότι τα πράγματα συνεχίζουν όπως έχουν. Δεν θα έλεγα ότι υπάρχει κάποια

αβεβαιότητα, απλά πρέπει πάντα να προσπαθείς για τη δουλειά, οπότε αυτό δημιουργεί κάποιο άγχος σε εμένα.

Κ. : Ωραία και σε μένα το ίδιο, ότι γενικά υπάρχει μία σταθερότητα με τη δουλειά γιατί υπάρχει και η οικονομική άνεση οπότε σε αυτόν τον τομέα δεν υπάρχει κάποιο θέμα. Το μόνο για εμένα είναι ότι έχω σίγουρη τη δουλειά και απλά ψάχνω για κάποια καλύτερη θέση, να το πω έτσι.

Φ. : Με ποιους συναναστρέφεστε; Με Έλληνες ή με άλλες εθνικότητες;

Μ. : Κοίτα θα σου έλεγα ψέματα αν σου έλεγα περισσότερο με ξένους. Περισσότερο με Έλληνες συναναστρέφομαι, απλά εγώ έχω και κάποιους φίλους ξένους, όχι πολλούς, δυο-τρεις και μη φανταστείς από μακρινές χώρες, Τουρκία και Ισπανία! Είναι κοντινές οι κουλτούρες.

Λ. : Εμείς με τον Κοσμά συναναστρεφόμαστε με Έλληνες, έξω ή στα σπίτια, οι φίλοι μας είναι Έλληνες. στη δουλειά όλος ο κόσμος

Κ. : Ναι, έτσι ακριβώς.

Φ. : Γνωρίζετε τη γλώσσα της χώρας πριν μεταναστεύσετε η την μάθατε εκεί;

Μ. : Τίποτα από τα δύο! Τώρα κάνουμε μαθήματα για να τη μάθουμε.

Λ. & Κ. : Το ίδιο και για εμάς.

Φ. : Που κάνετε μαθήματα;

Λ. : Τα πληρώνει η δουλειά μας και στους δύο ξεχωριστά με τον Κοσμά, εγώ κάνω σε ένα φροντιστήριο μέσα στο Αϊντχόφεν και πηγαίνω εκεί.

Μ. : Και εμένα είναι δωρεάν. Τα παρέχει τα μαθήματα το πανεπιστήμιο.

Κ. : Εμένα τα παρέχει η δουλειά μου και κάνω μάθημα στο χώρο εργασίας, πληρώνουν κάποιον καθηγητή να μας κάνει σε μία αίθουσα μάθημα.

Λ. : Μέχρι το επίπεδο B2 οι περισσότερες εταιρείες και τα πανεπιστήμια τα καλύπτουν όλα, αν θέλεις να πας σε πιο Proficiency level τα πληρώνεις εσύ.

Φ. : Μάλιστα. Και ποια είναι η δουλειά που κάνετε ακριβώς;

Μ. : Εγώ τώρα ακόμα σπουδάζω. οπότε κάνω την πρακτική μου σε μία εταιρεία. Επίσης υπάρχει ένα student association που βρίσκει δουλειά σε φοιτητές part time,

και οι δουλειές που κάνω είναι είτε η είσοδος σε κάποια Ολλανδικά πάρτι, είτε πλένω πιάτα, είτε κουβαλάω θρανία, αυτό.

Λ. : Εγώ είμαι software engineer, δηλαδή μηχανικός προγραμματισμού, αν μπορώ να το μεταφράσω, γράφω software σε μία μεγάλη εταιρεία εδώ στην Ολλανδία, που έχει παγκοσμίως διαφορά παραρτήματα. αυτή είναι η δουλειά μου και σε αυτό θέλω να εξελιχθώ.

Κ. : Εγώ είμαι process engineer, σαν μηχανικός παραγωγής κάτι, σε μία γραμμή παραγωγής μιας εταιρείας που φτιάχνει πλακέτες, ηλεκτρονικά δηλαδή.

Φ. : Σας ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Μ. : Κοίτα ή part time όχι, γιατί την κάνω για να βγάλω απλώς χρήματα, αλλά το αντικείμενο που κάνω τώρα στην πρακτική μου, που είναι ένα παρασκευάζω τεχνητά μοσχεύματα, παραπάνω από επαρκώς με ικανοποιεί. μου αρέσει πολύ.

Λ. : Εμένα με ικανοποιεί πάρα πολύ η δουλειά. Και στο πώς εξελίσσομαι σαν άνθρωπος, πώς εξελίσσομαι τεχνικά και το τι μπορώ να δω στον εαυτό μου σε 10 χρόνια, ας πούμε. Το τι ταβάνι θα πιάσω, ας πούμε, και πώς θα εξελιχθώ στο θέμα της καριέρας, ας πούμε, και οικονομικά και αυτό που μου αρέσει κιόλας είναι ότι έρχομαι σε επαφή με άλλες κουλτούρες

Κ. : Εμένα όχι, το αντικείμενο δεν με ικανοποιεί, οπότε ψάχνω κάτι άλλο.

Φ. : Σας ικανοποιεί αμοιβή;

Μ. : Δεν είμαι κριτήριο για να τον ρωτήσεις γιατί δεν δουλεύω κανονικά. η αμοιβή μου σαν πρακτική όχι γιατί είναι πολύ χαμηλή σε σχέση με το μέσο όρο. Όμως για τις part time δουλειές παραπάνω από το με ικανοποιεί γιατί είναι 10 ευρώ η ώρα. Που άμα το συγκρίνω για παράδειγμα με τη δουλειά που έκανα part time στην Ελλάδα και πληρωνόμουν με 3 ευρώ την ώρα, καταλαβαίνεις.

Λ. : Είναι αρκετά ικανοποιητικά σε σύγκριση με τους συναδέλφους. μου λένε ότι δεν υπάρχει ταβάνι οπότε άμα θέλεις ζητά κι άλλο γιατί αν υπάρχουν χρήματα θα σου τα δώσουν. Αλλά αυτό είναι και λίγο στην ιδιοσυγκρασία του καθενός. Εγώ είμαι σε αρκετά καλό επίπεδο.

Κ. : Εγώ σε σχέση με την Ελλάδα πολύ καλά. Σε σχέση με την Ολλανδία θεωρώ ότι θα μπορούσα να έχω καλύτερο μισθό. Σε γενικές γραμμές δηλαδή είμαι ικανοποιημένος.

Φ. : Έχετε προοπτικές εξέλιξης;

Μ. : Ναι-ναι, πάρα πολλές. Είσαι στο κέντρο, συναναστρέφεται με πολύ κόσμο και δεν χρειάζεται να το ψάξεις μόνος σου για να σου παρουσιαστούν οι ευκαιρίες, που στην Ελλάδα νομίζω ότι όσα παιδιά κάνουν ό,τι κάνουν, το ψάχνουν πάρα πολύ και το δουλεύουν αντίστοιχα πάρα πολύ. Εδώ κάθε μέρα σου παρουσιάζονται πολλές ευκαιρίες. Περπατάω στο δρόμο και εμφανίζονται! «Πάνε εκεί, πάνε εδώ, μάθε εκεί» οπότε είσαι σε φάση: «Τι να επιλέξω πρώτα», οπότε ναι μπορώ να πω πως ναι.

Λ. : Ναι πολλές προοπτικές εξέλιξης. Μπορείς με τα εφόδια που έχεις και τις γνώσεις να προχωρήσεις προς οποιαδήποτε κατεύθυνση, είτε στο επίπεδο του μάνατζμεντ είτε σε πιο τεχνικό είτε γενικά σε διάφορες κλίμακες. Πέρα από αυτό, σου δίνονται και από την ίδια εταιρεία τα εφόδια για να το κάνεις αυτό. δηλαδή δεν είναι μόνο προσωπικά το να πάω σε ένα σεμινάριο να πάω να εκπαιδευτώ να διαβάσω, είναι και η εταιρεία η ίδια που φροντίζει για αυτό.

Κ. : Γενικά ναι έχουμε πάρα πολλές προοπτικές εξέλιξης. Είναι ανάλογα το πού θέλει να κινηθεί ο καθένας, αλλά υπάρχουν πολλές ευκαιρίες οπότε μπορείς να κάνεις γενικά αυτό που θέλεις.

Φ. : Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στη χώρα που εργάζεστε;

Μ. : Θα σου έλεγα ότι υπάρχει πολύ μεγάλη ανάγκη από προσωπικό επιστημονικής εξειδίκευσης. Για αυτό το λόγο έρχονται πολλοί International άνθρωποι να δουλέψουν εδώ, διότι οι μισθοί όπως είναι σε εργασίες όπως σούπερ μάρκετ είναι αρκετά υψηλοί και έτσι δεν είναι πολύς ο κόσμος που πάει να καταρτιστεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να υπάρχει έλλειψη από τέτοιους ανθρώπους.

Λ. : Εγώ αυτό που βλέπω είναι ότι τα πανεπιστήμια είναι πολλά, τα masters γίνονται στα αγγλικά, οπότε αυτό αυτόματα προσελκύει πάρα πολύ κόσμο. Βλέπω ότι είναι διασυνδεδεμένη με τη βιομηχανία η κάθε σχολή. Και αυτό τα κάνει ένα γιατί ανεβάζει ταυτόχρονα και το επίπεδο της περιοχής και το επιστημονικό και αυτό είναι που μου αρέσει. Αυτό είναι που βλέπω.

Μ. : Ταυτόχρονα είναι δημόσιο το πανεπιστήμιο εδώ, πρέπει να ειπωθεί, δεν είναι ιδιωτικά.

Κ. : Στα καλά πανεπιστήμια, εκτός από τα μάστερ στα αγγλικά γίνονται και τα πιο πολλά Bachelor όποτε έρχονται πολλοί ξένοι για σπουδές. Και η μεγάλη άμεση επαφή με τη βιομηχανία και τον τομέα των επιχειρήσεων είναι πολύ σημαντική και την έχουν όλα τα πανεπιστήμια. Γενικότερα όλες τους οι σπουδές δεν είναι τόσο γενικές όσο είναι στην Ελλάδα, όπως ας πούμε το πτυχίο που έχουμε εμείς, αλλά είναι πολύ εξειδικευμένες. Δηλαδή ο καθένας με τη σχολή που βγάζει ξέρει να κάνει ένα πολύ συγκεκριμένο πράγμα.

Φ. : Είναι εύκολο να σπουδάσει κανείς την τριτοβάθμια εκπαίδευση εκεί;

Μ. : Εξαρτάται. Εξαρτάται από το Μεταπτυχιακό. Αλλά ένας απόφοιτος Ελληνικού Πανεπιστημίου μπορεί να τα βγάλει μία χαρά πέρα. Ωστόσο τις σπουδές θα τις χαρακτήριζα δύσκολες εδώ. Δεν έχεις ελεύθερο χρόνο όπως στην Ελλάδα που διάβαζες full μόνο στην εξεταστική η κοντά στην εξεταστική, εδώ είναι σαν να έχεις full time job. Όλη την ημέρα. Αυτό είναι το διαφορετικό οπότε θα το χαρακτήριζα δύσκολο.

Λ. : Εγώ το βλέπω λίγο από την πλευρά των Ολλανδών, ότι ενώ είναι αρκετά εύκολο να σπουδάσουν το θέμα είναι ότι όπως είπε και η Μαριάννα έχουν πολλές άλλες κατευθύνσεις που μπορούν να πάρουν οπότε δεν σημαίνει ότι θα σπουδάσουν και όλοι. Οι Ολλανδοί επίσης μπορούν να πάρουν και κάποια επιδότηση από το κράτος ώστε να μην επιβαρύνουν και την οικογένειά τους και αυτά τα αποπληρώνει στο μέλλον ως άτοκο δάνειο. Αυτοί που έρχονται φυσικά από Ελλάδα ή από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πληρώνουν διδάκτρα αλλά είναι πολύ λιγότερα. Οπότε ακόμη και για αυτούς δίνεται η δυνατότητα να σπουδάσουν εδώ. ένα κομμάτι το καλύπτεις εσύ και το υπόλοιπο, μεγαλύτερο μέρος η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κ. : Εγώ νομίζω ότι για τους Ολλανδούς κυρίως αλλά και για τους ξένους, είναι αρκετά εύκολο για τα προπτυχιακά. Πολλοί το συνδυάζουν με part time job και στις βιομηχανίες και σε θέσεις που μπορούν να συνεχίσουν στην πορεία, Οπότε το συνδυάζουν και με δουλειά και πάρα πολλοί το κάνουν κάπως έτσι. Τώρα το επίπεδο σπουδών δεν το γνωρίζω.

Φ. : Μέχρι ποιο επίπεδο σπουδών είναι εύκολο να φτάσει κανείς στη συγκεκριμένη χώρα;

Μ. : Θα σου έλεγα ότι ενισχύεται και η επιλογή διδακτορικού, διότι θεωρείται σαν εργασία και πληρώνεται κανονικά, σαν να πληρώσουν αν δούλευες σε κάποια

επιχείρηση. Οπότε σαφέστατα με αυτόν τον τρόπο ενθαρρύνεις τους νέους αποφοίτους μεταπτυχιακού που σπούδασαν εδώ ή ακόμα και προπτυχιακών, γιατί μπορείς να μεταπήδησης κατευθείαν, να κάνουν ένα διδακτορικό. Είναι σαν να θέλουν την παραγωγή έρευνας ας πούμε, την επιζητούν. Και φυσικά έχεις συντάξιμα ένσημα τα οποία προσμετρούνται αν κάνεις διδακτορικό.

Λ. : Αυτό που είπε η Μαριάννα. μπορείς να φτάσεις και μεταδιδακτορικά, όχι απλά διδακτορικό. Πάρα πολύ εύκολα με μόνο κριτήριο τις γνώσεις σου και το αν το αξίζεις.

Κ. : Γενικά ενισχύονται οι σπουδές εδώ, όπως είπαν και τα κορίτσια. Όπως είπα και πριν μπορείς να το κάνεις ταυτόχρονα και με δουλειά οπότε από οικονομική άποψη σε διευκολύνουν, και γενικότερα το κράτος έχει τη δυνατότητα να τους δώσει κάποιο δάνειο που είναι ουσιαστικά άτοκο για κάποια χρόνια οπότε και με αυτό τον τρόπο μπορείς να το κάνεις, δεν έχεις κάποιο οικονομικό πρόβλημα στο να συνεχίσεις. Απλά συνεχίζουν μόνο όσοι θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές.

Φ. : Συνεχίζετε τις σπουδές σας στο εξωτερικό;

Μ. : Εγώ ναι, τα παιδιά όχι.

Λ. : Εγώ δεν το θεωρώ απίθανο ότι θα συνεχίσω. Θεωρώ ότι δεν έχει όριο ηλικίας η εκπαίδευση. Δηλαδή αν έμενα μου έρθει στα 30κάτι να κάνω, κάποιο μεταπτυχιακό θα το κάνω ευχαρίστως.

Κ. : Και εγώ όχι. Στο μέλλον δεν ξέρω αλλά προς το παρόν όχι.

Φ. : Οπότε Μαριάννα θέλω να συγκρίνεις τις σπουδές σου στην Ολλανδία με τις αντίστοιχες της Ελλάδας ως προς τα ζητήματα της προσέγγισης της γνώσης, της σχέσης των προσόντων με την αγορά εργασίας και τη δυνατότητα για έρευνα.

Μ. : Πρώτον στην Ελλάδα έχεις 5 χρόνια σπουδών, μαθαίνεις πολύ γενικά, μαθαίνεις πολλά μαθηματικά και φυσική. Κατόπιν παίρνεις εξειδίκευση, κάνεις μία διπλωματική εργασία, αλλά όλα αυτά είναι με ένα πολύ λεπτομερή τρόπο προσέγγισης. Δηλαδή στα νούμερα να τα βγάλεις συγκεκριμένα και τα λοιπά και τα λοιπά. Οπότε σου μαθαίνουν να προσεγγίζεις ένα πρόβλημα και έχεις όλα τα φόντα, τα επιστημονικά δηλαδή, στα φυσικομαθηματικά. Στην Ολλανδία αντίστοιχα σου μαθαίνουν πολύ γενικά πράγματα ως προς την προσέγγιση της γνώσης. Για παράδειγμα στην εξέταση δεν θα σου βάλουν μία συγκεκριμένη ύλη να διαβάσεις

όπως γίνεται στην Ελλάδα, αλλά σου κάνουνε διαλέξεις και μετά μπορούν να σε ρωτήσουν ότι θέλουν αλλά πολύ γενικά. Σου μαθαίνουν δηλαδή να προσεγγίσεις πιο γενικά τα προβλήματα. Και το ένα είναι καλό αλλά και το άλλο δεν μειώνει κάτι. Και το ένα έχει δυσκολίες και το άλλο έχει δυσκολίες. Απλά απλό πιο λεπτομερές την Ελλάδα, πιο γενικά στην Ολλανδία. Ως προς την έρευνα τώρα, σαφέστατα η Ολλανδία δίνει δυνατότητα, μόνο από το γεγονός ότι υπάρχει αξιολόγηση των καθηγητών. Φαντάσου ότι για να ανέβει κάποιος καθηγητής εδώ θέλει δημοσιεύσεις. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ανάγκη για έναν καθηγητή να ανέβει, Άρα δεν κυνηγάει τους φοιτητές του να κάνουν δημοσιεύσεις. ενώ αντίστοιχα στην Ολλανδία και στο εξωτερικό που δεν είναι σίγουρες οι θέσεις των καθηγητών και μόνο με δημοσιεύσεις μπορείς να γίνεις αναπληρωτής, επίκουρος και τα λοιπά, εκεί πιέζεις με κάποιον τρόπο τους φοιτητές σου γιατί και εσύ κερδίζεις από τις δημοσιεύσεις. δημοσίευση ίσον έρευνα, οπότε θεωρώ ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει τόση έρευνα όση στο εξωτερικό. Και εγώ θαυμάζω τους ανθρώπους που κάνουν έρευνα στην Ελλάδα, γιατί το κάνουν για την ψυχή της μάνας τους. Δεν πληρώνονται από πουθενά, δεν παίρνουν τίποτα. Ως προς την αγορά εργασίας, σαφέστατα λέω ότι έχει άμεση σχέση με την αγορά εργασίας το πανεπιστήμιο. Στην Ελλάδα είναι Ταμπού. δηλαδή άμα έρθει μέσα στο πανεπιστήμιο μία εταιρεία, τρώει ντομάτες. Είναι μεγάλο Ταμπού λες και θα διοικήσει το πανεπιστήμιο. Και συγκεκριμένο παράδειγμα η «*Εταιρεία με Μαστίχες (παρалаίπεται το όνομα)*» που είχε αναθέσει ένα ερευνητικό πρόγραμμα στο Πολυτεχνείο της Κρήτης, και επειδή βγάλανε τις μαστίχες καρκινογόνες δεν τους πλήρωσε το ερευνητικό πρόγραμμα. Ενώ εδώ πέρα δεν θα τα δεις αυτά. Όλα τα παιδιά κάνουν διπλωματική σε εταιρείες. τα ερευνητικά προγράμματα είναι όλα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και πολλούς άλλους οργανισμούς. Επίσης υπάρχουν και πάρα πολλές υποτροφίες, εγώ δεν το ήξερα αυτό πριν έρθω. αλλά αν κάποιο παιδί θέλει να έρθει να σπουδάσει εδώ υπάρχουν πάρα πολλές υποτροφίες που μπορεί να έρθει να σπουδάσει, οπότε θεωρώ ότι υπερτερούν οι σπουδές στο εξωτερικό. Αλλά αν με ρωτούσες αν θα ήθελα να κάνω το προπτυχιακό μου στο εξωτερικό θα σου έλεγα όχι, γιατί πιστεύω ότι το επίπεδο σπουδών στην Ελλάδα είναι πολύ καλό. Απλά στην Ελλάδα δεν υπάρχει χρηματοδότηση, δεν υπάρχει αξιολόγηση, δεν υπάρχει σύνδεση με την αγορά εργασίας, έτσι ώστε να το κάνουν ισχυρά ανταγωνιστικό σε σχέση με τα υπόλοιπα Πανεπιστήμια του κόσμου. Έτσι τα ελληνικά πανεπιστήμια είναι αφανή στον παγκόσμιο χάρτη των

πανεπιστημίων και δεν εμφανίζονται σε διακρίσεις. Κατά τα άλλα όμως πιστεύω ότι το επίπεδο σπουδών είναι πολύ υψηλό στην Ελλάδα.

Φ. : Θέλω να μου πείτε τώρα με ποιες προϋποθέσεις θα συνεχίζατε τις σπουδές σας στην Ελλάδα;

Μ. : Εγώ θα σου πω ότι δεν θα συνέχιζα, γιατί το είχα από μικρή ότι ήθελα να φύγω στο εξωτερικό για κάποια χρόνια. Απλά το αρνητικό είναι τώρα ότι με την κατάσταση της Ελλάδος δεν μπορείς να γυρίσεις εύκολα. αν με ρωτάς, θα σου έλεγα να κάνουν τα διδακτορικά εργασία στην Ελλάδα. Δηλαδή, αν κάποιος κάνει διδακτορικό στην Ελλάδα να θεωρείται εργαζόμενος, με ένσημα, με ασφάλεια και με μισθό.

Λ. : Εμένα δεν θα με ενδιέφερε να συνεχίσω τις σπουδές μου στην Ελλάδα, γιατί όσο ήμουν Ελλάδα ήθελα να το δοκιμάσω αυτό έξω και να ζήσω άλλες εμπειρίες εκτός Ελλάδας.

Κ. : Ούτε εγώ νομίζω ότι θα συνέχιζα τις σπουδές μου στην Ελλάδα.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρείτε δουλειά στη χώρα που εργάζεστε;

Μ. : Εγώ δεν μπορώ να σου απαντήσω γιατί ακόμα δεν βρήκα σταθερή δουλειά αλλά για τις part time, πάρα πολύ εύκολο. Τη βρήκα με ανακοίνωση στο πανεπιστήμιο. Όλα τα παιδιά δουλεύουν εδώ part time, οπότε ναι, ήταν πολύ εύκολο.

Λ. : Εγώ είχα βρει δουλειά από Ελλάδα οπότε ήρθα κατευθείαν για δουλειά. Ήρθα Τρίτη και ξεκινούσα Δευτέρα δουλειά. Είχα σύμβαση για 6 μήνες και μετά από αυτό το διάστημα δεν μου ανανεώθηκε η σύμβαση με την εταιρεία, οπότε έμεινα άνεργη για λιγότερο από τρεις μήνες και μετά βρήκα τη δουλειά που είμαι τώρα εδώ και δύο χρόνια. Αυτοί οι τρεις μήνες δεν ήταν πολύ μεγάλο διάστημα για να βρω τη δουλειά που ήθελα. Αλλά αυτούς τους τρεις μήνες ταυτόχρονα έπαιρνα και ταμείο ανεργίας από το ολλανδικό κράτος.

Κ. : Γενικότερα είναι αρκετά εύκολο να βρεις δουλειά. Ίσως είναι λίγο πιο δύσκολο να βρεις άμα θέλεις κάτι συγκεκριμένο. Αλλά γενικά είναι αρκετά εύκολο.

Λ. : Πιστεύω ότι μέσα σε 5 μήνες έχεις βρει κάτι αξιόλογο.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεστε αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που αποκτήσατε κατά τη διάρκεια των σπουδών σας στην Ελλάδα;

Μ. : Εγώ πώς να σου απαντήσω; Καταρχάς part time όχι, αλλά και το μεταπτυχιακό που κάνω είναι κάτι τελείως διαφορετικό και αντίθετο από τις σπουδές πού έκανα στην Ελλάδα, οπότε όχι.

Λ. : Για εμένα ναι . Είναι ό,τι σπούδασα στην Ελλάδα και ό,τι μου αρέσει να κάνω. Συνδυάζει κομμάτι της μικροηλεκτρονικής που έχω σπουδάσει στον τομέα μου στην Ξάνθη, συνδυάζει μαθηματικά Και φυσική ο τομέας που βρίσκομαι, οπότε Θεωρώ ότι υπάρχουν πάρα πολλά στοιχεία κοινά μεταξύ των σπουδών μου και της θέσης που βρίσκομαι τώρα.

Κ. : Εμένα δεν έχει τόσο μεγάλη σχέση, είναι όμως θέση μηχανικού, αλλά είναι πολύ γενικότερη, δεν είναι κάποια πιο εξειδικευμένη.

Φ. : Οπότε ουσιαστικά δεν αντιστοιχεί 100% με τις σπουδές σου, σωστά;

Κ. : Όχι, με τίποτα.

Φ. : Θεωρείτε πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια δυνατά στοιχεία των σπουδών σας σε σχέση με την τωρινή σας ενασχόληση;

Μ. : Εμένα η προσέγγιση στα προβλήματα και ότι στο ελληνικό πανεπιστήμιο πολλές φορές σε αφήναν μόνο σου να λύσεις κάποια πράγματα, οπότε μάθαινες πώς να αντιμετωπίζεις τα προβλήματα. Στα αδύνατα στοιχεία είναι η έλλειψη αυτοπεποίθησης που έχουμε γενικά, ότι για παράδειγμα ήταν οι καθηγητές μας σαν μπαμπούλες και δεν ήταν από κοντά μας, με αποτέλεσμα να μην έχω το θάρρος να πλησιάσω έναν καθηγητή για να συζητήσω μαζί του κάποια πράγματα ή να διεκδικήσω κάποια πράγματα ως προς τη δουλειά που έχω κάνει.

Λ. : Αυτό που με βοήθησε πάρα πολύ είναι η όλη κατάσταση, όση πρακτική κατάρτιση είχαμε και όση θεωρητική. αυτό που θεωρώ ότι δεν είχα είναι ίσως η χρήση κάποιων μεθόδων και εργαλείων επάνω στη δουλειά που ο αντίστοιχος Ολλανδός συνάδελφος είχε από το πανεπιστήμιο. Αυτό μόνο. Σίγουρα βέβαια και η αυτοπεποίθηση που ανέφερε η Μαριάννα, αλλά αυτό emπίπτει στον τρόπο σκέψης περισσότερο και στην ανατροφή.

Κ. : Γενικότερα νομίζω ότι με βοήθησε ο τρόπος σκέψης που πήρα από το πανεπιστήμιο ώστε να μπορώ να προσεγγίζω ή να λύνω κάποια προβλήματα επάνω στη δουλειά. Κάτι αρνητικό δεν βρίσκω.

Φ. : Είστε ικανοποιημένοι από την εργασία σας στο εξωτερικό;

Μ. : Εγώ τώρα που δουλεύω σαν πρακτική πάνω στο αντικείμενο που σπουδάζω τα θετικά είναι ότι είναι πολύ καλές συνθήκες εργασίας, δηλαδή έχεις στο χώρο σου, Είναι καλά τα κτίρια. τα μέσα μεταφοράς επίσης είναι ωραία για να μετακινείσαι. το κακό σε μένα στο οποίο δυσκολεύομαι να προσαρμοστώ είναι το ωράριο εργασίας. δηλαδή ενώ στην Ελλάδα για παράδειγμα είναι 7:00 – 15:00 ή 8:00 – 16:00, στην Ολλανδία είναι 9:00 ή 9:30 και φεύγεις για παράδειγμα 18:00 η ώρα, οπότε χάνεις όλη την ημέρα. και γυρνάς στο σπίτι και είναι μετά βράδυ.

Λ. : Εγώ είμαι πολύ ικανοποιημένη από τις εργασιακές συνθήκες, από το αντικείμενο της δουλειάς. Δηλαδή με τις εργασιακές συνθήκες εννοώ ότι δεν φοβάσαι το μάνατζέρ σου ή τον οποιονδήποτε πάνω από σένα γιατί οι Ολλανδοί έχουν μία επίπεδη ιεραρχία που μπορείς να μιλήσεις και να εκφραστείς ελεύθερα, να μη φοβάσαι ότι θα χάσεις το χρόνο σου. Μου αρέσει πάρα που οι συνάδελφοί μου έχουν ανώτατες σπουδές, το αξίζουν, βλέπουν μπροστά και εμένα με ανεβάζει αυτό σαν άνθρωπο, στον τρόπο σκέψης μου. Επάνω στο κομμάτι της δουλειάς μαθαίνω πολλά και εξελίσσομαι. Φυσικά χρηματικά πάλι είμαι ικανοποιημένη. Αυτό που κάποιες φορές δεν μου αρέσει απόλυτα είναι ότι πρέπει να εξηγείς ξανά και ξανά αυτό που κάνεις γιατί το κάνεις πως το έκανες, και ενώ το έχεις πει σε μία συζήτηση, να πρέπει να το επαναλάβεις. υπάρχει αυτό συνέχεια. Αυτό με κουράζει κάποιες φορές

Κ. : Εγώ είμαι αρκετά ικανοποιημένος από τις συνθήκες εργασίας, αλλά όχι τόσο από το αντικείμενο της εργασίας.

Φ. : Θεωρείται ότι ο μισθός που παίρνετε σε σχέση με την εργασία που προσφέρετε είναι ικανοποιητικός;

Μ. : Εδώ καλύτερα να σου απαντήσουν μόνο τα παιδιά. Εγώ δεν μπορώ να σου απαντήσω κάτι.

Λ. : Εγώ είμαι αρκετά ικανοποιημένη. Ωστόσο στην Ολλανδία το ταβάνι είναι πάντα προς τα πάνω, δηλαδή μπορεί να ανέβεις, να ανέβεις, να ανέβεις, όσο πάει αλλά θεωρώ ότι είναι αρκετά ικανοποιητικός.

Κ. : Και εγώ γενικά είμαι ικανοποιημένος, Εννοείται ότι δεν υπάρχει ταβάνι στην Ολλανδία. Πάντα υπάρχει καλύτερα. Δεν είμαι ικανοποιημένος από το αντικείμενο μόνο αυτό.

Φ. : Το περιβάλλον εργασίας το οποίο εργάζεστε είναι ικανοποιητικό ως προς τα ωράρια, τα ένσημα, τη συμπεριφορά του αφεντικού, την τήρηση της νομοθεσίας;

Μ. : Ναι πάρα πολύ καλό θα το έλεγα το εργασιακό περιβάλλον, εγώ δεν νιώθω ανώτερο μέσα στη δουλειά. μιλάω μαζί τους σαν ίσος προς ίσο. Υπάρχει το διάλειμμα για να ξεκουράζεσαι, μπορείς να συζητάς επίσης, δεν είναι φουλ δουλειά. Γίνεται με πολύ ανθρώπινους ρυθμούς. Υπάρχουν οι άδειες, αν είσαι άρρωστος δεν προσμετρείται στις άδειες, Οπότε για μένα όλα αυτά είναι θετικά. και ύστερα είναι πολύ καλές οι συνθήκες εργασίας.

Λ. : Αφεντικό δεν είθισται να λέει κανείς ότι είναι το αφεντικό. Θεωρούνται ότι είμαστε ίσοι και συναδέλφοι. Οπότε μπορεί να βγούμε και για μπύρες μετά όλοι μαζί ας πούμε. Δεν υπάρχει αυτός ο τοίχος. η τήρηση της νομοθεσίας είναι σωστή. οι Ολλανδοί φοβούνται πολύ το νόμο, υπερβολικά πολύ, τα ωράρια είναι πάρα πολύ ευέλικτα και αυτό είναι πολύ βολικό, γιατί μπορώ να πάω από τις 6:00 το πρωί μέχρι τις 11:00 το βράδυ αν θέλω να είμαι εκεί, οπότε αν έχω κάποιες δουλειές το πρωί μπορώ να πάω στη δουλειά μου αργότερα, αρκεί να πω στους συναδέλφους ότι μπορεί να λείψω σε κάποια meeting που έχουμε και όλοι το σέβονται. Η ασφάλιση είναι ιδιωτική εδώ οπότε είναι κάτι εντελώς δικό σου και δεν μπερδεύεται ο εργοδότης.

Κ. : Και εγώ είμαι πολύ ευχαριστημένος, αρχικά από το ωράριο γιατί δουλεύω με ευέλικτο ωράριο, οπότε μπορεί να πας όποια ώρα σε βολεύει. Από τις συνθήκες εργασίας είμαι αρκετά ικανοποιημένος και γενικά από το περιβάλλον. Γενικά έχουν άλλη νοοτροπία και είναι όλα ίσος προς ίσο και αυτό συμβαίνει και με τους ανωτέρους. Τηρούν τη νομοθεσία και όλα αυτά και νομίζω τα καλύπτουν όλα αυτά.

Φ. : Είναι η ποιότητα ζωής σας διαφορετική σε σχέση με αυτή στην Ελλάδα; προσδιορίστε τις διαφορές;

Μ. : Η πρώτη και σημαντικότερη διαφορά που έχω εντοπίσει εγώ, από την πρώτη μέρα που ήρθα, είδα πολλούς ανάπηρους έξω, εκεί κατάλαβα ότι υπάρχει φροντίδα για τις μειονοτικές ομάδες της κοινωνίας. Δεύτερον, δεν είδα καθόλου ζητιάνους στο δρόμο, καθόλου ανθρώπους που έχουν ανάγκη οικονομική, Οπότε σαφέστατα το βιοτικό επίπεδο είναι υψηλό εδώ πέρα. Τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς είναι πεντακάθαρα και πολύ καλά οργανωμένα. Η διαφορά στο επίπεδο ζωής είναι στα σπίτια. Εδώ πέρα είναι πολύ μικρά και άβολα και πληρώνεις αρκετά για αυτό που θα

πάρεις. Επίσης πέφτει πολύ συγκατοίκηση. Ενώ αντίστοιχα η ποιότητα ζωής στην Ελλάδα στα σπίτια είναι πάρα πολύ καλή. Όσον αφορά το φαγητό επίσης η Ελλάδα είναι πολύ καλύτερη, Όχι επειδή μαγειρεύουμε ωραία και εδώ δεν μαγειρεύουν καλά, απλά στην Ελλάδα έχεις πρόσβαση σε πολύ καλής ποιότητας λαχανικά φρούτα και τα λοιπά, ενώ εδώ πέρα είναι όλα συσκευασμένα και για να τρως καλά πρέπει να το ψάχνεις αρκετά. Επίσης στην Ελλάδα είναι το σύστημα υγείας - όσο κι αν σου φαίνεται περίεργο - είναι καλύτερο. γιατί άμα πάθεις κάτι έστω και απρόοπτα, τουλάχιστον θα σε περιθάλψουν με τον οποιοδήποτε τρόπο μπορούν. Εδώ πέρα δεν ξέρεις τι θα κάνουνε ακόμα και αν έχεις ασφάλεια..

Λ. : Το γεγονός ότι όλα είναι ιδιωτικοποιημένα εδώ πέρα τα κάνει αυτομάτως καλύτερα. Κοιτά. Το επίπεδο ζωής. Οι άνθρωποι εδώ έχουν χρήματα, οπότε δεν θα παραπονεθούν δεν θα βγουν στους δρόμους, δεν θα το δεις αυτό πουθενά. είναι αρκετά πιο απενοχοποιημένη η κοινωνία, δηλαδή δεν γίνεται αυτό που βλέπουμε στην Ελλάδα. Οι δρόμοι είναι καθαροί και οι δημόσιοι χώροι. Σε σέβονται. Οι άνθρωποι στις δημόσιες υπηρεσίες θα σου συμπεριφερθούν σαν άνθρωπο. Σε σχέση με την υγεία, Είχα μία πάρα πολύ άσχημη εμπειρία με τα Ολλανδικά νοσοκομεία. Πρέπει να το παλέψεις για να καταλήξεις στο νοσοκομείο αν έχεις κάτι, γιατί όλα όπως είπα είναι ιδιωτικά. Λειτουργούν σωστά αλλά δεν λειτουργούν για όλους. Οπότε πρέπει να γίνει μία σωστή διαλογή για το ποιος θα πάει στο νοσοκομείο και εκεί είχα μία περιπέτεια. Αλλά γενικά θεωρώ ότι είναι αρκετά ανεβασμένο το επίπεδο ζωής στην Ολλανδία.

Κ. : Καλύτερο είναι το επίπεδο ζωής στην Ολλανδία. Έτσι πιστεύω και εγώ, είναι σίγουρα πιο χαλαρά τα πράγματα από άποψη των ρυθμών της πόλης. είναι αρκετά πιο χαλαρά τα πράγματα εδώ πέρα. Είναι σίγουρα όλοι με λιγότερο άγχος, δεν υπάρχει το χάος που υπάρχει στην Ελλάδα. Είναι όλα πιο οργανωμένα οπότε και πιο εύκολα. Οι συγκοινωνίες τους είναι πολύ καλύτερες οπότε και αυτό συμβάλλει. Έχεις μικρότερη μετακίνηση από τη δουλειά σου μέχρι το σπίτι σου οπότε χάνεις λιγότερη ώρα καθημερινά. Ό,τι αφορά τις δημόσιες υπηρεσίες, ό,τι και να θέλεις να κάνεις με το κράτος είναι όλα πολύ πιο εύκολα και τα περισσότερα λύνονται γρήγορα, οπότε δεν χρειάζεται να κάνεις κάτι ιδιαίτερο. Δεν υπάρχουν ουρές στις τράπεζες και γενικά δεν υπάρχουν ουρές. Το μόνο διαφορετικό είναι ο τρόπος ζωής. Κάποιες συνήθειες που

είχες στην Ελλάδα είναι διαφορετικές, το να βγεις, ας πούμε, για καφέ έξω ή άλλες συνήθειες που είχες, είναι διαφορετικές.

Λ. : Α! Αυτό που ρίχνει το επίπεδο ζωής είναι ο καιρός! Υπάρχει έλλειψη ήλιου εδώ!

Μ. & Κ. : Ε, ναι!

Φ. : Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δεν σας ικανοποιεί; Το βιοτικό επίπεδο η ποιότητα ζωής ή κάτι άλλο;

Μ. : Ο καιρός! Αλλά για εμένα το πρώτιστο είναι η κοινωνική επαφή. Διαβάζω όλη μέρα, Θέλω να μιλήσω με κάποιον. Να πω στο δρόμο γεια σου τι κάνεις , να πω έναν καφέ. Αυτό περισσότερο. Γιατί στην Ελλάδα και για καφέ να μην πας, ακόμα και από το σπίτι σου μέχρι το περίπτερο να πας θα συναντήσεις έναν άνθρωπο, θα πεις «Γεια σου τι κάνεις; Πως είσαι;» να ανταλλάξεις δυο κουβέντες. Αυτό εμένα μου λείπει. Ο καιρός επίσης, σε κάποια φάση έβρεχε τρεις βδομάδες συνεχόμενα. Ε δεν αντέχεις άλλο. Και το φαγητό. Ότι δεν έχεις πρόσβαση σε καλά πράγματα εδώ πέρα

Λ. : Για εμένα είναι το φαγητό, μπορεί να βγω έξω να περάσω όμορφα σαν παρέα, αλλά είναι λίγο πιο μετρημένα τα πράγματα όσον αφορά το φαγητό. Θα βγει ο κάθε ένας σε ένα εστιατόριο ή όπου πας να διασκεδάσεις και είναι μέχρι εκεί, θα πάρεις το φαγητό σου και τέλος. Γενικά η έξοδος εδώ που είναι διαφορετική.

Μ. : Και για τα φαρμακεία ξέχασα να πω. Αν πας κάπου στην Ελλάδα και χρειάζεσαι κάτι στο δίνουνε ενώ εδώ δεν σου δίνουν τίποτα.

Λ. : Εμένα αυτό που δεν μου αρέσει επίσης είναι ότι οι άνθρωποι δεν είναι φιλόξενοι, δεν έχω ακούσει από κάποιον Ολλανδό να πει: «Έλα το Σάββατο στο σπίτι μου», δεν θα σου ανοίξουν το σπίτι τους, δεν θα σε κάνουν φίλο, δεν θα σε κάνουν να νιώσεις φιλικά. Έχουν πολλά όρια.

Κ. : Ναι γενικά είναι ευγενικοί και τυπικοί αλλά μέχρι εκεί. Και εμένα ο καιρός και η διασκέδαση που είναι διαφορετική δεν με ικανοποιούν.

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψετε στην Ελλάδα και εγκατασταθείτε εκεί μόνιμα;

Μ. : Σαφέστατα!

Λ. & Κ. : Ναιαιαιαι!

Μ. : Πολύ εύκολη η απάντηση εδώ.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα επιστρέφατε στην Ελλάδα;

Μ. : Εγώ δεν έχω στόχο τα πολλά χρήματα, και ούτε θέλω να βγάλω πολλά. Αλλά θέλω να έχω ένα μισθό για να έχω μία αξιοπρεπή ζωή. να μπορώ να περιθάλπω τον εαυτό μου, να κάνω κανένα ταξίδι, δεν σου λέω πολλά ταξίδια, σου λέω ένα ταξίδι το χρόνο. Να έχω κάποιες μέρες άδεια. Σαφή κατοχυρωμένα δικαιώματα, ιδιαίτερα εμείς που είμαστε γυναίκες, αν αύριο-μεθαύριο κάνουμε κάποιο παιδί. Αυτά κυρίως θα έλεγα

Λ. : Ο λόγος που θα γυρίσουμε σίγουρα θα είναι, εντάξει η χώρα μας οι δικοί μας άνθρωποι το βασικό, αλλά για εμάς είναι σημαντικές οι εργασιακές συνθήκες. Για εμένα είναι το Α και το ω, η δουλειά μου είναι ένα μεγάλο κομμάτι της καθημερινότητάς μου και της ζωής μου και θέλω να βρω πράγματα που θα με καλύπτουν σαν άνθρωπο και οικονομικά και το τι αντικείμενα θα κάνω στη δουλειά μου και με ποιους θα συναναστρέφομαι και πως θα με βλέπουν οι managers μου και όσοι είναι πάνω από εμένα. Δηλαδή η θέση μου στην εταιρεία θα παίζει μεγάλο ρόλο. Αυτό που γίνεται συνήθως στην Ελλάδα είναι ότι στο μάνατζέρ σου θα πρέπει να σκύβεις το κεφάλι και να συνεχίζεις με τον τρόπο που θέλει αυτός. Εδώ έχω μάθει αλλιώς και μου αρέσει περισσότερο αυτός ο τρόπος, οπότε τα κριτήρια μου στο να επιλέξω μία θέση θα είναι κάπως διαφορετικά.

Κ. Να με καλύπτουν οι εργασιακές συνθήκες, το αντικείμενο της εργασίας. Το οικονομικό σίγουρα παίζει ρόλο, εννοείται ότι ο μισθός που θα έχουμε κάποτε στην Ελλάδα - αν και εφόσον γυρίσουμε - σίγουρα δεν θα είναι ο ίδιος με την Ολλανδία, αλλά τουλάχιστον να σου επιτρέπει να έχεις μία αξιοπρεπή ζωή.

Φ. : Μάλιστα. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε;

Μ. & Λ. & Κ. : Όχι.

Φ. : Ωραία λοιπόν. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σας, η συνέντευξη μας έφτασε στο τέλος της.

Μ. & Λ. & Κ. : Εμείς ευχαριστούμε!

Συνέντευξη Δέκατη Πέμπτη – Ξανθή

Φ. : Ξανθή, καλησπέρα.

Ξ. : Καλησπέρα.

Φ. : Θα ήθελα να σε ενημερώσω ότι η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου, του ΠΜΣ Επιστήμες της Αγωγής: Εκπαίδευση στη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού, του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Η έρευνα που ακολουθεί αφορά στις εμπειρίες σου σχετικά με τη μετακίνησή σου στο εξωτερικό, τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε εργασιακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης να σε ενημερώσω ότι η συνομιλία μας θα καταγραφεί για τον ίδιο σκοπό. Όποτε είσαι έτοιμη μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Ξ. : Ναι, ναι. Κανένα απολύτως πρόβλημα.

Φ. : Θα ήθελα να μου πεις πόσο χρονών είσαι.

Ξ. : 27

Φ. : Το έτος γέννησής σου;

Ξ. : Το 1990

Φ. : Ποιος είναι ο τόπος γέννησής σου;

Ξ. : Νάουσα Ημαθίας

Φ. : Ποιο ήταν το έτος που μετανάστευσες;

Ξ. : Το 2014

Φ. : Ποιος ήταν ο τόπος διαμονής σου πριν τη μετανάστευση και ποιός είναι τώρα;

Ξ. : Ήταν στη Θεσσαλονίκη όπου είχα πραγματοποιήσει τις σπουδές μου. Τώρα είμαι στο Λονδίνο, στην Αγγλία.

Φ. : Τι επάγγελμα έκανες πριν μεταναστεύσεις;

Ξ. : Δε δούλευα στην Ελλάδα. Μετανάστευσα όταν τελείωσα τις σπουδές μου.

Φ. : Τι επάγγελμα κάνεις τώρα;

Ξ. : Δουλεύω σε μια εταιρεία ως χρηματοοικονομικός αναλυτής σε επενδυτικές τράπεζες.

Φ. : Ωραία. Τι έχεις σπουδάσει;

Ε. : Έχω τελειώσει Επιστήμη και Τεχνολογία Τροφίμων στη Γεωπονία του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Φ. : Εφόσον έχεις σπουδάσει στην Ελλάδα θα ήθελα να μου πεις, πως αξιολογείς σήμερα τις σπουδές σου στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Ε. : Μπορώ να πω ότι το επίπεδο και την ποιότητα των σπουδών στην Ελλάδα, τα συνειδητοποίησα όταν ήρθα στο εξωτερικό. Γιατί παρακολουθώντας τα μαθήματα που είχα εδώ πέρα και τις διαλέξεις και τα εργαστήρια κτλ, θεωρώ ότι μπορεί να μην είχαμε πολλές πηγές και αναλώσιμα στα εργαστήρια για να πραγματοποιήσουμε τα πάντα τέλεια, αλλά είχαμε πολύ καλή δομή και υποστήριξη από καθηγητές και ανθρώπινο δυναμικό. Πέρα από τα εργαστήρια, και στις διαλέξεις θεωρώ ότι, τουλάχιστον στο δικό μου τμήμα, γινόταν πάρα πολύ καλή δουλειά από θέμα καθηγητών και προσωπικού.

Φ. : Ποια θετικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ε. : Τα θετικά είναι ότι, παρ' όλο που ξέρουμε όλοι πως είναι το σύστημα των σπουδών στην Ελλάδα, θεωρώ ότι στη συγκεκριμένη σχολή από την οποία τελείωσα, είχε γίνει πάρα πολύ καλή δουλειά, έμαθα πάρα πολλά πράγματα, όχι μόνο επάνω στην ειδίκευση, αλλά κυρίως έμαθα να σκέφτομαι. Αυτό το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό γιατί άμα ξέρεις να σκέφτεσαι, ξέρεις και να ψάχνεις, και δυστυχώς ή ευτυχώς τώρα, αν ξέρεις να ψάχνεις - υπάρχει το Google και οι άλλες μηχανές αναζήτησης - μπορείς να βρεις τα πάντα. Το θέμα είναι να μπορείς να αξιοποιείς την πληροφορία και θεωρώ ότι αυτό μου το παρείχε πάρα πολύ καλά το ελληνικό πανεπιστήμιο.

Φ. : Ποια αρνητικά στοιχεία εντοπίζεις σε σχέση με τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ε. : Ωραία, πολύ καλή ερώτηση. Αυτό που κυρίως με δυσκόλεψε και θεωρώ ότι ήταν από τα αρνητικά στοιχεία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, είναι ότι δε δουλέψαμε ποτέ σε ομάδες, ποτέ δεν είχαμε κάποιες κατευθυντήριες από τους καθηγητές στο να είμαστε με άλλα άτομα. Πάντα υπήρχε ανταγωνισμός, ποτέ συναγωνισμός για να πετύχουμε κάτι όλοι μαζί, με αποτέλεσμα να μη ξέρεις τις δυνατότητες σου. Τις δυνατότητες σου θα τις μάθεις μόνο αν δουλέψεις με άλλα άτομα και δεις σε συνδυασμό τις δυνάμεις και τις αδυναμίες του καθενός, τότε καταλαβαίνεις και εσύ πόσο δυνατός ή αδύναμος είσαι. Θεωρώ αυτό, ότι δεν υπήρχε

το ομαδικό πνεύμα και η ομαδική εργασία και γενικά το να αναλάβεις εθελοντικά κάποια εργασία για να μάθεις κάποια πράγματα παραπάνω. Θεωρώ ότι κάναμε μόνο τα απολύτως απαραίτητα για να περάσουμε τα μαθήματα.

Φ. : Μάλιστα. Μεταπτυχιακές σπουδές έχεις κάνει;

Ξ. : Ναι, εδώ στο Λονδίνο έκανα μεταπτυχιακό.

Φ. : Σε ποιο ίδρυμα και σε ποιο αντικείμενο;

Ξ. : Έκανα μεταπτυχιακό στο University College of London στη Βιοχημική Μηχανική.

Φ. : Ακούγεται πολύ ενδιαφέρον!

Ξ. : Ναι, είναι! Έχει να κάνει με τη Μηχανική αλλά κυρίως με στροφή προς τη Φαρμακευτική Βιομηχανία.

Φ. : Μάλιστα! Διδακτορικό έχεις κάνει;

Ξ. : Όχι, παρ' όλο που υπήρχε η δυνατότητα, αλλά ήθελα να αρχίσω να δουλεύω κάποια στιγμή. Οι προπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα ήταν πολλά χρόνια, συν ένα χρόνο το μεταπτυχιακό εδώ, θεώρησα ότι καλό είναι να αρχίσω να δουλεύω.

Φ. : Τι σε έκανε να πάρεις την απόφαση να μεταναστεύσεις;

Ξ. : Από πάντα ήθελα να δοκιμάσω την τύχη μου στο εξωτερικό. Από φίλους, από γνωστούς, από διάφορους που είχα ακούσει εμπειρίες, και κυρίως της ξαδέρφης μου που είχε έρθει πριν από εμένα στο εξωτερικό. Πάντα μου προκαλούσε το ενδιαφέρον να γνωρίσω άλλη κουλτούρα, μια άλλη χώρα, άλλο πολιτισμό και κυρίως επειδή μετά τις σπουδές μου προσπάθησα να βρω δουλειά και δεν τα κατάφερα, οπότε δεν είχα κάτι να με κρατήσει στην Ελλάδα. Είπα τουλάχιστον να το δοκιμάσω να δω αν αξίζει τον κόπο να το δοκιμάσω όσο είμαι ακόμα μικρή.

Φ. : Η οικονομική κρίση, επηρέασε αυτή σου την απόφαση;

Ξ. : Ναι, βεβαίως. Βασικά κυρίως γιατί δεν έβρισκα δουλειά και από ότι ήξερα από φίλους δεν ήταν ικανοποιημένοι, ήταν απογοητευμένοι, δεν είχαν κάτι να μου τονώσουν τον ενθουσιασμό ή κάτι τέτοιο, οπότε γι' αυτό

Φ. : Γιατί επέλεξες τη συγκεκριμένη χώρα, τη συγκεκριμένη πόλη;

Ξ. : Χώρα γιατί ξέρω ότι τα αγγλικά πανεπιστήμια έχουν πολύ καλό επίπεδο σπουδών και ήξερα ότι θα πάρω κάτι καλό που αναγνωρίζεται και κυρίως ότι θα μου ανοίξουν πόρτες για να βρω μετέπειτα δουλειά. Λονδίνο για δύο λόγους, πρώτον γιατί είχα την ξαδέρφη μου, για να έχω κάποιον δικό μου άνθρωπο, αλλά κυρίως γιατί οι προοπτικές του να ανεβείς σε ιεραρχία, μισθό κτλ ήταν πολύ καλύτερες από το να πάω κάπου αλλού εκτός Λονδίνου. Κυρίως αυτό. Και αν όχι στην αρχή, ξέρεις ότι οι προσπάθειες σου ανταμείβονται, ξέρεις ότι όσο πιο πολλά δίνεις τόσο πιο πολλά παίρνεις, οπότε πάει αναλογικά.

Φ. : Πόσα χρόνια δούλεψες στην Ελλάδα πριν μεταναστεύσεις;

Ξ. : Στην Ελλάδα δούλεψα μόνο ένα με ενάμιση μήνα, σε κατάσταση με είδη καλλυντικών. Δηλαδή καθόλου. Δεν είχα κάποια εμπειρία. Ελάχιστη.

Φ. : Πόσα χρόνια έμεινες άνεργη πριν αποφασίσεις να φύγεις;

Ξ.: Σκέψου τελείωσα τη σχολή Μάρτιο και έφυγα Σεπτέμβρη, οπότε ένα εξάμηνο.

Φ. : Πως ήταν η περίοδος προσαρμογής στην ξένη χώρα;

Ξ. : Να σου πω την αλήθεια δεν υπήρξε περίοδος προσαρμογής, γιατί με το που ήρθα το Σεπτέμβρη ξεκίνησα κατευθείαν το μεταπτυχιακό, το οποίο, ενώ σε άλλες χώρες του εξωτερικού τα μεταπτυχιακά είναι δύο χρόνια, στην Αγγλία έχεις την επιλογή να κάνεις το μεταπτυχιακό σε ένα χρόνο, που σημαίνει ότι ο χρόνος που θα έχεις να ασχοληθείς με το μεταπτυχιακό θα είναι πολύ λιγότερος, πολύ πιο περιορισμένος, οπότε θα πρέπει να επενδύσεις περισσότερο στην ποιότητα του διαβάσματος και τα λοιπά. Οπότε δεν υπήρχε περίοδος προσαρμογής. Μόλις ήρθα ξεκίνησα το μεταπτυχιακό και σε ένα χρόνο ακριβώς, τελείωσα. Χωρίς ούτε ένα διάλειμμα. Χωρίς διακοπές, χωρίς τίποτα.

Φ. : Στην Αγγλία είπες ότι είχες την ξαδέλφη σου. Είχες άλλους γνωστούς, φίλους ή συγγενείς εκεί;

Ξ. : Όχι. Ήτανε μόνο η ξαδέλφη μου, αλλά ήταν πολύ εύκολο να γνωρίσω φίλους. Και στο μεταπτυχιακό γνώρισα και Έλληνες, και μη. Κυρίως αυτή είναι η ουσία, να γνωρίσεις και άλλο κόσμο και στις φοιτητικές εστίες που έμενα, γνώρισα κόσμο που κάναμε παρέα, οπότε πέρασα πάρα πολύ καλά και είχαμε στην στήριξη ο ένας του άλλου.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Ξ. : Πολύ ωραία ερώτηση! Το πιο σημαντικό και δύσκολο πρακτικό ζήτημα ήταν το να καταλαβαίνω την κάθε διαφορετική αγγλική προφορά των ανθρώπων που μπορεί να ήταν από Βόρεια, Ουαλία, Σκωτία, μη Άγγλοι, Κινέζοι κτλ οι οποίοι έχουν διαφορετική προφορά και ήταν πολύ δύσκολο να τους καταλάβω στην αρχή. Αυτό ήταν το πιο δύσκολο. Και όπως είπα και προηγουμένως, εφόσον δεν υπήρχε περίοδος προσαρμογής, έπρεπε όλα να γίνουμε πολύ γρήγορα, σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα και αποτελεσματικά. Οπότε ήταν πολύ κουραστικό στην αρχή, αλλά μετά από ένα δίμηνο – τρίμηνο, τα κατάφερα, δεν είχα πλέον θέμα.

Φ. : Ποια ήταν τα σημαντικότερα συναισθηματικά και προσωπικά ζητήματα που είχες να αντιμετωπίσεις;

Ξ. : Αυτό που ρώτησες είναι πολύ σημαντικό, αλλά δεν υπήρχε ο χρόνος να σκεφτώ συναισθηματικά ή προσωπικά ζητήματα. Το πιο δύσκολο θεωρώ ότι ήταν την περίοδο της εξεταστικής, γιατί πραγματικά είχα ανάγκη να βγω, να πάω μια βόλτα να βρω κάποιο φίλο, να μιλήσω σε κάποιον που πραγματικά καταλαβαίνει πως είναι να είσαι σε εξεταστική – και όχι συμφοιτητές μου – αυτό ήταν το πιο δύσκολο. Ότι μερικές φορές ένιωθα λίγο μόνη μου. Αλλά είναι κυρίως όταν κάθεται στο σπίτι και διαβάζεις, σκέφτεσαι αρνητικά πράγματα, δε σκέφτεσαι θετικά. Κοιτώντας τώρα προς τα πίσω θεωρώ ότι ήταν λογικό να νιώθω έτσι.

Φ. : Ήταν εύκολο για εσένα να προσαρμοστείς στην ξένη χώρα; Ως προς τη γλώσσα, τον τρόπο ζωής, την κουλτούρα κλπ;

Ξ. : Ναι, είναι εύκολο, γιατί θεωρώ για τον εαυτό μου ότι είμαι αρκετά κοινωνικός σα χαρακτήρας και - δεν είναι ότι ανοίγομαι εύκολα – αλλά πολύ εύκολα, δε θα ντραπώ, θα πω κάποια πράγματα, οπότε ήταν εύκολο να γνωρίσω κόσμο, να κάνω παρέες να πάω σε συνεντεύξεις κλπ, δηλαδή δε με ζόρισε το να είμαι σε άλλη χώρα. Δηλαδή, σκεφτόμουν το εξής: «Θα αντιμετωπίσω αυτό που θα βρω μπροστά μου». Υπάρχουν άνθρωποι που ζουν εδώ πέρα ήδη και έχουν μάθει να ζουν με αυτόν τον τρόπο. Επίσης είναι το γεγονός ότι στην Αγγλία υπάρχουν προϊόντα από όλο τον κόσμο, θεωρώ ότι δεν ήταν κάτι που θα με δυσκόλευε. Το μόνο δύσκολο ήταν ότι ήταν όλα πολύ πιο ακριβά από ότι είχα συνηθίσει στην Ελλάδα, αλλά όχι κάτι άλλο. Ίσα-ίσα, το αντίθετο θα έλεγα.

Φ. : Ποιος σε στήριξε κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής;

Ξ. : Κυρίως οι γονείς μου και οι συγγάτοικοί μου. Φυσικά και η ξαδέρφη μου, σίγουρα, απλά την περίοδο που διαβάζεις και είσαι με άτομα που είναι στην ίδια μοίρα ακριβώς με εσένα, οπότε καταλαβαίνεις πολύ καλύτερα πως νιώθει ο άλλος, οπότε ήμουν κυρίως μαζί τους, γιατί δεν έβγαινα και πολύ από το σπίτι.

Φ. : Πόσο καιρό έχεις που βρίσκεσαι ήδη έξω;

Ξ. : Τώρα το Σεπτέμβρη κλείνω τρία χρόνια.

Φ. : Η ζωή σου πως είναι τώρα;

Ξ. : Ε τώρα είμαι πολύ καλύτερα γιατί... καταρχάς δεν έχω διάβασμα! Καλά, βασικά σχετικό είναι και αυτό. Δεν έχω διάβασμα στο οποίο θα πρέπει να δώσω εξετάσεις. Με τη δουλειά που κάνω, τα δύο πρώτα χρόνια – δηλαδή τώρα, μέχρι να συμπληρώσω το δεύτερο χρόνο – έχω μονίμως εκπαίδευση, πράγματα που θέλει ο πελάτης να αποδώσω καλύτερα, οπότε υπάρχουν μαθήματα, δηλαδή διαβάζω, αλλά δεν έχω το άγχος των εξετάσεων, ότι αν δε περάσω θα γίνει κάτι. Απλά θα τα εφαρμόσω κατευθείαν στη δουλειά, που είναι πολύ καλύτερο. Η ζωή μου κυλάει με πάρα πολλές ώρες δουλειάς, συν τις τεράστιες αποστάσεις, τρώω πολλές ώρες στο δρόμο. Σχεδόν μια ώρα να φτάσω στη δουλειά και άλλη μια να γυρίσω. Πολύ κούραση αλλά υπάρχει ανταμοιβή και μου δίνεται η δυνατότητα να κάνω κάποια πράγματα που μου κάνουν καλύτερη τη διάθεση, με ευχαριστούν.

Φ. : Με ποιους συναναστρέφεσαι; Με Έλληνες ή με άλλες εθνικότητες;

Ξ. : Κυρίως με άλλες εθνικότητες στη δουλειά. Τώρα στο συγκεκριμένο project που έχουμε αναλάβει, έτυχε να είναι και μια άλλη Ελληνίδα, αλλά κυρίως είναι Άγγλοι και σε πολύ μικρό βαθμό από άλλες χώρες. Αλλά ακόμη κ όσοι είναι από άλλες χώρες, έχουν μεγαλώσει εδώ. Δηλαδή είναι πολύ λίγα τα άτομα που ήρθαν από το εξωτερικό, σπούδασαν, τα τελευταία χρόνια και βρήκαν δουλειά τώρα. Οι περισσότεροι μεγάλωσαν εδώ, σπούδασαν σε προπτυχιακό επίπεδο και βρήκαν δουλειά. Δεν έχουν όμως όλοι κάνει μεταπτυχιακό.

Φ. : Τη γλώσσα της χώρας τη γνώριζες πριν μεταναστεύσεις ή την έμαθες εκεί;

Ξ. : Ναι. Από πολύ μικρή μάθαινα αγγλικά, οπότε όταν έπρεπε να έρθω, έδωσα κάποιες εξετάσεις για να δουν ότι πληρώ κάποιες standards, αλλά μιλούσα καλά αγγλικά από πριν, οπότε αυτό το τεστ για εμένα ήταν μια ώρα μαθήματος για να το δώσω. Δεν ήταν κάτι δύσκολο. Οπότε ναι, τα μιλούσα από πολύ μικρή.

Φ. : Η δουλειά που κάνεις τώρα, ποια είναι;

Ξ. : Όπως σου είπα και νωρίτερα είμαι χρηματοοικονομικός αναλυτής σε μια επενδυτική τράπεζα. Δουλεύω σε μια εταιρεία που ουσιαστικά μισθώνει τους υπαλλήλους της στις επενδυτικές τράπεζες και όλα τα στοιχεία είναι εμπιστευτικά και δε μπορούμε να πούμε που δουλεύουμε, τι κάνουμε και για ποιον πελάτη.

Φ. : Σε ικανοποιεί το αντικείμενο της δουλειάς;

Ξ. : Ναι. Τώρα με ικανοποιεί πολύ. Στην αρχή και μέχρι να έχω κάποια εμπειρία ήμουν σε απλά project και δεν έκανα χρήση όλων των ικανοτήτων μου και των δεξιοτήτων μου και όλων αυτών ήξερα για να πάω ένα βήμα παραπάνω. Τώρα όμως είμαι σε ένα project που είναι δύσκολο, αλλά λόγω του ότι είναι πολύ δύσκολο, μας έχει κάνει όλους να σκεφτόμαστε για να πάμε ένα βήμα παραπάνω. Όπως σου είπα, άμα καταλαβαίνεις τι γίνεται και μπορείς να ψάξεις, μπορείς να επεξεργαστείς τη σωστή πληροφορία για να βγάλεις άκρη.

Φ. : Η αμοιβή σε ικανοποιεί;

Ξ. : Η αμοιβή με ικανοποιεί, και κυρίως, το σημαντικό είναι ότι κάθε χρόνο υπάρχει κάποια αξιολόγηση. Εντάξει, όπως σου είπα δουλεύω μόνο δύο χρόνια οπότε δεν έχω πολλές αξιολογήσεις μέχρι στιγμής, αλλά αυξάνεται και ο μισθός σου.

Φ. : Έχεις προοπτικές εξέλιξης;

Ξ. : Ναι. Όπως σου είπα, κυρίως ο μισθός ανεβαίνει με το πόσες ευθύνες αναλαμβάνεις, το πόσο αποδοτικός είσαι. Το πόσο αποδοτικός είσαι είναι ο μισθός, το πόσες ευθύνες αναλαμβάνεις είναι ο τίτλος. Οπότε ιεραρχικά θα ανεβείς μετά από δύο χρόνια από την αύξηση του μισθού σου. Κάπως έτσι πάει. Παρ' όλα αυτά, όλα γίνονται εις βάρος του προσωπικού σου χρόνου.

Φ. : Όσον αφορά τις σπουδές στη χώρα μετανάστευσης. Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στη χώρα που εργάζεσαι;

Ξ. : Όλα τα πανεπιστήμια σε προπτυχιακό και μεγαλύτερο επίπεδο έχουν δίδακτρα. Οπότε, έχω πολλούς συναδέλφους που έχουν μόνο προπτυχιακό, για το οποίο έχουν πάρει δάνειο για να το σπουδάσουν. Αλλά αυτό γιατί γίνεται; Γιατί και όλη η προηγούμενη εκπαίδευση (από νηπιαγωγείο ως λύκειο) είχαν δίδακτρα – ήταν όλα ιδιωτικά. Αλλά επειδή πληρώνεις και σε πονάει, θεωρώ ότι υπάρχει και πιο μεγάλη εκτίμηση για το τι σου προσφέρεται. Ίσως γι' αυτό – επειδή εγώ στην Ελλάδα

εκτιμούσα ούτως ή άλλως τις σπουδές μου και έδωσα την απαραίτητη βάση και προσοχή – θεωρώ ότι είχαμε πολύ καλό επίπεδο, αλλά δε το εκτιμήσαμε. Όμως επειδή ότι πληρώνεις, το εκτιμάς, σου φαίνεται ότι είναι το τέλειο αλλά δεν είναι. Μπορεί να είναι λίγο καλύτερο γιατί πληρώνεις και έχεις λίγο περισσότερες δυνατότητες. Έχεις όμως λιγότερο χρόνο. Δε σε συμφέρει να είσαι σε μια σχολή τριετούς φοίτησης, αλλά και δε σε αφήνουν να κάνεις περισσότερο χρόνο από όσο είναι. Ενώ στην Ελλάδα μπορούσαμε να κάνουμε πολλά χρόνια μέχρι να περάσουμε τα μαθήματα και να τελειώσουμε τη σχολή. Μπορεί ίσως και διπλό χρόνο. Αυτό δε το βλέπεις εδώ με τίποτα. Εγώ δηλαδή, που τελειώσα στα πεντέμισι χρόνια, και λόγω του ότι η επιβλέπουσα είχε μείνει έγκυος – όχι για άλλο λόγο – το θεωρούν τρελό ότι εγώ σπούδαζα πέντε χρόνια. Μου λένε, «πως το έκανες», συν ένα χρόνο μεταπτυχιακό, το θεωρούν αδιανόητο. Είναι υπερβολικό. Αλλά έτσι είναι. Όπως όμως σου είπα εδώ πληρώνεις. Το επίπεδο είναι υψηλό, υπάρχει υψηλός ανταγωνισμός, υπάρχουν κριτήρια και τις υποτροφίες αλλά και για τα πάντα.

Φ. : Μέχρι ποιο επίπεδο σπουδών είναι εύκολο να φτάσει κανείς στην Αγγλία;

Ξ. : Μέχρι όποιο μπορεί. Μπορείς πολύ εύκολα αν δείξεις λίγη προσοχή, προσπάθεια και διάθεση να μάθεις κυρίως, μπορείς να φτάσεις μέχρι διδακτορικό και μεταδιδακτορικό. Απομυθοποιήθηκε στο μυαλό μου η έννοια του ότι κάποιος κάνει διδακτορικό γιατί είναι πάρα πολύ καλός! Ναι είσαι πάρα πολύ καλός αλλά απλά δουλεύεις πολύ. Το διδακτορικό θέλει πάρα πολύ δουλειά. Δε θέλει να έχεις το τρελό IQ που αυτό θα σε κάνει να ξεχωρίσεις. Είναι η δουλειά και το τι θα αποδώσεις ανάλογα με τις ανάγκες του διδακτορικού. Θεωρώ ότι μπορείς να φτάσεις μέχρι όπου θέλεις. Αρκεί να το προσπαθήσεις και να το δείξεις.

Φ. : Σύγκρινέ μου τις σπουδές που έκανες στο εξωτερικό με τις αντίστοιχες της Ελλάδας ως προς τα ζητήματα προσέγγισης της γνώσης, της σχέσης των προσόντων με την αγορά εργασίας και τη δυνατότητα για έρευνα. Θέλεις μήπως να τα δούμε ένα-ένα;

Ξ. : Ναι. Λοιπόν το πρώτο. Όταν ήρθα στην Αγγλία, αυτό που έμαθα και όχι στην αρχή, από τη μέση και ύστερα, είναι ότι το Google είναι ο καλύτερος μας φίλος. Το οποίο όταν το ανακάλυψα, είπα «Γιατί δε μου το είπε κανένας στην Ελλάδα;». Τουλάχιστον για εμένα προσωπικά, γιατί άλλοι μπορεί να το εφάρμοζαν ήδη. Θεωρώ ότι είχαμε πολύ προσκόλληση στα βιβλία, στις σημειώσεις και επειδή δεν κάναμε

πολλές εργασίες – ούτε ομαδικές όπως σου είπα – θεωρώ ότι όλα έχουν ένα κοινό παρονομαστή. Δεν υπήρχε αυτή η συνεργασία με άλλα άτομα. Κάποια άτομα μπορεί να έχουν άλλες δυνατότητες, καλύτερες ή χειρότερες από σένα, αλλά πάντα μέσα από κάποια συνεργασία ή σχέση έχεις να κερδίσεις κάτι. Οπότε θεωρώ ότι δεν είχαμε αυτή την προσέγγιση της γνώσης και της εκπαίδευσης γιατί δε συνεργαζόμασταν με άλλα άτομα, γιατί δεν είχαμε άλλες επαφές με τους καθηγητές εκτός των διαλέξεων, σε διάφορες διοργανώσεις και τα λοιπά. Ευτυχώς οι καθηγητές μας – τουλάχιστον αυτοί που είχα εγώ – είχαν πολλές γνώσεις, αλλά λόγω προκαταλήψεων, ότι αν πας να μιλήσεις σε κάποιον καθηγητή θα θεωρηθεί κάπως κτλ, δε τους προσεγγίζαμε ούτε εμείς. Αυτό ήταν κακό. Υπήρχε ένα χάρισμα με τους καθηγητές. Οπότε θεωρώ ότι αυτό είναι ένα μεγάλο λάθος. Στην Αγγλία είναι διαφορετικά. Στον καθηγητή σου, όσο χρονών και να είναι του μιλάς με το μικρό όνομά του. Και στους συναδέλφους κλπ δεν υπάρχει η έννοια του «Κύριε τάδε». Μιλάς στον ενικό, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έχεις λιγότερο σεβασμό, γιατί μιλάς με ένα άτομο που είναι αρκετά φτασμένο, οπότε είναι αλλιώς. Επίσης, υπήρχαν πολλές εκδηλώσεις που ερχόντουσαν πολλές βιομηχανίες, φαρμακοβιομηχανίες με πρόσωπα και εκπροσώπους από εκεί, ώστε να μας κάνουνε κάποια μαθήματα και να μας δώσουνε την εμπειρία του πως είναι πραγματικά να δουλεύεις στη βιομηχανία, οπότε υπήρχε ο ιδιωτικός τομέας μέσα στα πανεπιστήμια. Έβλεπες πως είναι ο ιδιωτικός τομέας και τι πραγματικά χρειάζεται η βιομηχανία. Έτσι μπορούσες να ασχοληθείς με κάτι αντίστοιχο. Και η βιομηχανία είναι αυτή που σου σπονσοράρει και τα διδακτορικά, τις έρευνες, τα εργαστήρια, οπότε ήταν πολύ πιο εύκολο να έχεις επαφές και κάποιους γνωστούς οι οποίοι θα σε βοηθήσουν ως και στο να βρεις δουλειά.

Φ. : Ωραία, ως προς τη σχέση με την αγορά εργασίας;

Ξ. : Θεωρώ πως το κακό με εμάς είναι ότι τα καλοκαίρια όλοι οι φοιτητές είμαστε στις παραλίες, και συμπεριλαμβάνω και τον εαυτό μου, εντάξει; Είμαστε σε παραλίες σε βόλτες και τα λοιπά. Ενώ εδώ πέρα τα διαλείμματα του καλοκαιριού οι φοιτητές δουλεύουνε από την αρχή. Οπότε μαθαίνεις κάποια πράγματα και κατευθείαν πας και τα εφαρμόζεις. Οπότε εγώ, τελειώνοντας το προπτυχιακό μου μετά από πέντε χρόνια και εφόσον δεν έχω δουλέψει κανένα από τα καλοκαίρια (εκτός από αυτό της πρακτικής), δε μπορούσα ούτε να θυμηθώ τα μαθήματα που πέρασαν το προηγούμενο εξάμηνο. Αν δεν εφαρμόσεις κάτι που έμαθες θα το ξεχάσεις. Οπότε θεωρώ ήταν πολύ καλά τα εφόδια αλλά χάθηκαν στο ότι δεν τα εκμεταλλευτήκαμε.

Ενώ εδώ με το που μαθαίνεις κάτι, το εφαρμόζεις και άρα δεν το ξεχνάς. Ακόμα κ να το σταματήσεις, όταν θα το ξαναπιάσεις θα ξέρεις πώς να ξανά-ξεκινήσεις. Η διαφορά ήταν όταν έκανα την πρακτική μου το καλοκαίρι του 4^{ου} έτους, όταν γύρισα στη σχολή και τα εργαστήρια, έστω και η δίμηνη εμπειρία μου, ήταν πάρα πολύ καταλυτική για αυτό που ήθελα να κάνω. Για το πώς θα ετοιμάσω το εργαστήριο, τον εξοπλισμό, πως θα εκτιμώ κάποια πράγματα, το παραμικρό. Από την καθαριότητα μέχρι το πείραμα, αυτό καθ' αυτό.

Φ. : Και όσον αφορά τη δυνατότητα για έρευνα;

Ξ. : Πάλι θα πω το ότι εδώ στην Αγγλία, τα πανεπιστήμια είναι σε απόλυτη συνεργασία με την ίδια την αγορά εργασίας. Τα πανεπιστήμια είναι μέσα στις βιομηχανίες και το αντίστροφο. Δηλαδή τα πανεπιστήμια ξέρουνε τι θέλει η βιομηχανία και η βιομηχανία ξέρει τι χρειάζεται ένα πανεπιστήμιο. Οπότε βρίσκονται σε απόλυτη αρμονία και συνεργασία και έχεις δυνατότητα για έρευνα. Κάτι που δε το έχουμε στην Ελλάδα, και πάντα υπήρχαν τα παράπονα ότι, δεν έχουμε αναλώσιμα για τα εργαστήρια και θα κάνουμε αυτό το πείραμα πέντε άτομα μαζί, ενώ έπρεπε να το κάνουν δύο γιατί δεν θα φτάσουν για όλους. Δηλαδή είχαμε τέτοια πράγματα και δεν είχε ο καθένας την έκθεση σε πραγματική εμπειρία που έχει στην καθημερινότητα σε εργασιακό επίπεδο.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα συνέχιζες τις σπουδές σου στην Ελλάδα;

Ξ. : Με την προοπτική ότι θα υπήρχε αντίστοιχη αναγνώριση του επιπλέον προσόντος στην Ελλάδα. Δηλαδή, από άτομα με τα οποία το έχω συζητήσει που είτε έχουν κάνει μεταπτυχιακό είτε όχι, που ξέρουν τρεις γλώσσες, υπολογιστές και τα πάντα, δεν έχει κάποια διαφορά στο μισθό και στην αναγνώριση.

Φ. : Ήταν εύκολο να βρεις δουλειά στη χώρα που εργάζεσαι;

Ξ. : Ναι. Και μάλιστα οι πρώτες συνεντεύξεις που είχα ήταν όταν τελείωνα το μεταπτυχιακό μου. Υπήρχαν κάποιες εκδηλώσεις στο πανεπιστήμιο, που ερχόντουσαν εταιρείες, όχι μόνο για το δικό μου τμήμα. Ήταν ημέρα ανοιχτού πανεπιστημίου. Δηλαδή ερχόταν όλες οι εταιρείες από όλα τα departments και ήταν κάτι σαν την έκθεση της Θεσσαλονίκης, αλλά με εταιρείες. Οπότε πήγαινες εσύ και έβλεπες τι κάνουνε, ρωτούσες τι θέλουνε ή έλεγες τι θέλεις ή έδινες βιογραφικό, και οι πρώτες συνεντεύξεις που είχα ήταν την επόμενη εβδομάδα από αυτή την

εκδήλωση. Οπότε κάπως έτσι ξεκίνησα και βρήκα δουλειά μετά από δύο μήνες που είχα τελειώσει το μεταπτυχιακό.

Φ. : Η δουλειά στην οποία εργάζεσαι, αντιστοιχεί στις γνώσεις και στα προσόντα που απέκτησες κατά τη διάρκεια των σπουδών σου στην Ελλάδα;

Ξ. : Ναι εν μέρει, γιατί όπως σου είπα, στην Ελλάδα πήρα κάποια εφόδια, αλλά εδώ έμαθα να μη μαθαίνω απλά κάτι για να το μάθω, αλλά έμαθα να ψάχνω. Οπότε θεωρώ ότι η δουλειά που κάνω τώρα, σε κάποιες περιπτώσεις είναι και δύσκολη, με την έννοια ότι δεν ξέρω κάποια πράγματα, αλλά τα μαθαίνω κ τα ανακαλύπτω – με τη βοήθεια της ομάδας φυσικά – εγώ που είμαι πιο junior μπορεί να έχω και άτομα πιο senior τα οποία είναι σαν μέντορες και με βοηθάνε και μου λένε «θέλω αυτό». Από εκεί και ύστερα εγώ πως θα το κάνω αυτό, θα το ξεκινήσω μόνη μου, αλλά μετά θα έχω τη βοήθεια και την υποστήριξή τους, για να δούμε αν είμαστε σε καλό δρόμο. Υπάρχει όμως αυτή η εμπιστοσύνη να σου πούνε καν’ το μόνος σου. Και τώρα είμαι σε στάδιο που βοηθάω εγώ κάποιους άλλους. Όσον αφορά τις γνώσεις, όχι. Δεν δουλεύω πάνω σε αυτό που σπούδασα, αλλά χρησιμοποιώ τα προσόντα που απέκτησα κατά τη διάρκεια των σπουδών, ώστε να πάω ένα βήμα παραπάνω. Ο λόγος που δεν το επέλεξα, είναι γιατί ήθελα να δοκιμάσω αυτή τη βιομηχανία του τραπεζικού συστήματος, γιατί έχει πολύ καλύτερες προοπτικές ανέλιξης και μισθού. Είναι ένα δύσκολο περιβάλλον γενικά και κατά μεγάλη πλειονότητα ανδροκρατούμενο, οπότε είναι δύσκολο για μια γυναίκα, όμως ήθελα να το δοκιμάσω και να δω μέχρι που μπορώ να φτάσω.

Φ. : Θεωρείς πως υπήρξαν κάποια δυνατά και κάποια αδύνατα στοιχεία των σπουδών σου σε σχέση με την τωρινή σου ενασχόληση;

Ξ. : Ναι, σίγουρα. Θα το ξαναπώ και θα το ξαναπώ, το ομαδικό πνεύμα. Δηλαδή πολλές φορές σκέφτομαι μόνη μου και δε ζητάω βοήθεια έως ότου φτάσω στο αμήν και πω ότι πρέπει να ζητήσω βοήθεια από κάπου. Εκ των υστέρων μπορεί κάποιος να μου πει, «γιατί έχασες τόσο χρόνο για να ρωτήσεις κάποιον;» είναι γιατί δεν έχω μάθει να λειτουργώ έτσι και το θεωρώ κακό, γιατί πραγματικά, αυτό το project που έχουμε αναλάβει τώρα είναι πάρα πολύ μεγάλο και είμαστε σε μια ομάδα 17-18 ατόμων. Αποτελούμε αναπόσπαστο κομμάτι της άλλης ομάδας. Μπορεί να είμαστε σε μικρές ομάδες των 3 ατόμων αλλά η μία δε μπορεί χωρίς την άλλη. Οπότε θεωρώ ότι αυτό έλειπε λίγο. Στα δυνατά, θεωρώ ότι το επίπεδο μας είναι πολύ καλό, μας

μάθανε να σκεφτόμαστε και τουλάχιστον στη Γεωπονία, οι καθηγητές δε σου έδιναν τις απαντήσεις στο πιάτο, σου μάθαιναν να τις ψάχνεις μόνος σου. Θεωρώ ότι αυτό ήταν το σημαντικό και κυρίως το πώς αντιμετωπίζουμε κάτι. Η στάση δηλαδή. Αν έρθει κάτι το αντιμετωπίζουμε δε το αφήνουμε.

Φ. : Είσαι ικανοποιημένη από την εργασία σου στο εξωτερικό;

Ε. : Είμαι, ναι. Αλλά όπως σου είπα έχω πολύ λίγο προσωπικό χρόνο. Τα σαββατοκύριακα και οι ώρες που θα γυρίσω που θα πρέπει να κάνω κάτι στο σπίτι, να μαγειρέψω, να φάω και αυτό, γιατί την επόμενη μέρα θα πρέπει να ξυπνήσω πάλι πολύ πρωί για να φύγω. Αλλά από ότι μαθαίνω, και στην Ελλάδα τα πράγματα είναι κάπως έτσι.

Φ. : Πόσες ώρες εργάζεσαι την ημέρα;

Ε. : Δέκα σίγουρα, μπορεί και παραπάνω αν χρειαστεί.

Φ. : Θεωρείς ότι ο μισθός που παίρνεις σε σχέση με την εργασία που προσφέρεις είναι ικανοποιητικός;

Ε. : Ναι. Θεωρώ ότι είναι. Βασικά μερικές φορές, όχι πάντα, όταν ο πελάτης κρίνει ότι έχεις δουλέψει πάρα πολύ σου πληρώνουνε και υπερωρίες.

Φ. : Δεν είναι δηλαδή κάτι στάνταρ;

Ε. : Όχι πάντα, γιατί μπορεί να δουλέψεις για κάτι και απλά να είσαι εσύ αργός. Ή να χρειαστεί ο πελάτης να σου πει θέλω κάτι για αύριο, που πραγματικά δε γίνεται να το κάνεις στα κανονικά ωράρια σου, οπότε εκεί αναγνωρίζει ότι έχεις κάνει υπερωρία. Αλλά και από την εταιρεία, πέρα του πελάτη, κάθε χρόνο ανάλογα με το τι έχεις προσφέρει, πόσο παραγωγικός και αποδοτικός ήσουν για την ίδια την εταιρεία σου δίνει bonus, που μπορεί να είναι από τίποτα μέχρι πολύ σημαντικό. Είναι το μόνο κίνητρο για να κάτσεις παραπάνω στη δουλειά. Τα χρήματα σε γλυκαίνουνε και αφήνεις τον προσωπικό σου χρόνο, κακά τα ψέματα, αλλά μετά βλέπεις τη διαφορά. Να δουλέψεις σε τέτοια ωράρια όλο το χρόνο γιατί; Για μια φορά που θα πάρεις ένα bonus που θα σου δώσει κάτι παραπάνω, δε ξέρω αν αξίζει αν ο μισθός είναι ήδη καλός.

Φ. : Το περιβάλλον στο οποίο εργάζεσαι είναι ικανοποιητικό; Όσον αφορά τα ωράρια, τα ένσημα, τη συμπεριφορά του αφεντικού, τη τήρηση της νομοθεσίας;

Ξ. : Ναι είναι. Στα ωράρια εντάξει, είναι δεκάωρο, δεν είναι οκτάωρο, αλλά έτσι είναι κυρίως σε αυτόν τον τομέα. Ένσημα δεν υπάρχουν, υπάρχει η ασφάλιση, που πληρώνεται κάθε μήνα κανονικά. Τα αφεντικά και οι πιο senior άνθρωποι που είναι στο project είναι πολύ κοντά. Τουλάχιστον από τη μέχρι τώρα εμπειρία μου, όλα τα αφεντικά που είχα μέχρι τώρα ήταν πάρα πολύ κοντά σε μένα. Πάντοτε αφιέρωναν χρόνο μια στο τόσο να κάνουμε κάποιο meeting οι δύο μας, να πούμε τι μου αρέσει, τι δε μου αρέσει, τι θα ήθελα να κάνω παραπάνω, δηλαδή αφιερώνουν χρόνο γιατί όταν βλέπουν κάποιον που έχει δυνατότητες και προσφέρει, και αυτοί θέλουν να κερδίσουνε και να κρατήσουν το άτομο που έχουν ικανοποιημένο. Οπότε είναι win-win strategy και για τους δυο. Επίσης, κυρίως όταν βλέπεις ότι δεν τηρείται κάτι στη νομοθεσία, μπορείς να μιλήσεις στο τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού. Τουλάχιστον εγώ όταν είχα κάποιο θέμα με κάποιον συνάδελφο και το είπα στη μάνατζερ μου, δε το είπα στο τμήμα ανθρώπινου δυναμικού, μου είπε ότι υπήρχαν και άλλα άτομα που είχαν θέμα με το συγκεκριμένο άτομο και να μιλήσω και εγώ με το τμήμα ανθρώπινου δυναμικού και όντως πήρανε πολύ σκληρά μέτρα απέναντι σε αυτό το άτομο. Δηλαδή υπήρχε πολύ υποστήριξη όταν κάτι δε γινόταν καλά.

Φ. : Είναι η ποιότητα ζωής σου διαφορετική σε σύγκριση με αυτήν που είχες στην Ελλάδα;

Ξ. : Είναι. Αλλά όχι πάντα προς το καλύτερο. Στην καθημερινότητα, ναι. Αλλά στον ποιοτικό χρόνο όχι. Στην καθημερινότητα όλα είναι πιο εύκολα. Και με συγκοινωνίες και με το ότι θα σου έρθουν όλα στην πόρτα σου, ότι δε θα χρειαστεί να πας σε υπηρεσίες και θα γίνουν όλα ηλεκτρονικά, για τους γιατρούς που δε χρειάζεται να πηγαίνεις όλη την ώρα γίνονται όλα εύκολα. Αν δε μπορεί να σε δει κάποιος σε κάποια γειτονιά θα πας σε κάποια άλλη. Δηλαδή είναι κάποια πράγματα που είναι καλύτερα σε καθημερινή βάση, αλλά σε θέμα ποιοτικού χρόνου και να πας κάπου να περάσεις καλά, τώρα αυτό είναι πολύ υποκειμενικό, έτσι; Γιατί μπορεί κάποιος άλλος που ζει εδώ πέρα να σου πει κάτι διαφορετικό. Αλλά υπάρχουν πράγματα που εμένα μου λείπουνε και θεωρώ ότι στην Ελλάδα ήταν πιο καλά. Δηλαδή, το πιο απλό. Δεν υπάρχει αυτή η έννοια του θα πάρω μια φίλη μου και θα πάμε να κάτσουμε σε ένα καφέ να τα πούμε με τις ώρες να περάσουμε καλά, να χαζολογήσουμε κτλ. Εδώ είναι όλα γρήγορα. Όλα πάνε γρήγορα. Δε μπορείς να έχεις κάποιο χρόνο, δεν υπάρχει χώρος βασικά. Όπως έχουμε στην Ελλάδα πολλά μαγαζιά, όμορφα, να πας να καθίσεις να περάσεις καλά, εδώ δεν υπάρχει χώρος. Ή αν πας σε κάποιο μέρος που

είναι πιο όμορφο, έχει θέα κτλ, ανεβαίνει η τιμή του και δεν είναι κάτι στο οποίο μπορείς να πας. Και κυρίως το ότι θα ήθελα να είμαι και πιο κοντά στους γονείς μου για κάποιες στιγμές που πραγματικά το έχεις ανάγκη, δεν είναι όλες οι μέρες ίδιες, οπότε είσαι μόνος σου εδώ πέρα, κατάλαβες; Το καλύτερο να κάνεις, είσαι μόνος σου, κάποια στιγμή θα σου λείψει το να έχεις κάποιον δικό σου.

Φ. : Υπάρχει κάποιος παράγοντας που δε σε ικανοποιεί; Η ποιότητα ζωής, το βιοτικό επίπεδο κλπ;

Ξ. : Τώρα και αυτό είναι πολύ υποκειμενικό. Δε με ικανοποιεί το γεγονός ότι εδώ πέρα η κουλτούρα είναι μια κουλτούρα του αλκοόλ. Αυτό είναι που με απασχολεί ιδιαίτερω, γιατί και στην Ελλάδα πίνουμε, αλλά δε γίνεται ο κόσμος όπως γίνεται εδώ πέρα. Εδώ χάνουν τον έλεγχο και είναι άσχημα τα πράγματα, χάνεις και την εντύπωση για κάποια άτομα που είσαι μαζί στη δουλειά, γιατί τους βλέπεις ότι υπό άλλες συνθήκες ξεφεύγουνε και εμένα αυτό το πράγμα δε μου αρέσει. Είναι κάτι που με αποτρέπει, αν θες, από το να βγαίνω με τους συναδέλφους μου. δηλαδή πηγαίνω κάθομαι λίγο και φεύγω.

Φ. : Υπάρχει το ενδεχόμενο να επιστρέψεις στην Ελλάδα και να εγκατασταθείς μόνιμα;

Ξ. : Ναι υπάρχει, στο βάθος του μυαλού μου πάντα υπάρχει. Το πότε είναι το θέμα.

Φ. : Με ποιες προϋποθέσεις θα επέστρεφες;

Ξ. : Με το να υπάρχει κάποια δουλειά, η οποία, δε λέω να μου προσφέρει περισσότερα από ότι εδώ, γιατί εδώ μπορεί να μου προσφέρονται όσα μου προσφέρονται, αλλά είναι αντίστοιχα και τα ενοίκια πολύ ακριβά και ο τρόπος ζωής κτλ. Αλλά θα ήθελα κάτι αναλογικά παρόμοιο. Υπό αυτές τις συνθήκες, και εντάξει, σε αυτό θα γελάσεις, αλλά υπό τη συνθήκη ότι και ο φίλος μου θα μάθει ελληνικά!

Φ. : Ξανθή μου σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου! Η συνέντευξή μας έφτασε στο τέλος της.

Ξ. : Εγώ σε ευχαριστώ!